HASAN ÂLİ YÜCEL

KLASİKLER DİZİSİ

LXXXII

E.T.A. HOFFMANN

KUM ADAM

-SEÇME MASALLAR-

E.T.A. HOFFMANN

KUM ADAM
-SEÇME MASALLAR-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN: İRİS KANTEMİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

III. BASIM

Genel Yayın: 1477

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

E.T.A. HOFFMANN
KUM ADAM
–SEÇME MASALLAR–

ÖZGÜN ADI
DER SANDMANN
DER GOLDNE TOPF
PRINZESSIN BRAMBILLA
DOGE UND DOGARESSA

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
İRİS KANTEMİR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2008
Sertifika No : 40077

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
BELGİN SUNAL

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM HAZİRAN 2008, İSTANBUL
III. BASIM OCAK 2019, İSTANBUL

ISBN 978-9944-88-367-2 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
AYHAN MATBAASI
MAHMUTBEY MAH. 2622. SOK. NO: 6 / 31
BAĞCILAR İSTANBUL
TEL: (0212) 445 32 38 FAKS: (0212) 445 05 63
SERTİFİKA NO: 22749

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

E.T.A HOFFMANN

KUM ADAM

-SEÇME MASALLAR-

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
İRİS KANTEMİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

ALTIN SAKSI
Zamanımızda geçen bir peri masalı 1

KUM ADAM 97

PRENSES BRAMBILLA
Jacques Callot tarzı bir kapriçyo 139

DOGE ve DOGARESSA 275

Önsöz

Ernst Theodor Wilhelm Hoffmann 1776 yılında filozof Immanuel Kant'ın da doğum yeri olan Königsberg'de doğdu. Hukuk eğitimi aldı, ama müziğe, resme ve yazıya olan ilgisi ve üstün yeteneği nedeniyle hukukla ilintisi yalnızca geçimini sağlamak için oldu ve yetkililerle her zaman sorunlar yaşadı. Mozart'a duyduğu saygıyı pekiştirmek için "Wilhelm" adını "Amadeus" olarak değiştirdi. Bamberg tiyatrosunda orkestra şefi ve besteci olarak görev aldı ve bu sırada *Undine* adlı operasını besteledi. Bestelerinden çok yazarlığı Offenbach, Busoni ve Reinecke gibi bestecilere esin kaynağı oldu. Balede de etkili oldu. Delibes, onun "Kum Adam" adlı masalından esinlenerek *Coppelia* adlı yapıtındaki dans eden bebeği yaratmış, Çaykovski de *Fındıkkıran*'da ondan esinlenmiştir. Döneminin en iyi müzik eleştirmenlerinden biri sayılıyordu, Bach ve Beethoven'ın değerini ortaya çıkaran odur. Üretken bir besteci olmasına karşın, otuz yaşından sonra başladığı yazarlığıyla ün saldı.

Novalis'in başını çektiği Alman romantik yazarları arasında en geniş okur kitlesine ulaşan Hoffmann'dır. Onu diğer romantik yazarlardan ayıran niteliği, inanılmaz düş gücünün, şiirselliğinin ve fantezilerinin gerçek dünyayla ve sıradan günlük yaşamla sıkı sıkıya bağlı olmasıdır. Hoffmann'a göre iç dünyamız, dolayısıyla düş gücümüz dış dünyanın et-

kisiyle harekete geçer ve dış dünyaya aktarılır ve bunun sonucunda iç dünyamızdaki düşler, fanteziler ve çatışmalar dış dünyaya yansır. "Ne istersek onu gördüğümüz" için içsel gerçeğimizle dışsal gerçeklik arasındaki çizgi hiçbir zaman net değildir. Hoffmann'ın masalları doğaüstü öykülerdir, ama ürkünç ya da rahatsız edici yanları olsa da mizah her zaman ağır basar.

"Altın Saksı" adlı masalında olduğu gibi insanoğlu artık doğadan kopmuş, günlük, sıradan yaşamın içinde sıkışıp kalmış, ama içindeki daha yüce bir düzeye erişme özlemini bastıramamıştır. Ona göre, insan dış dünyayla çatışmak yerine önce kendini tanımalıdır. Dış dünyayı kabullenmenin yolu da mizahtan geçer.

Yarattığı masallardan biri olan "Prenses Brambilla"yı da düş gücüne dayanarak mizah yönü güçlü çizimler yapan ünlü Fransız sanatçı Jacques Callot'nun (1592-1635) çizdiği commedia dell'arte'nin maskeli figürlerinden esinlenerek yazdı. Masal, toplumsal konumların bir süre için askıya alındığı Roma karnavalı sırasında geçer; karnavallarda maskelerin arkasında kişiler, dolayısıyla kişilikler daha iyi gizlenebilir. "Kapriçyo" terimi de Callot'dan alınmadır. Callot bu terimi aralarında gevşek bağlar olan çizimler için kullanıyordu. Müzikte de bu terim bir dizi doğaçlama anlamına gelir.

Bu kitaba alınan masallar arasındaki "Kum Adam" Hoffmann'ın psikolojik bağlamda en çok ilgi çeken masallarından biridir ve bu masalla ilgili birçok geniş kapsamlı yorum yapılmıştır. Bunların en ünlüsü, Freud'un masalın kahramanı Nathanael'i irdelediği yorumdur.

Yapıtları hâlâ güncelliğini koruyan E.T.A. Hoffmann 1822 yılında öldü.

İris Kantemir

*ALTIN SAKSI**

Zamanımızda geçen bir peri masalı

Der goldne Topf 1814'de yayımlanan *Fantasiestücke in Callots Manier* adlı kitapta yer aldı. 1819'da yazar tarafından gözden geçirilmiş haliyle yeniden yayımlandı.

Birinci Gece Nöbeti

Öğrenci Anselmus'un başına gelenler. – Rektör Yardımcısı Paulmann'ın şifalı tütünü. – Yeşilli altın sarısı yılanlar.

İsa'nın göğe yükselip Tanrı'ya kavuşmasının kutlandığı gün, öğleden sonra saat üçte genç bir adam Dresden'deki Schwarze Tor'dan koşarak geçer geçmez çirkin ve yaşlı bir kadının satmaya çalıştığı elmalar ve çöreklerle dolu sepetin ortasına daldı. Ezilmekten kurtulabilen elmalar ve çörekler dört bir yana saçıldı ve sokakta dolaşıp duran oğlanlar sakar beyefendinin onlara sunduğu nimetten yararlandıkları için çok sevindiler. Yaşlı kadının feryatlarını duyan öbür satıcı kadınlar çörek ve konyak sattıkları tezgâhları bırakıp gencin çevresini sardılar ve onu öylesine küfürlü kalaylı azarlamaya başladılar ki, utançtan ve ne yapacağını bilememekten sesi soluğu kesilmiş olan genç adam hiç de dolgun olmayan küçük cüzdanını yaşlı kadına uzatmaktan başka bir çare bulamadı. Yaşlı kadın cüzdanı açgözlülükle kapıp cebine tıkınca genç adamın çevresindeki çember açılmaya başladı ve genç adam bundan yaralanıp koşarak kaçmaya çalışırken kadın arkasından, "Kaç bakalım, – tabanları yağla, seni gidi şeytanın çocuğu – yakında cama gireceksin – camın içine!" diye bağırdı. Yaşlı kadının çatlak tiz sesi öylesine ürkünçtü ki, oradan geçenler şaşkınlıktan duraksadılar, gülüşmeye başlamış olanlar da sustu.

Öğrenci Anselmus (bu genç ondan başkası değildi) yaşlı kadının ne demek istediğini anlamamasına karşın omuz silkti ve meraklı kalabalıktan bir an önce kurtulabilmek için adımlarını sıklaştırdı. Özenli giyinmiş kalabalığın arasından sıyrılmaya çalışırken söylenenler kulağına geliyordu. "Zavallı genç adam! Ah, o lanet olası kocakarı!" diyorlardı. Yaşlı kadının gizemli sözleri aslında gülünç olan olaya acıklı bir hava kattığı için daha önce önemsemedikleri Anselmus'u acıyarak izlemeye başlamışlardı. Genç adamın bastırmaya çalıştığı öfkeden kızardığı için daha da hoşlaşan yüzü ve güçlü yapısı kadınların onun sakarlığını ve modayla uzaktan yakından ilgisi olmayan giysilerini bağışlamalarına yetmişti. Mavimsi gri frakının kesimi onu yapan terzinin modayı yalnızca kulaktan dolma bildiğini kanıtlıyordu. İyi durumdaki siyah saten pantolonu da ona ne duruşuna ne de davranışına uyan bir öğretmen havası veriyordu.

Anselmus, Linkischen Bade'ye giden yolun sonuna vardığında soluk soluğaydı. Adımlarını yavaşlatmak zorunda kalmıştı, ama elmaları ve çörekleri hâlâ çevresinde cirit atarken gördüğü için gözlerini bir türlü yerden kaldıramıyor, yoldan geçen kızların candan gülümsemeleri bile ona Schwarze Tor'daki alaycı gülüşmelerin bir yansısı gibi geliyordu. Böyle bir ruh hali içinde en iyi giysilerine bürünmüş insanların akın ettiği Linkischen Bade'ye vardı. İçeriden nefesli çalgıların sesleri geliyor, neşeli konukların çıkardığı gürültü giderek artıyordu. Zavallı Anselmus gözyaşlarını zor tutuyordu, çünkü İsa'nın göğe yükseldiği gün kutlamaları ailesinde her zaman önemli olduğu için, o da bugün yarım bardak romlu kahve ve bir şişe sert biranın keyfini çıkararak Linke cennetinin sunduğu güzelliklerden payını almak istiyordu. Bu nedenle pek akıllıca davranmayıp yanına gerektiğinden fazla para almıştı. Elma ve çörek sepetini devirdiğinde üzerindeki bütün parası gitmişti. Kahve, sert bira, müzik, özenle giyinmiş kızlara bakmak, kısacası düşlediklerinin tümü gerçekle-

şemeden uçup gitmişti. Girişten yavaşça uzaklaşıp Elbe nehrinin kenarına varan ve o anda tümüyle boş yoldan aşağıya doğru yürümeye başladı. Duvardan fışkırmış bir mürver ağacının altında insanı kendine çeken bir parça çimen gördü ve oturup arkadaşı Rektör Yardımcısı Paulmann'ın ona verdiği şifalı tütünle piposunu doldurdu.

Anselmus'un önünde güzel Elbe nehrinin altın sarısı dalgacıkları fısıldıyor, onların ardında görkemli Dresden kentinin kuleleri meydan okurcasına çiçekli otlakların ve taze yeşil ormanların üzerini kaplayan buğulu gökyüzüne doğru yükseliyor ve alacakaranlığın oldukça gizlediği çentikli doruklar uzaklardaki Bohemya'nın varlığını haber veriyorlardı. Oysa Anselmus bunları karanlık bakışlarla izliyor, bir yandan da havaya dumanlar savuruyordu. Sonunda içindeki sıkıntıyı şöyle dile getirdi: "Akla gelebilecek tüm terslikleri ve acıları yaşamak için doğmuşum! Hiçbir zaman pastadaki şans parasının bana denk gelmemesini, her şeyi ters yapmamı, ekmeğime hiç yağ sürülmemesini umursamıyorum ama, şeytana uymayıp öğrenci olmama karşın, hep buralarda mı sürüneceğim? Yeni bir ceket giydiğimde üzerine hemen mumun damlamasından ya da ceketi çiviye takmaktan hiçbir zaman kurtulamayacak mıyım? Bir danışmana ya da bir hanımefendiye şapkamı elimden düşürmeden ya da kaygan zeminde kayıp yeri boylamadan selam veremeyecek miyim? Her pazar kurulduğunda, şeytan beni dürttüğü için bir tarlafaresi kadar umursamazcasına çanak çömleğin içine dalıp kırdıklarıma karşılık üç beş kuruştan olmadım mı? Bir kez bile bir derse ya da bir randevuya zamanında yetişebildim mi? Yarım saat önce evden çıkmamın ne yararı oldu ki? Kapıya varıp elimi kapının tokmağına uzattığımda ve saat tam zamanı olduğunu haber verircesine çaldığında şeytan başımdan aşağıya bir kova suyu boca etmedi mi ya da tam çıkmak üzere olan biriyle çarpışıp sonu gelmez tartışmalar yüzünden geç kalmadım mı? Yazmanlığa bile yükselebilece-

ğimi düşünecek kadar burnum büyükken bütün mutlu olma düşlerim nerelere uçtu? Kötü yazgım beni koruyabilecek tüm büyükleri benden soğuttu. Beni danışmana önerdiklerinde kısa saçı hiç sevmediğini bildiğim için, terzi zor zahmet başımın arkasına küçük bir atkuyruğu tutturmuştu, ama daha ilk eğilişimde lanet olası iplik kopunca, beni koklayıp duran köpek, atkuyruğunu kapıp zafer kazanmışçasına danışmana götürdü. Telaşla köpeği yakalamaya çalışırken, danışmanın üzerinde kahvaltı yaptığı çalışma masasına çarptım, masanın üzerindeki tabak çanakla birlikte mürekkep ve kum hokkaları şangırtıyla yere saçılınca sıcak kakao ve mürekkep karşımı bir sıvı danışmanın az önce yazıp bitirdiği raporun üzerine aktı ve öfkeden kuduran danışman 'Sizi şeytan mı dürttü?' diye kükreyerek beni kapı dışarı etti.

Rektör Yardımcısı Paulınann'ın söylediği gibi yazman olsam ne olur ki? Beni her yerde izleyen kötü yazgım kuşkusuz ona da engel olur. Bugün olanlara bir bakın! İsa'nın göğe yükseldiği günü harcamalara aldırmadan neşeyle kutlamaktı dileğim. Linkischen Bade'de her müşterinin yaptığı gibi, 'Bir şişe sert bira, en iyisinden olsun lütfen!' diye gururla seslenecektim. Sıra dışı bir özenle giyinmiş güzel kızların yakınına oturup geç saatlere kadar orada kalabilirdim. Cesaretimi toplayıp bambaşka bir insan olabilir, kızlardan biri, 'Saat kaç acaba?' ya da 'Şu anda ne çalıyorlar?' diye sorduğunda, bardağımı devirmeden ya da sandalyeme takılmadan zarif bir biçimde ayağa kalkar, öne doğru bir buçuk adım atıp saygıyla eğilir, 'Size yardımcı olmama izin verin matmazel, bu parça Donauweibchen'in uvertürü' ya da 'Saat altı olmak üzere' diyebilirdim. Kim buna kızar ki? Kuşkusuz hiç kimse. Cesaretimi toplayıp bu işlere alışık bir erkeğin ses tonuyla bayanlarla konuşabileceğimi kanıtlayabildiğim zamanlarda olduğu gibi kızlar hınzırca bakışırlardı. Oysa şeytan o lanet olası elma sepetine çarpmama neden oldu ve işte şimdi tek başıma şifalı tütünümü içmek zorunda kalıyorum..."

O anda hemen yanı başında, çimenin üzerinde başlayan ve kısa sürede başının üzerine doğru uzanan mürver ağacının dallarını ve yapraklarını saran bir hışırtı Anselmus'un kendiyle dertleşmesini kesti. Ses bazen meltemin yapraklarda çıkardığı hışırtıyı, bazen de ağacın yaprakları arasında küçük kanatlarını oyun oynarcasına çırparak neşeyle cıvıldaşan kuşları anımsatıyordu. Sonra bir fısıltı, peltek peltek konuşan bir ses duyuldu ve çiçekler minik kristal çanlar gibi çınlamaya başladılar. Anselmus giderek daha fazla kulak kabarttığında fısıltı, peltek konuşma ve çınlama rüzgâra karışan anlaşılır sözlere dönüştü:

"Ağaçların içinde, yaprakların ve giderek irileşen tomurcukların arasında kayar gibi gider, sürünürüz – kız kardeşim, kız kardeşçiğim, ışıldayan güneş ışığında kayar gibi git, bir yukarı bir aşağı – akşam güneşi ışınlarını yolluyor, akşam meltemi yaprakları üfleyip kımıldatıyor, çiğ yağıyor, tomurcuklar ezgiler söylüyorlar – sesimizi yükseltip tomurcuklarla ve meltemle biz de söyleyelim – biraz sonra yıldızlar ışıldamaya başlayacak – aşağıya inmeliyiz – ağaçların, yapraklarının arasından kayarak, sürünerek, kız kardeşçiğim."

Ve bu insanı şaşkına çeviren fısıltı böyle sürdü gitti. "Meltem olmalı," diye düşündü Anselmus, "ama sanki bu akşam saçma sapan şeyler söylüyor." O anda başının tam üzerinde üç tane kristal çan birlikte çınladılar ve Anselmus başını kaldırdığında başlarını akşam güneşine doğru uzatmış, ağacın dallarına sarılmış yeşilli altın sarısı pırıltılı üç küçük yılan gördü. Sonra fısıldarcasına konuşmalar yeniden başladı ve yılanlar dallara ve yapraklara sarılırcasına bir aşağı bir yukarı kayarak gidip gelmeye başladılar; öylesine hızlı hareket ediyorlardı ki, sanki mürver ağacı koyu renkli yapraklarının arasından çevresine binlerce ışıltılı zümrüt saçıyordu. "Yapraklara güneşin ışınları yansıyor." diye düşündü Anselmus, ama kü-

çük çanlar bir kez daha çaldılar ve Anselmus yılanların boyunlarını ona doğru uzattıklarını gördü. Tüm bedeninden bir elektrik akımı geçer gibi oldu ve başını kaldırdığında olağanüstü güzellikte bir çift koyu mavi gözün ona inanılmaz bir özlemle baktığını gördü. O güne dek hissetmediği sıra dışı bir mutluluğun ve acının karışımı bir duygu kapladı içini, kalbi duracak gibi olmuştu. Yakıcı bir istekle o güzel gözlerden gözlerini ayıramayınca kristal çanlar neşe içinde daha da hızlı çalmaya başladılar ve ışıltılı zümrütler ağaçtan inip sayısız küçük kıvılcımlar ve pırıltılı altın iplikler gibi çevresini sardılar. Mürver ağacı yavaşça sallandı ve ona, "Benim altımda kokumla sarılı olarak uzandın, ama beni anlamadın, kokum sevgiyle alevlendiğinde benim dilim olur." dedi. Rüzgâr da orayı yalayıp geçerken, "Şakaklarını okşadım, ama sen beni anlamadın, meltem sevgiyle alevlendiğinde benim dilim olur." diye seslendi. Bulutların arasından güneşin ışınları göründü ve alev alev ışınlar, "Yakıcı altınımı üzerine saçtım, ama sen beni anlamadın, sevgiyle alevlendiğinde yakıcılığım benim dilim olur." dediler.

Anselmus o olağanüstü gözlere baktıkça özlemi daha da arttı ve isteği daha da yakıcı olmaya başladı, çevresindeki her şey sevinçli bir yaşama uyanırcasına kımıldamaya başlamıştı. Çiçekler flüt sesini anımsatan binlerce sesin söylediği şaşırtıcı bir şarkı gibi kokularıyla onu sardılar ve geçmekte olan günbatımı bulutları şarkılarının yansısını uzak ülkelere taşıdı. Ama güneşin son ışınları dağların ardında hızla yitip giderken alacakaranlık çevreyi tülüyle sardı ve uzaklardan seslenen kalın, sert bir ses duyulur gibi oldu. "Hey, hey! Oradaki fısıltılar ve mırıldanmalar da ne demek oluyor? Hey! Dağların ardında güneşin ışınlarını arayan da kim? Yeterince şarkı da söylediniz, güneşlendiniz de – çalılarda ve çimende, çimende ve nehirde! Hey! Buraya inin artık – inin b-u-r-a-y-a!"

Ses uzaklarda patlayan bir gök gürültüsü gibi ağır ağır dindi ve kristal çanlar uyumsuz bir biçimde birbirine karışarak sustular. Bir sessizlik kapladı çevreyi ve Anselmus ışıl ışıl parlayan üç yılanın çimenden nehre doğru kayar gibi ilerlediğini ve hışırdayarak hızla Elbe nehrine daldıklarını gördü. Yılanlar dalgaların arasında gözden kaybolurlarken çıtırdayan yeşil bir alev yükseldi havaya ve ıslık çalar gibi bir ses çıkararak kente doğru yanlamasına ok gibi fırladı.

İkinci Gece Nöbeti

Öğrenci Anselmus nasıl sarhoş ve deli sanıldı. – Elbe nehrini karşıdan karşıya geçmek. – Maestro Graun'ın Bravour Aryası. – Conradi'nin mide likörü ve bronza dönüşmüş elmacı kadın.

"Beyefendi rahatsız galiba." dedi ailesiyle gezmeden dönen saygın bir kentli kadın, durup kollarını kavuşturdu ve Öğrenci Anselmus'un yaptığı saçmalıkları izlemeye koyuldu. Anselmus mürver ağacına sarılmış, dallara ve yapraklara, "Ah, ne olur bir kez daha ışıltılar saçın altın renkli güzel yılanlar, çan sesine benzer seslerinizi hiç olmazsa bir kez daha duyayım! Güzel mavi gözler, bana bir kez daha bakın! Son bir kez! Yoksa dayanılmaz özlemimden ve acımdan öleceğim!" diye yalvarıyordu. Bunları söylerken acınası bir sesle inleyip ofluyor, istek ve sabırsızlıkla ağacı sarsıp duruyordu, ama ağacın tek yanıtı yapraklarının hiçbir şey söylemeyen hafif hışırtısıydı. Anselmus'un acısıyla alay eder gibiydi ağaç.

"Beyefendi rahatsız galiba." dedi kadın bir kez daha ve Anselmus birdenbire başından aşağı bir kova buz gibi su döküldüğü için derin bir uykudan uyanırcasına kendine geldi. İlk kez görür gibi çevresine bakınırken, onu böyle şeytanca yüksek sesle konuşmaya iten garip imgeleme şaşırdı. Kadına sıkıntılı bir bakış fırlattıktan sonra, yere düşmüş olan şapkasını kaptı ve oradan bir an önce kaçmaya çalıştı. Bu sırada

kadının kocası da yanlarına gelmiş, taşıdığı küçük çocuğu çimenlerin üzerine bırakarak bastonuna dayanmış ve Anselmus'u şaşkınlıkla izlemeye koyulmuştu. Bir süre sonra Anselmus'un yere düşmüş olan piposunu ve tütün kesesini yerden alıp ona uzattı ve, "Karanlıkta böyle dövünüp durmayın ve içkiyi biraz fazla kaçırdınız diye boş yere başkalarını ürkütmeyin. Şimdi sessizce evinize gidin ve bir uyku çekin." dedi. Anselmus çok utanmıştı; acınası bir durumda iç çekti. "Haydi, haydi," diye konuşmasını sürdürdü beyefendi, "hepimizin başına gelebilir. Bir beyefendi olmanıza karşın, İsa'nın Tanrı'ya kavuştuğu günü kutlamak isterken aşırıya kaçmış olabilirsiniz. Sanırım siz iyi bir konuma aday olabilmek için okuyorsunuz. Tütünüm bitti, izin verirseniz pipomu sizin tütününüzle dolduruvereyim."

Bu iyi kentsoylu bunları söylerken Anselmus piposunu ve tütün kesesini cebine sokmak üzereydi, ama adam piposunu acele etmeden özenle temizlemeye başlamıştı bile, ardından yine hiç acele etmeden doldurdu. Onlara birkaç kız da katılmıştı. Kadınla fısıldaşıyorlar, Anselmus'a bakıp kıkırdıyorlardı. Ona gelince sanki her tarafını iğnelerle oyuyorlardı. Piposunu ve tütün kesesini alır almaz tabanları yağladı. Tüm olağanüstü olgular aklından çıkmış, geriye yalnızca mürver ağacının altında yüksek sesle saçma sapan konuştuğu kalmıştı. Üstelik kendi kendine konuşan insanlardan her zaman nefret etmişti. Öğretmeni, "Onları şeytan konuşturur." derdi ve Anselmus buna fena halde inanıyordu. Ayrıca İsa'nın göğe yükselip Tanrı'ya kavuştuğu günde sarhoş olmuş bir ilahiyat öğrencisi sanılmak dayanılacak gibi değildi. Tam Koselchen Garten'e yakın olan Pappelallee'ye sapacağı sırada arkasından birinin, "Herr Anselmus! Herr Anselmus! Tanrı aşkına böyle aceleyle nereye gidiyorsunuz?" diye seslendiğini duydu. Başına yeni bir felaketin geleceğine zerre kadar kuşkusu olmayan Anselmus olduğu yerde kalakaldı. Yeniden biri seslendi.

"Herr Anselmus! Geri dönün. Sizi nehrin kıyısında bekliyoruz!" diyordu ses.

Anselmus ancak o zaman ona seslenenin arkadaşı Rektör Yardımcısı Paulmann olduğunu anladı. Dönüp Elbe'nin kenarına gitti ve rektör yardımcısı ile iki kızı ve Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'ın birlikte kayığa binmek üzere olduğunu gördü. Rektör yardımcısı Anselmus'a birlikte karşıya geçmeyi ve o gece onun Pirna'daki evinde kalmayı önerdi. Anselmus o gün kendisini adım adım izleyen kötü kaderinden sonunda kurtulacağı umuduyla daveti sevinçle kabul etti. Oysa olacak bu ya, onlar tam nehri geçerlerken karşı kıyıdaki Antonschen Garten'den fırlatılan havai fişekler havada tıslayarak yükselip çıtırdayan kıvılcımlar ve ışıklar saçarak parlak yıldızlara dönüştüler. Kayıkçının yanında derin düşüncelere dalmış oturan Anselmus tıslayan ve ışıltılar saçan kıvılcımların yansısını suyun üzerinde gördüğünde altın rengi küçük yılanların dalgaların arasında yüzdüğünü sandı. Mürver ağacının altındayken gördüklerinin tümü zihninde var gücüyle canlandı ve bir kez daha yüreğini burkan dayanılmaz bir özlemin ve güçlü bir isteğin mutluluğuyla sarsıldı.

"Ah, döndünüz demek altın rengi yılanlar! Şarkı söyleyin, söyleyin lütfen! Şarkınız o güzel koyu mavi gözleri geri getirecek. Gerçekten dalgaların arasında mısınız?"

Anselmus bunları haykırarak söylerken kendini kayıktan dalgaların arasına atmaya kalkınca, "Sizi şeytan mı dürttü, beyim?" diye bağıran kayıkçı frakının kuyruğuna yapıştı. Yanında oturan kızlar dehşet içinde çığlık çığlığa kayığın öbür ucuna kaçtılar. Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand rektör yardımcısının kulağına bir şeyler fısıldadı, ama Anselmus onun verdiği uzun yanıtın ancak, "Bu nöbetleri daha önce fark etmediniz mi?" bölümünü duyabildi. Bunun üzerine Rektör Yardımcısı Paulmann, yüzünde resmi konumuna uygun düşen ciddi bir ifadeyle kalkıp Öğrenci Anselmus'un yanına oturdu ve elini tutarak, "Kendinizi nasıl hissediyorsunuz Herr Anselmus?" diye sordu.

Anselmus içinde kabaran, boş yere bastırmaya çalıştığı çılgın çelişki yüzünden neredeyse kendini kaybetmek üzereydi. Altın rengi yılanların ışıltısı sandığı şeyin Antonschen Garten'den atılan havai fişeklerin yansısı olduğunun bilincine varmıştı. Buna karşın içini acı mı, yoksa sevinç mi olduğunu kestiremediği, o güne dek tatmadığı yeni bir duygu kaplamıştı ve kayıkçının kürekleri her suya daldırışında öfkelenmişçesine fışkıran ve köpüren dalgacıkların çıkarttığı seslerin arasında Anselmus kaçamak bir fısıltı ve peltek bir konuşma duymaya başlamıştı. "Anselmus! Anselmus! Her zaman önünde yüzdüğümüzü görmüyor musun? Küçük kız kardeşimiz sana yine bakacak – inan – inan bize." Anselmus sudaki yansıda yeşil yeşil parlayan üç çizgi görür gibi oldu, ama dalgaların arasından o güzel gözlerin ona bakmasını umut ederek dikkatini o noktaya yoğunlaştırdığında ışıltının yakınlardaki aydınlık pencerelerden geldiğini anladı. Kendisiyle savaşarak sus pus oturuyordu, ama Rektör Yardımcısı Paulmann bir kez daha, "Kendinizi nasıl hissediyorsunuz Herr Anselmus?" diye üsteledi.

Öğrenci hüzünle, "Ah, sevgili Rektör Yardımcım, biraz önce Linkischen Garten'in bir duvarından fışkırmış bir mürver ağacının altında gözlerim açık ne denli şaşırtıcı düşler gördüğümü bir bilseniz, böylesine dalgın olmama şaşırmazdınız." dedi.

"Haydi, haydi." dedi Rektör Yardımcısı Paulmann, "Ben sizi her zaman saygın bir genç olarak gördüm, ama kusura bakmayın, gözleri açık düş görüp suya atlamaya çalışmak aklı başında birinin yapacağı bir iş değil."

Arkadaşının sert sözlerinden Anselmus'un morali iyice bozulduğu sırada, Paulmann'ın tomurcuk gibi açmış olan on altı yaşındaki güzel büyük kızı, "Ama baba, Herr Anselmus olağandışı bir şeyle karşılaşmış, uyumadığını sanıyor ama mürver ağacının altında uyuya kalıp hâlâ aklından çıkmayan saçma sapan şeyler görmüş olabilir." dedi.

"Üstelik sevgili genç bayan ve saygıdeğer Rektör Yardımcısı," diye söze karıştı Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand, "insan uyanıkken düşteymiş gibi bir sürece giremez mi? Örneğin, bir gün öğleden sonra kahve içerken zihinsel ve bedensel sindirim için gerekli olan pozisyonda olduğum sırada, birdenbire esinlenmişçesine, kaybettiğim bir belgenin nerede olduğu aklıma geliverdi. Dün bile aynı şey oldu ve gözlerimin önünde kara harflerle yazılmış olağanüstü bir Latince metin dans etmeye başladı."

"Ah, saygıdeğer Kayıt İşleri Müdürü!" dedi Rektör Yardımcısı Paulmann, "Her zaman romantizme ve fanteziye kapılmayı kolaylaştıran şiirselliğe kurban oluyorsunuz."

Oysa Anselmus sarhoş ya da deli sanılma talihsizliğine uğradığı bir zamanda birinin imdadına yetişmesine çok sevinmişti ve mürver ağacından ona bakan gözleri unutup iyice karanlık basmış olmasına karşın, ilk kez Veronika'nın ne kadar güzel koyu mavi gözleri olduğunu fark etti. Aslında mürver ağacının altındayken olanları tümüyle unutmuştu. Kendini neşeli ve rahat hissettiği için düzelen morali, onu savunan Veronika'ya yardım etmesini sağladı. Veronika koluna girdi ve Anselmus şansı yaver gittiği için ona eve kadar kazasız belasız eşlik etmeyi başardı. Yalnızca bir kez yoldaki bir çukurda tökezledi, ama bu da yoldaki çamurlu suyla dolu tek çukur olduğu için Veronika'nın beyaz giysisi fazla kirlenmedi. Rektör Yardımcısı Paulmann'ın gözünden Anselmus'un düzeldiği ve yeniden olumlu bir havaya girdiği kaçmamıştı, bu nedenle biraz önceki sert sözleri için ondan özür dileyerek, "İnsanlara görünen bazı şeyler onları dehşete düşürüp büyük acı verirler; böyle örnekler var. Oysa bu durum sırtınıza sülük yapıştırılarak azaltılabilen fiziksel bir hastalıktan öte bir şey değildir; artık merhum olan ünlü bir bilim adamı bunun nasıl uygulanacağını göstermişti." dedi.

Anselmus sarhoşluktan mı, delilikten mi ya da hastalıktan mı bu hale düştüğünü bilemiyordu, ama tek bildiği, tüm

görüntüler kaybolduğu için sülüğe gerek kalmadığıydı. İlgisini güzel Veronika'ya verebildikçe neşesi daha da artıyordu. Her zamanki gibi zengin bir sofradan kalktıktan sonra müzikle uğraşmaya başladılar. Anselmus piyanoya oturdu, Veronika'da oradakilere berrak sesini dinletti. "Değerli matmazel, sesiniz kristal bir çan gibi." dedi kayıt işleri müdürü.

Ama Anselmus boş bulunup, "Hiç de değil!" deyiverdi.

Herkes utanıp şaşırarak ona baktı.

"Kristal çanlar mürver ağaçlarında olağanüstü sesler çıkarırlar. Olağanüstü!" diye sürdürdü konuşmasını biraz daha alçak bir sesle Anselmus.

Veronika elini onun omzuna koyarak, "Neler diyorsunuz, Herr Anselmus?" diye sordu.

Öğrenci aklını başını toplayıp yeniden çalmaya başladı. Rektör Yardımcısı Paulmann ona karanlık bir bakış fırlattı, ama Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand hemen nota defterini koyup Graun'dan bir aryaya başlayarak konukları keyiflendirdi. Ardından Anselmus birkaç şarkıya daha eşlik etti. Rektör yardımcısının bestelediği bir parçaya Veronika'yla birlikte bir düet yapmaları herkesi daha da neşelendirdi.

Artık geç olmuştu. Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand şapkasını ve bastonunu alırken Rektör Yardımcısı Paulmann gizemli bir ifadeyle ona yaklaşıp, "Saygıdeğer Kayıt İşleri Müdürü, sanırım Herr Anselmus'a bir şey söyleyecektiniz – biliyorsunuz – daha önce konuşmuştuk..." dedi.

"Büyük bir zevkle," dedi kayıt işleri müdürü. Ve herkes bir araya toplandığında hemen konuya girdi.

"Bu kentte giz bilimleriyle uğraştığı söylenen garip, yaşlı bir adam var. Giz bilimleri diye bir şey olmadığına göre, bence araştırmalar yapan bir antika meraklısı, bunun yanı sıra kimyasal deneyler de yapıyor. Kuşkusuz bizim gizemli arşiv memurumuz Lindhorst'tan söz ediyorum. Bildiğiniz gibi kentin gözden uzak bir yerinde eski bir evde oturuyor ve göreviyle meşgul olmadığı zamanlarda onu kitaplığında ya da

kimsenin girmesine izin vermediği kimya laboratuvarında buluyorsunuz. Ender bulunan kitaplarının yanı sıra Arapça, Roman dili ya da hiçbir dilde olmayan garip işaretlerle yazılmış birçok elyazması var. Kusursuz kopya edilmelerini istediği için, bunları parşömene çini mürekkebiyle aynen çekebilecek, çizgisi iyi birini arıyor. İşe alacağı kişiye denetimi altında çalışacağı özel bir oda, bedava yemek ve günlük mesaisi karşılığında bir taler verecek. Arşiv memuru kopyalama işi başarıyla bittiğinde teşekkür olarak yüklü bir para da ödemeye söz veriyor. Çalışma saatleri her gün on ikiden altıya kadar; saat üçle dört arasında yemek tatili olacak. Elyazmalarını kopya etmeleri için iki üç genç adamı işe almış, ama bu işi beceremediklerini görünce sonunda benden hattatlık konusunda deneyimli birini bulmamı istedi. Çok okunaklı bir elyazınız olduğunu ve güzel çizimler yapabildiğinizi bildiğim için aklıma hemen siz geldiniz Herr Anselmus. Geçinmenin zor olduğu bugünlerde maaşlı bir iş beklerken, sonunda verilecek olan ödül bir yana, günde bir taler kazanmayı düşünürseniz, yarın saat tam on ikide arşiv memuruna başvurun. Evinin yerini biliyorsunuzdur kuşkusuz. Ama kopya ettiğiniz kâğıda bir damla mürekkep bile damlatmamaya özen gösterin! Bir damla bile olsa baştan başlamaktan başka çareniz kalmayacak. Özgün elyazmasına damlatırsanız, arşiv memuru sinirli bir adam olduğu için sizi pencereden aşağıya atabilir."

Anselmus kayıt işleri müdürünün önerisine çok sevindi çünkü elyazısı ve çizimi çok düzgün olduğu gibi, en zor harfleri bile bir hattat titizliğiyle kopya etmeyi tutku derecesinde seviyordu. Koruyucularına kibarca teşekkür etti ve ertesi gün saat on ikideki randevuyu kaçırmayacağına söz verdi. O gece Anselmus ışıldayan talerler ve onların şıngırtıları dışında ne bir şey gördü ne de duydu. Zavallı genci kim suçlayabilir ki? Kaderin cilveleri umutlarını çoğu kez boşa çıkardığı için her şeyin her iki yönünü de düşünüp gençliğin verdiği

birçok coşkuyu yadsımak zorunda kalıyordu. Sabah erkenden, arşiv memuru bu malzemelerden daha iyisini bulamaz diye düşünerek kalemlerini, tüy uçlarını ve çini mürekkebini toparladı. Hepsinden önemlisi, arşiv memuruna ondan istenileni başaracak nitelikte olduğunu kanıtlamak için elyazmalarını ve çizim başyapıtlarını derledi. Her şey yolunda gitti. Sanki bir şans yıldızı işi ele almaya başlamıştı. Kravatını ilk girişiminde düzgün bağlayabildi, siyah ipek çoraplarını iplik çekmeden ve kaçırmadan giyebildi ve şapkası fırçalandıktan hemen sonra tozun toprağın içine yuvarlanmadı.

Uzun lafın kısası, Öğrenci Anselmus Schlossgasse'deki Conradi'nin tezgâhında, saat tam on bir buçukta üzerinde mavimsi gri frakı ve siyah saten pantolonu, kolunun altında çizimleri ve elyazısıyla donanmış kâğıtlardan bir rulo, boş cebine vururken "Burası yakında talerlerin şıkırtısıyla dolacak" diye düşündüğü için, bir değil iki bardak en iyisinden likör içiyordu. Arşiv Memuru Lindhorst'un ücra bir yerdeki evine yürümek zaman almasına karşın, Anselmus saat tam on ikide arşiv memurunun kapısının önündeydi. Bronzdan yapılma büyük, güzel kapı tokmağını inceledi ve Kreuz Kilisesi'nin kulesinin çanı son kez havayı sardığında tokmağı tutmak üzereyken metalin görüntüsü güçlü mavi ışıklarla yok oldu ve tokmak bir sırıtmaya dönüştü. Aman Tanrım, Schwarzen Tor'daki elmacı kadındı bu! Sivri dişleri ağzında takırdayıp duruyordu, takırtılar arasında şöyle dediği duyuldu: "Seni deli seni – bekle de gör – neden kaçtın? Deli herif!" Anselmus dehşet içinde geriye çekilmeye çalışırken kapıdaki çanın kordonuna yapışıp aşağıya çekince çan giderek artan kulak tırmalayıcı karmakarışık seslerle çalmaya başladı ve "Yakında cama gireceksin!" diyen tınısı alay edercesine boş evin içinde yankılandı.

Anselmus'un korkudan her tarafı tir tir titriyordu. Çanın kordonu yere düşüp onu sıkıca saran beyaz saydam bir boa yılanına dönüştü ve onu posası çıkıp, her yanından fışkıran

kanlar yılanın saydam bedenine dolup kırmızıya dönüştürene dek sıkmayı sürdürdü. Anselmus dayanılmaz bir acı ve korkuyla, "Öldür beni! Öldür beni!" diye haykırmaya çalıştı, ama ağzından anlaşılmaz bir hırıltıdan başka bir ses çıkmadı. Yılan başını kaldırıp sivri, uzun, metal dilini Anselmus'a dayadığında göğsüne birdenbire saplanan ağrı şah damarını zedeledi ve Anselmus bilincini yitirdi.

Kendine geldiğinde daracık yatağında yatar buldu kendini. Başucunda, "Tanrı aşkına, ne işler karıştırıyorsunuz Sevgili Herr Anselmus?" diye soran Rektör Yardımcısı Paulmann duruyordu.

Üçüncü Gece Nöbeti

Arşiv Memuru Lindhorst'un ailesiyle ilgili haberler. – Veronika'nın mavi gözleri. – Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand.

"Ruh sulara baktığında sular kıpırdayıp köpüren dalgalara dönüştüler ve onları yutmak için açgözlülükle kara çenesini açan dipsiz derinliğin içine daldılar. Granit kayalar, güneş vadiyi beslemek ve ısıtmak için ortaya çıkıp, onu anne göğsüne bastırıp alevden kollara benzer ışınlarıyla sarana dek, zafer kazanmış kahramanlar gibi sivri başlarını kaldırıp vadiyi korudular ve ıssız kumlu toprağın altında uyuyan binlerce tohum, derin uykularından uyanıp yeşil filizlerini ve küçücük yapraklarını yeşil bir beşikten gülümseyen bebekler gibi annelerinin yüzüne doğru uzattılar ve tomurcuklarının içine yuva kurmuş çiçekler, annelerinin onları keyiflendirmek için bin bir kokuyla donattığı renklerle bezeli ışınlarla uyandılar. Ama vadinin ortasında güçlü bir istekle dolup taşan bir insanın göğsünü andıran ve bir körük gibi inip kalkan kara bir tepe vardı. Derinlerden yükselen buharlar yüce bulutlar oluşturmak için toplanıyorlar ve annelerinin yüzünü örtmek için düşmanca uğraşıyorlardı, ama o fırtınayı çağırıyor, o da onların üzerine çöküp tümünü dağıtıyordu. Duru bir ışık bir kez daha kara tepeye dokunduğunda coşan sevinç, annesinin öpücüklerini karşılayabilmek için taç yapraklarını güzel dudaklar gibi açan olağanüstü bir zambağa can verdi.

O anda vadiye parlak bir ışık girdi, genç Phosphorus'tu bu. Zambak onu gördüğünde içini sıcacık bir özlemle dolu aşk kapladı ve gence, 'Sonsuza dek benim ol güzel çocuk! Çünkü seni seviyorum, beni bırakırsan ölürüm.' diye yalvardı.

Genç Phosphorus, 'Senin olurum güzel çiçek, ama nankör bir çocuk gibi anneni ve babanı terk edeceksin, oyun arkadaşlarını unutacaksın ve mutluluğunu şu anda seninle paylaşan eşdeğerdeki çiçeklerin tümünden daha büyük ve daha yüce olmak isteyeceksin. İçini ısıtan özlem sana acı veren ve sana işkence eden yüzlerce ışına bölünecek, çünkü zihnin duyuları yaratacak ve içini doldurduğum kıvılcımın alevlendirdiği olağanüstü sevinç aslında değişik bir biçimde yeniden doğmanı sağlayacak olan umarsız bir acıya dönüşecek. – Bu kıvılcımın adı düşüncedir!' – dedi.

'Şu an içimde yanan özlemle senin olamaz mıyım? Beni yok edersen, seni şu andakinden daha çok sevebilir ve sana şu andaki kadar yoğun bakabilir miyim?' diye sordu zambak.

Sonra zambak genç Phosphorus onu öptüğünde içine parlak bir ışık girmişçesine bir aleve dönüştü ve alevin içinden hızla çıkan değişik bir varlık, çocukluktaki oyun arkadaşlarını da, sevdiği genci de umursamadan vadide sonsuzluğa doğru gözden kayboldu. Genç, sevgilisi yittiği için yas tutmaya başladı, çünkü bu ıssız vadiye gelişinin tek nedeni güzel zambağa duyduğu sonsuz aşktı. Granit kayalar gencin acısını paylaşarak boyunlarını büktüler, ama kayalardan biri açtığı kucağından kanatlarını çırpan kara bir ejderha doğurdu... Ejderha, 'Kardeşlerim metaller derinlerde uyuyorlar, ama ben her zaman uyanığım ve sana yardım etmek istiyorum.' dedi. Pençelerinin üzerinde bir inip bir kalkarak, zambaktan çıkmış olan varlığı yakaladı, tepeye taşıdı ve onu kanatlarıyla sardı. Varlık yeniden zambağa dönüştü, ama düşünce onu incit-

meyi sürdürdüğü için genç Phosphorus'a duyduğu sevgi, üflediğinde zehirli dumanlar çıkaran bir acıya dönüşüyor ve bir zamanlar bakışıyla sevinen çiçekleri soldurup öldürüyordu.

Genç Phosphorus üzerinde ışığın binlerce renkle oynaştığı bir zırh giyip ejderhayla savaşmaya başladı. Ejderha kanadıyla zırha vurdukça güçlü bir ses çıkıyordu. Bu çınlamayla yeniden canlanan çiçekler ejderhanın çevresinde rengârenk kuşlar gibi çırpınmaya başlayınca ejderhanın gücü yitti ve yenilgiyi kabullenerek yeryüzünün derinliklerine sakladı kendini. Böylece zambak kurtuldu. Genç Phosphorus onu ilahi bir sevginin verdiği güçlü bir arzuyla kucakladı ve sevinçten deliye dönen çiçekler, kuşlar ve kayalar bile onu vadinin kraliçesi olarak kutladılar."

"Kusura bakmayın saygıdeğer Arşiv Memuru, ama bu Doğu'nun saçmalıklarından başka bir şey değil." dedi Heerbrand, "Sizden her zaman yaptığınız gibi sıra dışı yaşamınızda başınızdan geçen bir olayı, örneğin, gerçek olma koşuluyla, bir gezi anınızı anlatmanızı istemiştik."

"Size anlattığım öyküden daha gerçek bir öykü olamaz, inanın bana dostlarım." diye yanıt verdi Lindhorst. "Anlattıklarım bir bağlamda yaşamımın bir parçasını oluşturuyor, çünkü ben o vadiden geldim ve oranın kraliçesi olan zambak benim birkaç kuşak önceki büyükannem. Bu nedenle ben bir prensim."

Herkes katılırcasına gülmeye başladı.

"İstediğiniz kadar gülün." diye sözünü sürdürdü arşiv memuru. "Size tam olarak anlatmadığım için saçma sapan bir şey olduğunu düşünebilirsiniz. Oysa hiç de saçma değil, benzetme yollu bile değil, gerçekten doğru. Var oluşumu borçlu olduğum o olağanüstü aşktan bu denli hoşlanmayacağınızı bilseydim, bunları hiç anlatmaz, onun yerine dün beni ziyarete gelen kardeşimden duyduklarımın bazılarını aktarırdım."

Bu kez, "A, nasıl olur? Gerçekten bir kardeşiniz mi var? Nerede yaşıyor? O da mı kralın görevlisi, yoksa tek başına çalışan bir bilimadamı mı?" diye oradakiler onu soru yağmuruna tuttular.

"Hayır," dedi arşiv memuru, hiç istifini bozmadan. Bir tutam enfiye aldı ve, "Hayır, o kötü yolu seçti ve ejderhalara katıldı." dedi.

"Yanlış mı anladım acaba saygıdeğer Arşiv Memuru?" dedi Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand, "Ejderhalara mı katıldı?"

"Ejderhalara mı katıldı?" diye bağırdı herkes koro halinde.

"Evet, ejderhalara katıldı." diye sürdürdü konuşmasını arşiv memuru... "Umarsızlıktan yaptı bunu sanırım. Babam kısa bir süre önce öldü beyler; öleli henüz üç yüz seksen beş yıl oldu ve o yüzden hâlâ yas giysileri içindeyim. Gözdesi ben olduğum için kardeşimin çok istediği olağanüstü bir oniks taşını bana bıraktı. Babamın cesedinin yanında öylesine tatsız bir kavgaya tutuştuk ki, rahmetlinin sabrı taştı, ayağa fırladı ve kötü kardeşimi merdivenlerden aşağıya itti. Bu davranış kardeşimi öylesine kızdırdı ki, hemen o anda ejderhalara katıldı. Şimdi Tunus'a yakın bir yerlerde bir selvi ormanının içinde, gizemli bir lal taşını korumakla görevli olarak yaşıyor. Laponya'daki yazlığına giden, şeytanın ta kendisi bir büyücünün o taşta gözü olduğu için, büyücü ancak kertenkele tarlasını denetlemeye gittiğinde kardeşim on beş dakikalığına yerinden ayrılıp bana Nil nehrinin yatağındaki güncel haberleri getirebiliyor."

İkinci kez bir kahkaha koptu, ama Öğrenci Anselmus garip bir duyguya kapılmıştı, tanımlayamadığı bir titremeye kapılmadan arşiv memurunun delici ciddi bakışlarına karşılık veremiyordu. Özellikle de arşiv memurunun sert metalik sesinin Anselmus'un iliklerine işleyen gizemli bir niteliği vardı.

O gün Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'ın onu o kafeye getirmesinin asıl amacına ulaşması olanaksızdı. Arşiv memurunun evinin önündeki olaydan sonra hiçbir güç Anselmus'u ikinci bir ziyarete zorlayamazdı, çünkü ölümden değilse bile çıldırmaktan rastlantı sonucu kurtulduğuna fena halde inanmıştı. Rektör Yardımcısı Paulmann rastlantı sonucu o sokaktan geçerken Anselmus'un kapının önünde bilincini yitirmiş yattığını, elma ve çöreklerin olduğu sepetini yere koymuş yaşlı bir kadının da onunla ilgilendiğini görmüş, hemen bir tahtırevan çağırıp onu evine taşıtmıştı. Anselmus, "Bana deli deyin ya da ne derseniz deyin, ama size söylüyorum, Schwarz Tor'daki o lanetli yaşlı cadı bana kapının tokmağından sırıtıp duruyordu; sonra neler olduğunu söylemesem daha iyi, ama kendime gelip o lanet olası elmacı kadını yeniden karşımda görseydim (bana yardım eder gibi görünen yaşlı kadın oydu) orada ya kalpten gider ya da çıldırırdım." deyip duruyordu. Ne rektör yardımcısının ne de kayıt işleri müdürünün onu bu düşünceden vazgeçirmek için yaptıkları mantıklı açıklamalar hiçbir işe yaramadı; Veronika bile mavi gözlerine karşın onu dalgın ve düşünceli halinden kurtaramadı. Kafasının dağınık olduğu sonucuna varıp ilgisini başka şeylere çekmeye çalıştılar. Kayıt işleri müdürü bunun en iyi yolunun Arşiv Memuru Lindhorst'un yaptığı iş önerisini, yani belgeleri kopya etmeyi kabul etmesi olduğunu söyledi. Geriye Anselmus'u arşiv memuruyla tanıştırmak kalıyordu. Kayıt işleri müdürü onun neredeyse her akşam tanınmış bir kafeye uğradığını bildiği için, Anselmus'u arşiv memuruyla tanışıp kopyalama işini kabul edene dek hesabı o ödemek koşuluyla her akşam orada bira ve pipo içmeye davet etti.

"Genç adamın aklını başına getirebilirseniz Tanrı sizi ödüllendirir." dedi Rektör Yardımcısı Paulmann.

"Tanrı sizi ödüllendirir." diye yineledi Veronika gözlerini dindarlıkla göğe doğru kaldırarak ve aklı başında olsa

da olmasa da Anselmus'un ne kadar hoş bir genç olduğunu düşündü.

Kayıt işleri müdürü, Arşiv Memuru Lindhorst tam şapkasını ve bastonunu alıp çıkmak üzereyken hemen Anselmus'un elini tutup onun yolunu kesti ve, "Çok sayın Arşiv Memuru, elyazısı ve çizimde usta olan öğrenci işte bu. Sizin ender bulunan elyazmalarınızı kopya etmek istiyor." dedi.

"Buna çok memnun olurum." diye yanıt verdi arşiv memuru, aceleyle ve üç köşeli asker şapkasını giyip kayıt işleri müdürünü ve öğrenciyi dirseğiyle yana iterek paldır küldür merdivenlerden aşağıya inmeye başladı. İkisi de yüzlerine menteşelerinden fırlayacakmışçasına gürültüyle kapanan kapının önünde ağızları açık kalakaldılar.

"Ne garip bir ihtiyar." dedi kayıt işleri müdürü.

"Garip bir ihtiyar." diye kekeledi Anselmus, damarlarında buz gibi bir su dolaşıyormuşçasına bir heykel gibi kaskatı kesilmişti. Oysa bütün müşteriler güldüler ve, "Arşiv memurunun bugün yine heyheyleri üzerinde, ama yarın kuzu gibi olur, sesi çıkmaz, ya dumanının halkalarını izler ya da gazete okur. Ona aldırmayın." dediler.

"Doğru," diye düşündü Anselmus, "bu davranışının üzerinde durmaya değmez. Elyazmalarını kopya edeceğim diye memnun olacağını söylemedi mi? Ayrıca Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand adam tam gidecekken yolunu neden kesti ki? Yok, yok, saygıdeğer arşiv memurunun yüreği temiz ve şaşılacak denli liberal – arada garip şeyler söylüyor ama olsun. Bundan bana ne? Yüzlerce elmacı kadın beni durdurmaya kalksa da yarın tam on ikide evine gideceğim."

Dördüncü Gece Nöbeti

Öğrenci Anselmus'un karamsar ruh hali. – Zümrüt ayna. – Arşiv Memuru Lindhorst nasıl uçurtmaya dönüşüp kaçtı ve Anselmus kimseyle karşılaşmadı.

Sana hemen şunu sormama izin ver sevgili okuyucum, şimdiye kadar günlük işlerin sana sıkıntı ve memnuniyetsizlik dışında bir şey vermediği, inandığın ve değerli bulduğun her şeyin anlamını yitirdiği saatler, günler, hatta haftalar bile geçtiği olmadı mı? Böyle zamanlarda ne yapacağını ya da ne yöne döneceğini bilememiş, tüm dünya nimetlerini aşan bir arzunun bir gün bir yerlerde gerçekleşeceğiyle ilgili belli belirsiz bir duygunun içine dolmasına karşın, zihnin katı yetiştirilmiş ürkek bir çocuk gibi bunu dile getirmeye cesaret edememiştir. Bu bilinmez şeye duyduğun özlem, daha dikkatli baktığında saydam biçimleri yok olup giden, tül inceliğindeki bir düş gibi nereye gitsen peşini bırakmamış ve çevrendeki her şeye karşı ilgini yitirmişindir. Umarsız bir sevdalı gibi gözlerin yerde, sessizce dolaşıp durmuş, bu dünyaya ait değilmişçesine insanlığın çok çeşitli etkinlikleri sana artık ne acı ne de zevk verir olmuştur. Eğer böyle bir ruh halinden geçmişsen sevgili okuyucum, o zaman Anselmus'un içinde bulunduğu durumu anlamışsındır.

Böyle bir duruma yatkın olan okuyucum, sanırım Öğrenci Anselmus'u gözünün önünde canlandırabildim. Olağa-

nüstü öyküsünü kaleme aldığım bu gece nöbetleri sürecinde, sıradan insanların günlük yaşantılarını altüst eden daha birçok sıra dışı olaya değineceğim ve korkarım ki sonunda ne Anselmus'un ne de Arşiv Memuru Lindhorst'un varlığına inanacaksın. Üstelik Rektör Yardımcısı Paulmann ve Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'dan da haksız yere kuşku duymaya başlayabilirsin. Oysa bu iki saygın bey en azından hâlâ Dresden sokaklarında dolaşıyorlar. Sevgili okuyucum, güçlü dokunuşları hem büyük bir mutluluk hem de dehşet veren ve ciddi tanrıça tülünü kaldırdığı için yüzünü gördüğümüzü sandığımız anda ciddi bakışlarında bir gülümsemenin oynaşmaya başladığı o perili dünyadasın artık. İşte onun bu gülümsemesi, canından çok sevdiği çocuklarıyla sıkça şakalaşan bir anne gibi, şaşırtıcı mucizelerle bizimle oynayan hoş bir mizahtır. Bize ruhumuzun en azından düşlerimizde açtığı bu dünyada, deyim yerindeyse sıradan yaşamda her gün çevremizde dönüp dolaşan bu iyi bilinen biçimleri yeniden tanımaya çalış sevgili okuyucum. O zaman bu olağanüstü dünyanın sandığından daha yakında olduğunu anlayacaksın. Buna inanmanı gönülden istiyor ve Anselmus'un sıra dışı öyküsünü anlatarak bunu sağlamaya çalışıyorum.

Dediğim gibi, Öğrenci Anselmus Arşiv Memuru Lindhorst'la karşılaştıktan sonra onu günlük yaşama duyarsızlaştıran, dalgın ve düşünceli bir ruh haline girdi. İçinde bilinmez bir güç kıpırdıyor ve bu güç, insanlığın değişik ve daha yüce bir varoluşu olduğuna inanmasına neden olan bir özlemin hem mutluluğunu hem de acısını veriyordu. Ona en çok, kısır yaşamıyla bağını koparmışçasına vadilerde ve ormanlarda tek başına dolaşmak ve benliğinin derinliklerinden yükselen, içlerinde kendini de bulduğunu düşündüğü imgeleri yaşamak zevk verir olmuştu. Bir gün uzun bir yürüyüşten dönerken yolu cin çarpmışçasına sıra dışı şeyler gördüğü mürver ağacına düştü. Ağacın altındaki çimen parçası garip bir biçimde onu davet edercesine kendine çekiyordu. O yere

oturur oturmaz, orada tanrısal bir vecd içindeymişçesine gördüğü, ama o zamandan beri yabancı bir etkinin zihninden sildiği bütün resimler ikinci kez geri geldiler. Üstelik o güzel mavi gözlerin mürver ağacına sarılmış yeşilli altın rengindeki yılana ait olduğunu ve onun öylesine hoşuna giden ve onu kendinden geçiren kristal çanların sesinin yılanın zarif kıvrımlarından çıktığını eskisine oranla daha iyi anladı. İsa'nın göğe yükseldiği günde yaptığı gibi mürver ağacına sarıldı, dallarına ve yapraklarına doğru, "Ah, güzel yılan ne olur dallara sarılışını, onların üzerinde kıvrılarak kayışını bir kez daha göreyim! Güzel gözlerinle bana bir kez daha bak! Seni seviyorum, seni seviyorum, geri gelmezsen kederimden yanıp kül olacağım!" diye seslendi.

Ama sessizlik bozulmadı, mürver ağacı daha önce yaptığı gibi dallarını ve yapraklarını hiçbir şey demeden yalnızca hışırdattı, Anselmus göğsünü dolduran ve yüreğini sonsuz bir özlemin acısıyla sarsan duygunun ne olduğunu artık bildiğini düşündü. "Altın rengi olağanüstü yılan, seni tüm kalbimle sevmemden ve ölene dek seveceğimden başka ne anlamı olabilir ki bunun? Sensiz yaşayamam, seni bir daha göremezsem ve ruhumun sevgilisi olmazsan, umarsız bir kederle yanıp kül olacağım. Ama benim olacağını biliyorum ve işte o zaman bana daha yüce değişik bir dünyadan ulaşan düşler gerçekleşecek."

Her akşamüstü güneş altın yaldızlarını artık yalnızca ağaçların tepesine saçarken Anselmus mürver ağacına gidip dalların ve yaprakların arasındaki sevdiği yeşilli altın sarısı güzel yılana yüreğinden kopan acınası sözlerle seslenmeye başladı. Bir gün her zamanki gibi orada yakarırken birdenbire önünde açık gri bol bir fraka sarınmış uzun boylu zayıf bir adam bitiverdi ve kor gibi yanan gözleriyle ona bir bakış fırlattıktan sonra, "Hey, burada böyle ağlayıp sızlanan da kim? Aa! Yazılarımı kopya etmeyi öneren Herr Anselmus'muş meğer." dedi.

Anselmus sesi tanıyıp çok korktu. İsa'nın göğe yükseldiği gün ona, "Hey, kim fısıldıyor ve ağzında bir şeyler geveliyor..." diyen sesti bu. Anselmus şaşkınlıktan ağzını açıp bir şey söyleyemedi.

"Neyiniz var Herr Anselmus?" diye sordu Arşiv Memuru Lindhorst (açık gri fraklı adam ondan başkası değildi) "Mürver ağacından ne istiyorsunuz? Neden evime gelip çalışmaya başlamadınız?"

Anselmus her akşam gitmeye karar vermesine karşın, bir türlü kendini toparlayıp gidememişti. Onu daha önce sevdiğinden ayıran öfkeli sesin düşlerini yok ettiğini düşündü ve bir tür umarsızlığa kapılıp kabaca, "Benim deli olduğumu sanmanız umurumda değil Arşiv Memuru!" diye patladı. "İsa'nın göğe yükseldiği gün bu ağaçta ruhumun sonsuz bir sevgiyle bağlı olduğu yeşilli altın sarısı renkli yılanı gördüm; benimle olağanüstü billur tınılar çıkararak konuştu, ama siz – evet siz, nehrin öbür yanından öylesine ürkünç bağırıp çağırdınız ki."

"Nasıl olur bu bayım?" diye onun sözünü kesti arşiv memuru, bir tutam enfiye çekerken garip bir biçimde gülümseyerek.

Anselmus'un üzerinden sıra dışı deneyiminden söz edebildiği için büyük bir yük kalktı. Uzaktan gök gürültüsünü andıran bir sesle haykırdığı için arşiv memurunu suçlamakta haklı olduğunu düşünüyordu. Kendini toparlayıp, "Pekâlâ, İsa'nın göğe yükseldiği gün başıma gelenlerin tümünü size anlatacağım. Ondan sonra ne isterseniz söyler, canınız ne isterse yapar ve benimle ilgili ne düşünürseniz düşünürsünüz." dedi. Sonra elmacı kadınla çarpışmasından üç yeşilli altın sarısı renkli yılanın suda kaybolmasına kadar tüm olayları sırasıyla anlattı; insanların onu sarhoş ya da deli sanmasını da. "Bunları kendi gözlerimle gördüm ve benimle konuşan o hoş seslerin yansısı kulağımdan gitmiyor; bir düş değildi o ve Herr Arşiv Memuru, gülümsemenizden yılanların

coşkulu düş gücümün bir ürünü olduğunu düşündüğünüz anlaşılıyor, ama sevgiden ve özlemden ölmezsem, yeşilli altın sarısı renkli yılanlara inanmak zorundayım." diye sözlerini bitirdi Anselmus.

"Hiç de değil." dedi arşiv memuru istifini bozmadan. "Mürver ağacında gördüğünüz yeşilli altın sarısı renkli yılanlar, Herr Anselmus, benim üç kızım ve anlaşılan adı Serpentina olan en küçük kızımın mavi gözlerine fena halde tutulmuşsunuz. Üstelik tüm bunları İsa'nın göğe yükseldiği gün de biliyordum, çalışırken fısıltıları ve mırıldanmaları duymaktan sıkıldığım için yeterince şarkı söylediklerini, güneşlenip eğlendiklerini ve güneş batmak üzere olduğu için hemen eve dönmelerini söyleyen bendim."

Anselmus çoktan beri kuşkulandığı bir şeyin sonunda ona açıklandığı hissine kapıldı. Mürver ağacının, duvarın ve çimenin çevresinde fırıldak gibi dönmeye başlamalarına karşın, kendini toparlayıp bir şeyler söylemeye çalıştı, ama ağzını açar açmaz arşiv memuru sol elinden eldivenini çıkardı ve alev gibi yanan ışıltılı bir taşı olan yüzüğünü Anselmus'un gözünün önüne tuttu. "Buna bakın, saygıdeğer Herr Anselmus," dedi, "Gördüğünüz hoşunuza gidecek." Anselmus taşa baktı. Ah, o ne mucizeydi o! Ateşten bir odaktan ışınlar çıkıp birleşiyorlar ve kristal bir ayna oluşturuyorlardı. Aynada yeşilli altın sarısı renkli üç yılan dans ediyor, kıvrılıyor, birbirlerini kovalıyor ya da sarmaş dolaş oluyorlardı. Işıl ışıl parlayan ince bedenleri birbirine her dokunduğunda olağanüstü kristal çan sesleri yankılanıyordu. Ortadaki yılan başını aynadan dışarıya uzattı ve özlemle dolucasına, mavi gözleriyle, "Beni tanıyor musun – bana inanıyor musun Anselmus? Yalnız inançtan sevgi doğabilir – gerçekten sevebilir misin?" diye sordu.

"Ah, Serpentina, Serpentina!" diye haykırdı Anselmus kendinden geçerek, ama Arşiv Memuru Lindhorst hemen aynaya üfledi ve taştaki ışınlar elektrik gibi çıtırdayarak

odak noktalarına geri çekildiler. Arşiv memurunun elinde yalnızca giydiği eldivenin örttüğü bir yüzük vardı artık.

"Altın rengi yılanları gördünüz mü Herr Anselmus?" diye sordu.

"Ah, Tanrım, evet gördüm; güzel Serpentina'yı da gördüm."

"Susun." diye onun sözünü kesti arşiv memuru, "Bugünlük bu kadar yeter. Ayrıca benim yanımda çalışmaya karar verirseniz, kızlarımı sıkça görebilirsiniz ya da daha iyisi, iyi iş çıkarıp her karakteri tamı tamına ve özenle çizebilirseniz, sizi yine böyle ödüllendirebilirim. Kayıt işleri müdürü Herr Heerbrand geleceğinize söz vermişti, ama sizi kaç gündür boş yere bekledim, ortalarda görünmediniz."

Arşiv memuru, Heerbrand der demez Anselmus'un ayakları yere değdi; Öğrenci Anselmus olduğunu ve karşısındakinin de Arşiv Memuru Lindhorst olduğunun bilincine vardı. Arşiv Memuru Lindhorst'un biraz önce gerçek bir sihirbaz gibi olağanüstü imgeler üretip sonra hiçbir şey olmamışçasına sıradan bir ses tonuyla konuşmasında ürkünç bir şeyler vardı ve bu etkiyi kırışık zayıf yüzünde sanki bir çerçeveden bakarcasına kemikli göz oyuklarında ışıldayan gözlerinin delici bakışları artırıyordu. Öğrenci, arşiv memurunun kafede garip olayları anlattığı sırada kapıldığı tekin olmayan duyguya bir kez daha kapıldı, ama kendini toparlayarak, arşiv memuru "Neden gelmediniz?" diye sorduğunda evinin kapısının önünde başına gelenleri ona anlatabildi.

"Sevgili Herr Anselmus," dedi arşiv memuru, öğrenci sözünü bitirince, "Sözünü ettiğiniz elmacı kadını tanıyorum. Bana da oyunlar oynayan iğrenç bir yaratıktır o, ama evime gelenleri korkutup kaçırmak için kendini bronz kapı tokmağına dönüştürmesi çok kötü, çekilir gibi değil. Yarın saat on ikide bana gelir ve size sırıtıp bağırdığını görürseniz, bu sıvıdan birazcık burnuna damlatın lütfen. O zaman her şey düzelir. Şimdilik hoşça kalın Herr Anselmus. Oldukça hızlı yü-

rüdüğüm için kente kadar bana eşlik etmeniz olanaksız. Hoşça kalın! Yarın on ikide görüşürüz."

Arşiv memuru, Anselmus'a içinde sarı bir sıvı olan küçük bir şişe verdi ve hızlı adımlarla uzaklaştı. Alacakaranlık basmıştı ve arşiv memuru vadiye doğru yürümekten çok uçar gibi gidiyordu. Koselchen Garten'e yaklaşırken rüzgârın havalandırdığı bol frak ceketinin kuyrukları havada bir çift kanat gibi çırpınıp duruyordu. Arkasından şaşkınlıkla bakan Anselmus'a hız kazanmak için kanatlarını iyice geren bir kuşu anımsattı. Öğrenci alacakaranlıkta gözlerini alıştırmaya çalışırken açık gri bir uçurtma bir çığlık atarak havaya yükseldi ve hızlı yürüyen arşiv memuru sandığı uçuşan beyaz şeyin aslında bir uçurtma olduğunu anladı. Arşiv memurunun birdenbire nasıl yok olduğunu çözememişti.

Anselmus, "Arşiv Memuru Lindhorst'un kendisi de uçmuş olabilir, çünkü eskiden uzak bir mucizeler dünyasından gelen garip şeyleri yalnızca olağanüstü düşlerimde görüyordum, şimdi uyanık olduğum zamanki dünyama da girdiler ve beni oynatıp duruyorlar. Ama boş ver gitsin!" diye söylendi ve, "Gönlümde canlısın ve ışıl ışıl parlıyorsun güzel tatlı Serpentina ve yalnızca sen benliğimi sarsan bu sonsuz özlemi giderebilirsin. Ah, o güzel gözlerini bir daha ne zaman göreceğim – sevgili, sevgili Serpentina!" diye haykırdı.

Yürüyüşten dönen ve onun yanından geçen biri kalın sesiyle, "Bu uğursuz ad bir Hıristiyan adı değil." diye söylendi. Bu tam zamanında yapılan yorum Anselmus'a nerede olduğunu anımsatınca, hızla oradan uzaklaşmaya çalışırken, "Şimdi Rektör Yardımcısı Paulmann'la ya da Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'la karşılaşırsam bu büyük bir şansızlık olmaz mı?" diye düşünüyordu. Ama her ikisiyle de karşılaşmadı.

Beşinci Gece Nöbeti

Danışman Anselmus'un eşi. – Cicero'nun De Officiis'i. – Maymunlar ve onlara benzeyen başka serseriler. – Yaşlı Liese. – Ekinoks.

"Bu Anselmus beş para etmez." dedi Rektör Yardımcısı Paulmann, "Verdiğim tüm öğütler, yaptığım tüm uyarılar boşa gidiyor; çok iyi bir eğitim almış olmasına karşın, kendini hiçbir şeye veremiyor."

Ama Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand kurnaz ve gizemli bir gülümsemeyle, "Bırakın ne isterse yapsın saygıdeğer Rektör Yardımcısı." diye yanıt verdi. "Garip bir çocuk ama çok yetenekli; yetenekli derken sonunda birinin yazmanı, hatta danışman bile olabilir demek istiyorum."

"Danış – " diye söze başladı rektör yardımcısı şaşkınlık içinde, ama gerisini getiremedi.

"Susun, susun." diye sözünü sürdürdü kayıt işleri müdürü. "Ne dediğimi biliyorum. İki gündür arşiv memurunun evinde oturup elyazmalarını kopya ediyor ve dün akşam kafede arşiv memuru bana, 'Bana önerdiğiniz genç bir hazine, değerli arkadaşım – daha çok ilerleyecek.' dedi. Arşiv memurunun çevresini düşünün ve hiçbir şey söylemeyin. Bunu önümüzdeki yıl konuşuruz." Kayıt işleri müdürü bunları söyledikten sonra rektör yardımcısını sandalyesine mıhlanmış, şaşkınlık ve meraktan dili tutulmuş bir halde bırakarak kalkıp gitti.

Oysa Veronika bu konuşmayı kendine göre yorumlamıştı. "Aslında Herr Anselmus'un ilerde büyük işler yapacak zeki ve alçakgönüllü bir genç olduğunu başından beri biliyordum. Ah benden hoşlanıp hoşlanmadığını bir öğrenebilsem! Ama o akşam Elbe'yi geçerken iki kez elimi sıkmadı mı? Düet yaparken yüreğime işleyen bir bakışla bakmadı mı bana? Evet, beni gerçekten beğeniyor... ve ben..."

Veronika her kızın yaptığı gibi kendini mutluluk düşlerine kaptırdı. Bir danışmanın eşi olmuştu, Schlossgasse'de, Neumarkt'da ya da Moritz strasse'de güzel bir villada yaşıyor, yeni moda şapkası ve Türk şalı ona çok yakışıyor, kahvaltısını pencerenin önündeki girintide yaparken aşçıya o gün için talimatlar veriyordu. "Eti dikkatli pişir, danışmanın en sevdiği yemek odur!" Yoldan geçen züppelerin yukarıya bakıp, "Danışmanın tapılacak bir karısı var, ipek başlığı da ona pek yakışmış." dediğini duyuyordu. Danışman Y.'nin karısı bir hizmetçiyle haber yollayıp danışmanın eşinin o gün Linkischen Bade'ye gitmeyi arzu edip etmediğini sorduruyor, o da, "Hanımınıza en iyi dileklerimi götürün, ama ne yazık ki bugün Z.'nin başkanının eşine sözüm var, ona çaya gideceğim." diye yanıt veriyordu. Derken Danışman Anselmus erkenden görevinden ayrılıp eve dönüyordu. Son modaya göre giyinmişti. "Ah, saat on olmuş," diye bağırdıktan sonra köstekli altın saati gerçekten saat onu çalıyor ve genç karısını öperek, "Nasılsın karıcığım? Bil bakalım sana ne getirdim?" deyip cebinden son moda, muhteşem bir çift küpe çıkarıyor ve karısının kulağındakileri çıkarıp yerine onları takıyordu. "Ah, ne güzel, ne zarif küpeler!" diye çığlık atan Veronika yaptığı el işini bir tarafa fırlatıp kalkıyor ve küpelerine bakmak için aynaya koşuyordu.

"Ne oluyor, Tanrı aşkına?" dedi Cicero'nun De Officiis'ine gömülmüş olan Rektör Yardımcısı Paulmann, "Bu çılgınlık nöbetlerinde Anselmus'tan aşağı kalmıyorsun."

Tam o sırada Öğrenci Anselmus girdi odaya. Âdet haline gelmiş ziyaretlerini birkaç gündür kesmişti. Tüm davranışı değişmişti ve bu Veronika'yı çok kaygılandırıyordu. Anselmus her zamanki haline uymayan özgüvenli bir ses tonuyla, birçok insan göremese de yaşamının yeni bir yön aldığından ve önünde birçok olanağın açıldığından söz etti. Kayıt işleri müdürünün gizemli sözlerini anımsayan Rektör Yardımcısı Paulmann'ın şaşkınlıktan dili tutuldu. Anselmus Arşiv Memuru Lindhorst için yetiştirmesi gereken bir işi olduğunu söyleyerek büyük bir rahatlıkla Veronika'nın elini öptükten sonra merdivenleri aceleyle indi ve çıkıp gitti.

"Danışman olmuş bile." dedi Veronika. "Her zamanki gibi ayağıma basmadan ya da tökezlemeden elimi öptü. Bana öyle yumuşak baktı ki, benden kesinlikle hoşlanıyor." Kendini yeniden düş kurmaya kaptırdı, ama danışman eşi olarak gelecekteki ev hayatıyla ilgili düşüncelerine ikide bir düşmanca davranan bir varlık giriyor, onu küçümsercesine gülerek, "Bunlar sıradan, saçma sapan şeyler, hiçbiri doğru değil; Anselmus ne danışman olacak ne de seninle evlenecek; mavi gözlerin, biçimli bir vücudun ve narin ellerin olmasına karşın, seni zerre kadar sevmiyor." deyip durdu. Veronika'nın sırtından buz gibi terler boşandı ve biraz önce ipek şapkası, zarif küpeleriyle çizdiği, onu mutlu eden resim paramparça oldu. Neredeyse ağlamak üzereydi, yüksek sesle, "Ah Tanrım, doğru bu; beni sevmiyor, hiçbir zaman da bir danışmanın eşi olamayacağım." diye söylendi.

"Romantik zırvalar, romantik zırvalar!" diye bağırdı Rektör Yardımcısı Paulmann, şapkasını ve bastonunu kapıp öfke içinde çıkıp gitti.

"Bir bu eksikti," dedi Veronika, bu süre boyunca sessizce oturup nakış işleyen on iki yaşındaki kız kardeşinden öfkesini çıkararak. Saat neredeyse üç olmuştu ve Matmazel Oster arkadaşına kahve içmeye geleceği için evi toparlamak, sofrayı kurmak gerekiyordu. Ama her dolabın, piyanonun üzerinden aldığı her nota defterinin ya da dolaptan aldığı

çaydanlığın arkasından o varlık adamotu gibi çıkıyor, onu küçümseyerek ve gülerek örümceğin bacaklarını andıran küçük parmaklarıyla, "O hiçbir zaman senin kocan olmayacak, hiçbir zaman kocan olmayacak!" diye haykırıyordu. Veronika her işi bırakıp odanın ortasına kaçtığında, yaratık dev gibi oldu ve kocaman burnunu sobanın arkasına sokarak, "Hiçbir zaman o senin kocan olmayacak!" diye inler gibi bir sesle yinelemeye koyuldu. "Bir ses duymuyor musun, bir şey görmüyor musun kardeşim?" diye sordu Veronika, korkudan ve titremekten hiçbir şeye dokunmaya cesaret edemeyerek. Kız kardeşi gergefini bırakıp kalktı ve sakin bir sesle, "Bugün neyin var böyle? Her şeyi berbat ediyorsun, her şey takırdayıp duruyor, dur sana yardım edeyim." dedi.

Kızlar neşeyle içeriye girdiklerinde Veronika canlı sandığı şeyin aslında sobanın sürgüsü, alaycı sözlerin de iyi kapanmayan soba kapağının gıcırtısı olduğunu anladı, ama içini saran korku yüzünden hemen kendini toparlayamadığı için, arkadaşları yüzünün solgunluğundan ve yüzündeki ifadeden hiç olmadığı kadar sinirli olduğunu fark ettiler. Anlatmak üzere oldukları neşeli olaydan vazgeçip arkadaşlarına ne olduğunu sordular. Veronika çok garip düşüncelere kapıldığını ve gün ortası birdenbire hayaletlerden korktuğunu itiraf etmek zorunda kaldı. Gri renkli küçücük bir adamın odanın her köşesinden onunla alay etmek için nasıl fırladığını öylesine canlı anlattı ki, Matmazel Oster çevresine ürkek bakışlarla bakınmaya ve tekin olmayan duygulara kapılmaya başladı. Bir süre sonra Veronika'nın kız kardeşi dumanı tüten kahveyi getirdiğinde üçü de kendilerini toparlayıp yaptıkları saçmalıklara güldüler. Adı Angelika Oster olan büyük kız kardeş bir subayla sözlüydü, ama adamdan öylesine uzun bir süredir hiç ses çıkmamıştı ki, ya öldüğü ya da ağır yaralı olduğu sanılıyordu. Angelika bu duruma çok üzülmesine karşın, o gün çok neşeli ve rahattı; bu ruh hali Veronika'yı açıkça da belirttiği gibi şaşırttı.

"Sevgili kızım, Viktor'un her an gönlümde ve aklımda olduğuna inanmıyor musun? İşte bu nedenle bu denli neşeliyim. Ah Tanrım, her şeyimle öylesine mutluyum ki? Viktor'um iyi ve yakında sonsuz cesaretinin ödülü olan madalyalarla bezenmiş usta bir süvari olarak onu yeniden göreceğim. Düşman bir süvarinin kılıç darbesiyle sağ kolu ciddi ama tehlikeli olmayan bir yara aldığı için bana yazamıyor ve sürekli oradan oraya giden alayından ayrılmak istemediği için de bana haber yollayamıyor, ama bu akşam dinlenmek için izin alması gerektiği emredilecek ona. Yarın kentimize gelmek için oradan ayrılacak. Arabaya binmek üzereyken yüzbaşı rütbesine yükseldiği haberini de verecekler ona."

"Ama bütün bunları nereden biliyorsun sevgili Angelika?" diye sözünü kesti Veronika.

"Benimle alay etme sakın," diye sürdürdü konuşmasını Angelika, "ama etmeyeceğini biliyorum, edersen küçük gri adam aynanın arkasından bakıp seni cezalandırmaz mı? Her neyse, hiçbir zaman bazı gizlere inanmaktan vazgeçmedim, çünkü bunlar sık sık yaşamıma belirgin, hatta somut bir biçimde girdiler. Bazı insanların altıncı hisleri olduğu ve onları şaşmaz bir biçimde kullanabildikleri düşüncesi birçok insanın tersine bana garip ve inanılmaz gelmiyor. Bu kentte böyle sıra dışı güçleri olan yaşlı bir kadın var. Benzerlerinin yaptığı gibi ne kartlara, ne kahve falına ne de kurşun dökmeye başvuruyor. Ona danışanın da katılmasının gerektiği bazı hazırlıklardan sonra, cilalı metal bir aynada görünmeye başlayan bir sürü biçimi yorumluyor ve onlardan sorunun yanıtını çıkarıyor. Dün akşam onu görmeye gittim ve Viktor'umdan öyle haber aldım. Doğru olduğundan bir an bile kuşku duymuyorum."

Angelika bunları anlattığında Veronika'nın kafasında bir şimşek çaktı ve yaşlı kadına Anselmus ve umutları için başvurmaya karar verdi. Yaşlı kadının adının Rauerin olduğunu, Seetor'a yakın uzak bir sokakta oturduğunu, salı, çar-

şamba ve cuma günleri saat yediden güneşin doğuşuna kadar çalıştığını ve yalnız gidilmesini yeğlediğini öğrendi. O gün çarşambaydı. Oster'lere eve kadar eşlik etmek bahanesiyle kadını aramaya karar verdi.

Neustadt'ta oturan arkadaşlarından Elbe'nin üzerindeki köprüde ayrıldıktan sonra Seetor'a koştu ve kısa sürede ona anlatıldığı gibi Frau Rauerin'in oturduğu sokağı ve ıssız sokağın sonundaki küçük kırmızı evi buldu. Kapının önüne geldiğinde tekin olmayan bir duyguya kapıldı ve içi ürperdi. İçinden kaçmak gelse de kendini toparlayıp çanı çaldı ve kapı açıldığında Angelika'nın da anlattığı gibi, karanlık koridorda ilerleyerek ilk kata çıkan merdivenlere ulaştı. Kimseyi göremeyince kasvetli hole doğru, "Frau Rauerin burada mı oturuyor?" diye seslendi. Yanıt yerine "miyav" diye bir ses yankılandı ve kamburunu çıkarıp kuyruğunu dikmiş kocaman bir kara kedi belirdi. Kara kedi büyük bir ciddiyetle bir odanın kapısına doğru yürüdü ve ikinci kez miyavladığında kapı açıldı.

"Ah kızım, hemen geldin demek. İçeriye gir, içeriye gir." dedi odadan çıkan kadın. Veronika gördükleri yüzünden yerinde kalakaldı. Odadan siyah paçavralara bürünmüş uzun boylu zayıf bir kadın çıkmıştı. Konuştukça sivri çenesi titriyor, kemikli kanca burnunun gölgelediği dişsiz ağzında bir sırıtma beliriyor, iri gözlüklerinin altından bakan kedi gözüne benzer gözleri ışıltılar saçıyordu. Başına sardığı rengârenk örtünün altından fırça gibi saçlar çıkmıştı ve bu iğrenç görüntüsüne sol yanağından burnuna doğru uzanan iki büyük yanık izi ekleniyordu.

Veronika'nın soluğu kesildi ve atmak üzere olduğu çığlık, cadı kemikli eliyle onu kavrayıp odaya çekince bir iniltiye dönüştü. İçerde her şey canlı ve hareket halindeydi; deli edici cıyak cıyak bağırtılar, miyavlamalar ve cıvıltılar birbirine karışıyordu. Yaşlı kadın masaya bir yumruk indirdi ve, "Susun serseriler!" diye haykırdı. Maymunlar sızlanarak

sayvanlı yüksek yatağın tepesine tırmandılar, kobaylar sobanın altına girdiler, kargalar da yuvarlak aynaya doğru kanat çırptılar. Yalnızca kara kedi odaya girdikten sonra zıplayıp çıktığı koltukta kadının azarlamalarına aldırmadan yatmayı sürdürdü.

Gürültü kesilir kesilmez Veronika kendini holdekinden daha iyi hissetmeye başladı, kadın da ona artık o kadar iğrenç gelmiyordu. İlk kez odaya göz gezdirdi. Tavandan bir sürü doldurulmuş çirkin hayvan sarkıyordu, yerde ne olduğu anlaşılamayan birçok garip alet yığılıydı, ocakta da arada sırada çıtırdadıkça sarı alevler çıkaran ve koku saçan mavi bir ateş yanıyordu. Bir süre sonra bacadan sürtünme sesleri gelmeye başladı ve yüzleri çarpık gülümsemeli insan suratlarına benzeyen iğrenç yarasalar aşağıya doğru sallanmaya başladılar; alevler arada yükselip kurumla kaplı duvarı yaladığında öylesine kulak delici ulumalar ve sızlanmalar duyuluyordu ki Veronika'nın kanı dondu.

"İzninle genç bayan," dedi kadın kıkırdayarak. Tüyden yapılma büyük bir püskül alıp bakır bir kazana batırdı ve ocağa serpti. Ateş hemen söndü ve oda kalın bir dumana boğulmuşçasına kapkaranlık kesildi. Yandaki küçük odaya geçen kadın elinde bir lambayla döndü. Veronika artık ne hayvanları ne de aletleri görebiliyordu, oda yoksulca döşenmiş sıradan bir odaya dönüşmüştü.

Yaşlı kadın Veronika'ya yaklaştı ve cırtlak bir sesle, "Ne istediğini biliyorum kızım." dedi. "Anselmus'la danışman olduğunda evlenip evlenmeyeceğini öğrenmek istiyorsun." Veronika şaşkınlıktan ve korkudan dehşete düştü, ama kadın konuşmasını sürdürdü, "Sen babacığınla evde oturup kahve içerken bana her şeyi anlattın. Kahve yaptığın kap bendim, beni tanımadın mı? Dinle kızım! Anselmus'tan vazgeç; ondan vazgeç, o berbat bir yaratık; oğullarımın yüzünü tekmeledi. Satın alındıktan sonra alanların ceplerinden çıkıp benim sepetime geri dönen kırmızı yanaklı elmalarımı, sev-

gili oğullarımı! Anselmus o yaşlı herifin tarafını tutuyor. Dün yüzüme o lanet olası sarı zırnığı döktü, neredeyse kör oluyordum. Hâlâ yanık izlerini yüzümde görüyorsundur kızım! Ondan vazgeç, ondan vazgeç! O seni sevmiyor, yeşilli altın sarısı renkli yılanı seviyor; hiçbir zaman da danışman olamayacak, çünkü kertenkelelerle çalışıyor ve yeşil yılanla evlenmek istiyor; ondan vazgeç, ondan vazgeç!"

Aslında sağlam bir kişiliği olan Veronika toy bir kız gibi görünme korkusunu üzerinden çabucak attı ve bir adım geri çekilerek ciddi ve sakin bir sesle, "Yaşlı kadın, geleceği görme yetin olduğunu duyduğum için belki de biraz acele edip sevdiğim ve saydığım Anselmus'un benim olup olmayacağını söylemeni istedim. İsteğimi yerine getirmeyip saçma ve delice gevezeliklerle benimle alay edeceğini sanıyorsan aldanıyorsun. Ben senden yalnızca başkaları için yaptığını bildiğim şeyi yapmanı istedim. En gizli düşüncelerimi bildiğine göre beni kaygılandıran ve üzen birçok şeyi açıklamanın senin için zor olmaması gerekir, ama iyi yürekli Anselmus'a attığın itiraflardan sonra seninle işim bitti. İyi geceler!" dedi.

Veronika aceleyle oradan ayrılmak üzereyken yaşlı kadın ağlayarak ve inleyerek dizlerinin üzerine çöktü ve kızın eteğine yapışarak, "Küçük Veronikam, seni sık sık kucağına alıp sevip okşayan yaşlı Liese'yi tanımadın mı?" diye haykırdı. Veronika gözlerine inanamadı; kadının yaşlılık, özellikle de yanık izleri yüzünden görüntüsü değişmişti, ama yine de yıllar önce Rektör Yardımcısı Paulmann'ın evinden birdenbire yok olan dadı olduğu anlaşılabiliyordu. Kadın o anda eskisinden farklı görünmeye başlamıştı. Başındaki iğrenç, renkli bir bez parçasının yerini doğru dürüst bir bere, siyah paçavraların yerini de çiçekli bir ceket almıştı. Yerden kalkıp Veronika'ya sarıldı ve, "Söylediklerim sana delice gelebilir, ama hepsi doğru." dedi. "Anselmus bana çok zarar verdi, ama bunu bilinçli yapmadı. Onu kızıyla evlendirmek isteyen Arşiv Memuru Lindhorst'un eline düştü. O benim en büyük düş-

manımdır ve sana onunla ilgili birçok şey anlatabilirim, ama ya anlamazsın ya da çok korkarsın. O akıllı bir adam, ama ben de akıllı bir kadınım; o yüzden bu olmalı! Anselmus'ta gönlün olduğunu görebiliyorum ve arzu ettiğin gibi onunla mutlu bir evlilik yapman için elimden geleni yapacağım."

"Tanrı aşkına söyle bana Liese!" diye söze başladı Veronika.

"Sus çocuğum, sus." diye sözünü kesti yaşlı kadın. "Ne söyleyeceğini biliyorum. Böyle olmam gerektiği için böyle oldum. Başka seçeneğim yoktu. Şimdi! Anselmus'un yeşil yılana duyduğu o saçma aşktan kurtulup sevilen bir danışman olarak senin kollarına atılması için gerekli çareyi biliyorum, ama yardım etmen gerekiyor."

"Ne yapmam gerektiğini açıkça söyle bana Liese! Her şeyi yaparım, çünkü onu çok seviyorum." dedi Veronika dili dolanarak, neredeyse duyulmayan bir sesle.

"Cesur bir çocuk olduğunu biliyorum." diye konuşmasını sürdürdü yaşlı kadın. "O zamanlar uyuman için sana öcülerden söz etmem bir işe yaramazdı, çünkü hemen gözlerini açar onları görmek isterdin; en dipteki odaya bile karanlıkta giderdin ve babanın pudralı ceketini giyip komşunun çocuklarını korkuturdun. Şimdi! Benim yöntemlerimle Arşiv Memuru Lindhorst'u ve yeşil yılanı yenmekte kararlıysan ve Anselmus'un danışman ve kocan olmasını gerçekten istiyorsan, önümüzdeki ekinoksta gece saat on birde babanın evinden sessizce çık ve bana gel; seninle birlikte buradan fazla uzak olmayan kırdaki bir dört yolağzına gideceğiz ve gerekli hazırlıkları yapacağız; gördüğün garip şeyler sana zarar vermeyecek. İyi geceler kızım. Baban seni çorbanın başında bekliyor."

Veronika ekinoks gecesini kaçırmamaya karar vererek hızla oradan ayrıldı. "Liese haklı, Anselmus garip oyunlara karışmış, ama ben onu onlardan kurtaracağım ve sonsuza dek ona benim olduğunu söyleyeceğim, Danışman Anselmus benim ve her zaman da benim olacak." diye düşünüyordu.

Altıncı Gece Nöbeti

Arşiv Memuru Lindhorst'un bahçesi ve içindeki birkaç alaycı kuş. – Altın saksı. – İngilizce elyazısı metin. – İğrenç kancalar. – Ruhlar prensi.

"Sanırım," dedi Öğrenci Anselmus kendi kendine, "Mösyö Conradi'nin dükkânında biraz fazla kaçırdığım sert likör yüzünden arşiv memurunun kapısının önünde gördüğüm o çılgın hayaletler beni korkuttu. Bugün ağzıma bir damla bile içki koymayacağım ve karşılaştığım her olumsuz güce karşı koyacağım."

Arşiv Memuru Lindhorst'u ziyaret etmeye niyetlendiği günkü gibi bütün karakalem çizimlerini, çizim başyapıtlarını, mürekkep hokkalarını ve tüy kalemlerini toparladı. Kapıdan tam çıkmak üzereyken gözü arşiv memurunun ona verdiği, içinde sarı bir sıvı olan şişeye takıldı. Tüm başına gelenler yeniden zihninde parlak renklerde canlandılar ve yüreği yine hem acı hem de mutluluk veren o bilinmez duyguyla dağlandı. Kendini tutamayarak acınası bir ses tonuyla, "Güzel ve zarif Serpentina, arşiv memuruna yalnızca seni görebilmek için gitmiyor muyum?" diye düşündü. Bunu der demez de Serpentina'nın aşkının yapması gereken tehlikeli ve zor bir işe karşılık bir ödül olduğunu düşündü; bu iş Lindhorst'un elyazmalarını kopya etmekten öte bir şey değildi. Eve girer girmez, hatta daha önce de olduğu gibi, evin önün-

de bile olağanüstü şeylerle karşılaşacağına hiç kuşkusu yoktu. Conradi'nin likörünü unutarak, bronza dönüşmüş elmacı kadın kendisine sırıtmaya cesaret ettiğinde arşiv memurunun talimatlarına aynen uymak üzere küçük şişeyi çabucak yeleğinin cebine soktu. Ama saat tam on ikide tokmağa elini attığında elmacı kadın kapının tokmağından sivri burnunu uzatıp ışıltılı kedi gözleriyle ona bakmaya başlamaz mı?

Anselmus hiç düşünmeden şişenin içindeki sıvıyı bu ölümcül yüze doğru fışkırtır fışkırtmaz, kapının tokmağının yüzeyi yeniden dümdüz oldu ve tokmak pırıl pırıl parlayan yuvarlak bir kapı tokmağına dönüştü. Kapı açıldığında çanların hoş sesi bütün evi çınlattı, "Çın çın genç adam – çabuk çabuk – hopla hopla – çın çın!" Anselmus evi saran olağanüstü güzel kokuların zevkine vararak güzel geniş merdiveni tırmandı. Holde görkemli kapılardan hangisini çalması gerektiğine karar veremediği için duraksadı. Tam o sırada Arşiv Memuru Lindhorst göründü; üzerinde pazenden bol bir ropdöşambr vardı. "Sonunda sözünüzü tuttunuz demek Herr Anselmus. Sizi hemen laboratuvara götürsem iyi olacak, benimle gelin." dedi. Uzun bir koridoru geçtikten sonra arşiv memuru başka bir koridora açılan küçük, yan bir kapıyı açtı. Anselmus onu neşeyle izledi. Koridordan büyük bir salona ya da daha doğrusu yan taraflarında tavana kadar yükselen ender ve garip çiçeklerin olduğu, olağanüstü güzellikte bir seraya girdiler. Görünürde hiç pencere olmadığı için, nereden geldiği belli olmayan göz kamaştırıcı gizemli bir ışık sarmıştı tüm serayı. Anselmus ağaçlara ve çalılıklara baktığında sanki uzaklara giden yollar gördü; selvi kümelerinin altındaki ışıldayan mermer kurnalardan su olağanüstü biçimler çizerek yükseliyor ve ışıltılı zambakların çanaklarına doğru kristalden yollar gibi şıpırdayarak dökülüyordu. Sıra dışı bitki ormanının içinden garip sesler fısıldıyor, ya da ıslık çalar gibi sesler çıkıyor, mis kokular bir çoğalıyor, bir azalıyordu. Arşiv memuru ortadan yok olmuştu. Anselmus

önünde yalnızca turuncu renkte dev gibi bir zambak kümesi görebiliyordu. Bu peri bahçesinde gördükleriyle ve kokladığı güzel kokularla kendinden geçmiş, yerinde büyülenmiş gibi kalakalmıştı. Sonra dört bir yandan kıkırdamalar duyuldu ve billur gibi sesler onunla şakalaşmaya ve alay etmeye başladılar.

"Öğrenci Bey, Öğrenci Bey nereden geldiniz? Neden bu kadar süslendiniz Herr Anselmus? Gelip bizimle büyükannenin poposuyla yumurtayı nasıl ezdiği ve genç beyefendinin en iyi yeleğinin nasıl lekelendiğiyle ilgili gevezelik etmek ister misiniz? Starmatz Baba'dan öğrendiğiniz aryayı ezbere söyleyebiliyor musunuz Herr Anselmus? Cam peruğunuz ve kahverengi kâğıt tozluklarınızla doğrusu görülmeye değersiniz."

Her köşeden, Anselmus'un yanı başından bile bu takılmalar ve kıkırdamalar duyuluyordu. Anselmus ancak o anda çevresinde her tür rengârenk kuşun uçtuğunu ve sürekli gülerek onunla alay ettiklerinin farkına vardı. O sırada dev gibi zambak ona doğru yürüdüğünde Anselmus onun Arşiv Memuru Lindhorst olduğunu anladı, giysisinin üzerindeki parlak kırmızı ve sarı çiçekler gözünü almıştı.

"Özür dilerim saygıdeğer Herr Anselmus." dedi arşiv memuru. "Gidip bu akşam çiçek açacak olan kaktüsüme bir göz atmak istedim. Küçük bahçemi nasıl buldunuz?"

"Tanrım! Betimlenmesi olanaksız saygıdeğer Arşiv Memuru, ama kuşlar bir türlü yakamı bırakmayıp benimle dalga geçiyorlar."

Arşiv memuru, "Bu ne saçmalık!" diye bağırdı öfkeyle bitkilere doğru dönerek.

O sırada büyük gri bir papağan uçarak geldi, arşiv memurunun yanındaki bir mersin dalına kondu ve kıvrık gagasının üzerindeki gözlüğünün altından ona çok ciddi bir bakışla bakarak, "Önemsemeyin saygıdeğer Arşiv Memuru, yaramaz çocuklarımın neşesi yerinde, ama suç öğrenci beyde çünkü..." dedi.

"Tek bir söz daha istemem." dedi arşiv memuru, ihtiyarın sözünü keserek, "Ben o serserileri bilirim. Onları daha iyi denetlemelisin dostum! Haydi gidelim Herr Anselmus!"

Arşiv memuru sıra dışı döşenmiş başka odalardan öylesine hızlı geçti ki, onu izleyen öğrenci garip biçimleri olan parlak eşyalarla ve bilmediği nesnelerle doldurulmuş odalara bir göz atmaya olanak bulamadı. Sonunda büyük bir salona girdiklerinde arşiv memuru durup gözlerini tavana dikince Anselmus'a yalın süslemelerin yarattığı olağanüstü görüntülere bakma olanağı doğdu. Gökyüzü rengindeki duvarlardan bronz renginde gövdeleri ve zümrüt gibi parlayan çok iri yaprakları olan dev gibi palmiyeler çıkıyor ve tavanda kubbe gibi birleşiyorlardı. Salonun tam ortasında koyu renkte bronzdan yapılma üç arslan, üzerinde yalın bir altın saksının olduğu bir kaideyi destekliyorlardı. Anselmus saksıya bakmaktan gözünü alamadı. Parlatılmış altın yüzeyinin üzerine bin bir ışıltılı biçimler yansıyordu. Anselmus bazen kendi yansısını da kollarını özlemle uzatmış olarak görür gibi oldu. Ah! Mürver ağacının yanında Serpentina o güzel gözleriyle ona bakarak bir aşağı bir yukarı süzülüp duruyordu. Anselmus çılgın bir sevinçle neredeyse kendini kaybetti. "Serpentina, Serpentina!" diye bağırdı, ama arşiv memuru hemen geri dönüp, "Ne demek istiyorsunuz Herr Anselmus? Kızıma seslenerek onu onurlandırdınız sanırım; ama o şu anda evin uzak bir köşesindeki odasında piyano dersi alıyor. Haydi gidelim." dedi.

Hızlı adımlarla yürümeye başlayan arşiv memurunu izleyen Anselmus'un arşiv memuru elinden tutup, "İşte geldik!" diyene dek çevresiyle ilgilenecek hali kalmamıştı.

Bir düşten uyanırcasına, bir kütüphaneden ya da bir çalışma odasından farkı olmayan dört bir duvarı kitap raflarıyla dolu yüksek tavanlı büyük bir odada olduklarını fark etti. Odanın ortasında büyük bir yazı masası ve kumaş kaplı bir koltuk duruyordu.

"Şimdilik burada çalışacaksınız." dedi arşiv memuru. "Gelecekte, durup dururken kızımın adını söylediğiniz mavi kitaplıkta da çalışıp çalışmayacağınıza henüz karar vermedim. Şu anda benim isteklerim ve gereksinmelerim doğrultusunda çalışma yeteneğiniz olduğunun kanıtlanmasını bekliyorum."

Anselmus arşiv memurunu olağanüstü yeteneğiyle şaşırtacağına sevinerek özgüvenle çizimlerini ve yazılarını cebinden çıkardı. Ama arşiv memuru İngiliz stiliyle zarif bir biçimde yazılmış ilk sayfaya göz atar atmaz garip bir gülümsemeyle olumsuz anlamda başını salladı. Her sayfada da aynı şeyi yapınca Anselmus'un yüzü kıpkırmızı oldu. Sonunda arşiv memurunun gülümsemesi alaycı ve küçümser bir hal alınca Anselmus'un tepesi attı ve, "Sayın Arşiv Memuru benim hiçbir iddiası olmayan yeteneğimden memnun kalmadınız mı?" diye sordu.

"Saygıdeğer Herr Anselmus," dedi arşiv memuru, "karakter çizimlerinde büyük bir yeteneğiniz olduğu belli, ama şu anda becerinizden çok iyi niyetinize ve çalışkanlığınıza güvenmeliyim. Sorunun bir bölümü kullandığınız kötü malzemeden kaynaklanıyor olabilir." Öğrenci, başkalarının yetenekli olduğunu kabul ettiklerinden, çini mürekkebinden ve özenle seçilmiş tüy kalemlerinden söz etti bir süre. Ama arşiv memuru ona İngiliz stili yazıyla doldurulmuş kâğıdı uzatarak, "Kendiniz karar verin!" dedi.

Elyazısının ne kadar berbat olduğunu gördüğünde Anselmus beyninden vurulmuşa döndü. Harfler yuvarlatılmamış, bazı yerler kalın bazı yerler ince kalmış, büyük ve küçük harfler orantısız olmuş ve okul çocuklarının yaptığı gibi harflere eklenen kanca gibi uzantılar başarılı sayılabilecek bazı satırları berbat etmişti. "Ayrıca mürekkebiniz de dayanıklı değil." dedi arşiv memuru ve parmağını bir bardak suya soktuktan sonra yazının üzerinde hafifçe gezdirdiğinde yazıdan eser kalmadı.

Anselmus'un gırtlağını sanki bir el sıkıyordu. Dili tutulmuş ve elindeki talihsiz kâğıtla öylece kalakalmıştı, ama arşiv memuru bir kahkaha atıp, "Moraliniz bozulmasın saygıdeğer Herr Anselmus; bugüne kadar yapamadıklarınızı burada daha kolaylıkla yapabilirsiniz." dedi.

Böyle dedikten sonra bir dolabı açtı ve içinden çok garip bir kokusu olan koyu, kara bir sıvı, garip renkli, ucu sivri tüy kalemler, inanılmaz beyazlıkta ve yumuşaklıkta bir yaprak parşömen ve Arapça bir elyazması çıkardı. Anselmus çalışmak için masaya oturur oturmaz da çıkıp gitti.

Anselmus daha önce de birçok kez Arapça yazıları kopya etmiş olduğu için bu iş ona çok zor gelmedi. "Benim o güzelim İngilizce harflerime o kancaların nereden geldiğini yalnızca Tanrı ve arşiv memuru bilir." diye söylendi. "Ama benim yapmadığıma yemin edebilirim." Parşömen kâğıdına yazdığı her sözle morali ve yeteneği giderek arttı... Tüy kalemler olağanüstü yazıyorlar, kapkara gizemli mürekkep de beyaz pırıl pırıl parşömen kâğıdının üzerini söz dinlercesine, uçar gibi işliyordu. Büyük bir titizlikle çalıştıkça ıssız odada kendini daha da evinde gibi hissediyor, önündeki işten çok memnun kalarak işi bitirdiğinde ödüllendirilmeyi umut ediyordu. Saat tam üçü vurduğunda arşiv memuru onu kusursuz bir sofranın beklediği yan odaya çağırdı. Yemekte arşiv memuru çok neşeliydi, Anselmus'un arkadaşları Rektör Yardımcısı Paulmann ve Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'ın nasıl olduklarını sordu ve özellikle ikincisiyle ilgili hoş olaylar anlattı. Anselmus'un çok hoşuna giden yıllanmış Ren şarabı dilini çözmüş, her zamankinden daha çok konuşur olmuştu. Saat tam dördü vurduğunda işinin başına dönmek için kalkınca, dakikliği arşiv memurunu çok memnun etti. Arapça harfleri kopya etmek yemekten önce de iyi gitmişti, ama şimdi daha da başarılı oluyordu. Anselmus kendi de yazıdaki yabancı harfleri kopya etmekteki hızına ve rahatlığına şaştı, ama içinden neredeyse duyulabilen bir ses ona, "Ah,

o yüreğinde ve kafanda olmasa, onu sevip ona ve aşkına inanmasan bunu başarabilir miydin?" diye fısıldıyordu. Sonra odayı hafif bir mırıltı ve bir kristal şıngırtısı sardı. "Sana yakınım, yakın, yakın! Sana yardım edeceğim. Cesur ve dayanıklı ol sevgili Anselmus. Benim olabilmen için seninle çalışıyorum." diyordu bu hafif ses. Anselmus bunu duyduğunda içini bir sevinç kapladı ve bilmediği harflerin anlamlarını kavramaya başladı. Artık harflere bakması gerekmiyordu, sanki harfler kopya ettiği kâğıdın üzerinde aslında vardı ve yaptığı, alışkın eliyle onların üzerinden siyah mürekkeple geçmekten öte bir şey değildi.

Anselmus hafif soluklar gibi çevresinde dolaşan tatlı seslerle saat altıyı vurup arşiv memuru odaya girene dek çalıştı. Arşiv memuru masaya garip bir gülümsemeyle yaklaştı ve Anselmus ayağa kalkarken alaycı ve küçümseyici gülümsemesini sürdürdü, ama Anselmus'un yazdıklarına bakınca gülümsemesi yok oldu ve yüzünün tüm kasları derin bir ciddiyetle gerildi, farklı bir insan olmuştu sanki. Her zaman ateş gibi yanan gözlerinde tanımlanamaz bir yumuşaklıkla Anselmus'a bakıyordu, solgun yanaklarına hafif bir pembelik yayılmıştı ve alayla bükülmüş biçimli ağzından etkileyici, bilge sözler dökülecekmiş gibiydi. Daha uzun boylu ve daha onurlu duruyordu. Ropdöşambrının bol kıvrımları omuzlarını ve göğsünü bir kralın giysisi gibi sarmıştı, geniş ve yüksek alnına dökülen küçük beyaz bukleler dar bir altın taçla çevrelenmiş gibiydiler.

"Delikanlı," diye söze başladı arşiv memuru çok ciddi bir sesle, "Sen henüz farkına varmadan, ben seninle en sevgili ve en kutsal varlığım arasındaki gizli bağı biliyordum. Serpentina seni seviyor ve ağları düşmanca güçlerce örülmüş garip bir yazgı o senin olduğunda gerçekleşecek ve onun vazgeçilmez çeyizi olan altın saksı senin olacak. Ama daha yüce bir yaşamdaki mutluluğun yalnızca mücadeleyle doğabilir. Düşmanca güçlerin etkisi altındasın ve yalnızca onların saldırıla-

rına karşı koymaktaki içsel direncin seni utançtan ve mahvolmaktan koruyabilir. Burada çalışmakla çıraklık dönemini tamamlayacaksın ve başlamak zorunda kaldığın işte direnirsen, inanç ve sezgin seni çokta uzak olmayan amacına götürecek. Seni seven Serpentina'yı her zaman yüreğinde sakla; altın saksının olağanüstü mucizesini görüp sonsuza dek mutlu olacaksın. Hoşça kal. Arşiv Memuru Lindhorst seni yine yarın saat on ikide bekliyor. Hoşça kal."

Arşiv memuru Anselmus'u yavaşça kapının dışına itti ve kapıyı kilitledi. Anselmus kendini yemek yediği odada buldu; odanın tek kapısı hole açılıyordu. Gördüğü tüm mucizelerden şaşkın bir halde sokak kapısının önünde duraksarken başının üzerinde bir pencere açıldı. Başını kaldırdığında her zamanki gibi açık gri ceketli yaşlı bir adama dönüşmüş olan Arşiv Memuru Lindhorst'u gördü. Arşiv memuru ona, "Ne düşünüyorsunuz saygıdeğer Herr Anselmus? O Arapçaları kafanızdan atamadınız değil mi? Rektör yardımcısını görürseniz saygılarımı iletin ve yarın tam on ikide burada olun. Bugünün karşılığı şimdiden yeleğinizin sağ cebinde." diye seslendi.

Anselmus gerçekten de yeleğinin cebinde ışıl ışıl parlayan gümüş bir taler buldu, ama hiç sevinmedi. "Bu iş nereye varacak bilmiyorum." diye düşündü. "Bu iş çılgın gizlere kapılmamdan öte bir şey olmasa bile, güzel Serpentina her zaman yüreğimde, onu bırakmaktansa ölürüm daha iyi, çünkü içimdeki duygunun sonsuza dek süreceğini biliyorum, hiçbir karanlık güç bunu yok edemez. Serpentina'nın aşkından başka bir düşüncem var mı ki?"

Yedinci Gece Nöbeti

Rektör Yardımcısı Paulmann'ın piposunu nasıl söndürüp yatmaya gitti. – Rembrandt ve Cehennem Brueghel.* – Sihirli ayna ve Dr. Eckstein'in bilinmeyen bir hastalığa karşı reçetesi.

Sonunda Rektör Yardımcısı Paulmann piposunu vurarak silkip söndürdü ve, "Yatma zamanı geldi." dedi.

"Evet, gerçekten öyle." dedi Veronika, saat onu geçmiş olmasına karşın babasının hâlâ yatmamasından kaygılanarak. Rektör yardımcısı çalışma odası olarak da kullandığı yatak odasına gittikten sonra, kuşku uyandırmamak için yatağına girmiş olan Veronika kardeşinin uyuduğunu belli eden derin soluklarını duyar duymaz ses çıkarmadan kalktı, giyinip pelerinine büründü ve evden sessizce ayrıldı.

Liese'den ayrıldıktan sonra Anselmus gözünün önünden gitmez olmuştu. İçinden gizemli yabancı bir ses sürekli Anselmus'un ona direnmesinin ona düşman olan biri yüzünden olduğunu ve Anselmus'un ona olan bağlarını büyücülüğün gizemli yöntemleriyle koparabileceğini söylüyordu. Liese'ye olan güveni giderek artmıştı. Yaşlı kadının verdiği ürkünç ve uğursuz izlenim zihninden silinmiş, ilişkilerindeki garipliği ve çarpıklığı sıra dışı romantik bir ilişki olarak görmeye başlamıştı, bu da onu çekiyordu. Ailesi yokluğunu fark ederse ba-

---

Flaman ressam, 1564-1637, ünlü ressam Pieter Brueghel'in oğlu, *Höllenbrueghel* olarak tanınır.

şı fena halde derde girebilirdi, ama bu riske karşın ekinoksla ilgili maceraya atılmaya kararlıydı. Liese'nin ona yardım edeceğine ve rahatlatacağına söz verdiği, yazgısını belirleyecek ekinoks gecesi sonunda gelmişti ve bu gece macerası düşüncesine alışacak yeterince zamanı olduğu için artık hiç korkmuyordu. Havada ıslık çalan ve yüzüne iri yağmur damlaları fırlatan rüzgâra hiç aldırmaksızın ıssız sokaklardan ok gibi geçti ve Kreuzturm'un saatinin çanı tok bir sesle on biri vururken iliklerine kadar ıslanmış olarak yaşlı kadının kapısına vardı.

"Ah, demek geldin sevgili yavrum. Dur bekle!" diye bağırdı yaşlı kadın üst kattan ve biraz sonra elinde bir sepetle, kedisinin eşliğinde kapıda belirdi. "Gidip bu uygun gecede işimizi görelim." dedi titreyen Veronika'yı buz gibi eliyle kavrayarak. Ağır sepeti taşıması için Veronika'ya verdikten sonra bir kazan, bir sacayağı ve bir mala aldı. Issız araziye vardıklarında yağmur dinmiş, ama rüzgâr artmıştı, bin bir ses çıkararak uluyup duruyor, hızla bir araya toplanan ve her şeyi karanlığa gömen kara bulutlardan aşağılara doğru yürek parçalayıcı, ürkünç yakarma sesleri dağılıyordu. Ama yaşlı kadın hızla ilerliyor, bir yandan da, "Aydınlat, yolu aydınlat!" diye kulakları tırmalayıcı bir sesle bağırıyor, o bağırdıkça mavi renkli yıldırımlar kıvrılarak yola iniyorlardı. Veronika önlerinde sağa sola sıçrayarak giden kara kedinin ışıldayan ve çıtırdayan kıvılcımlar saçtığını görebiliyor ve rüzgâr bir anlığına durduğunda çıkardığı ürkünç ve tekin olmayan azgın sesleri duyulabiliyordu. Veronika soluk almakta zorlanmasına ve buz gibi pençeler yüreğini sıkmasına karşın, güçlükle toparlandı ve yaşlı kadına sokularak, "Ne olursa olsun, bu işi yapmalıyız!" dedi.

"Dediğin doğru kızım," dedi yaşlı kadın, "sana güzel bir şey vereceğim. Pazarlığa Anselmus da dahil."

Sonunda yaşlı kadın durdu ve, "İşte geldik." dedi. Yere bir çukur kazıp kömürle doldurduktan sonra sacayağını ve

kazanı üzerine oturttu. Bunları yaparken garip hareketler yapıyor, kedi de çevresinde fır dönerken kuyruğundan ateşten bir çembere dönüşen kıvılcımlar saçıyordu. Sonunda ateş yanmaya ve sacayağına doğru mavi alevler yükselmeye başladı. Yaşlı kadın Veronika'nın pelerinini çıkarttırdı, yüzünü açtırdı, yanında diz çöktürüp ellerini sıkıca tuttu ve parlayan gözlerini ona dikti. Sepetten çıkardığı ve kazana attığı çiçek, metal parçaları, otlar ya da hayvan denilebilecek ama aslında ne oldukları belli olmayan garip nesneler fokurdamaya ve köpükler oluşturmaya başladılar. Yaşlı kadın Veronika'nın ellerini bırakıp kor gibi oluşumu karıştırmak için metal bir kaşık aldı ve Veronika'dan gözlerini kazandan ayırmaksızın düşüncelerini Anselmus'un üzerinde yoğunlaştırmasını istedi. Veronika'nın saçının ucundan kestiği bir tutamı ve uzun bir süredir parmağında olan bir yüzüğü de ekleyerek ışıltılı metal parçacıklar attı kazana. Bir yandan da karanlığı delen anlaşılmaz garip sesler çıkarıyor, kedi de miyavlayarak ve tıslayarak kazanın çevresinde dönüyordu.

Sevgili okuyucum, 23 Eylül gecesi Dresden'e yolculuk etmeni isterdim! Hava kararduğında insanlar yolunun son aşamasında seni yolculuktan vazgeçirmeye kalkar; düşünceli bir işletme sahibi rüzgârın ve yağmurun yolculuğa engel olacağını, ekinoks gecesi karanlığa dalmanın tekin olmayacağını söyler, ama sen söylediklerine aldırmaz ve haklı olarak, "Arabacıya bir taler bahşiş verirsem en geç saat birde Dresden'de oluruz ve Altın Engel'de, Helm'de ya da Naumburg'da güzel bir yemek ve yumuşak bir yatağı beni bekler bulurum." diye düşünür, karanlıkta yolculuğunu sürdürürken uzakta garip, titrek bir ışık ilgini çeker, yaklaştığında alev alev yanan bir çemberin içinde kalın dumanlar ve kızıl kıvılcımlar çıkaran bir kazanın yanında oturan iki kişi görürdün. Kazan tam yolunuzun üzerinde olduğu için atlar kişneyip tepinmeye, arabacı da bir yandan küfrederken bir yandan da dua etmeye başlar, atları

acımasızca kamçılar, ama atlar yerlerinde mıhlanıp kalırlardı. Düşünmeden arabadan atlar ve oraya doğru birkaç adım koştuğunda beyaz, ince geceliği içinde, güzel, narin bir kızın kazanın yanında diz çökmüş olduğunu açıkça görürdün. Rüzgârdan dağılan saçları uçuşmaktadır. Kazanın altındaki alevlerin aydınlattığı melek gibi yüzü buz gibi bir korku dalgasının etkisiyle ölü gibi bembeyaz kasılıp kalmıştır; boş bakan gözlerinden, kalkık kaşlarından ve göğsünü sıkıştıran adı konmamış bir acı yüzünden atamadığı ölüm korkusu çığlığıyla boş yere aralanmış dudaklarından dehşet ve korku içinde olduğunu anlardın. Güçlü büyünün emrine uyarak yakında ortaya çıkacak olan cehennem zebanilerinden onu koruması için koruyucu meleğini çağırırcasına küçük ellerini havaya kaldırıp kenetlemiştir. İşte mermer bir heykel gibi kımıldamadan, diz çökmüş öylece duruyor. Karşısına da uzun boylu sıska bir kadın çömelmiş; bakır renginde bir yüzü, sivri kanca gibi bir burnu ve bir kedininkiler gibi ışıldayan gözleri var. Çıplak kemikli kolları görünüyor ve önündeki kazandaki cehennem macununu karıştırırken fırtınanın çevreyi kasıp kavurmasına karışan cırtlak sesiyle kahkahalar ve çığlıklar atıyor.

Çekingen ve ürkek bir insan olmasan bile sevgili okuyucum, Rembrandt ya da Cehennem Brueghel'in tablolarından fırlamışçasına canlanan bu sahneden saçların diken diken olur. Bu denli şeytansı bir olaya karışmış olan kızdan gözlerini alamazsın ve vücudunun her bir sinirini ve her bir dokusunu titreten bir elektrik akımı, bu ateş çemberindeki gizemli güçlere meydan okumak gibi yürekli bir duygu uyandırır, korku ve dehşetten kaynaklanan bu düşünce korkunu yok eder. Kız onun koruyucu meleklerinden biri olduğun için ölüm korkusu içinde sana sığındığında tabancanı çıkarıp yaşlı kadını hemen oracıkta öldürmen gerektiğini düşünürsün. Ve bu düşünce belirdiğinde bir yandan da, "Hey! Orada neler oluyor?" ya da "Orada ne işler karıştırıyorsunuz?"

diye bağırırsın. Arabacı kulakları sağır edici bir güçle borusunu çalar, yaşlı kadın geriye bakarken tökezleyip kendi kazanına kendi düşer ve her şey bir duman bulutunun içinde yok olup giderken, kızı karanlıkta dayanılmaz bir özlem içinde arar dururdun. Kızı bulup bulmayacağını söylemek bana düşmez, ama hiç olmazsa yaşlı kadının büyüsünü ve Veronika'nın bilinçsizce girdiği bu gizemli kıskacın etkisini bozmuş olursun.

Oysa sevgili okuyucum, ne senin ne de başka birinin yolu, 23 Eylül gününün büyüye uygun bu fırtınalı gecesinde oraya düşmediği için Veronika iş bitene dek ölüm korkusu içinde kazanın başında kalmak zorunda kaldı. Çevresindeki ulumaları ve uğultuları, o birbirine karışan, ne olduğu belli olmayan tüm ürkünç sesleri duyuyor, ama onu saran iğrenç ve korkutucu varlıkların onu iflah olmaz bir çılgınlığa itip mahvedeceği korkusuyla gözlerini yerden ayıramıyordu. Yaşlı kadın kazanı karıştırmıyordu artık, duman giderek azalmış, sonunda güçlü bir ruhun ürününe benzeyen küçük bir alev kalmıştı kazanın dibinde.

"Veronika, sevgili çocuğum! Derinlere bak! Ne görüyorsun? Ne görüyorsun?" diye bağırdı yaşlı kadın. Kazanın dibinde birbirine karışmış şekiller dönüp durdukça Veronika yanıt veremiyordu, ama sonra şekiller giderek netleşti ve kazanın dibinden Öğrenci Anselmus çıkıp gülümseyerek ona elini uzattı.

"Ah, bu Anselmus, bu Anselmus!" diye bağırdı Veronika.

Yaşlı kadın çabucak kazanın altındaki musluğu açtı, tıslayarak ve çıtırdayarak bir parça erimiş kızgın metal daha önce kazanın dibine koyduğu bir kalıba aktı. Yaşlı kadın ayağa fırlayıp çılgın ve ürkünç hareketlerle dört dönmeye başladı, bir yandan da, "İş tamam. Sağ ol oğlum! İyi nöbet tuttun! Hey, işte geliyor! Onu ısırıp öldür, onu ısırıp öldür!" diye bağırıyordu.

Sonra birdenbire çok büyük bir kartal üzerlerine çökmek üzereymiş gibi güçlü kanat çırpışları duyuldu ve ürkünç bir ses, "Hey, serseriler bu kadarı yeter! Toz olun bakayım!" diye bağırdı. Yaşlı kadın neredeyse uluyarak yere yığılırken Veronika bilincini yitirdi.

Kendine geldiğinde her yer aydınlıktı, kendi yatağında yatıyordu ve kız kardeşi elinde dumanları tüten bir bardak çayla başucunda bekliyordu.

"Bana ne olup bittiğini anlat Veronika. Burada bir saatten uzun bir süredir duruyorum. Yüksek ateşin varmışçasına inleyip oflayarak bilinçsiz yatıyordun. Meraktan deliye döndük. Babamız senin yüzünden bugün dersine gidemedi; doktoru getirmeye gitti. Birazdan burada olurlar."

Veronika sessizce çayını yudumlarken geceki ürkünç resimler zihninde olduğu gibi canlandı. "Yoksa bir kâbus mu bana bu denli acı verdi?" diye düşündü. "Ama dün gece yaşlı kadının evine gittiğime kuşkum yok. Dün 23 Eylül değil miydi? Hayır, dün hastaydım aslında ve bu nedenle hepsini kafamda ben üretmiş olmalıyım. Hastalığımın nedeni sürekli Anselmus'u ve Liese olduğunu iddia eden o yaşlı kadını düşünmüş olmam. Sanırım benimle alay ediyordu."

Bu sırada dışarıya çıkmış olan kız kardeşi Franzchen elinde Veronika'nın sırsıklam peleriniyle döndü. "Bak pelerinine ne olmuş kardeşim." dedi. "Rüzgârdan bir pencere açılmış ve pelerininin üzerinde olduğu sandalyeyi devirmiş; içeriye yağmur girmiş anlaşılan, pelerinini sırsıklam olmuş."

Veronika'nın bütün umudu söndü, kâbus görmediğini ve yaşlı kadına gerçekten gittiğini anladı, korkudan ve dehşetten titremeye başladı. Nöbet tutmuşçasına titreyerek battaniyeyi başına çektiğinde göğsüne sert bir şeyin bastırdığını fark etti ve onu eline aldığında bunun madalyon gibi bir şey olduğunu anladı. Kardeşi pelerinini dışarıya götürdüğünde çıkarıp baktı. Parlak bir metalden yapılma küçücük bir aynaydı bu. "Yaşlı kadından bir armağan bu." diye bağırdı

Veronika. Ateşten ışınlar aynadan fışkırıp yüreğinin derinliklerine saplanıyor ve hoş bir sıcaklık yayıyorlardı. Titremesi durmuş, yerini inanılmaz bir rahatlık almış, kendini çok iyi hissetmeye başlamıştı. Anselmus'u düşünmeden edemiyor, düşüncelerini onun üzerinde yoğunlaştırdıkça Anselmus minyatür bir resim canlanmışçasına ona aynadan gülümseyip duruyordu. Ama bir süre sonra Anselmus'u kanlı canlı görür gibi oldu; hayır, resmi değildi bu artık. Garip döşenmiş yüksek tavanlı bir odada oturmuş bir şeyler yazıyordu. Veronika onun yanına gidip omzuna dokunarak, "Herr Anselmus, bakın ben geldim." demek istedi, ama bunu yapması olanaksızdı, çünkü Anselmus parlayan bir ateş çemberiyle sarılı gibiydi. Veronika daha dikkatli baktığında bu ateş çemberinin onun çevresini saran kitapların altın yaldızlarının ışıltısı olduğunu anladı. Sonunda Anselmus'un dikkatini çekebildi. Anselmus onu tanımakta zorlanıyor gibiydi, ama bir süre sonra gülümsedi ve, "Ah, demek sizsiniz sevgili Matmazel Paulmann!" dedi. "Ama neden kendinize bir yılan süsü verdiniz?"

Veronika bu garip sözler karşısında kendini tutamayıp gülünce derin bir uykudan düş görürcesine uyandı ve Rektör Yardımcısı Paulmann, Dr. Eckstein'la birlikte kapıdan girerken aynayı saklayacak zaman buldu. Dr. Eckstein doğrudan yatağa gidip Veronika'nın nabzını tuttu ve uzun bir süre düşüncelere daldıktan sonra, "Vay, vay!" dedi. Bir reçete yazdı, bir kez daha nabzını tuttu ve yeniden "Vay, vay!" dedikten sonra hastayı bırakıp gitti. Rektör Yardımcısı Paulmann Dr. Eckstein'in vay vaylarıyla Veronika'nın nesi olduğunu bir türlü çözemedi.

Sekizinci Gece Nöbeti

Palmiye ağaçları kütüphanesi. – Şanssız bir kertenkelenin yazgısı. – Kara bir tüy bir pancarla nasıl kucaklaştı ve Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand körkütük sarhoş oldu.

Öğrenci Anselmus Arşiv Memuru Lindhorst'un evinde çalışmaya başlayalı birkaç gün olmuştu. Sürekli hoş sesler ve Serpentina'nın rahatlatıcı sözlerini duyduğu, arada sırada da onun hafif soluğunun dokunuşunu fark ettiği için, daha önce hiç olmadığı kadar kendini iyi hissediyor ve bu duygu bazen doruğa ulaşıyordu. Acınası varoluşunun zorlukları ve önemsiz kaygıları zihninden silinmiş, önünde açılan güneş ışıltısına benzer yeni yaşamı, eskiden olsa onu şaşırtacak, daha doğrusu dehşete kapılmasına neden olacak olan daha yüce bir dünyanın mucizelerini anlamasını sağlamıştı. Kopya edişi çok hızlanmıştı, çünkü kâğıdı çoktan beri bildiği harflerle donatıyor gibi geliyordu ona; her şeyi en ince ayrıntısına kadar çekerken özgün metine bile bakmaz olmuştu. Arşiv memuru yemek zamanları dışında ortalarda pek görünmüyor, yalnızca Anselmus metindeki son harfi yazıp bitirdiğinde gelip ona bir taler daha veriyor, mürekkebi küçük kara bir çubukla karıştırıp, kullanılmış kalemleri sivri uçlu yenileriyle değiştirdikten sonra hiçbir şey demeden çıkıp gidiyordu.

Günlerden bir gün Anselmus saat tam on ikiyi vururken merdivenleri tırmandığında her zaman girdiği kapının kilitli olduğunu gördü ve tam o sırada arşiv memuru üzeri parlak çiçek desenleriyle dolu garip ropdöşambrıyla öbür taraftan çıkageldi.

"Bugün bu kapıdan girin Herr Anselmus, çünkü Bagavadgita üstatlarının bizi bekledikleri odaya gideceğiz." diyerek koridorda yürümeye başladı ve Anselmus'u ilk gün geçtikleri küçüklü büyüklü odalardan geçirdi. Anselmus bir kez daha seranın görkemine şaşırdı ve koyu renkteki dallarda asılı garip çiçeklerin aslında küçük kanatlarını çırpan, dans eden ve hortumlarıyla birbiriyle öpüşür gibi kenetlenen parlak renklere bezenmiş böcekler olduklarını fark etti. Pembe ve gök mavisi kuşlar da güzel kokulu çiçeklere dönüşmüşlerdi; saldıkları kokular çanak gibi yapraklarından yumuşak güzel sesler olarak dağılıyor, uzak fıskiyelerin fısıltıları, yüce ağaçların ve çalılıkların mırıldanmalarıyla karışarak acı dolu derin bir özlemi vurgulayan gizemli tınılar dağıtıyorlardı. Daha önce onunla şakalaşan alaycı kuşlar bir kez daha başının üzerinde kanat çırparak berrak, küçük sesleriyle durmamacasına, "O kadar acele etme Öğrenci Bey – bulutlara bakıp durma, yoksa yüzükoyun yere kapaklanırsın! Ha, ha! Pudralı ceketini giy Öğrenci Bey, – Komşumuz puhu kuşu peruğunuzun üzerini halleder!" diye cıvıldaşıyorlardı. Böyle abuk sabuk konuşmaları Anselmus seradan çıkana dek sürdü.

Sonunda arşiv memuru gök mavisi rengindeki odaya girdi. Odanın ortasında altın saksının üzerinde durduğu kaide yok olmuş, onun yerine üzerinde Anselmus'un bildiği bazı metinlerin olduğu, kenarları mor kadife kumaşla çevrili bir masa, masanın önüne de aynı mor kadifeyle kaplanmış bir koltuk konmuştu.

"Sevgili Herr Anselmus." dedi arşiv memuru. "Birçok metni çabuk ve dikkatli kopya ederek benim güvenimi ka-

zandınız, ama henüz en önemli iş bitmedi; bu odada sakladığım özel karakterlerle yazılmış bazı yazıları kopya etmeniz, daha doğrusu boyamanız gerekiyor. Bu iş yalnızca burada olabileceği için artık burada çalışacaksınız, bu işi çok büyük bir özen ve dikkatle yapmanızı istiyorum. Yanlış bir çizgi çizer ya da özgün metne bir damla mürekkep damlatırsanız, sizin açınızdan büyük şansızlık olur."

Anselmus palmiye ağaçlarının altın gövdelerinden zümrüt yeşili yaprakların çıkmış olduğunu fark etti. Arşiv memuru bu yapraklardan birini çekip aldı ve masanın üzerine yaydı. Anselmus yaprağın aslında rulo yapılmış bir yaprak parşömen olduğunu gördü. Kâğıdın üzerinde garip bir biçimde birbirine geçmiş karakterleri, bitkileri, yosunları ve hayvan figürlerini simgeler gibi görünen bir sürü noktayı, çizgiyi ve süslü kıvrımı gördüğünde morali iyice bozuldu. Bu işaretleri tamı tamına kopya edip edemeyeceğinden kaygılanarak derin düşüncelere daldı.

"Metin ol genç adam! Sevginin ve inancının gerçek olduğu kanıtlanırsa Serpentina sana yardım eder." diye bağırdı arşiv memuru. Sesi metal gibi çınlıyordu. Anselmus birdenbire telaşlanarak başını kaldırdığında arşiv memurunun, ilk kez kitaplığa geldiğinde gördüğü kral görüntüsüne büründüğünü gördü... Dehşete düşen Anselmus neredeyse dizlerinin üzerine çökmek üzereyken arşiv memuru birdenbire bir palmiyenin gövdesine tırmandı ve zümrüt yaprakların arasında kayboldu. Anselmus ruhlar prensinin onunla konuştuğunu ve güzel Serpentina'yla ilgili durumunun ne olacağı konusunda ona gezegenlerden elçi olarak yollanan bazı ışınlara danışmak için çalışma odasında yükseldiğini anladı. Nil'in kaynağından haber almak üzere olması ya da Laponya'dan bir büyücünün ziyaretini beklemesi de olasıydı. "Bir an önce işe başlasam iyi olacak." diye düşündü Anselmus ve parşömen kâğıdının üzerindeki garip işaretleri incelemeye koyuldu.

Seradan yayılan garip müzik onu keyif veren tatlı tınılarıyla sarıyordu, kuşların kıkırdamalarını da duyuyor, ama ne dediklerini anlayamadığı için rahatsız olmuyordu. Bazen palmiye ağaçlarının yaprakları hışırdar gibi oluyor ve oda Öğrenci Anselmus'un yazgısını değiştiren İsa'nın göğe yükseldiği gün mürver ağacının altında olduğu gibi hoş kristal şıngırtılarıyla doluyordu. Bu sesler ve ışıklarla daha da heveslenerek parşömenin üzerindeki yazılara kendini verdi ve bir süre sonra yazının "Kertenkeleyle Yeşil Yılanın Evlenmesi"nden başka bir anlama gelemeyeceğini sezinledi. O anda üç kristal çanın aynı anda, "Anselmus, sevgili Anselmus!" diyen billur gibi sesleri duyuldu ve inanılır gibi değil ama, yaprakların arasından çıkan yeşil yılan palmiye ağacının gövdesinden kıvrıla kıvrıla aşağıya süzülmeye başladı.

"Serpentina, güzel Serpentina!" diye bağırdı Anselmus deli gibi sevinerek. Daha yakından baktığında güzel bir kızın ona doğru süzülerek geldiğini ve zihninde her zaman canlandırdığı gibi koyu mavi gözlerindeki anlatılmaz bir özlemle ona baktığını gördü. Yapraklar aşağıya doğru inip açılır gibi oluyor, ağacın gövdelerinden dikenler çıkıyor, ama Serpentina onların arasından beceriyle kıvrılarak yolunu buluyordu. Dalgalanan yanardöner renklerle bezeli giysisi ince bedenini sıkı sıkıya sardığı için palmiye ağaçlarının dikenlerine takılmıyordu. Gelip Anselmus'un oturduğu koltuğa ilişti ve ona öylesine sıkı sarıldı ki Anselmus dudaklarının arasından çıkan soluğu ve bedeninden çıkan elektrik gibi sıcağı hissetti.

"Sevgili Anselmus," diye söze başladı Serpentina. "Yakında benim olacaksın, beni sevginle ve inancınla kazanacaksın ve ben sana bizi sonsuza dek mutlu edecek altın saksıyı getireceğim."

"Ah, sevdiğim güzel Serpentina," dedi Anselmus, "benim olsan dünya umurumda mı olur? Benim olsan, seni ilk gördüğüm günden beri karşıma çıkan garip, anlaşılmaz şeylerin arasında ölmeye razıyım."

"Babamın çoğu zaman aklına esince çevrende oluşturduğu sıra dışı ve garip havadan telaşlandığını ve korktuğunu biliyorum." diye sözünü sürdürdü Serpentina. "Ama umarım bir daha olmaz, çünkü sana tüm kalbimle, ruhumun içtenliğiyle babamın kim olduğunu ve onunla aramdaki ilişkinin ne olduğunu anlaman için, her şeyi en ufak ayrıntısına dek anlatmak için şu anda buradayım."

Anselmus'a göre Serpentina'nın tatlı ve güzel varlığı onu öylesine sarıyordu ki yalnızca onun içinde yaşayabilir, hareket edebilir ve varlığını sürdürebilir, yalnızca onun nabzının atışları tüm dokularına ve sinirlerine bu titreşimi verebilirdi. Kızın söylediği her sözcüğü can kulağıyla dinliyor, her bir söz benliğinin derinliklerine yansıyor ve bir ışık gibi onda neredeyse bir cennet mutluluğu yaratıyordu. İnce vücutların en incesini kollarıyla sarmıştı, ama yanardöner giysisinin kumaşı öylesine yumuşak ve kaygandı ki kızın kollarının arasından kayıp gitmesine engel olamayacakmış gibi bir duyguya kapıldı ve bu düşünce onu korkudan titretti.

"Ah, beni bırakma sakın güzel Serpentina!" diye bağırdı istemeden. "Sen benim hayatımsın!"

"Bugün seni, sevgin sayesinde anlayabileceğin her şeyi anlatmadan bırakmayacağım. Şunu bilmen gerekiyor sevgilim! Babam kertenkelelerin olağanüstü bir türünden geliyor ve benim varoluşumun nedeni onun yeşil yılana duyduğu sevgi olmuş. Eski zamanlarda Atlantis'i ruhların prensi olan Phosphorus yönetirmiş, öbür yalın ruhlar da onun kullarıymışlar. Bir gün prensin çok sevdiği kertenkele (babamdı o) Phosphorus'un annesinin en değerli sunularıyla süslediği bahçede dolaşırken uzun saplı bir zambağın yumuşak bir sesle, 'Sevgilim sabah rüzgârı seni uyandırana dek gözlerini sımsıkı yum.' diye şarkı söylediğini duymuş; yaklaştığında ateş gibi soluğu zambağa dokunmuş ve zambak yapraklarını aralamış. Babam çiçeğin çanağında zambağın kızı yeşil yılanın uyuduğunu görmüş. Karasevdaya yakalanan babam

yeşil yılanı zambaktan çalmış ve ondan sonra zambak tanımlanamaz bir acıyla saldığı güzel kokularla bahçenin her yerinde boş yere kızını aramaya başlamış. Kertenkele yeşil yılanı Phosphorus'un sarayına götürmüş ve ona, 'Beni sevgilimle evlendir, çünkü onun sonsuza dek benim olması gerekiyor.' diye yalvarmış.

'Akılsız herif,' demiş ruhlar prensi, 'bir zamanlar zambağın benim sevgilim olduğunu ve benimle birlikte egemen olduğunu bil. Ama benim içine soktuğum kıvılcım onu yok etmekle tehdit etmeye başladı ve yalnızca, şimdi yer ruhlarının zincirlerle bağlı tuttuğu kara ejderhayı yendiğimde, zambağın yaprakları içindeki kıvılcımı saklayıp koruyacak kadar güçlendi. Sen yeşil yılanı kucaklarsan, ısın onu yakıp kül eder ve o küllerden yeni bir varlık çıkıp hızla büyür ve senden kaçıp kurtulur.' Ama kertenkele ruhlar prensinin uyarılarını dinlemeyip yeşil yılanı kollarının arasına alınca yılan yanıp kül olmuş ve onun küllerinden doğan kanatlı bir yaratık göğe doğru kanat çırparak uzaklaşmış. Umarsızlıktan deliye dönen kertenkele alevler saçarak bahçede oradan oraya koşmaya başlamış ve çılgın öfkesiyle bahçedeki her şeyi mahvetmiş; en güzel çiçekler ve tomurcuklar solup küle dönüşmüşler ve bahçenin havası onların ağıtlarıyla dolmuş.

Çok öfkelenen ruhlar prensi kertenkeleyi tutmuş ve 'Ateşinin öfkesi söndü, alevlerin güçlerini yitirdi, ışıklarının ışınları yitti, aşağıya yer ruhlarının yanına in. Ateşin alev alıp seninle birlikte yeni bir varlık olarak topraktan çıkana dek seninle dalga geçip alay etsinler ve seni tutsak etsinler.' demiş.

Zavallı kertenkele aşağılara inmiş ve alevi sönmüş, ama Phosphorus'un bahçıvanı olan suratsız, yaşlı bir yer ruhu Phosphorus'a yaklaşıp, 'Efendim! Kertenkeleden benden daha çok kim yakınabilir? Onun yaktığı güzel çiçekleri cilalamak için en iyi metallerimi kullanmak zorunda kalmadım mı? Onların tohumlarına gerçekten özen göstererek en iyi renklerimi harcamadım mı? Ama yine de zavallı kertenkele-

yi savunacağım, çünkü onun bahçeyi umutsuzluk içinde mahvetmesi sizin de sıkça başınıza gelen aşk yüzünden. Ona çok ağır bir ceza vermeyin.' demiş.

'Ateşi şimdilik söndü, ama bozulmuş insanoğlunun artık doğanın dilinden anlamayacağı, her biri kendi yöresinde tutsak yer ruhlarının insanoğluna yalnızca uzaktan cılız seslerle sesleneceği, insanoğlunun uyumlu çevrelerden soyutlanacağı ve bir zamanlar yüreğinde inanç ve sevgi varken sahip olduğu o olağanüstü ülkeden yalnızca sonsuz özleminin ona belirsiz haberler getireceği kötü zamanlar geldiğinde kertenkelenin ateşi yeniden alev alacak, ama yalnızca insanoğlunun düzeyine yükselebilip onların berbat yaşamıyla yetinecek ve onların sıkıntılarına dayanmak zorunda kalacak. Buna karşın, daha önceki döneme ait her şeyi anımsayacak, kutsal doğayla yeniden uyum içinde yaşayıp onun mucizelerini anlayacak ve ruhların arasındaki kardeşlerinin gücü bir kez daha onun emrinde olacak. Bir zambakta yeşil yılanı yeniden bulacak, onunla evlenecek ve annelerine benzeyen üç kızı olacak ve bu üç kız bahar geldiğinde kara mürver ağacından billur gibi seslerini duyuracaklar. İnsanların içlerinin kuruduğu o kötü zamanlarda bir genç onların şarkılarını duyarsa ve küçük yılanlardan biri o güzel gözleriyle gence bakıp, bakışlarıyla onun sıradan kaygıların yükünden kurtulup yükselerek çok uzaklardaki mucizeler ülkesinin bilincine varmasını sağlayabilirse ve yılana duyduğu sevginin yanı sıra içinde doğanın mucizesine ve bu mucizeler arasında kendi varlığına güçlü bir inanç uyanırsa, o zaman yılan onun olacak. Ama ancak böyle üç genç bulunur ve üç kızıyla evlenirse kertenkele bu ağır yükten kurtulabilir ve kardeşlerine kavuşabilir.' demiş ruhlar prensi.

'İzin verirseniz efendim, bu üç kıza koca bulduklarında yaşamlarına görkem katacak bir armağan vermek istiyorum.' demiş yer ruhu. 'Her biri sahip olduğum en güzel metallerden yapılma, pırlantadan çıkan ışınlarla parlatılmış bi-

rer saksı alacaklar benden; bu saksının ışıltısı, şu anda tüm doğayla uyum içinde olan bizim olağanüstü dünyamızın sıra dışı ve kusursuz bir yansısı olacak. Saksının içinde ateş gibi bir zambak büyüyecek ve bu zambak sınanmış ve layık olmuş genci hiç tükenmeyen güzel kokusuyla saracak. Kısa sürede genç onun dilini öğrenip bizim dünyamızın mucizelerini anlayacak ve sevdiğiyle birlikte Atlantis'te yaşayacak.' Sözünü ettiğim kertenkelenin babamdan başkası olmadığını anlamışsındır sevgili Anselmus." dedi Serpentina. "Üstün kişiliğine karşın, sıradan yaşamın hiçbir değeri olmayan yoksunluklarına boyun eğmek zorunda; bu da kötü ruh hali yüzünden birçok insanla alay etmek için yaptıklarını açıklar sanırım. Bana sıkça söylediği gibi, Prens Phosphorus'un benimle ve kardeşlerimle evlenebilmesi için ortaya koyduğu ruhsal kişilik koşulunun, çoğu zaman kötüye kullanılsa da artık bir adı var. O da çocuksu şiirsel ruh. Bu ruh genellikle yüce bir yalınlığa sahip olan ve insanların ayaklarının yere sağlam basması için gerekli olduğunu varsaydıkları niteliklere sahip olmadıkları için güruhun alay ettiği gençlerde bulunur. Ah, sevgili Anselmus! Mürver ağacının altındaki şarkımı ve sana bakışımı anlamışsındır artık; yeşil yılanı seviyor, bana inanıyor ve sonsuza dek benim olmak istiyorsun! Güzel zambak altın saksıda büyüyecek ve biz birlikte mutlu olarak Atlantis'te yaşayacağız; ama senden kertenkeleler ve yer ruhlarıyla yaptığı kötü bir savaştan sonra kara ejderin kaçıp havada kaybolduğunu saklayacak değilim. Phosphorus onu yakalayıp yeniden zincire vurdurdu, ama yere düşen birkaç kara tüy kertenkelelere ve yer ruhlarına düşman kötü ruhların doğmasına neden oldu. Sana düşman olan o kadın, sevgili Anselmus, babamın da çok iyi bildiği gibi altın saksının peşinde olan o yaşlı kadın, ejderhanın düşen tüylerinden biriyle bir pancarın aşkının ürünü. Kökeninin ve gücünün farkında; tutsak ejderhanın inlemeleri ve göğüs geçirmeleri ona birçok olağanüstü yıldız kümelerinin gizemlerini açıkladığı

için insanların en derin düşüncelerini elinden geldiğince etkilemeye çalışıyor, babam da onunla kertenkelenin içinden çıkan yıldırımlarla savaşıyor. Kadın zararlı otlardaki ve zehirli hayvanlardaki tüm kötülükleri toplayıp yıldızlar uygun olduğunda onları karıştırıyor, insanın zihnini dehşet ve korkuyla dolduran birçok kötü cini çağırıp yenik düşmüş ejderhanın yarattığı iblislerin gücünden etkilenmesini sağlıyor. Yaşlı kadından sakın Anselmus; o senin düşmanın, çünkü sen saf çocuk ruhunla şimdiden onun birçok büyüsünü bozdun. Bana sadık kal, sadık ol bana, yakında amacına ulaşacaksın!"

"Ah, benim – benim Serpentinam, seni sonsuza dek sevmekten başka ne yapabilirim ki?" diye bağırdı Anselmus ve dudakları bir öpücükle ateş gibi yanarak derin bir düşten uyanırcasına kendine geldi. Serpentina ortadan yok olmuştu. Saatin çanı altıyı vurdu ve Anselmus bir tek çizgi bile çekmemiş olduğunu dehşetle gördü. Arşiv memurunun bu işe ne diyeceğinden kaygılanarak kâğıda baktı ve bir de ne görsün? Gizemli metnin tamamı hiç kusursuz önünde kopya edilmiş duruyordu. Harflere daha yakından baktığında Prens Phosphorus'un harikalar diyarı Atlantis'teki gözbebeğinin, Serpentina'nın babasıyla ilgili anlattıklarını kopya etmiş olduğunu gördü.

O anda arşiv memuru üzerinde açık gri paltosu, başında şapkası, elinde bastonu içeriye girdi; Anselmus'un yazdığı metni inceledikten sonra bir tutam enfiye çekti ve, "Böyle olacağını biliyordum." dedi gülerek. "İşte gümüş taleriniz. Haydi Linkischen Bade'ye gidelim. Beni izleyin!"

Arşiv memuru seradan hızla geçerek çıktı. Anselmus kulaklarını neredeyse sağır eden şarkıların, cıvıltıların ve konuşmaların birbirine karıştığı seradan kendini dışarıya attığında Tanrı'ya şükretti. Henüz birkaç adım atmışlardı ki onlara dostça katılan Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'la karşılaştılar. Kapının önünde pipolarını doldurdular. Kayıt işleri

müdürü ateşi olmadığından yakındığında arşiv memuru kızarak, "Ateş mi? Alın size istediğiniz kadar ateş!" diyerek parmaklarını şaklattı ve onlardan çıkan büyük alevlerle pipolarını yaktılar.

"Gördünüz mü kimyayla neler yapılabiliyor?" dedi kayıt işleri müdürü, ama Anselmus içi ürpererek kertenkeleyi anımsadı.

Linkischen Bade'de kayıt işleri müdürü öyle çok sert bira içti ki, genellikle hiç saldırgan olmayan sessiz bir adam olmasına karşın, boğuk sesiyle öğrenci şarkıları söylemeye ve herkese ısrarcı bir ses tonuyla arkadaşı olup olmadığını sormaya başladı. Sonunda Anselmus, arşiv memuru onlardan ayrıldıktan çok sonra onu eve götürmek zorunda kaldı.

Dokuzuncu Gece Nöbeti

Öğrenci Anselmus'un aklı nasıl biraz başına geldi. – Punç içenler. – Anselmus Rektör Yardımcısı Paulmann'ı nasıl puhu kuşu sandı ve Rektör Yardımcısı Paulmann bu yüzden nasıl öfkeden kudurdu. – Mürekkep lekesi ve sonuçları.

Anselmus'un her gün karşılaştığı sıra dışı şeyler ve mucizeler onun sıradan yaşamdan soğumasına neden olmuştu. Arkadaşlarıyla ilişkisini kesmiş, her sabah ona cennetin kapılarını açan saat on ikiyi bekler olmuştu. Yüreği tümüyle güzel Serpentina ve Arşiv Memuru Lindhorst'un evindeki masal dünyasının harikalarıyla dolu olsa da, arada sırada Veronika'yı düşünmeden edemiyor, Veronika gelip yüzü al al, onu ne denli sevdiğinden ve onunla alay etmekten öte bir amaçları olmayan tüm bu hayaletlerden onu kurtarmak için nasıl çabaladığından söz ediyordu. Bazen yabancı bir güç araya girip dayanılmaz bir biçimde onu başka zamanlarda aklına bile gelmeyen Veronika'ya çekiyor, kıza sıkı sıkıya zincirlerle bağlanmışçasına onu kızın istediği yöne gitmeye zorluyordu.

Serpentina'nın olağanüstü güzel bir kız olarak ona göründüğü ve kertenkelenin yeşil yılanla olan sıra dışı evliliğinden söz ettiği günün gecesinde Veronika zihninde her zamankinden daha güçlü canlandı ve ancak uyandıktan sonra bunun yalnızca bir düş olduğunu anlayabildi. Veronika'nın

gerçekten yanında olduğunu ve yürek parçalayıcı bir hüzünle onun yoğun sevgisini, karışık kafasının yarattığı imgelemlerden başka bir şey olmamalarına karşın, onu mahvedecek olan fantastik görüntülere feda ettiğinden yakındığına kuşkusu yoktu. Veronika ona her zamankinden daha güzel görünmüştü. Onu aklından çıkaramaması ona öylesine işkence etmeye başladı ki, bu düşünceden kurtulma umuduyla sabah erkenden yürüyüşe çıktı. Gizemli bir güç onu Pirnaer Tor'a doğru götürdü. Yan sokaklardan birine sapmak üzereyken Rektör Yardımcısı Paulmann arkasından seslendi. "Ah, değerli Herr Anselmus! Amice! Amice! Nerelerdeydiniz? Sizi görmeyeli çok oldu. Veronika'nın şarkı söylerken ona eşlik etmenizi özlediğini biliyor musunuz? Gelin, nasıl olsa beni görmek istiyordunuz!"

Anselmus kaçamadığı için Rektör Yardımcısı Paulmann'la gitmek zorunda kaldı. Eve girerlerken onları büyük bir özenle giyinmiş Veronika karşıladı. Şaşıran rektör yardımcısı, "Neden böyle süslendin? Biri mi gelecek? Bak Herr Anselmus'u getirdim." dedi.

Anselmus uygun düştüğü gibi zarifçe Veronika'nın elini öperken tüm dokularına ve damarlarına yayılan tatlı bir sıcaklık hissetti. Veronika neşe dolu ve çok çekiciydi. Paulmann çalışma odasına gittiğinde, Anselmus'u şevke getirmek için yaramaz bir çocuk gibi ona öylesine çok takıldı ki, Anselmus çekingenliğini unutarak neşe içindeki kızı odada kovalamaya başladı. Ama sakarlık şeytanı onu yine pençesine alınca masaya çarptı ve kızın zarif dikiş kutusu yere düşünce Anselmus eğilip onu yerden kaldırdı. Kutunun kapağı açılmış, içinden küçük, metal çerçeveli bir ayna çıkmıştı. Anselmus gözlerini aynadan alamıyor ve bundan büyük bir zevk duyuyordu. Veronika yavaşça ona arkasından yaklaşıp elini omzuna koydu, ona sokuldu ve o da aynaya bakmaya başladı. Bunun üzerine Anselmus içinde bir mücadelenin başladığını hissetti. Düşünce-

ler, resimler, Arşiv Memuru Lindhorst, Serpentina ve yeşil yılan bir görünüyor bir kayboluyorlardı. Sonunda her şey durulup karmakarışık düşünceler birleştiğinde aklı başına geldi. Her zaman aklında olan kişinin Veronika olduğunu, bir gün önce mavi odada ona görünen kızın da o olduğunu ve kertenkeleyle yeşil yılanın evlenmesiyle ilgili efsanenin de kesinlikle anlatılmadığını, onu kendisinin yazdığını anladı. Kurduğu hayallere şaşırarak, bunları Veronika'ya duyduğu aşkın coşkusuna ve arşiv memurunun odasında çalışırken çevresini saran garip güzel kokulara yordu. Küçük bir yılana âşık olmak ve saygıdeğer bir arşiv memurunu kertenkele sanmak gibi saçma düşüncelere kapılmasına da çok güldü.

"Evet, evet, Veronika bu!" diye bağırdı ve başını çevirir çevirmez ona sevgi ve özlemle bakan Veronika'nın mavi gözleriyle karşılaştı. Kızın ağzından hafif bir inilti çıktı ve alev gibi yanan dudakları Anselmus'unkileri buldu.

"Mutlu bir adamım ben." diye iç çekti kendinden geçmiş olan öğrenci. "Dünkü düşlerim gerçek oluyor."

"Danışman olduğunda benimle gerçekten evlenecek misin?" diye sordu Veronika.

"Kuşkun olmasın!" diye yanıt verdi Anselmus. O anda kapı gıcırdadı ve Rektör Yardımcısı Paulmann, "Bugün sizi dünyada bırakmam Herr Anselmus!" diyerek odaya girdi. "Bir kâse çorbaya razı olmalısınız. Sonra Veronika bize güzel bir kahve yapar. Bizi ziyaret edeceğine söz vermiş olan Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'la birlikte içeriz."

"Ama biliyorsunuz, sayın Rektör Yardımcısı, Arşiv Memuru Lindhorst'un evine gidip çalışmam gerekiyor." dedi Anselmus.

"Bakın Amice!" dedi Rektör Yardımcısı Paulmann, saat yarımı gösteren köstekli saatini ona doğru tutarak.

Anselmus artık arşiv memurunun evine kadar yürümek için çok geç olduğunu anladı. Rektör yardımcısının önerisi

ne de dünden razıydı, çünkü böylece gün boyunca Veronika'yı görebilecekti. Kaçamak bakışlarla bakışabilecekler, elini sevgiyle tutabilecek, belki bir öpücük bile alabilecekti. İşte Öğrenci Anselmus'un giderek artan istekleri bunlardı. Aklını çelen akıldışı düşüncelerden yakında kurtulacağına inandıkça kendini daha da rahat hissediyordu. Yemekten sonra kayıt işleri müdürü onlara katıldı; kahveler içilip alacakaranlık bastığında onlara gülerek ve ellerini ovuşturarak, gerekenin yapılıp Veronika'nın narin elleri tarafından karıştırılırsa, yanında böyle soğuk bir ekim gecesinde hoşlarına gidecek bir şey olduğunu söyledi.

"Bizi meraktan çatlatmadan yanınızdaki gizemli maddenin ne olduğunu söyleyin." dedi rektör yardımcısı heyecanla.

Kayıt işleri müdürü ceketinin iç cebinden ilkönce bir şişe içki, sonra birkaç limon, ardından da biraz şeker çıkardı ve yarım saat geçmeden Paulmann'ın masasının üzerinde nefis bir kâse punçun dumanları tütmeye başladı. Veronika içkileri dağıttı ve değişik konularda hoş bir sohbete daldılar. Alkol Anselmus'un kafasına vurur vurmaz daha önceki garip ve sıra dışı deneyimlerinin resimleri geri gelmeye başladı. Arşiv Memuru Lindhorst fosfor gibi parlayan pazen ropdöşambrıyla gözünün önünde canlandı, gök mavisi oda ve altın palmiye ağaçları da. Serpentina'ya inanması gerektiğini düşündü. İçinde bir şeyler burkuluyordu. Veronika'nın verdiği bir bardak punçu alırken yavaşça onun eline dokundu ve, "Serpentina! Veronika!" diye iç geçirdikten sonra derin düşüncelere daldı.

Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand yüksek sesle, "Garip bir ihtiyar şu Lindhorst." dedi. "Kimse onu doğru dürüst çözemiyor. Onun sağlığına içelim! Gel kadeh tokuşturalım Herr Anselmus!"

Birdenbire daldığı düşüncelerden uyanan Anselmus onunla kadeh tokuşturdu ve, "Bunun nedeni aslında, saygı-

değer Kayıt İşleri Müdürü, Arşiv Memuru Lindhorst'un yeşil yılan kanatlanıp uçtuğu için Prens Phosphorus'un bahçesini yerle bir eden bir kertenkele olması." deyiverdi.

"Ne? Nasıl yani?" diye sordu Rektör Yardımcısı Paulmann.

"Evet!" diye sürdürdü konuşmasını Anselmus. "Bu nedenle saray arşivinden sorumlu olması ve üç kızıyla burada Dresden'de yaşaması gerekiyor. Kızlar aslında yeşilli altın renkli küçük yılanlar; mürver ağacında güneşlenip, sirenler gibi şarkılar söyleyip genç adamları kendilerine çekiyorlar."

"Herr Anselmus! Herr Anselmus! Aklınızı mı kaçırdınız siz?" diye bağırdı rektör yardımcısı. "Bu söylediğiniz zırva da neyin nesi!"

"Aslında haklı." dedi kayıt işleri müdürü. "O arşiv memuru olan herif parmaklarını şaklatarak yaktığı ateşle ceketinizde kor gibi delikler açabilen lanetli bir kertenkele. Evet, kesinlikle haklısın kardeşim, bana inanmayana dostum demem ben!" Ve bunları söylerken masaya öylesine güçlü bir yumruk attı ki bardaklar şıkırdadı.

"Saygıdeğer Kayıt İşleri Müdürü, aklınızı mı kaçırdınız?" diye bağırdı çok sinirlenen rektör yardımcısı. "Öğrenci Bey, Öğrenci Bey yine ne haltlar karıştırıyorsunuz?"

"Ah!" dedi öğrenci. "Siz de peruklara nişan alıp onları süsleyen bir puhu kuşundan öte bir şey değilsiniz."

"Ne ben mi bir kuşum? Puhu kuşu muyum? Berber miyim?" diye bağırdı rektör yardımcısı öfkeden deliye dönerek. "Siz aklınızı oynatmışsınız! Oynatmışsınız!"

"Ama yaşlı kadın onun ayarında!" diye haykırdı kayıt işleri müdürü.

"Evet, yaşlı kadın çok güçlü." diye onun sözünü kesti Anselmus. "Aslında mütevazı bir aileden geliyor, babası eski kirli bir tüy, annesi de berbat bir pancar; gücünü çevresindeki kötü yaratıklara ve zehirli haşarata borçlu."

"Bu iğrenç bir iftira!" diye bağırdı Veronika, gözlerinde şimşekler çakarak. "Yaşlı Liese akıllı bir kadın, kara kedi de kötü bir yaratık değil, nasıl davranılacağını bilen yakışıklı bir delikanlı ve Liese'nin kuzeni."

"Sakalını dağlayıp perişan bir halde ölmeden kertenkele yiyebiliyor mu?" diye sordu kayıt işleri müdürü.

"Hayır, hayır!" diye bağırdı Anselmus. "Bunu hiçbir zaman beceremeyecek ve çocuksu bir ruhum olduğu ve Serpentina'nın gözlerinin içine baktığım için yeşil yılan beni seviyor."

"Kedi o gözleri tırmalayıp oyacak." diye haykırdı Veronika bu kez.

"Kertenkele, kertenkele onların hepsinin canına okuyacak!" diye gürledi Rektör Yardımcısı Paulmann. "Tımarhaneye mi düştüm, yoksa ben de mi deli oldum? Neler saçmalıyorum? Evet, deliyim – ben de delirdim!"

Bunları söyledikten sonra ayağa fırlayıp başından peruğunu çıkardı ve tavana fırlattı, ezilen lüleler çıtırdayarak ve bütün odayı pudraya boğarak yere düştüler. Bunun üzerine Anselmus'la kayıt işleri müdürü punç kâsesini birlikte kapıp sevinç naraları atarak kâseyi tavana doğru fırlatınca kırılan kâsenin parçaları çatırdayarak ve şakırdayarak odanın dört bir yanına dağıldı.

"Kertenkele çok yaşa! Yaşlı kadına ölüm! Metal aynayı parçalayın! Kara kedinin gözlerini oyun! Küçük kuşlar, havadaki kuşlar – ya ya ya şa şa şa kertenkele!" diye üçü de etrafı inletmeye başladılar. Veronika'nın kız kardeşi ağlayarak dışarıya kaçtı, Veronika'da üzüntü ve sıkıntıdan kendini kanepenin üzerine attı.

Kapı ansızın açılınca herkes sustu ve içeriye üzerinde kısa, gri bir ceket olan ufak tefek bir adam girdi. Yüzünde garip ama son derece ciddi bir ifade vardı, kanca burnunun üzerine şimdiye dek görülmemiş büyüklükte bir gözlük oturtmuştu. Başının üzerinde de peruktan çok, tüylü bir bereyi andıran bir peruk vardı.

"Hepinize iyi akşamlar!" dedi çatlak sesiyle gülünç küçük adam. "Öğrenci Herr Anselmus burada mı? Arşiv Memuru Lindhorst saygılarını iletiyor. Bugün Herr Anselmus'u boş yere beklemiş. Yarın aynı saatte gelmesini rica ediyor."

Bunları söyleyip odadan çıktığında herkes onun gri bir papağan olduğunu anladı. Veronika yaralanmışçasına anlatılmaz bir acıyla inleyip oflarken, Rektör Yardımcısı Paulmann ve Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand odada yankılanan bir kahkaha attılar. Anselmus'a gelince, içini dağlayan bir korkuyla ne yaptığını bilmeden evden koşarak çıkıp kendini sokağa attı. Bilinçsizce kaldığı evi ve odasını buldu. Kısa bir süre sonra, odasına sakin ve dost bir ruh olarak Veronika geldi. Sarhoşken onu neden korkuttuğunu sorduktan sonra, arşiv memurunun evinde çalışırken yeni düşlere kapılmaması için uyardı. "İyi geceler! İyi geceler sevgili dostum!" dedi peltek peltek ve dudaklarına soluk gibi bir öpücük kondurdu. Anselmus onu kollarına almak istedi, ama düşten varlık yok olmuştu bile.

Anselmus ertesi sabah neşeli ve dinlenmiş kalktı ve punçun etkilerine gülmekten kendini alıkoyamadı. Aklına Veronika geldiğinde içini bir huzur kapladı.

"Bu saçma sapan düşlerden kurtulmamın tek nedeni o." diye düşündü. "Gerçekten camdan yapıldığını sanan ya da bir arpa tanesi olduğunu sandığı için evden çıkarsa tavukların onu yemesinden korkan adam kadar kötü durumdaydım. Danışman olur olmaz Matmazel Paulmann'la evlenip mutlu olacağım."

Öğlen arşiv memurunun serasında yürürken oradaki nesneleri garip ve olağanüstü bulmuş olmasına şaşırdı. Çevrede sıradan saksılardan öte bir şey görünmüyor, bir zamanlar onunla dalga geçen parlak renkli kuşların yerine birkaç tane serçe oraya buraya uçuyor, Anselmus'u gördükleri için bir anlamı olmayan tatsız sesler çıkarıyorlardı. Mavi oda da tümüyle farklı görünüyordu, odanın gösterişli mavi rengini ve

biçimsiz yapraklı palmiyelerin yapay altın yaldızlı gövdelerini nasıl beğendiğine şaştı.

Arşiv memuru ona garip ve alaycı bir gülümsemeyle baktı ve, "Saygıdeğer Anselmus dün punçu beğendiniz mi?" diye sordu.

"Ah, sanırım, papağan size..." diye söze başladı Anselmus utanarak, ama aklına papağanın görüntüsü gelince sustu. Papağanın da karmakarışık duygularının düşsel bir ürünü olabileceğini düşünmüştü.

"Ben de oradaydım." diye sözünü kesti arşiv memuru. "Beni görmediniz mi? Çılgınlıklarınız neredeyse bana zarar veriyordu. Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand tavana fırlatmak üzere punç kâsesini kaptığında ben onun içinde oturuyordum ve hemen rektör yardımcısının piposunun içine kaçmak zorunda kaldım. Şimdilik hoşça kalın Herr Anselmus! Sıkı çalışın. Dün için de size bir taler vereceğim, çünkü çok iyi iş çıkarıyorsunuz."

"Bu arşiv memuru da neler saçmalıyor." diye düşündü Anselmus, her zamanki gibi arşiv memurunun masanın üzerine serdiği metni kopya etmek için masaya otururken. Oysa metnin üzerinde öylesine karmakarışık çizgiler ve yuvarlaklar vardı ki, bir an bile gözü onları doğru dürüst seçemiyor ve kopya etmesi olanaksızlaşıyordu. Üstelik metnin tümüne baktığında metin renkli damarları olan bir mermer parçasını ya da üzerini yer yer yosun kaplamış bir taşı anımsatıyordu. Ne olursa olsun elinden geleni yapmaya kararlı olduğu için tüy kalemi mürekkebe soktu, ama mürekkep bir türlü yazmıyordu, mürekkebi akıtmak için sabırsızca kaleme bastırdı ve Tanrım! – koca bir damla mürekkep özgün metnin üzerine damladı.

Mürekkep lekesinden yılan gibi tıslayarak yıldırıma benzer mavi bir ışık çıktı ve odanın içinde çatırtılar çıkararak dolana dolana tavana doğru yükseldi. Duvarlardan kalın bir buhar tabakası yayılmaya, yapraklar fırtınaya tutulmuşçası-

na sallanmaya başladılar. Yapraklardan fışkıran kıvılcımlarla sarılı ışıltılı damarlar buharı ateşleyince Anselmus kendini çıtırdayan bir alev bulutunun içinde buldu. Palmiyelerin altın rengi gövdeleri, kafalarını birbirine vururken tiz metalik sesler çıkaran dev yılanlara dönüştüler ve Anselmus'u pullarla kaplı gövdelerinin içine hapsettiler.

"Küstahça işlediğin suçun cezasını çek, aptal herif!" diye gürledi yılanların üzerindeki alevlerin içinden göz kamaştırıcı bir ışık gibi yükselen taçlı kertenkelenin ürkünç sesi. Ve yılanlar ağızlarını açıp kapayarak çıkardıkları alevleri Anselmus'un üzerine saldılar. Ateş gibi buhar vücuduna değdiğinde buz gibi soğuk bir kütleye dönüşüyordu sanki. Anselmus'un uzuvları giderek sıkışmaya başladı ve Anselmus sonunda kaskatı kesilip bilincini yitirdi.

Kendine geldiğinde kımıldayamıyordu. Parlak bir ışıkla çevrelenmiş gibiydi ve elini kaldırdığında ya da hareket ettiğinde buna çarpıyordu. Ah, inanılır gibi değil! Kendini arşiv memurunun kitaplığındaki raflardan birinin üzerinde, ağzı sıkı sıkıya kapatılmış kristal bir şişenin içinde oturuyor buldu.

Onuncu Gece Nöbeti

Öğrenci Anselmus'un şişenin içinde çektiği acılar. – Kreuz Schule'de öğrencilerin ve stajyerlerin mutlu yaşamları. – Arşiv Memuru Lindhorst'un kitaplığındaki mücadele. – Kertenkelenin zaferi ve Öğrenci Anselmus'un kurtuluşu.

Sevgili okuyucum, sanırım hiçbir zaman bir şişenin içinde kapalı kalmadığını varsaymakta haklıyımdır. Böyle bir tatsızlık ancak başına sihirbazlık yaparak seninle dalga geçen bir düşte gelmiş olabilir. Düşte böyle bir şeyle karşılaşmışsan zavallı Anselmus'un başına geleni daha iyi anlarsın. Bunu yaşamadıysan bana ve Anselmus'a bir iyilik yap ve düş gücünü kullanarak birkaç dakikalığına kristalin içinde tutsak olduğunu varsay. Çevren göz kamaştırıcı bir parlaklıkta olur, görebildiğin nesneler sana gökkuşağının tüm renklerinin saçtığı ışıklarla aydınlatılmış gibi gelir, her şey ışıltılar içinde titrer, sallanır ve döner. Seni iyice sıkıştırdığı için ruhunun cansız bedenine komut vermesine engel olan donmuş eterin içindeymişçesine parmağını bile kımıldatamadan yüzer durursun. Güçlü basınç göğsünü giderek daha çok sıkıştırır, aldığın her soluk kısıtlı yerdeki azıcık havayı daha da tüketir, damarların şişer, seni güçlü bir korku sarar, her bir sinirin bu ölüm kalım savaşında kanarken seğirir.

Cam hapishanesinde betimlenemez işkenceler çeken Öğrenci Anselmus'a acı sevgili okuyucum! Ölümün onu kurta-

ramayacağını biliyor, çünkü inanılmaz acılar yüzünden bilincini yitirdikten sonra sabah güneşi neşeyle odayı aydınlattığında yeniden uyanmadı mı? Ve çektiği işkence yeniden başlamadı mı? Parmağını bile kımıldatamıyordu, ama zihninden geçenler duyularını uyuşturan uyumsuz sesler çıkararak cam duvara çarpıp duruyorlardı ve ruhunun derinliklerinin duru sesini duyacağına, yalnızca deliliğin üstü örtülü gürlemesini duyabiliyor. Umutsuzluk içinde.

Anselmus, "Ah Serpentina, Serpentina! Beni bu cehennem azabından kurtar!" diye haykırdı.

Ve mürver ağacının yarı saydam yeşil yaprakları gibi camın üzerine dokunan hafif iç çekişler duydu. Sonra sesler kesildi, gözleri kamaştıran, deli edici ışıltı yok oldu ve Anselmus daha rahat soluk alır oldu.

"Bu hale düşmeme kendim neden olmadım mı? Ah, sevgili güzel Serpentinam, sana haksızlık edip seni kırmadım mı? Senden kuşkulanacak kadar alçalmadım mı? Sana olan inancımla birlikte, mutlu olmak için elimdeki her şeyi yitirmedim mi? Ah, hiçbir zaman benim olmayacaksın! Altın saksıyı kaybettiğim için artık onun mucizelerine tanık olamayacağım. Ah, hiç olmazsa bir kez daha seni görüp o müzik gibi güzel tatlı sesini duyabilsem Serpentina!"

Çektiği acılardan yüreği parçalanan Anselmus böyle yakınırken yanı başında, "Sana neler oluyor hiç anlamıyorum, öğrenci dostum. Neden böyle saçını başını yoluyorsun?" diyen bir ses duyuldu ve o zaman Anselmus rafın üzerinde, yanında beş şişe daha olduğunun farkına vardı, üçünün içinde Kreuz Schule'den üç öğrenci, öbür ikisinde de iki stajyer vardı.

"Ah, beyler, kader arkadaşlarım!" diye bağırdı Anselmus. "Çok neşeli olduğunuz yüzünüzden belli, nasıl böyle sakin ve neşeli olabiliyorsunuz? Benim gibi siz de cam şişelerin içinde tutsaksınız, ne parmağını kımıldatabiliyor insan ne de ürkünç bir çınlama olmadan ve başı dönmeden doğru dü-

rüst düşünebiliyor. Ama sanırım siz kertenkelenin ve yeşil yılanın varlığına inanmıyorsunuz."

"Deli misiniz siz Öğrenci Bey?" dedi öğrencilerden biri, "O çılgın arşiv memurunun bize o karmakarışık yazıları kopya ettik diye verdiği talerler sayesinde hiç bu kadar iyi olmamıştık. Artık İtalyanca koro şarkıları ezberlemek zorunda değiliz. Her gün Joseph'e ya da başka barlara gidip sert biranın ve güzel kızlarla göz göze gelmenin tadını gerçek öğrenciler gibi çıkarabiliyoruz. Gaudeamus igitur'u hep birlikte söyleyebiliyoruz. Bundan daha iyi olamazdık."

"Beyler çok haklı." diye söze karıştı stajyer. "Benim de yanımdaki sevgili meslektaşım gibi bir sürü gümüş talerim var. Kapalı yerlerde bütün günümü tozlu belgeleri kopya etmekle geçireceğim yerde, zamanımı Weinberg'de gezerek geçiriyorum."

"Ama saygıdeğer beyler, gezmeye gitmek bir yana, şişelerin içinde olduğunuz için kınıldayamadığınızın bile farkında değil misiniz?"

Anselmus böyle dediğinde öğrenciler ve stajyerler hep beraber bir kahkaha atıp, "Ah, öğrenci arkadaşımız delirmiş! Elbe nehrinin üzerindeki köprüde durup suya baktığının farkında değil, kendini şişenin içinde sanıyor! Haydi devam edelim!" diye bağırdılar.

"Ah!" diye iç geçirdi öğrenci, "Bunlar güzel Serpentina'yı hiç görmediler; inançta ve sevgide saklı olan özgürlükten ve canlılıktan haberleri yok. Kertenkelenin saçmalıkları ve değersiz ruhları nedeniyle onları kapattığı hapishanenin baskısını hissetmiyorlar. Oysa zavallı talihsiz başım! Sözlere dökemeyecek kadar sevdiğim Serpentina beni kurtarmazsa üzüntü ve utançtan öleceğim."

O anda Serpentina'nın fısıldar gibi sesi odada hafifçe dalgalandı. "Anselmus! İnan, sev ve umudunu yitirme!"

Söylediği her sözcük Anselmus'un hapishanesine işledi. Cam kızın gücüne yitik düşerek genişlerken, bir yandan da

tutsağın göğsünün genişlemesini ve hareketlenmesini sağlıyordu. Anselmus giderek daha rahatladı ve Serpentina'nın onu hâlâ sevdiğini ve camın içindeki tutsaklığını daha dayanılır bir hale dönüştürdüğünü anladı. Tüm düşüncelerini güzel Serpentina'nın üzerinde yoğunlaştırdığı için artık boş kafalı kader arkadaşları onu ilgilendirmiyordu... Ama birdenbire hoş olmayan tok bir sesin söylendiğini duydu. Karşısındaki küçük bir dolapta kapağı kırık eski bir çaydanlıktan geliyordu ses. Daha yakından baktığında yaşlı bir kadının çirkin ve kırışmış yüzü giderek belirginleşti ve bir süre sonra Schwarzen Tor'daki elmacı kadın dolabın önünde bitiverdi. Anselmus'un yüzüne karşı sırıtarak ve gülerek, "Vay, yavrum, vay!" dedi sert bir sesle. "Sabırlı ol! Çok önceden şişeye gireceksin demedim mi ben sana?"

"İstediğin kadar gül ve alay et lanet olası cadı!" dedi Anselmus. "Her şey senin yüzünden, ama kertenkele seni yakalayacak kötü pancar kadın!"

"Ha, ha, hava atıp durma! Küçük oğullarımın yüzünü tekmeledin, burnumu yaktın, ama ben seni hâlâ seviyorum, çünkü bir zamanlar aklı başında bir çocuktun, küçük kızım da seni seviyor. Ama ben yardım etmezsem hiçbir zaman o şişeden çıkamayacaksın. Ben sana ulaşamıyorum, ama tependeki tavan arasında yaşayan komşum sıçan hanım üzerinde durduğun raf kırılana kadar onu kemirecek ve sen düşerken burnun kırılıp o hoş yüzün berbat olmasın diye seni önlüğümün içine düşüreceğim ve seni hemen Matmazel Veronika'ya götüreceğim. Danışman olduğunda evleneceğin kişi o."

"Beni rahat bırak şeytan bozuntusu!" diye bağırdı Anselmus. "Senin lanet olası yöntemlerin beni şimdi cezasını çektiğim suçlara itti. Ama sabırla bunlara katlanacağım, çünkü güzel Serpentina'nın beni sevgisiyle avuttuğu ve sardığı bu yerden başka bir yerde olamam! Dinle kocakarı ve umutlanma! Senin gücünü yadsıyorum ve yalnızca Serpentina'yı son-

suza dek seveceğim. Hiçbir zaman danışman olmayacağım ve hiçbir zaman seni kullanarak beni kötülüğe iten Veronika'nın suratına bile bakmayacağım! Yeşil yılan benim olmazsa özlem ve acı içinde öleceğim! Haydi toz ol, toz ol, iğrenç aptal kadın!"

Bunun üzerine yaşlı kadın odada çınlayan boğuk bir kahkaha attı ve, "Öyleyse burada kal ve öl! İşe başlamalıyım, çünkü buraya başka bir iş için geldim." dedi ve siyah pelerinini çıkararak çırçıplak kaldı. İğrenç görünüyordu. Sonra olduğu yerde dönmeye başladı ve döndükçe vücudundan yere büyük parçalar halinde parşömenler dökülmeye başladı. Onlardan yapraklar kopardı ve sayfaları beceriyle bir araya getirip vücudunu onlarla kaplamaya başladı ve kısa sürede renkli pullardan yapılma bir zırha bürünmüş gibi oldu. Bu sırada kara kedi alevler tükürerek masanın üzerinde duran mürekkep hokkasından fırladı ve yaşlı kadını miyavlayarak selamladı. Yaşlı kadın bir sevinç çığlığı attı ve kedisiyle birlikte kapıdan geçip yok oldu. Anselmus yaşlı kadının mavi odaya gittiğini anlamıştı. Kısa bir süre sonra, uzaktan gelen tıslamalar ve gürültüler duymaya başladı; bahçedeki kuşlar cıyak cıyak bağırıyor, papağan çatlak sesiyle, "Koşun, koşun! Hırsız var! Hırsız var!" diye bağırıyordu.

O anda yaşlı kadın, koltuğunun altına sıkıştırdığı altın saksıyla hızla odaya geri döndü, çirkin bir biçimde elini kolunu sallıyor, bir yandan da, "Bol şanslar! Bol şanslar! Oğlum, yeşil yılanı öldür! Yukarıya doğru çık, çık!" deyip duruyordu.

Anselmus bir inleme duyduğunu sandı. Serpentina'nın sesiydi bu. Korkudan ve umarsızlıktan ürperdi. Tüm gücünü toplayarak cama öylesine abandı ki bütün sinirleri ve damarları patlayacak gibi oldu. O anda odanın içinde sert bir tınlama oldu ve ışıltılar saçan pazen giyisisiyle arşiv memuru göründü kapıda.

"Hey, hey! Serseriler, çılgın cinler, büyücülerin işi – buraya gel – hey!" diye bağırdı.

Yaşlı kadının kara saçları diken diken olmuştu ve kıpkırmızı gözlerinden sanki cehennemin alevleri çıkıyordu. İri çenesinin içindeki sivri dişlerini sıkarak, tıslar gibi, "Haydi bakalım! Beğenme bakalım!" dedi keçi melercesine. Altın saksıyı sımsıkı kavrayarak içinden avuç avuç ışıldayan toprak çıkararak arşiv memuruna doğru fırlatmaya başladı, ama toprak arşiv memurunun giysisine değer değmez çiçeklere dönüşüyor ve yere saçılıyordu. Sonra giysisinin üzerindeki zambaklar alev aldı ve arşiv memuru çıtırdayarak yanan zambakları cadıya doğru attı. Cadı acıdan avaz avaz haykırmaya başladı, ama havaya sıçrayıp parşömen zırhını salladığında zambaklar sönüp küle dönüştüler. "Kurbanına saldır oğlum!" diye haykırdı cadı kadın. Kedi havada yükselerek arşiv memurunun başının üzerinden kapıya doğru fırladı, ama gri papağan uçup kediyi kanca gibi gagasıyla boynundan yakaladı. Ateş gibi kan fışkırdı kedinin boynundan ve Serpentina'nın, "Kurtuldu, kurtuldu!" diye bağıran sesi duyuldu.

Yaşlı kadın öfke ve umarsızlıkla altın saksıyı yere attı ve uzun kuru parmaklarını pençe gibi bükerek arşiv memuruna saldırdı, ama arşiv memuru giysisini çıkarıp yaşlı kadına doğru fırlatınca parşömen yapraklarından çıtırdayan, ıslık çalar gibi sesler çıkaran mavi alevler yükseldi. Yaşlı kadın kendini yere atıp dönmeye, bir yandan da acıdan ulumaya ve haykırmaya başlamıştı. Saksıdan daha fazla toprak çıkarmaya ve alevi söndürebilmek için kitaplardan daha fazla yaprak koparmaya çalışıyor, alevler üzerlerine toprak ve parşömen yaprakları attıkça sönüyorlardı... Ama sonra arşiv memurunun içinden çıkar gibi görünen, çıtırdayan ve ıslık çalar gibi sesler çıkaran top top alevler yaşlı kadına saldırdı. "Hey, hey! Yine saldırın! Kertenkeleye zafer!" diye bağıran arşiv memurunun sesi odada yan-

kılandı ve yüzlerce şimşek, çığlıklar atan yaşlı kadının çevresini alevden çemberlerle sardı. Çılgın bir savaşa girişmiş olan kedi ve papağan odanın içinde dört dönüyorlardı, ama sonunda papağan güçlü kanatlarıyla kediyi yere düşürdü ve pençelerini kediye geçirdi. Kedi ölüm korkusu içinde ulur gibi sesler çıkarıyor, inliyordu. Papağan keskin gagasıyla kedinin gözlerini oydu. Kedinin göz oyuklarından alev gibi köpükler fışkırıyordu.

Yerde yaşlı kadının arşiv memurunun giysisi altında yattığı yerden koyu dumanlar yükseliyordu. Ulur gibi sesi ve dövünmeleri giderek azalarak uzaklardan gelmeye başlamıştı. Bir süre sonra duman bulutları ve pis koku yok olduğunda arşiv memuru ropdöşambrını yerden kaldırdı ve altından kötü bir pancar çıktı.

"Saygıdeğer Arşiv Memuru size yenik düşmüş düşmanı getirdim." dedi papağan gagasında tuttuğu siyah bir kedi tüyünü sunarak.

"Aferin dostum," dedi arşiv memuru... "Burada da benim yenik düşmüş düşmanım yatıyor. Lütfen gerekeni yap. Bugün küçük bir ödül olarak altı tane hindistancevizi ve yeni bir gözlük alacaksın. Gördüğüm kadarıyla kedi gözlüklerini paramparça etmiş."

"Son nefesime kadar emrinizdeyim saygıdeğer arkadaşın ve koruyucum." dedi papağan neşeyle ve pancarı gagasıyla tutarak arşiv memurunun onun için açtığı pencereden uçup gitti. Arşiv memuru altın saksıyı eline alarak, yüksek sesle, "Serpentina, Serpentina!" diye seslendi.

Anselmus ona çok kötülük etmiş yaşlı kadının yenik düşmesine çok sevinerek arşiv memuruna gözlerini çevirdiğinde onun yine ruhlar prensinin soylu görüntüsüne bürünmüş olduğunu ve tanımlanamaz bir yücelik ve onur içinde ona baktığını gördü.

"Anselmus, inancını yitirmen senin suçun değildi." dedi prens. "Gönlüne girmeye çalışan ve seni kendine bile yaban-

cılaştıran kötü ve yok edici bir yöntemle yapıldı bu. Sadakatini kanıtladın. Özgür ve mutlu ol!"

Anselmus'un yüreğini bir şimşek delip geçti ve olağanüstü üçlü çanlar her zamankinden daha güçlü çalmaya başladılar. Anselmus dokularına kadar titriyordu. Odadaki tını giderek güçlendi ve Anselmus'u çevreleyen cam çatlayıp kırılınca Anselmus güzel Serpentina'nın kollarının arasına düştü.

On Birinci Gece Nöbeti

Rektör Yardımcısı Paulmann'ın ailesindeki çılgınlık furyasından rahatsız oluşu. – Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand nasıl danışman oldu ve don olduğunda ayakkabıları ve ipek çoraplarıyla nasıl dışarıya çıktı. – Veronika'nın itirafları. – Dumanı tüten bir kâse çorbanın önünde nişanlanma.

"Söyleyin bana saygıdeğer Kayıt İşleri Müdürü, dün içtiğimiz o lanet olası punç aklımızı başımızdan alıp bizi çılgınlığa itmiş olabilir mi?"

Bu sözler ertesi sabah odaya girip yerdeki kırık dökük çanak çömleği ve onların arasında henüz bitmemiş gibi görünen punçtan sırsıklam olmuş şansız peruğu gören Rektör Yardımcısı Paulmann'a ait. Anselmus oradan fırlayıp çıktıktan sonra rektör yardımcısı ve kayıt işleri müdürü iyi saatte olsunların etkisine girmişçesine bağırarak ve tökezleyerek odada dört dönmüş, dönerken de başlarını tokuşturmuşlardı. Sonunda Veronika'nın kız kardeşi sızmış babasını zor zahmet yatağına götürebilmiş, kayıt işleri müdürü de Veronika'nın odasına kaçıp boş bıraktığı kanepeye yorgunluktan yığılıp kalmıştı.

Kayıt işleri müdürü başına mavi mendilini bağlamıştı ve çok solgun ve neşesiz görünüyordu. "Ah değerli Rektör Yardımcısı," diye inledi, "suçu Matmazel Veronika'nın o kadar güzel hazırladığı punçta aramayın! Hayır, her şey o lanet olası öğrencinin başının altından çıktı. Uzun zamandır aklı-

nın başında olmadığını fark etmediniz mi? Ayrıca deliliğin bulaşıcı olduğunu bilmiyor musunuz? Bir deli birçok deli yapar. Özür dilerim ama bu eski bir deyiştir, özellikle de insan içkiyi biraz fazla kaçırırsa öfkelenmek kolaydır, ondan sonra da delilerin başı sizi oynatmaya ve istediğini yaptırmaya başlar. İster inanın ister inanmayın gri papağan aklıma geldikçe hâlâ bir hoş oluyorum."

"Saçma!" diye onun sözünü kesti rektör yardımcısı. "Gelen arşiv memurunun küçük, yaşlı yardımcısıydı, gri bir pelerine bürünmüş, Anselmus'u arıyordu."

"Olabilir." dedi kayıt işleri müdürü. "Ama kendimi çok kötü hissettiğimi itiraf etmeliyim, gece boyunca öyle garip bir ıslık sesi dinledim ki, org da çalınıyordu."

"O bendim." diye yanıtladı rektör yardımcısı. "Çok gürültülü horlarım da."

"Olabilir," diye sözünü sürdürdü kayıt işleri müdürü, "Rektör Yardımcısı Bey, Rektör Yardımcısı Bey, dün gece sizi biraz neşelendirmek istememin haklı nedenleri vardı, ama Anselmus tüm gayretimi boşa çıkardı. Ah, bilmiyorsunuz – Rektör Yardımcısı Bey, Rektör Yardımcısı Bey."

Böyle dedikten sonra ayağa fırladı, başındaki mendili çekip çıkardı ve rektör yardımcısını sımsıkı kucakladıktan sonra elini kavrayıp var gücünle sıktı, yürek parçalayıcı bir sesle bir kez daha, "Ah, Rektör Yardımcısı Bey, Rektör Yardımcısı Bey!" deyip şapkasını ve bastonunu aldı ve kaçarcasına kapıdan çıkıp gitti.

"Anselmus bu kapıdan içeriye bir daha adımını atamaz." diye söylendi Rektör Yardımcısı Paulmann, "Deliliğiyle en iyi insanların başındaki olan biten aklı alıp götürdüğünü artık iyice anladım. Kayıt işleri müdürü buna iyi bir örnek. Şimdiye kadar aklımı yitirmedim ama, dün kapımı öylesine hızlı çalan şeytan her an kapıyı kırıp içeriye girebilir ve yapacağını yapar. Başımdan git şeytan! Sen de bas git Anselmus!"

Veronika son zamanlarda çok düşünceliydi. Neredeyse hiç konuşmuyor, yalnızca arada sırada garip bir biçimde gülümsüyor ve yalnız kalmayı yeğliyordu.

"Anselmus'un vicdanı onun yüzünden de sızlayacak." dedi rektör yardımcısı öfkeyle. "Suratını görmesek iyi olur. O Anselmus'un benden çekindiğini biliyorum, o nedenle artık hiç gelmiyor."

Son sözleri yüksek sesle söylediği için, o anda orada olan Veronika gözyaşlarını tutamadı ve iç çekerek, "Nasıl gelebilir? Uzun bir süredir cam bir şişede tutsak o." deyiverdi.

"Ne? Nasıl?" diye haykırdı rektör yardımcısı. "Tanrım, bu da kayıt işleri müdürü gibi saçmalamaya başladı. Yakında krize girecek. Tanrı o Anselmus'un cezasını versin!"

Hemen Dr. Eckstein'a koştu. Doktor yalnızca gülümseyerek bir kez daha, "Evet, evet." dedi ve ilaç vereceğine, giderken söylediği birkaç sözcüğe ek olarak, "Sinir zafiyeti! Kendiliğinden geçer – temiz hava – arabayla biraz gezsin – eğlensin – tiyatro – Pazar Çocuğu, Praglı Kız Kardeşler – geçer." dedi.

"Doktorun bu denli güzel ve etkili konuştuğunu çok az gördüm." diye düşündü rektör yardımcısı. "Neredeyse çenesi düşmüş diyeceğim."

Günler, haftalar, sonra da aylar geçti. Anselmus ortalarda yoktu, Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand da görünmedi. Ta ki 4 Şubat gününe kadar. O gün her yer buz tutmuş olmasına karşın, kayıt işleri müdürü saat on ikiyi vururken üzerinde en iyi cins kumaştan son moda bir takım elbise, ayağında ipek çoraplar ve ince tabanlı ayakkabılar, elinde taze çiçeklerden büyük bir demetle rektör yardımcısının çalışma odasına daldı. Rektör yardımcısı arkadaşının bu denli şıklaşmış olmasına şaşırdı. Kayıt işleri müdürü ciddi bir ifadeyle ona doğru yürüdü ve ona çok zarif bir biçimde sarıldıktan sonra, "Hoş ve saygıdeğer kızınız Matmazel Veronika'nın isim gününde, size çoktan beri düşündüğüm bir

şeyi açıkça söylemeye geldim." dedi. "O şansız gecede, zarar veren o punç için gerekli malzemeyi ceketimin cebine koyup getirdiğimde size iyi bir haber verip onu neşeyle kutlamak istemiştim. Danışman olduğumu yeni öğrenmiştim ve bunu kanıtlayan cum nomine et sigillo principis belgeleri de cebimdeydi."

"Aman Tanrım, Kayıt İşle – yani Danışman Heerbrand demek istiyorum." diye kekeledi rektör yardımcısı.

"Ama ancak siz saygıdeğer Rektör Yardımcısı," diye sözünü sürdürdü Danışman Heerbrand (artık ona böyle dememiz gerekiyor) "mutluluğumu perçinleyebilirsiniz. Uzun süredir Matmazel Veronika'ya karşı, gizlemeye çalıştığım bir ilgi duyuyorum ve bana birçok kez içtenlikle baktığı için önerimi geri çevirmeyeceğini iddia edebilirim. Uzun lafın kısası saygıdeğer Rektör Yardımcısı, ben Danışman Heerbrand güzel kızınıza talibim ve izin verirseniz onunla evlenmek istiyorum."

Rektör Yardımcısı Paulmann şaşırarak ellerini çırpmaya başladı ve, "Ay, ay, Kayıt İşle – yani Danışman demek istiyorum, kimin aklına gelirdi ki?" diye bağırdı. "Veronika sizi gerçekten seviyorsa benim karşı çıkmak için bir nedenim yok. Belki de bu denli neşesiz olmasının nedeni size gizliden gizliye âşık olmasıdır, sevgili Danışman! Genç kızların neler çevirdiklerini biliriz."

O sırada son zamanlardaki solgun ve keyifsiz haliyle Veronika içeriye girdi. Heerbrand ona doğru yürüdü ve birkaç seçkin sözle isim gününden söz ettikten sonra ona çiçekleri verdi, ayrıca da küçük bir kutuyu. Veronika kutuyu açtığında içinden ışıltılar saçan bir çift küpe çıktı. Veronika'nın yüzü kızardı, gözleri parladı ve, "Tanrım! Bunlar birkaç hafta önce severek taktığım küpeler!" dedi heyecanla.

"Nasıl olur?" diye sözünü kesti alınmış ve bozulmuş olan Danışman Heerbrand. "Bunları bir saat önce parasını sayarak Schlossgasse'den aldım."

Ama Veronika yanıt vermek yerine aynanın önünde durmuş kulağına taktığı küpelerin etkisini incelemeye koyulmuştu. Rektör yardımcısı ona ciddi bir ifade ve ses tonuyla Herr Heerbrand'ın yükselişini ve evlenme teklifini söyledi. Veronika danışmana etkileyici bir bakışla baktıktan sonra, "Uzun süredir benimle evlenmek istediğinizi biliyorum." dedi. "Tamam, size kalbimi ve elimi vereceğime söz veriyorum, ama babama ve müstakbel kocam olacak size çoktan beri kafamda olan ve beni çok rahatsız eden bazı şeyleri söylemek istiyorum. Kız kardeşim Franzchen'in şu anda sofraya getirdiğini gördüğüm çorba soğusa bile bunları hemen şimdi söylemek zorundayım."

Rektör yardımcısının ve danışmanın yanıtlarını beklemeden, zaten dilinin ucunda olan şeyleri anlatmaya başladı. "Size Anselmus'u bütün kalbimle sevdiğimi söylediğimde ve Herr Heerbrand, Anselmus'un böyle bir konuma yükseleceğine değindiğinde ondan başka hiç kimsenin kocam olmayacağına karar verdiğime inanmanız gerekiyor babacığım. Ama kötü güçlerin onu benden ayırmaya çalıştığını düşündüm, akıllı bir kadın ve çok iyi bir büyücü olan dadım Liese'ye başvurdum. Bana yardım edeceğine ve Anselmus'un benim olmasını sağlayacağına söz verdi. Ekinoks olduğu gün bir dört yolağzına gittik. Liese orada cehennem ruhlarını çağırdı ve kara kedinin yardımıyla metal çerçeveli küçük bir ayna yarattık. Anselmus'a düşüncelerimi yoğunlaştırdığımda onun zihnini tümüyle denetleyebilmem için aynaya bakmam yeterliydi. Şimdi bunlardan gerçekten çok pişmanım ve size böyle şeytan işlerine bir daha karışmayacağıma söz veriyorum. Kertenkele yaşlı kadını yendi. Onun ağlayıp sızladığını duydum, ama elimden bir şey gelmedi ve bir pancar olarak papağan onu parçaladığında metal aynam sağır edici bir çatırtıyla ikiye bölündü."

Veronika dikiş kutusundan aldığı aynanın parçalarını ve bir tutam saç getirdi. "Sevgili Danışman, aynanın parçaları-

nı alın ve bu gece bunları Elbe köprüsünün üzerindeki haçın olduğu yerden nehre atın. Orada su donmamış. Saçı da sadık kalbinizin yakınında bir yerde saklayın. Şeytan işine bir daha karışmayacağıma bir kez daha söz veriyorum. Anselmus benden çok daha zengin ve güzel olan yeşil yılana bağlandığına göre mutlu olmasını dilerim. Sevgili Danışman sadık eşiniz olarak sizi sevip sayacağım."

"Hey Tanrım!" diye bağırdı rektör yardımcısı büyük üzüntü içinde, "Bu kız delirmiş, delirmiş, hiçbir zaman bir danışmanın eşi olamaz! Deli olmuş!"

"Hiç de değil." diye sözünü kesti Danışman Heerbrand. "Matmazel Veronika'nın o tatsız Anselmus'a zaafı olduğunun farkındaydım. O çaresizlikle yaşlı kadından yardım istemiş olabilir. Sanırım bu kadın Seetor'un dışında bir yerlerde oturan ve kahve ve iskambil falına bakan yaşlı Frau Rauerin'den başkası değil. İnsanları kötü etkileyen gizli yöntemler olduğu da yadsınamaz, bu tür şeyleri klasik yapıtlarda okuyoruz. Ama Matmazel Veronika'nın kertenkelenin zaferi ve Anselmus'un yeşil yılana bağlanması şiirsel bir alegoriden başka bir şey olamaz, Veronika'nın öğrenciden tümüyle kopmasını betimleyen bir şiir bile olduğu söylenebilir."

"Nasıl yorumlarsanız yorumlayın sevgili Danışman!" diye sözünü kesti onun Veronika. "Saçma sapan bir düş de diyebilirsiniz."

"Öyle diyemem." dedi Danışman Heerbrand. "Çünkü Anselmus'un da onu delice şeyler yapmaya iten gizli güçlerin etkisi altında olduğunu biliyorum."

Rektör Yardımcısı Paulmann dayanamayarak patladı ve, "Durun, Tanrı aşkına durun!" diye haykırdı. "Yine o lanet olası punçun etkisi altına mı girdik, yoksa Anselmus'un deliliği bize de mi bulaştı? Neler saçmalıyorsunuz Danışman Bey? Sanırım aşk aklınızı başınızdan almış, ama evlilik kısa zamanda sizi düzeltir. Öyle olmazsa korkarım ki sizin de deli

olduğunuza karar vereceğim saygıdeğer Danışman. Ayrıca olacak çocuğunuz açısından da kaygı duyarım, annesinin babasının deliliği ona da geçecek diye. Şimdi bu mutlu birlikteliğinizi bir baba olarak kutsuyor, müstakbel gelin ve damat olarak öpüşmenize izin veriyorum."

Söylenen hemen yapıldı ve çorbanın soğumasına fırsat kalmadan resmen nişanlandılar. Ve birkaç hafta sonra, danışmanın eşi daha önce düşlediği gibi gerçekten Neumarkt'ta, şık bir evde pencerenin kenarında oturup, yoldan geçerken monokllerinin arkasından ona bakıp "Danışman Heerbrand'ın eşi tapılası bir kadın." diyen züppelere gülümser oldu.

On İkinci Gece Nöbeti

Anselmus'un Arşiv Memuru Lindhorst'un damadı olunca yerleştiği malikâneden haberler. – Orada Serpentina'yla yaşantısı. – Sonuç.

Güzel Serpentina'yla evlenip uzun bir süredir garip önsezilerle özlemini çektiği ve artık evi olarak kabul ettiği o olağanüstü ve gizemli ülkeye gitmek üzere ayrılan Öğrenci Anselmus'un büyük mutluluğuna ben de yürekten katılıyorum. Ama Anselmus'u çevreleyen görkemi sözlerle betimlemem olanaksız. Tüm ifadelerin ne kadar yetersiz kaldığını gördüm ne yazık ki sevgili okuyucum. Günlük yaşantının yoksunluğunda debelenip durduğumu hissettim, beni perişan eden tatminsizliğim yüzünden hasta oldum. Bir uyurgezer gibi dolaşmaya başladım kısacası, sana dördüncü gece nöbetinde anlattığım Anselmus'un ruh haline düştüm sevgili okuyucum. Başarıyla tamamladığım on birinci gece nöbetini gözden geçirdiğimde gerginliğim daha da arttı. On ikinci gece nöbetini kilit taşı olarak eklememe hiçbir zaman izin verilmeyeceğini düşündüm. İşi toparlamak için geceleri ne zaman otursam, sanki kötü ruhlar (ölmüş cadının kuzeni ya da onun kadar yakın olmasa da akrabaları olduğuna kuşkum yok) yüzüme pırıl pırıl parlayan bir ayna tutup, Kayıt İşleri Müdürü Heerbrand'ın punçtan sarhoş olduğu zamanki gibi, uykusuzluktan solgun ve neşesiz bir hale gelişimi görmeme neden oldular. Böyle zamanlarda kalemimi bir yana fırlatıp hiç olmazsa mutlu Anselmus'la güzel Serpentina'nın düşünü

göreyim diye doğru yatağa koştum. Birkaç gün ve gece böyle geçtikten sonra, hiç beklemediğim bir anda Arşiv Memuru Lindhorst'tan bir mektup aldım. Şöyle diyordu:

Bayım,

Bir zamanlar öğrenci, şimdi de şair olan damadım Anselmus'un sıra dışı yazgısını on birinci gece nöbetinizde anlattığınızı ve şimdi de on ikinci ve son gece nöbetinde Atlantis'te sahip olduğum güzel malikâneme yerleşip kızımla beraber sürdüğü mutlu yaşamla ilgili bir şeyler söylemeye çabaladığınızı biliyorum. Gerçek kişiliğimin okuyucu kitlesine açıklanmasından memnun olacağımı hiç sanmıyorum, çünkü bu durum özel arşiv memuru olarak işe alınmamla ilgili sayısız soruna neden olabilir. Majestelerinin danışmanlarından bir kertenkelenin bir devlet memuru olarak ettiği sadakat yemininin ne derece geçerli olduğuyla ve Gabalis ve Swedenburg'a göre ana ruhlara hiçbir zaman güven olamayacağı için, ağır sorumluluklar alıp alamayacağımla ilgili kuşkular uyandırabilir. Ayrıca en yakın dostlarım ani bir taşkınlıkla bir şimşek çıkarıp en iyi giysileriyle peruklarını mahvedeceğimden korkarak bana sarılmaktan çekinmeye başlayabilirler. Bunlara karşın yapıtınızı tamamlamanıza yardımcı olmak istiyorum, çünkü yazdıklarınız arasında bana ve sevgili evli kızıma (öbür ikisinden de böyle kurtulabilsem çok iyi olacak) birçok yerde çok olumlu değinmişsiniz, bayım. Bu nedenle on ikinci gece nöbetini yazmak isterseniz, tavan arasındaki odanızdan çıkıp o lanet olası beş kat merdiveni inin ve beni ziyarete gelin. Palmiye ağaçlarının olduğu mavi odada gerekli yazı malzemesini bulacaksınız. Okuyucularınıza uygun birkaç sözcükle gördüklerinizi aktarabilirsiniz. Bu onları kulaktan dolma bildiğiniz bir yaşantının uzun uzun betimlenmesinden çok daha memnun eder. Saygılarımla,

Sadık kulunuz,
Kertenkele Lindhorst
(geçici olarak Majestelerinin özel arşiv sorumlusu)

Arşiv Memuru Lindhorst'tan bu biraz kaba, ama dostça yazılmış notun gelmesi iyi oldu. İlginç yaşlı adamın, damadının sıra dışı yazgısını garip bir biçimde öğrendiğimin, ama gizlilik yemini ettiğim için senden bile sakladığımın farkında olduğuna, ama bunu korktuğum kadar sorun etmediğime hiç kuşku yok sevgili okuyucum. Üstelik yazıyı bitirmem için bana yardım etmek istemesinden, aslında olağandışı ruhsal varlığının yazıya geçmesinden memnun olduğu sonucunu çıkardım. Belki de arşiv memuru bu yolla geri kalan iki kızı için bir gencin gönlünde bir kıvılcım çakıp yeşil bir yılan için yanıp tutuşturacağını ve İsa'nın göğe yükseldiği gün kutlamaları sırasında onu arayıp mürver ağacının altında bulabilmesine yardımcı olacağını umuyordur diye düşündüm. Anselmus'un cam bir şişede kapalı kalma şansızlığı da o gence kuşkudan ve inanmamaktan sakınması konusunda bir uyarıdır.

Saat on biri vurduğu sırada çalışma masamın üzerindeki lambayı söndürüp arşiv memurunun evine gittiğimde beni girişte bekliyordu.

"Geldiniz demek, değerli dostum. İyi niyetimden kuşku duymamanıza sevindim. Benimle gelin!" dedi. Beni aldı ve göz kamaştıran bir ışıkla dolu seradan geçirerek mavi odaya götürdü. Orada daha önce Anselmus'un çalıştığı mor masayı gördüm. Arşiv memuru bir anda yok oldu, ama hemen elinde içinden çıtırdayan mavi bir alevin yükseldiği güzel altın bir kupayla geri döndü.

"Buyurun, size arkadaşınız maestro Johannes Kreisler'in en sevdiği içkiyi getirdim." dedi. "Üzerine biraz şeker serptiğim alevli bir içki bu. Siz oturup yazarken oyalanmak ve siz değerli konuğuma eşlik edebilmek amacıyla kupada bir aşağıya bir yukarıya yüzebilmek için ropdöşambrımı çıkarırken siz de içkiden bir yudum alın."

"Nasıl isterseniz saygıdeğer Arşiv Memuru." dedim. "Ama bu içkiden içersem, umarım sizi..."

"Merak etmeyin dostum." dedi arşiv memuru çabucak ropdöşambrını çıkararak. Beni biraz şaşırtarak kupaya tırmandı ve alevlerin arasında kayboldu. Ben de hiç duraksamadan alevleri yana doğru üfleyerek içkiden bir yudum aldım. Tadı olağanüstüydü!

Palmiyelerin zümrüt yaprakları sabah rüzgârı onları sarmışçasına hafif iç geçirmeler ve hışırtılarla sallanmıyorlar mı? Uykudan uyanarak uzaktan duyulan bir arpın tatlı tınılarının açığa çıkardığı mucizeleri fısıldaya fısıldaya başlarını kaldırıp sallanıyorlar. Duvarlardan güzel kokulu bir sis gibi çıkan gök mavisi öne arkaya dalgalanıyor ve bu sisin içinden göz kamaştırıcı ışınlar fışkırıp palmiyelerin tepesindeki ölçülemez yükseklikte kubbeye doğru çocuksu bir sevinçle kıvrıla kıvrıla yükseliyorlar. Her biri bir öncekinden daha parlak olan bu ışınlar, arasında Anselmus'u gördüğüm korunun görüntüsünü parlak güneş ışığı örtene dek bir bütün oluşturuyorlar.

Işıltılı sümbüller, laleler ve güller güzel başlarını kaldırıp mis kokular ve hoş tınılarla mutlu adama, "Aramızda dolaş, bizi anlayan, sevilen kişi – kokumuz aşka duyulan özlemdir – biz seni seviyoruz ve sonsuza dek seniniz!" diye sesleniyorlar.

Altın ışıklar alevlenen tınılarıyla, "Biz aşkın tutuşturduğu ateşiz. Kokular özlemdir ama ateş tutkudur. Biz senin gönlünde yatmıyor muyuz? Biz seniniz!" diye yanıyorlar.

Koyu renkli çalılıklar ve yüce ağaçlar, "Bize gel! Sevilen mutlu kişi! Ateş tutkudur ama bizim serin gölgemiz umuttur! Başını sevgi dolu iç çekişlerimizle saracağız, çünkü sen bizi anlıyorsun ve senin göğsünde aşkın yeri var." diye hışırdıyorlar.

Kaynaklar ve dereler, "Sevilen kişi yanımızdan öyle hızlı geçme, kristalimize bak – içimizde senin yansın var ve biz onu sevgiyle koruyoruz, çünkü sen bizi anlıyorsun!" diye şırıldıyorlar.

Parlak renkli kuşlar cıvıldaşıyorlar ve koro halinde, "Bizi dinle! Bizi dinle! Biz aşkın neşesi, mutluluğu ve verdiği kendinden geçmeyiz!" diye şarkı söylüyorlar.

Oysa Anselmus uzakta yükselen görkemli tapınağa özlemle dolu bakıyor. Ustalıkla yapılmış sütunlar ağaçları andırıyor, başlıkları ve pervazları da olağanüstü güzellikteki çelenklerinin görkemli bir süs oluşturduğu akantos yapraklarını. Tapınağa doğru yürüyen Anselmus renkli mermerlere ve yosun tutmuş basamaklara büyük bir mutlulukla bakıyor ve, "Hayır!" diye bağırıyor kendinden geçerek. "Uzakta değil artık o!"

Bunun üzerine Serpentina tüm güzelliği ve zarafetiyle tapınaktan çıkıyor; elinde içinde olağanüstü bir zambağın açmış olduğu altın saksı var. Güzel gözlerinde sonsuz bir özlemin tanımlanamaz mutluluğuyla dolu bir bakışla Anselmus'a bakarken, "Sevgilim, zambak çiçek açtı ve en büyük umudumuz gerçekleşti. Bizimkine benzeyen başka bir mutluluk olabilir mi?" diye soruyor.

Anselmus ona büyük bir tutkuyla sarılıyor ve zambak başının üzerinde alevlere benzer ışık huzmeleriyle yanmaya başlıyor. Ağaçlar ve çalılıklar daha iyi duyulabilen hışırtılar çıkarıyorlar, kaynaklar ve kuşlar daha net ve neşeli tınılarla ses veriyorlar, rengârenk böcekler meltemlere kapılıp dans ediyorlar, havada, suda, toprakta her şey aşkı büyük bir heyecan ve sevinçle kutluyor. Çalıların arasında şimşekler çakıyor, topraktan ışıl ışıl gözler gibi elmaslar fışkırıyor, göğe doğru fıskiyeler yükseliyor ve değişik hoş kokular kanat çırparcasına dalgalanıyor. Bunların tümü zambağa saygılarını sunan ve Anselmus'un mutluluğunu ilan eden ana ruhlar.

Anselmus neredeyse parlak bir ışığa dönüşmüş başını kaldırıyor. Bakışları mı bu onun? Sözleri mi? Şarkısı mı? Sesi çok net duyuluyor: "Serpentina! Sana olan inancım ve aşkım bana doğanın özünü açtı! Bana Phosphorus düşünceyi uyandırmadan yeryüzünün temel gücü olan altından çıkan

zambağı getirdin. Zambak tüm canlıların kutsal uyumunun bilgeliğidir ve bundan sonra sonsuza dek bu bilgiyle çok mutlu yaşayacağım. Evet ben mutlak bilgiye sahip olmasına izin verilen çok mutlu bir insanım. Seni sonsuza dek sevmekten öte elimden bir şey gelmez Serpentina! İnanç ve sevgi sonsuzdur, bilgi de öyle! Bunun için zambağın altın ışınları hiçbir zaman azalmayacak."

Anselmus'un görüntüsünü Atlantis'teki malikânesinde canlı olarak görebilmemi kertenkelenin becerisine borçluyum. Gördüğüm sahne sislerin içinde kaybolduktan sonra, tüm bunların mor masanın üzerindeki kâğıda kendi elyazımla anlaşılır bir biçimde yazılmış olduğunu görmem de çok hoş oldu.

Ama sonra birdenbire içimi bir huzursuzluk kemirmeye başladı.

"Günlük yaşantının yükünü üzerinden atabilen mutlu Anselmus! Serpentina'ya duyduğun aşk sana var gücünle çırpabileceğin kanatlar taktı ve artık Atlantis'teki malikânende mutlu yaşıyorsun! Oysa zavallı ben birkaç dakika sonra Atlantis'tekine benzemese de görkemli sayılabilecek bu odayı bırakıp tavan arasındaki odama döneceğim. Yoksul yaşamımın küçük dertleri kafamı kurcalamaya başlayacak. Bakışlarım kalın bir sis gibi beni saran bin bir sıkıntıyla bulandıkları için zambağa sahip olabileceğimi hiç sanmıyorum." diye düşündüm.

Ama tam bunları düşünürken Arşiv Memuru Lindhorst omzuma vurdu ve, "Sus, değerli dostum! Yakınıp durma! Bir dakika önce sen de Atlantis'te değil miydin? Hiç olmazsa zihninde şiirsel bir mülk olarak güzel bir çiftlik oluşmadı mı? Aslında Anselmus'un mutluluğu her şeyin kutsal bir uyum içinde olmasının doğanın en büyük gizi olduğunu ortaya çıkaran şiirsel bir yaşamdan başka nedir ki?" dedi.

KUM ADAM[*]

Der Sandmann 1817'de yayımlanan *Nachtstücke* adlı kitapta yer aldı.

Nathanael'den Lothar'a

Bu kadar uzun bir süredir size yazmadığım için hepiniz beni çok merak etmişsinizdir. Annem bana kızmış, Klara da burada keyif çattığımı düşünerek zihnime ve gönlüme kazınmış olan o güzel melek yüzünü unuttuğumu sanmıştır. Oysa hiç de öyle değil, gece gündüz aklımdasınız ve gördüğüm tatlı düşlerde Klara'cığımın dost görüntüsü, size her uğrayışımda yaptığı gibi ışıltılı gözleriyle bana gülümseyerek bakıyor. Başka bir şey düşünemeyecek kadar zihnim acılar içinde kıvranırken size nasıl yazabilirdim? Yaşamıma dehşet verici bir şey karıştı! Beni tehdit eden korkunç bir yazgının karanlık önsezileri en küçük dost bir güneş ışınının bile sızmasına izin vermeden üzerime karanlık bulutların gölgeleri gibi çöküyor. Olanları size anlatmamın zamanının geldiğinin farkındayım, ama bunu düşündüğümde içimden çılgın bir kahkaha yükseliyor. Ah canım Lothar, birkaç gün önce başıma gelenin yaşamımı bu denli acımazca mahvedebildiğini sana nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Burada olsan kendin görürdün, ama sanırım benim batıl inançlara saplanmış bir budala olduğuma karar vermişsindir bile. Uzun lafın kısası, ölümcül anısından boş yere kurtulmaya çalıştığım dehşet verici olay şöyle gelişti: Birkaç gün önce, yani tam olarak 30 Ekim günü, öğlen on ikide odama bir barometre satıcısı girdi ve mallarını satmak istedi. Ondan bir şey satın almak yerine onu aşağıya atmakla tehdit ettim, o da bir şey demeden çıkıp gitti.

Bu olayın bana özgü çağrışımlar nedeniyle önem kazandığını ve bu zavallı satıcının bana kişiliği yüzünden bu denli itici geldiğini anlamışsındır. Güçlü düş gücünle tüm imgeleri gözünde canlandırabilmen için sana ilk gençlik çağlarımı sabırla ve heyecanlanmadan yeterince anlatmam gerekiyor, bunun için de kendimi var gücümle toplamaya çalışıyorum. Ben anlatmaya hazırlanırken güldüğünü duyuyorum, Klara da, "Bu ne çocukça saçmalık?" diyordur. Gülün lütfen, gülün ve benimle istediğiniz kadar alay edin! Oysa, Tanrım! Saçlarım diken diken oluyor ve çılgın bir umarsızlık içinde benimle alay etmeniz için size yalvarıyormuşum gibi geliyor, tıpkı Franz Moor'un Daniel'e yalvardığı gibi. Neyse ben öykümü anlatayım.

Öğle yemeği dışında kardeşlerim ve ben babamızı çok az görürdük. Çok meşgul biri olduğuna kuşku yoktu. Geleneksel olarak saat yedide yenen akşam yemeğinden sonra, annem dahil hepimiz onun çalışma odasına gider, yuvarlak bir masanın çevresinde toplanırdık. Babam büyük bir bardak birayla tütün içerdi. Bize bazen olağanüstü öyküler anlatır, anlatırken de öyle heyecanlanırdı ki piposu söner, ben de tutuşturduğum kâğıtlarla piposunu yeniden yakardım. Bu da çok hoşuma giderdi. Ama çoğu zaman bize resimli kitaplar verir, hiç konuşmadan ve kımıldamadan koltuğunda oturur ve öyle çok duman üflerdi ki duman bulutları içinde yüzerdik. Böyle akşamlarda annem çok neşesiz olur, saat dokuzu vurur vurmaz, "Haydi çocuklar yatağa! Kum Adam'ın geldiğini hissediyorum." derdi.

Ne zaman böyle dese, bir şeyin ağır, sert adımlarla gürültülü bir biçimde yukarıya çıktığını duyardım; Kum Adam olmalıydı bu. Bir kez bu boş gibi tınlayan ayak seslerinden iyice ürküp annem bizi odadan çıkarken, "Anne! Bizi bu kadar aceleyle babamdan ayıran bu kötü Kum Adam da kim? Nasıl biri?" diye sordum.

"Öyle biri yok, sevgili oğlum." dedi annem. "Kum Adam geliyor dediğimde öyle uykunuz gelmiş oluyor ki biri gözlerinize kum fırlatmışçasına gözlerinizi açamıyorsunuz."

Annemin yanıtı beni tatmin etmedi, çocuk aklımla biz korkmayalım diye Kum Adam'ın varlığını yadsıdığına karar verdim. Ne de olsa onun merdivenleri çıktığını duyuyordum sürekli. Kum Adam'ı ve onun biz çocuklarla ilintisini çok merak ettiğim için sonunda kız kardeşimin yaşlı dadısına Kum Adam'ın nasıl biri olduğunu sordum. "Vay Natti, bunu hâlâ bilmiyor musun?" dedi. "Çocuklar yatmak istemezlerse gelen kötü bir adamdır o, çocukların gözlerine avuç avuç kum attığı için kanla dolan gözleri başlarından fırlayıp çıkar. O gözleri toplayıp torbasına doldurur ve yarımaydaki bir yuvada oturan çocuklarını onlarla besler. Kum Adam'ın çocuklarının yaramaz insan çocuklarını gagalamak için baykuş gibi kıvrık gagaları vardır."

Artık kafamda zalim Kum Adam'ın bir resmini çizebildiğim için akşamları sert ayak seslerini duyar duymaz çok güçlü bir korku sarıyordu içimi, ama annem benden, "Kum Adam, Kum Adam!" diye kekeleyerek gözyaşları içinde çığlık atmamın dışında hiçbir şey öğrenemedi. Böyle bağırdıktan sonra odama koşar, sabaha kadar Kum Adam'ın ürkünç görüntüsüyle boğuşurdum.

Kısa sürede dadının Kum Adam ve yarımaydaki bir yuvada yaşayan çocuklarıyla ilgili anlattıklarının tümüyle doğru olamayacağını anlayabilecek kadar büyüdüm, ama Kum Adam yalnızca merdivenleri çıkmakla kalmayıp, babamın çalışma odasının kapısını açıp içeriye girdiğinde beni bir korku, hatta dehşet kıskıvrak yakalamayı sürdürdü. Bazen uzun bir süre ortadan yok oluyor, ama sonra art arda gelmeye başlıyordu. Bu yıllarca sürüp gitti, hiçbir zaman bu kötü olaya alışamadım ve ürkünç Kum Adam'ın görüntüsü zihnimde canlılığını yitirmedi. Babamla ilintisi giderek zihnimi kurcalamaya başlamıştı. Bir türlü yenemediğim çekingenliğim

yüzünden bunu babama soramıyordum. Yıllar geçtikçe bu gizi çözmek arzusu içimde giderek büyüdü. Kum Adam, çocukların içinde çabucak kök salan sıra dışı konulara ilgimi körüklemişti. Cinler, cadılar, cüceler ve onun gibi şeylerle ilgili ürkünç öyküleri dinlemekten ve okumaktan daha çok sevdiğim bir şey yoktu, ama her zaman Kum Adam bunlara üstün geliyor ve onun resmini en iğrenç ya da en garip biçimlerde tebeşir ya da kömürle masaların, dolapların ve duvarların üzerine çizip duruyordum.

On yaşıma geldiğimde annem beni çocukluk odamdan çıkarıp babamın odasıyla aynı koridor üzerinde olan başka bir odaya taşıdı. Hâlâ saat dokuzu vurduğunda yatmak zorundaydık ve o gizemli varlığı hâlâ evde duyabiliyorduk. Odamdan babamın odasına girdiğini duyabiliyordum, kısa bir süre sonra da evi garip kokulu bir duman sarıyordu sanki. Merakım artıkça herhangi bir biçimde Kum Adam'ı görme kararlılığım da arttı. Annem odamın önünden geçip gittiğinde gizlice koridora çıkıyor, ama hiçbir zaman bir şey göremiyordum, çünkü ben onu görebileceğim noktaya geldiğimde o babamın odasına girmiş oluyordu. Sonuçta karşı konulmaz bir dürtüyle babamın odasında saklanıp Kum Adam'ın gelişini beklemeye karar verdim.

Bir akşam babamın suskunluğundan ve annemin hüzünlü halinden Kum Adam'ın geleceğini anlayınca, çok yorgun olduğumu bahane ederek saat dokuzdan önce odadan çıktım ve odanın kapısının hemen yanındaki bir girintiye saklandım. Bir süre sonra sokak kapısı gıcırdayarak açıldı, sert ve tok ayak sesleri merdivenlere yaklaştı. Annem kardeşlerimle birlikte aceleyle önümden geçti. Yavaşça babamın çalışma odasının kapısını açtım. Her zamanki gibi arkası kapıya dönük hiç kımıldamadan oturduğu için beni fark etmedi. İçeriye süzüldüm ve kapının hemen yanındaki bir dolabın önünü kapatmak için gerilmiş perdenin arkasına saklandım. Gürültülü ayak sesleri giderek yaklaştı, garip öksürükler, bir

şeyi kazır gibi sesler ve homurtular duyuluyordu. Kalbim korkudan ve beklentiden deli gibi çarpmaya başlamıştı. Tam kapının dışında tok bir adım daha duyuldu, kapının tokmağı çok sert çekildi ve o hızla kapı çatırdayarak açıldı. Büyük bir çabayla dikkat ederek dışarıya bir göz atabildim. Kum Adam odanın ortasında duruyordu ve babama çevirdiği yüzünü ışık iyice aydınlatmıştı. Kum Adam, o ürkünç Kum Adam, bazen bizimle yemek yiyen Avukat Coppelius'tan başkası değildi.

Ama en iğrenç görüntüler bile beni Coppelius'tan daha fazla korkutamazdı. Çok büyük, biçimsiz bir kafası, çalı gibi gri kaşlarının altından delici bakışlarla bakan kedi gözü gibi ışıl ışıl yeşil gözleri, üst dudağının üzerine sarkmış iri, kanca gibi bir burnu olan çok iriyarı bir adam düşünün. Sık sık çarpık ağzını daha da çarpıtarak sinsice sırıttığında yanaklarında koyu kırmızı lekeler oluşur ve birbirine kenetlenmiş dişlerinin arasından tıslar gibi garip bir ses çıkardı. Coppelius her zaman eski moda kesimli kül rengi bir ceket, aynı renkte bir yelek ve tozluklar, siyah çoraplar ve üzerinde küçük taşları olan tokalı ayakkabılar giyerdi. Küçük gelen peruğu yalnızca başının tepesini kaplayabiliyor, yağlı lüleleri büyük kırmızı kulaklarının üzerinde havada gibi duruyor, ensesinden fırlayan sıkı sıkıya bağladığı uzun bir at kuyruğu kıvrım kıvrım kravatını tutan gümüş tokanın ortaya çıkmasına neden oluyordu. Tüm görüntüsü iğrenç ve iticiydi, ama biz çocuklar daha çok, büyük, boğum boğum kıllı ellerinden tiksinir, onların dokunduğu her şey iştahımızı kaçırırdı. Bunun farkına vardığında annemizin belli etmeden tabağımıza koyduğu bir parça keki ya da meyveyi ellemek için bir bahane bulur, gizlice yemekten zevk alacağımız bir şeyi gözlerimizde yaşlarla, iğrenti ve nefret yüzünden tadamazdık. Özel günlerde babam bizim için küçük bir bardağa tatlı şarap koyduğunda da aynı şeyi yapar, bardağın üzerinde çabucak elini gezdirir ya da bardağı mavi dudaklarına dokundurur,

öfkemizi gözyaşlarımızı tutmak dışında başka türlü ifade edemediğimizi görünce de şeytansı bir kahkaha atardı. Bizden yalnızca "küçük canavarlar" diye söz ederdi. Onun yanında hiç ses çıkarmamamız gerekiyordu, biz de en ufak bir zevkimizin bile bilinçli olarak tadını kaçıran, bu düşmanca davranan çirkin adamdan nefret ediyorduk. Annem de bizim kadar bu iğrenç adamdan nefret eder gibiydi, çünkü o gelir gelmez her zamanki rahat ve neşeli hali değişiyor, karamsar ve neşesiz bir ruh haline bürünüyor, çok ciddileşiyordu. Babam sanki Coppelius her türlü garip davranışına boyun eğilmesi gereken üstün bir yaratıkmış ve ne olursa olsun memnun edilmesi gerekliymiş gibi davranırdı. Coppelius yemekten söz etmeye görsün, hemen sevdiği yemekler pişirilir ve değerli şaraplar açılırdı.

Coppelius'u görünce Kum Adam'ın ondan başkası olamayacağının bilincine vardım, ama Kum Adam benim için artık çocuklara anlatılan ve yarımayın içindeki çocuklarını beslemek için çocuk gözü toplayan bir masal kahramanı değildi. Hayır! Düşsel olmayan, nefret edilesi bir canavardı ve adımını attığı her yere mutsuzluk ve yalnızca bir süreliğine değil, sonsuza dek yıkım getiriyordu.

Olduğum yerde mıhlanmış kalmıştım. Orada olduğumun keşfedilmesi ve çok iyi bildiğim gibi çok şiddetli cezalandırılma tehlikesi olmasına karşın, kalıp dinlemeye ve arada sırada başımı perdenin aralığından çıkarıp gözetlemeye başladım. Babam Coppelius'u çok resmi karşıladı.

"Haydi işe başlayalım!" diye bağırdı Coppelius kalın çatlak sesiyle, ceketini çıkarıp bir yere fırlatırken. Babam hiçbir şey demeden, kaşları çatık, ropdöşambrını çıkardı, ikisi de uzun siyah iş gömlekleri giydiler. Bu gömleklerin nereden çıktığını göremedim. Babam bir dolabın katlanır kapaklarını açtı ve benim uzun süredir dolap sandığım yerin, içinde küçük bir ocak olan karanlık bir girinti olduğunu fark ettim. Coppelius o yöne doğru yürüyünce ocakta çıtırdayarak ma-

vi bir alev parladı. Ocağın çevresinde bir sürü garip alet vardı. Tanrım! Yaşlı babam ocağa eğildiğinde görünümü değişmişti. Acı veren ürkünç bir kasılmayla, yumuşak, dürüst yüzü iğrenç ve ürkünç olmuş, şeytansı bir görüntü almıştı. Coppelius'u andırıyordu. Coppelius kızgın bir maşayla kalın duman tabakasının içinden kor gibi parçalar çıkarıp onlara var gücüyle çekiçle vurmaya başlamıştı. Bana her yönden gözleri olmayan, gözlerinin yerinde ürkünç derin siyah oyuklar olan insan yüzleri ortaya çıkıyor gibi geldi.

"Gözleri getir! Gözleri getir!" diye bağırıyordu Coppelius çınlayan bir sesle.

Korkudan kendimi kaybedip bir çığlık attım ve saklandığım yerden fırlayıp kendimi dışarıya, yere attım. Coppelius, dişlerini gıcırdatarak meler gibi bir sesle, "Küçük canavar! Küçük canavar!" diye bağırarak beni yakalayıp ayağa kaldırdı ve ocağa doğru fırlattı, alevler saçlarımı dağladı. "Artık gözümüz var – gözümüz – güzel bir çift çocuk gözümüz." diye fısıldayarak elini alevlerin arasına sokup, kor gibi kömür parçaları çıkarıp gözüme sokmak üzereyken babam, "Efendim! Efendim! Nathanael'imin gözleri kalsın! Bırakın ona kalsın!" diye bağırdı, ellerini ona engel olmak istercesine kaldırarak.

Coppelius insanın içine işleyen bir gülüşle, "Pekâlâ, çocuğun gözleri kalsın ve derslerinde zırlayıp dursun, ama bakalım elleriyle ayaklarının mekanizması nasılmış." diye bağırarak beni öylesine sıkı yakaladı ki kemiklerim çatırdadı. Ellerimi ve ayaklarımı yerlerinden çıkarıp oramdaki buramdaki eklemlere oturttu. "Buralara tam uymuyorlar! Eski yerleri daha iyiydi! İhtiyar ne yaptığını biliyormuş!" diye tıslar gibi bir sesle söylenip duruyordu. Gözlerimin önünde her şey kararadı, tüm bedenimi sinirlerime kadar bir titreme sardı ve artık hiçbir şey hissetmez oldum.

Ilık yumuşak bir soluk yaladı yüzümü ve ölü gibi bir uykudan uyandım, annem üzerime eğilmişti.

"Kum Adam hâlâ burada mı?" diye sordum kekeleyerek.

"Hayır, sevgili yavrum, çok uzun süredir burada değil. Sana zararı dokunmayacak." dedi annem ve sevgili oğlunu öpüp okşayarak yaşama döndürdü. Senin canını neden sıkıyorum ki Lothar? Anlatacak o kadar çok şey varken, neden ayrıntılarla saplanıp kalıyorum? Gizlice dinlerken yakalandığımı ve Coppelius'un beni hırpaladığını söylemem yeterli. Korku ve dehşetten ateşim çok yükseldi ve birkaç hafta kendimi bilmeden yattım. "Kum Adam hâlâ burada mı?" oldu, iyileştiğimi ve hayatımın kurtulduğunu kanıtlayan ilk anlaşılabilir sözlerim. Şimdi sana ilk gençlik çağımın en ürkünç anından söz etmem yeterli, o zaman her şeyin rengini yitirmesine gözlerimin bozukluğunun neden olmadığını, karanlık bir kaderin yaşamımın önünü belki de ölene dek delip geçemeyeceğim kasvetli bir bulutla bir perde gibi kapattığına inanacaksın.

Daha sonraları Coppelius'un bir daha yüzünü gören olmadı, kentten ayrıldığı söyleniyordu.

Aradan aşağı yukarı bir yıl geçti. Hiç değişmeyen âdetimize göre bir akşam yine yuvarlak masanın çevresinde toplanmıştık. Babamın neşesi yerindeydi ve bize gençliğinde yaptığı gezilerle ilgili hoş anılarını anlatıyordu. Saat dokuzu vurduğunda giriş kapısının menteşelerinin gıcırdadığını ve kurşun gibi ağır ayak seslerinin holde, sonra da merdivenlerde yankılandığını duyduk.

"Coppelius bu." dedi annem, yüzü sapsarı kesilerek.

"Evet! Coppelius bu!" dedi babam, donuk ruhsuz bir sesle.

Annemin gözleri yaşlarla doldu ve, "Baba, baba! Böyle mi olacaktı?" diye bağırdı.

"Bunun son ziyareti olacağına söz veriyorum." diye yanıt verdi babam. "Git yat, çocukları da al. Yatmaya gidin! İyi geceler!"

Büyük bir taşın altında eziliyor gibi oldum, soluk alamıyordum! Olduğum yerde kalakalmışken annem kolumdan

beni çekerek, "Gel Nathanael!" dedi. Beni oradan çekip çıkarmasına ses çıkarmadım ve yatak odama gittim. "Sesini çıkarma, yat uyu!" dedi annem, ama öylesine tanımlanamaz bir korkuyla sarsılıyordum ki gözüme uyku girmedi. Gözlerinde ışıltılarla bana kötü kötü sırıtan iğrenç ve nefret edilesi Coppelius'un resmi tüm çabama karşın bir an bile gözümün önünden gitmiyordu.

Bir top patlamışçasına ürkünç bir gürültü duyulduğunda gece yarısı olmalıydı. Bütün ev sarsıldı, kapımın önünden bir şey takırdayarak ve hışırdayarak geçti ve giriş kapısı gürültüyle vurularak kapandı.

"Coppelius bu!" diye haykırarak yataktan fırladım. Sonra birdenbire acı bir çığlık duyulduğunda babamın odasına koştum. Kapı açıktı, odadan bana doğru boğucu bir duman bulutu fışkırıyordu ve hizmetçi, "Ah, beyefendi, beyefendi!" diye bağırıp duruyordu. Dumanları tüten ocağın önünde babam, yüzü yanmış ve korkunç bir biçimde değişmiş yatıyordu, ölmüştü. Kız kardeşlerim çevresinde ağlayıp sızlanıyorlardı, annem yerde baygın yatıyordu.

"Coppelius, lanet olası şeytan, babamı öldürdün!" diye bağırdım ve bilincimi yitirdim.

İki gün sonra babam tabuta konduğunda yüzü canlı olduğu zamanlardaki yumuşak ve tatlı ifadesine yeniden kavuşmuştu. Şeytan Coppelius'la olan işbirliğinin babamı sonsuz bir yıkıma götürmemiş olduğunu anlamak beni rahatlattı.

Patlama komşuları ayağa kaldırmıştı, olay ortaya çıktı ve yetkililer ilgilenip Coppelius'u ifadesini almak için çağırmak istediler, ama o hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolmuştu.

Sevgili dostum, bana gelen barometre satıcısının o lanet olası Coppelius'tan başkası olmadığını söylersem, sanırım onun bu düşmanca ortaya çıkışının bana büyük uğursuzluk getireceğini düşündüğüm için beni suçlamazsın. Farklı giyinmişti, ama Coppelius'un görüntüsü ve yüz hatları zihnimde

öylesine derin izler bıraktı ki yanılmış olamam. Üstelik Coppelius adını değiştirmek zahmetine bile katlanmamış. Giuseppe Coppola adında Piemonteli bir usta olduğunu iddia ettiği kulağıma geldi.

Ne olursa olsun, onunla olan işin sonuna kadar gitmeye ve babamın ölümünün intikamını almaya kararlıyım.

Anneme bu lanet olası canavarın yeniden ortaya çıktığını sakın söyleme. Klara'cığıma sevgilerimi ilet, ona biraz sakinleştiğimde yazacağım. Hoşça kal vs. vs.

Klara'dan Nathanael'e

Bana uzun bir süredir yazmadığın doğru, ama düşüncelerinde ve gönlünde hâlâ bir yerim olduğundan kuşkulanmıyorum. Son mektubunu, aklında ben olduğum için kardeşim Lothar'ın yerine bana yollamışsın. Zarfı sevinçle açtım ve "Ah, sevgili Lothar!" sözcüklerini okuduktan sonra yaptığın hatayı anlayabildim. Kuşkusuz mektubu daha fazla okumadan kardeşime vermem gerekirdi. Bazen bana kadınlara özgü sakinliğim ve titizliğim yüzünden takılır, ev çökmek üzere bile olsa, öyküdeki kadın gibi, çabucak kaçmadan önce perdedeki bir kıvrımı düzeltmek için duracağımı söylerdin, oysa mektubunun ilk birkaç satırının beni ne denli sarstığını söylemem yersiz. Nerdeyse soluksuz kaldım ve başım dönmeye başladı. Ah benim canım Nathanael'im, yaşamına bu denli korkunç ne girebilir? Senden ayrılmak ve seni bir daha görememek düşüncesi yüreğime kızgın bir hançer gibi saplandı. Yazdıklarını dönüp dönüp okudum! İğrenç Coppelius'u betimlemen çok ürkünç. İyi kalpli yaşlı babanın böylesine feci ve acımasız bir ölümle sonunun geldiğini bilmiyordum. Lothar'a aslında ona ait olan mektubu verdiğimde beni avutmaya çalıştı ama başaramadı. O ürkünç barometre satıcısı Giuseppe Coppola nereye gitsem beni izledi ve utanarak itiraf ediyorum ki genellikle deliksiz olan uykumu değişik garip düşlerle böldü, ama hemen ertesi gün kendimi to-

parladım. Lothar sana, Coppelius'un sana zarar vereceği gibi garip bir düşüncene karşın, benim her zamanki gibi rahat ve neşeli olduğumu söylerse, sakın bana kızma canımın içi.

Betimlediğin tüm bu dehşet ve korkuların yalnızca senin zihninde oluştuğu ve senin dışındaki gerçek dünyayla ilgilerinin olmadığı kanısında olduğumu itiraf etmek zorundayım. Yaşlı Coppelius yeterince kötü biri olabilir, ama siz çocuklarca bu denli lanetlenmesinin nedeni çocuklardan nefret etmesiydi.

Çocuk aklının masallardaki ürkünç Kum Adam'la yaşlı Coppelius'u özdeşleştirmesi ve Kum Adam'a artık inanmadığın zamanlarda bile Coppelius'u özellikle çocuklara düşman, kötü niyetli bir canavar olarak algılaması son derece doğal. Geceleri babanla olup bitenlere gelince, sanırım ikisi, bir sürü para boşa gittiği için annenin hiç hoşuna gitmeyen gizli simya deneyleri yapıyorlardı, ayrıca bu tür araştırmalarda her zaman olduğu gibi baban saplantı haline gelen daha üst düzeyde bir bilgeliğe erme düşüne kapıldı ve kendini ailesinden soyutladı. Babanın ölümü dikkatsizliği yüzünden olmuştur, Coppelius'u suçlamamak gerekir. İnanır mısın, daha dün deneyimli bir kimyager olan komşumuza kimyasal deney sırasında olan bir patlamanın insanları anında öldürüp öldüremeyeceğini sordum. Bana, "Hiç kuşku yok, olabilir." dedi ve bunun nasıl olduğuyla ilgili öylesine uzun açıklamalar yaptı ve öyle çok garip sözcük kullandı ki hiçbiri aklımda kalmadı. Şimdi Klara'cığına kızacak ve "Soğuk kişiliği insanları görünmez kollarıyla saran gizleri kabul etmiyor, yalnızca dünyanın değişik yüzeyselliklerini algılayabiliyor ve bunlardan içinde ölümcül bir zehir saklayan dışı parlak bir meyveden bir çocuğun aldığı zevki alıyor." diye düşüneceksin.

Ah canımın içi Nathanael! Neşeli, rahat ve umursamaz yapıda birinin bile bizi kötülükle içimizden yıkmaya çalışan karanlık bir gücü sezebileceğini bilmiyor musun? Benim gi-

bi basit bir kızı içsel dünyamızdaki bu çelişkilerle ilgili düşüncelerini söyleme cesaretini gösterdiği için bağışla. Düşündüklerimi büyük bir olasılıkla, doğru dürüst ifade edemeyeceğim ve sen de bana söylediklerim aptalca olduğu için değil, onları ifade etmeyi beceremediğim için güleceksin.

İçimize bizi tutmak ve başka zaman ayak basmayacağımız bir yola çekmek için kötü ve haince bir iplik yerleştiren karanlık bir güç varsa, o gücün de bizimle aynı biçime girmesi, benliğimizle bütünleşmesi gerekir, ancak o zaman ona inanır ve gizli görevini yerine getirebilmesi için ona gereksinimi olan alanı sağlarız. Oysa neşeli bir yaşamla güçlenen zihinlerimiz yabancı ve kötü etkilerin niteliklerini tanıyabilecek kararlılığa ulaşmışsa ve eğilimlerimizin ve işlerimizin bizi yönelttiği yolda soğukkanlılıkla ilerlersek, o kötü güç aslında bizim aynadaki yansımamız olan biçimini oluşturmaya çabalarken yitip gider. Lothar da, "Bir kez bu karanlık güce teslim olursak, dış dünyanın yolumuza rastlantı sonucu çıkardığı tanımadığımız varlıkların görüntüsünü içimize çeker ve biz kendimiz bu tür görüntüler yoluyla bize seslendiğine bizi inandıran olağandışı bir ruha can vermiş oluruz." diyor. Benliğimizin yarattığı bir hayalettir bu ve bizimle olan yakın ilişkisi ve zihnimizde yarattığı derin etkiyle bizi ya cehenneme iter ya da cennete yükseltir. Görüyorsun canımın içi, Lothar'la karanlık güçler ve etkileri hakkında uzun boylu konuştuk ve zorlukla da olsa yalnızca ana noktaları yazabildiğime göre bunlar bana biraz fazla derin geliyor. Lothar'ın son sözlerini tam olarak anlayamadım, ne demek istediğini birazcık kavrayabildim, ama söyledikleri çok doğru gibi geldi. Lütfen, o çirkin Avukat Coppelius'u ve barometre satıcısı Giuseppe Coppola'yı aklından çıkar. Bu yabancı figürlerin senin üzerinde hiçbir gücü olmadığına inan, yalnızca güçlerinin kötü olduğuna inanırsan sana gerçekten kötülük yaparlar. Mektubunun her satırı ruhunun ne denli huzursuz olduğunu göstermeseydi ve zihinsel durumun bana

derin bir acı vermeseydi avukat Kum Adam'la barometre satıcısı Coppelius'u alaya alabilirdim. Moralini yüksek tut! O lanet olası Coppola düşlerinde seni rahatsız etmeye kalkarsa, senin önünde koruyucu meleğin olarak görünmeye ve kahkahalar atarak onu kaçırtmaya kararlıyım. Ondan ve iğrenç ellerinden hiç korkmuyorum, bir avukat olarak ne iştahını kapatmasına ne de Kum Adam olarak gözlerimi acıtmasına izin verirdim.

Sonsuza dek, canımın içi Nathanael.

Nathanael'den Lothar'a

Dalgınlığım yüzünden suç bende olsa da, Klara'nın mektubumu açıp sana okumasına çok canım sıkıldı. Bana yazdığı çok derin felsefi mektupta Coppelius ve Coppola'yı yalnızca kafamda oluşturduğumu. ve onların benim yarattığım hayaletlerden öte bir şey olmadıklarını kabul ettiğim anda yitip gideceklerini uzun uzun açıklıyor. Tatlı ve güzel bir düş gibi o duru ve hoş gülümseyen çocuksu gözlerden yansıyan bir ruhun böylesine ustaca entelektüel ayrıştırmalar yapabileceği kimin aklına gelirdi? Senin düşüncelerini onaylıyor. Benim hakkında konuşmuşsunuz. Sanırım ona her tür sorunu ince eleyip sık dokuyabilmesini sağlayabilmek için mantıkla ilgili konuşmalar yapmışsın. Bundan hemen vazgeç!

Her neyse, barometre satıcısı Giuseppe Coppola'yla yaşlı avukat Coppelius'un aynı kişi olmadıkları kesin. Buraya yeni gelmiş bir fizik profesörünün derslerine katılıyorum, ünlü doğabilimci Spalanzani'yle aynı adı taşıyor ve onun gibi İtalyan kökenli. Coppola'yı uzun yıllardır tanıyor ayrıca, aksanı da tam bir Piemonteli aksanı. Coppelius Almandı ama bence dürüst biri değildi. Huzurlu değilim. Sen ve Klara isterseniz benim düş kuran karamsar biri olduğumu düşünün, ama Coppelius'un lanet olası yüzünün üzerimdeki etkisini bir türlü silemiyorum. Spalanzani'nin dediğine göre kenti terk etmiş, bu da beni sevindiriyor.

Bu profesör garip bir adam. Ufak tefek, tostoparlak biri, çıkık elmacık kemikleri, zarif bir burnu, kalın dudakları ve delici bakışlı küçük gözleri var. Bir Berlin dergisinde Chodowiecki'nin betimlediği Cagliostro'ya bakarsanız, görünümünü her tür betimlemeden daha iyi anlayabilirsiniz. Spalanzani'nin görünümü aynen öyle.

Kısa bir süre önce, Spalanzani'nin evinin merdivenlerinden çıkarken cam bir kapının genellikle kapalı olan perdesinin biraz aralık olduğunu gördüm. Nasıl oldu bilmiyorum, merak edip içeriye bir göz attım. Odada ince, uzun boylu, hatları olağanüstü düzgün, çok güzel giyinmiş bir kadın ellerini kavuşturmuş, küçük bir masaya dayanmış oturuyordu. Kapıya dönük oturduğu için melek gibi yüzünü tam olarak görebiliyordum. Beni fark etmemiş gibiydi ve gözleri görme gücü yokmuşçasına cansız bakıyordu, sanki gözleri açık uyuyakalmıştı. Tekin olmayan bir duyguya kapıldım ve yavaşça yandaki ders odasına süzüldüm. Daha sonra gördüğümün Spalanzani'nin kızı Olimpia olduğunu ve profesörün garip ve anlaşılmaz bir tutumla, yanına kimse yaklaşmasın diye onu her zaman kilit altında tuttuğunu öğrendim. Kızda bir gariplik var sanırım, geri zekâlı ya da öyle bir şey olması olası. Ama bunları size neden yazıyorum ki? Bunları sizinle konuştuğumda daha iyi ve daha ayrıntılı anlatabilirdim. İki hafta sonra sizinle birlikte olacağımı söyleyebilirim. Benim güzel meleğim Klara'yı yeniden görmem gerekiyor. İtiraf etmeliyim ki onun varlığı, o lanet olası mantıklı mektuptan sonra beni pençesine alan gerginliği yok edecek. Bu nedenle ona bugün yazmayacağım.

Kucak dolusu selamlar vs.

Sana anlatmaya çalışacağım zavallı arkadaşım, genç öğrenci Nathanael'in başına gelen olaylardan daha garip ve olağanüstü bir şey olamaz sevgili okuyucum. Başka hiçbir kaygıya yer bırakmaksızın tüm yüreğini, tüm zihnini ve tüm

düşüncelerini tutsak eden bir deneyimin oldu mu hiç? İçin için yanmış, ateş gibi kanın damarlarında hızla dolaşmış ve yanaklarına daha belirgin bir renk katılmıştır. Başka gözlerin göremediği biçimleri seçmek istercesine garip bakışlarını boşlukta bir yere dikmiş ve sözlerin karamsar iç çekmelerin arasında belirsizleşmiştir. "Neyin var değerli dostum?" – "Bir sorunun mu var kardeşim?" diye sormuştur arkadaşların. Ve sen içinde olanları tüm pırıltılı renkleriyle, ışıklarıyla ve gölgeleriyle anlatmaya başlayabilmek için boş yere sözcükler arayıp durmuşsundur. Dinleyenleri elektrik gibi çarpsın diye bu sıra dışı ve olağanüstü ama aynı zamanda ürkünç, gülünç ve dehşet verici deneyimin tümünü ilk sözcüğünle toparlamak istemiş, ama her sözcük, her tür dil kaynağı soluk, donuk ve cansız gelmiştir sana. Sözcükler arayıp durmuşundur kekeleyerek ve arkadaşlarının gerçekçi soruları içindeki koru üfleyen dondurucu bir esinti gibi gelmiş ve onu neredeyse söndürmüştür. Ama cesur bir ressam gibi içinde oluşturduğun bir resmi birkaç özensiz fırça darbesiyle çizmişsen, buna giderek daha parlak renkler eklemekte zorluk çekmemişsindir ve çoğul biçimlerden oluşan bu canlı keşmekeş arkadaşlarının düş gücüne eklenmiş ve onlar da senin gibi kendilerini senin zihninin ürettiği resmin içinde bulmuşlardır!

Hiç kimsenin benden genç Nathanael'in öyküsünü anlatmamı istemediğini itiraf etmek zorundayım sevgili okuyucum, ama sen de benim meraklı yazarlar türünden olduğumun farkına varmışsındır. Bu yazarlar bir kez zihinlerinde biraz önce betimlediğim resmi çizmişlerse, onlara yaklaşan herkesin, hatta dünyadaki tüm insanların onlara, "Neler oluyor? Bana her şeyi anlat sevgili dostum!" diye sorduklarını sanırlar. Ben de bu nedenle Nathanael'in acı veren yaşamını sana anlatmak için dayanılmaz bir istek duydum. Bu garip ve sıra dışı kişilik tüm ruhumu tutsak etti ve bu garip öyküye hiç kolay olmasa da dayanabilmen için ge-

rekli olan ruh halini sağlayayım diye Nathanael'in öyküsüne şaşırtıcı, özgün ve ilgi çekici bir başlangıç bulabilmek için kafa yordum. "Bir zamanlar..." – bu güzel bir başlangıç ama fazla gerçekçi!.. "S. adlı küçük bir kasabada... yaşıyordu..." – biraz daha iyi, en azından öykünün doruk noktasına hazırlık olur. Ya da balıklama dalıp, "Barometre satıcısı Giuseppe Coppola tam.... 'Cehenneme kadar yolun var!' diye bağırdı öğrenci Nathanael korku ve dehşetten gözleri yuvalarından fırlamış olarak..." denebilir. – Aslında böyle başlamıştım, ama sonra Nathanael'i gözleri yuvalarından fırlamış olarak gözümün önüne getirdiğimde biraz gülünç geldi bana, oysa bu öykünün hiçbir gülünç yanı yok. İçsel resmimin prizmatik ışıltısını yansıtacak sözcükler bulamayınca başlangıç yapmamaya karar verdim. Sevgili okuyucum, arkadaşım Lothar'ın bana içtenlikle yolladığı üç mektubu portre çizimimin tasarımı olarak kabul et lütfen, ben de öyküyü anlattıkça daha çok renk katmaya çalışayım. İyi bir portre ressamı gibi bazı portreleri betimlemede öylesine başarılı olabilirim ki, orijinallerini bilmeden onlarla çok benzerlikler bulur, hatta o insanları sık sık kendi gözlerinle gördüğünü bile düşünebilirsin. İşte o zaman sevgili okuyucum, hiçbir şeyin gerçek yaşamdan daha garip ve daha çarpık olmadığını inanır, bir şairin donuk bir aynadaki soluk bir yansıma gibi gerçekliğin garipliğini yakalamaktan öte bir şey yapamadığını anlarsın.

Resmin içine tam olarak girmeni sağlayabilmek için Nathanael'in babasının ölümünden sonra annesinin, onların da babası öldüğü için yetim kalan uzak bir akrabasının Lothar ve Klara adlı çocuklarını yanına aldığını eklemem gerekiyor. Klara ve Nathanael birbirlerine çok bağlandılar, kimse de buna karşı çıkmadı ve ikisi Nathanael G.'de eğitimini sürdürmek için evden ayrılmadan önce nişanlandılar. Nathanael'in son mektubu Spalanzani adındaki ünlü bir fizik profesörünün derslerine girdiği G.'den yazılmış.

Şimdi keyifle öykümü anlatmayı sürdürebilirim, ama şu anda Klara gözümün önünde öylesine canlı ki, bana güzel gülümsemesiyle her baktığında olduğu gibi ondan gözlerimi alamıyorum. Güzellik konusunda uzman olanların kanısına göre Klara'ya güzel denemezdi, ama mimarlar onun orantısı kusursuz bedenini över, ressamlar boynunun, omuzlarının ve göğsünün bakir çizgilerine bayılır, onlara Battoni'nin Maria Magdalena'sını anımsatan saçlarına âşık olur ve Battoni'nin renk kullanım teknikleriyle ilgili saçma sapan konuşmalara dalarlardı. Bunlardan fantezisi çok güçlü olan biri Klara'nın gözleriyle, bulutsuz gökyüzünün saf mavi rengini, çiçekli çayırları ve verimli kır manzarasındaki değişik mutlu yaşantıları betimleyen Ruisdael'in resmini çizdiği bir gölü garip bir biçimde karşılaştırmıştı. Şairler ve müzisyenler daha da ileri giderek, "Göl mü? Yansıma mı? Biz bu kıza bakışından taşan ve yüreklerimize işleyen olağanüstü güzel sesleri ve şarkıları algılamadan nasıl bakabiliriz? Baktıktan sonra da doğru dürüst bir şarkı üretemezsek bir işe yaramıyoruz demektir ve ne zaman yalnızca birkaç uyumsuz sesten oluşmasına karşın, bir şarkı olduğunu iddia ettiğimiz bir tıngırtı yapmaya kalksak, Klara'nın dudaklarında dolaşan kurnaz gülümseme bize bu mesajı verir." diyorlardı.

İşte durum böyleydi. Klara'nın neşeli ve çocuk gibi canlı bir düş gücü, kadınca bir şefkatle dolu duyarlı bir yüreği ve keskin ve ayrıştırıcı bir zekâsı vardı. Kafası bulanık heveslilere sıcak bakmaz, konuşkan olmadığı için yalnızca birkaç söz söylemesine karşın, berrak bakışı ve kurnaz alaycı gülümsemesi, "Sevgili dostlar, sizin değişken gölgemsi görüntülerinizi, yaşam ve hareket dolu gerçek nesneler olarak nasıl algılayabilirim?" demek isterdi. Çoğu insan bu yüzden Klara'yı soğuk, tepkisiz ve sıkıcı bulur, buna karşın, yaşamı daha iyi ve derinden algılayabilenler bu sıcak kalpli, mantıklı, çocuksu kızı çok severlerdi, ama hiçbiri onu sanata ve öğrenmeye karşı tükenmez bir enerjisi olan Nathanael kadar

sevemezdi. Klara ona çok bağlı olduğu için ayrılıkları yaşamına ilk kez gölge düşürmüştü.

Nathanael, Lothar'a son mektubunda söz verdiği gibi eve döndüğünde annesinin odasına girer girmez Klara onun kollarına büyük bir sevinçle atıldı. Nathanael'in beklentileri gerçekleşti ve onu görür görmez Avukat Coppelius'u ve Klara'nın mantıklı mektubunu anımsamaz oldu; tüm gerginliği geçmişti.

Oysa Nathanael arkadaşı Lothar'a barometre satıcısı Coppola'nın itici görüntüsünün yaşamına kötü bir biçimde karıştığını söylediğinde haklıydı. Ziyaretinin ilk günlerinde bile herkes Nathanael'in kişiliğinin tümüyle değiştiğini açıkça gözlemleyebiliyordu. Karamsar düşüncelere dalıyor, garip ve alışılmadık bir biçimde davranıyordu. Ona göre tüm yaşam düşlerden ve önsezilerden oluşuyordu; sürekli olarak, bireylerin kendilerini özgür sandıklarını, oysa karanlık ve acımasız güçlerin oyuncağı olmaktan öte bir şey olmadıklarından bu güçlere karşı koymanın anlamsız olduğunu ve kaderin buyruklarına alçakgönüllülükle razı olunması gerektiğini söyleyip duruyordu. Daha da ileri giderek, sanatçıların ve bilginlerin üretme çabalarının bağımsız iradeleriyle oluştuğuna inandıklarını, ama aslında bir yanılgının etkisinde olduklarını söylüyor, "Yaratmak için gerekli olan esinlenme içimizden gelmiyor, dışımızdaki daha yüce bir prensibin etkisiyle oluşuyor." diyordu.

Sağ duyulu Klara bu mistik fanteziye kaçıştan hiç hoşlanmıyordu, ama karşı çıkmanın da bir anlamı yoktu. Yalnızca Nathanael, perdenin arkasından dinlerken onu yakalayan kötü gücün Coppelius olduğunu ve bu iğrenç şeytanın mutlu aşklarını mahvedeceğini söylediğinde Klara ciddileşiyor ve, "Evet Nathanael haklısın! Coppelius kötü yıkıcı bir güç, onu şeytansı bir gücün ortaya çıkan bir eylemi olarak kafandan silip atamazsan bize çok zarar verebilir. Sen buna inandığın sürece gerçek ve etkin olur. Onun gücü yalnızca senin inancında." diyordu.

Nathanael, Klara'nın şeytanın yalnızca onun zihninde var olduğunu söylemesine kızdığında, şeytanların ve kötü güçlerin mistik kuramları konusunu açmaya çalışıyor, ama Klara, Nathanael'in canı fena halde sıkılsa da, önemsiz bir şeyden söz etmeye başlayarak konuyu kapatıyordu. Nathanael soğuk ve duyarsız kişiliklerin bu konulara uzak olduğu sonucunu çıkarıyor, Klara'yı da o kişiliklere kattığının bilincine varamadığı için, onu bu gizemlerle ilişkilendirmekte direniyordu. Sabah erkenden Klara kahvaltının hazırlanmasına yardım ederken onun başında durduğunda, "Ama Nathanael'ciğim, kahvemin üzerinde olumsuz etki yapan kötü bir güç olduğun için seni azarlasam ne dersin? Senin istediğin gibi her şeyi bırakıp sen okurken gözlerinin içine baksam, kahve ateşin üzerine taşacak ve hiçbiriniz kahvaltı yapamayacaksınız!" diyene kadar yüksek sesle her tür mistik konulu kitaptan ona bölümler okuyordu.

Böyle dediğinde Nathanael kitabı vurarak kapatıyor ve öfke içinde odasına koşuyordu.

Eskiden Nathanael canlı ve hoş öyküler yaratmadaki yeteneğini gösterir ve Klara yazdıklarını içten bir sevinçle dinlerdi. Oysa şimdi yazdıkları karamsar, anlaşılmaz ve biçemden yoksundu ve Klara'nın bunu söylemeyecek kadar incelikli olmasına karşın, Nathanael bunların onun hiç hoşuna gitmediğinin farkındaydı. Hiçbir şey Klara'nın üzerinde sıkıcı olan kadar öldürücü bir etki yapamazdı. Yenemediği zihinsel tembelliği yüzünün ifadesinden ve konuşmasından anlaşılıyordu. Nathanael'in yazdıkları gerçekten çok sıkıcıydı. Klara, Nathanael'in karanlık, belirsiz ve sıkıcı mistisizminden rahatsız oluşunun üstesinden gelemedikçe soğuk ve bıkkın hali arttı ve sonuçta birbirlerinden uzaklaşmaya başladılar. Nathanael'in kendisi de çirkin Coppelius'un resminin fantezilerinde soluklaşmaya başladığını kabul etmek zorunda kaldı; yazdıklarında ürkünç bir öcü ve kaderin elçisi olarak görünen Coppelius'un renklerini belirgin olarak ayrıştır-

mada zorlanır olmuştu. Sonunda Coppelius'un mutlu aşkını mahvedeceği gibi karamsar bir varsayım üzerine bir şiir yazmayı planladı. Kendini ve Klara'yı gerçek bir aşkla birleşmiş olarak tasarladı, ama sık sık karanlık bir el yaşamlarına uzanıyor ve keşfedilen her yeni zevk kaynağını yaşamlarından söküp atıyordu. Sonunda evlenmek üzere olduklarında ürkünç Coppelius gelip Klara'nın güzel gözlerine dokunuyor ve Nathanael'in göğsüne kandan kıvılcımlar gibi fırlayan gözler onu yakıp dağlıyor, Coppelius onu kavrayıp bir girdap hızıyla dönmekte olan bir alev çemberine fırlatıyor ve o alev çemberi onu azgınca sürüklüyordu. Çıldırmış bir fırtına okyanusa bir kırbaç gibi vurduğunda köpüren dalgaların savaş öfkesiyle beyaz başlı kara devler gibi yükselmesini andıran bir kargaşa kopuyor, ama o tüm bu kargaşa içinde Klara'nın "Beni göremiyor musun? Coppelius seni aldattı, göğsünde yananlar benim gözlerim değildi, senin kalbinin kanından düşen kırmızı sıcak damlalardı. Bak benim gözlerim var. Bak bana!" diyen sesini duyabiliyor ve "Bu Klara." diye düşünüyordu Nathanael. "Sonsuza dek ben onunum." O anda düşüncesi alev çemberinin içine girip onu durduruyor ve kargaşa karanlık bir deliğin içinde giderek yitiyordu. Nathanael, Klara'nın gözlerinin içine bakıyor, ama Klara'nın gözlerinde yalnızca, ona dostça bakan ölümü görüyordu.

Nathanael bunları yazarken sakin ve dikkatliydi, her bir dizeyi baştan okuyup daha iyi bir duruma getirdi ve uyakların kısıtlamalarına boyun eğerek bütün parça pürüzlerden arınana ve ezgisel olana dek uğraştı. Ama şiiri bitirip yüksek sesle okuduğunda dehşete kapıldı ve, "Bu kötülükle dolu ses kimin sesi?" diye haykırdı. Ama çok geçmeden şiiri yeniden Klara'nın soğuk kişiliğini heyecanlandıracak kadar başarılı bulmasına karşın, bunun ne işe yarayacağı ya da aşklarının korkunç bir kaderle yiteceği kehanetinde bulunan ürkünç imgelerle onu telaşlandırmanın sonucunun ne olacağı konusunda kararsız kaldı.

Klara ve Nathanael annelerinin küçük bahçesinde oturuyorlardı. Klara, Nathanael şiiriyle uğraştığı üç gün boyunca ona düşleri ve varsayımlarıyla işkence etmediği için çok neşeliydi. Ayrıca Nathanael eskisi gibi canlıydı ve öylesine neşeyle hoş konulardan söz ediyordu ki Klara, "Artık tümüyle benimsin. Gördün mü o lanet olası Coppelius'u nasıl da başımızdan attık!" dedi.

Klara bunu söylediğinde Nathanael şiirin cebinde olduğunu ve onu yüksek sesle okumak istediğini anımsadı. Şiiri hemen cebinden çıkardı ve okumaya başladı. Her zamanki gibi sıkıcı bir şey dinlemeye hazırlanan Klara sessizce örgü örmeye başlamıştı, ama kasvet bulutu giderek derinleşen karanlığı kapladığında örgüsünü elinden düşürdü ve gözlerini Nathanael'e dikti. Oysa o kendini tümüyle şiirine kaptırmıştı; yanakları içinden yükselen bir ateşle yanıyor, gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Sonunda bitirdiğinde tükenerek iç çekti. Klara'nın elini yakaladı ve acıyla inledi: "Ah Klara! Klara!"

Klara onu yavaşça göğsüne bastırdı ve alçak ama çok ciddi bir ses tonuyla, "Nathanael, canımın içi Nathanael! Bu çılgın, anlamsız öyküyü ateşe at!" dedi. Nathanael öfkeyle yerinden fırladı ve Klara'yı iterek, "Lanet olası cansız makine!" diye haykırdı ve Klara çok incindiği için gözyaşlarına boğulurken koşarak uzaklaştı. "Ah beni anlayamadığı için hiçbir zaman sevmedi." diye sızlandı Klara ve o sırada kameriyeye giren Lothar'a kendini tutamayıp olanları anlattı. Lothar kız kardeşini tüm kalbiyle sevdiği için onun söylediği her suçlayıcı sözcük zihninde şimşekler çaktırdı ve uzun süredir düşlerde dolaşan Nathanael'e duyduğu gerginlik korkunç bir öfkeye dönüştü. Nathanael'i gidip buldu ve sevgili kız kardeşine duyarsız davrandığı için onu çok fena azarladı. Deliye dönen Nathanael de ona aynı biçimde karşılık verdi. Birbirlerine deli, hayalci züppe, zavallı, adi, sıradan adam gibi nitelikler yakıştırarak kavga ettiler. Düello kaçınılmazdı. Ertesi sabah bahçenin arkasında buluşup o zaman-

lar oradaki öğrencilerin arasında moda olan ince, uzun, keskin kılıçlarla dövüşmeye karar verdiler ve gün boyu çevrede sessiz ve yüzleri asık dolaştılar. Klara şiddetli kavgayı duymuştu; sabaha karşı da dövüş ustasının kılıçları getirdiğini görünce olacakları anladı.

Lothar ve Nathanael düello yerine neşesiz bir suskunlukta geldiler. Klara bahçe kapısından koşarak çıktığında ceketlerini çıkarmışlardı ve birbirlerine savaşın kana susamış öfkesiyle saldırmak üzereydiler.

Klara gözyaşları arasında, "İğrenç vahşiler!" diye bağırdı, "birbirinize saldırmadan beni vurun çünkü sevgilim kardeşimi ya da kardeşim sevgilimi öldürürse ben nasıl yaşarım?"

Lothar silahını indirip sessizce yere baktı, Nathanael'in içinde de yürek parçalayıcı bir hüznün ani etkisiyle gençliğinin en görkemli yıllarında tapılası Klara'ya duyduğu aşk kabardı. Ölümcül silah elinden yere düştü ve Klara'nın ayaklarına kapandı.

"Beni bağışlayabilir misin biricik Klaram? Beni bağışlayabilir misin sevgili kardeşim Lothar?"

Lothar arkadaşının çektiği acıdan duygulandı ve gözyaşları arasında üçü birbirlerine sarılarak barıştılar ve birbirlerine katıksız sevgi ve sadakat sözü verdiler.

Nathanael altında ezildiği bir yükten kurtulduğunu ve onu tutsak eden karanlık güçlere karşı direnerek yaşamını tehdit eden yıkımdan kurtardığını hissetti. Sevdiklerinin yanında üç güzel gün geçirdikten sonra, oraya yerleşmeden önce bir yıl daha kalmayı amaçladığı G.'ye döndü.

Coppelius'la ilgili her şeyi annesinden saklamışlardı, çünkü onun da Nathanael gibi kocasının ölümünden sorumlu tuttuğu adamı dehşete düşmeden düşünemediğini biliyorlardı.

Nathanael kaldığı yere döndüğünde büyük bir şaşkınlık içinde tüm binanın yanıp kül olmuş olduğunu gördü. Hara-

be haline gelen binanın bir tek yan duvarları kalmıştı. Yangın alt kattaki eczanenin laboratuvarında çıkmış ve üst katları sarmıştı. Nathanael'in gözü kara ve enerjik arkadaşları yukarıdaki odasına çıkıp kitaplarını, notlarını ve araç gereçlerini kurtarabilmişler ve zarar görmemiş eşyalarını başka bir evde tuttukları bir odaya taşımışlardı. Nathanael döndüğünde hemen bu odaya yerleşti. Profesör Spalanzani'nin tam karşısındaki evde oturmasına ve odanın penceresinin Olimpia'nın çoğu kez oturduğu odanın tam karşısına rastlamasına fazla aldırmadı. Olimpia'nın siluetini net görebiliyor, ama hatları bulanık ve belirsiz kalıyordu. Zamanla Olimpia'nın daha önce cam kapıdan gördüğü gibi saatlerce hiçbir şey yapmadan gözlerini ona dikmiş, küçük masanın başında cansız gibi oturduğunu gördükçe şaşkınlığı arttı. Bu denli biçimli bir vücudu olan bir kadına o güne dek rastlamadığını kabul etmek zorunda kaldı, ama yüreğinde Klara olduğu için donuk ve hareketsiz Olimpia'ya ilgi duymuyordu. Arada sırada ders kitabından başını kaldırıp o güzel heykele bakıyordu, o kadar.

Nathanael oturmuş Klara'ya mektup yazarken kapı hafifçe vuruldu ve, "Girin!" diye bağırdığında kapının aralığından Coppola'nın itici yüzü göründü. Nathanael sarsıldı, ama Spalanzani'nin memleketlisi Coppola'yla ilgili söylediklerini ve Klara'ya Kum Adam Coppelius'la ilgili verdiği kutsal sözü anımsayıp çocukça batıl inancından utanarak zorlukla kendini toparladı ve olabildiğince sakin ve yumuşak bir sesle, "Barometre almaya niyetim yok dostum. Haydi dışarı!" dedi.

Ama Coppola odaya girmişti bile. Geniş ağzını ürkünç bir sırıtışla çarpıtıp uzun gri kirpiklerinin arasından delici bir bakışla bakarak, "Barometre değil, barometre değil!" dedi boğuk sesiyle. "Güzel gözlerim var, sana satmak için, güzel gözlerim!"

"Deli adam, satılık gözlerin nasıl olabilir? Gözler mi?" diye bağırdı Nathanael korku içinde.

Oysa Coppola barometreleri bir kenara koymuştu bile. Ceketinin geniş ceplerine elini sokup katlanabilen gözlükler ve başka gözlükler çıkarıp masanın üzerine koydu.

"Bak, bak, burnunun üzerine koyabileceğin gözlükler, bunlar benim güzel gözlerim!" diyerek o kadar çok gözlük çıkardı ki, masanın üzeri garip bir biçimde ışıldamaya ve parlamaya başladı. Binlerce göz Nathanael'e göz kırpıyor, onu süzüyor ve o bir türlü gözlerini masadan ayıramıyordu. Coppola daha çok gözlük çıkardıkça alevlenen bakışları oraya buraya daha güçlü zıplamaya ve Nathanael'in göğsüne kan kırmızı ışınlar saplamaya başladılar. Çılgın bir korkuya kapılan Nathanael, "Dur! Dur korkunç adam!" diye bağırarak masanın üzerinde yer kalmamış olmasına karşın, hâlâ daha fazla gözlük çıkarmak için elini cebine daldıran Coppola'yı kolundan yakaladı. Coppola ürkünç bir kahkaha attı ve, "Ah size göre bir şey yok demek – ama bakın gözlükler güzel!" diyerek yavaşça sıyrıldı ve gözlükleri toplayıp kaldırdıktan sonra, yan cebinden büyüklü küçüklü dürbünler çıkardı. Gözlükleri kaldırır kaldırmaz Nathanael sakinleşmişti. Klara aklına gelmiş ve gördüğü korkunç sahneyi kendi ürettiğine ve Coppola'nın Coppelius'un ikizi ya da hayaleti olamayacak kadar dürüst bir zanaatkar ve gözlükçü olduğuna karar verdi. Coppola'nın o anda masanın üzerine koydukları ne korkunç ne de sıra dışıydı ve Nathanael davranışına karşılık ondan bir şey satın almaya karar verdi. Çok güzel yapılmış küçük bir cep dürbününü beğendi ve onu denemek için pencereden dışarıya baktı. Bundan önce nesneleri bu denli yaklaştıran ve net gösteren bir dürbün görmemişti. İstemeden Spalanzani'nin odasına baktı. Olimpia her zamanki gibi kollarını küçük masanın üzerine dayamış, ellerini kavuşturmuş oturuyordu.

Nathanael ancak şimdi onun inanılmaz güzellikteki yüzünü görebiliyordu. Yalnızca gözleri garip bir biçimde bir noktaya dikiliydi ve cansız gibiydiler. Daha dikkatli bakınca

Olimpia'nın gözlerinde ışıldayan nemli ay ışınları gördüğünü sandı. Sanki görme yetisi o anda uyanmıştı ve gözleri giderek daha canlı bakmaya başlamıştı. Nathanael büyülenmişçesine pencereden ayrılamıyor, kendini sürekli Olimpia'nın güzelliğine bakmaktan alıkoyamıyordu. Gördüğü bir düşten uyanırcasına birinin ayaklarını sürüdüğünü ve gırtlağını temizlediğini duydu. Coppola arkasında duruyordu. "Tre zechini – üç duka!" Nathanael gözlükçüyü tümüyle unutmuştu, aceleyle istediği parayı ödedi.

"Güzel dürbün, değil mi?" diye sordu Coppola boğuk sesiyle, kötü kötü sırıtarak.

"Evet, evet, evet!" diye yanıt verdi Nathanael sinirli. "Güle güle dostum!"

Coppola, Nathanael'e garip bakışlar fırlatarak odadan çıktı. Nathanael onun merdivenlerden inerken yüksek sesle güldüğünü duyabiliyordu.

"Anlaşıldı," diye söylendi Nathanael, "Bu küçük dürbüne bu kadar para ödememe gülüyor – çok para!"

Bunları fısıldarcasına söylerken, tekin olmayan ölümcül bir inleme yankılandı odada. Nathanael korkudan soluğunu tuttu. Ama hayır, kendisi inlemişti, bu apaçıktı.

"Klara benim sıkıcı ve batıl inançlarla dolu biri olduğumu düşünmekte haklı sanırım." diye düşündü. "Ama gülünç – sanırım ondan da fazla – Coppola'ya çok para ödediğimi düşünme saçmalığının beni böylesine garip bir biçimde duyarlı yapması gülünç, neden böyle oldu anlayamıyorum."

Sonra Klara'ya yazdığı mektubu bitirmek üzere oturdu, ama Olimpia'nın hâlâ orada olduğunu anlaması için dışarıya şöyle bir bakması yetti. Karşı konulmaz bir güç onu çekiyormuşçasına yerinden fırlayıp Coppola'nın dürbününü kaptı ve öğrenci arkadaşı Siegmund gelip onu Spalanzani'nin dersine çağırana dek kendini Olimpia'nın baştan çıkarıcı görüntüsüne bakmaktan alıkoyamadı.

Uğursuz odanın cam kapısının önündeki perde sıkı sıkıya kapatılmıştı. Nathanael ne o anda ne de ondan sonraki iki gün içinde odasından hemen hemen hiç çıkmamasına ve sürekli Coppola'nın dürbünüyle odayı gözetlemesine karşın, Olimpia'yı göremedi. Üçüncü gün odanın penceresinin de bir perdeyle kapatılmış olduğunu gördü. Büyük bir umutsuzluğa düşerek yoğun bir özlem ve arzunun etkisiyle kentin kapısından çıkıp yürümeye başladı... Olimpia'nın resmi bazen önünde havada asılı duruyor, bazen ansızın çalılıkların arasından çıkıyor, bazen de derenin berrak suyunun içinden pırıl pırıl parlayan iri gözlerle ona bakıyordu. Klara'nın görüntüsü tümüyle aklından çıkmıştı, yalnızca Olimpia'yı düşünüyor ve ağlamaklı bir sesle yakınıyordu: "Ah hayatımın ışığı, görkemli yüce yıldızım, önümde yükselip sonra da beni karanlık ve umarsız bir gecede bırakmak için mi yok oldun?"

Odasına dönerken Spalanzani'nin evinde gürültü ve telaş olduğunu fark etti. Kapılar açıktı, içeriye bir sürü araç gereç taşınıyordu, alt katın pencereleri çıkarılmıştı ve hizmetçiler ellerinde uzun saplı süpürgeler, her tarafı silip süpürüyorlar, içeride marangozlar ve mefruşatçılar onu bunu çekiçle çakıyorlardı. Nathanael arkadaşı Siegmund gelip de, "Bizim yaşlı Spalanzani hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorana dek şaşkınlıktan yerinden kımıldayamadı. Nathanael profesörle ilgili bir şey bilmediği için ne düşüneceğini bilemediğini, ama ıssız ve kasvetli evdeki hareketliliğin onu çok şaşırttığını söyledi. Siegmund bunun üzerine ona Spalanzani'nin ertesi gün için bir balo ve bir konser düzenlediğini, üniversitenin yarısının davetli olduğunu, o güne dek korkarak gözlerden esirgediği kızı Olimpia'nın ilk kez insan önüne çıkmasına izin vereceğiyle ilgili söylentiler dolaştığını haber verdi.

Nathanael bir davetiye bulup söylenen saatte kalbi deli gibi çarparak profesörün evine gitti, faytonların biri gidip biri geliyor, çok görkemli dekore edilmiş odalarda ışıklar pırıl

pırıl parlıyordu. Üst düzeyde büyük bir kalabalık vardı. Çok zevkli ve gösterişli giyinmiş olan Olimpia konukların yanına çıktığında güzel hatları ve biçimli vücuduyla herkesi kendine hayran bıraktı. Sırtının garip yuvarlaklığı ve belinin aşırı inceliği korsasının iplerinin fazla sıkılmış olmasından kaynaklanıyor gibiydi. Duruşunda insanların hoşuna gitmeyen sert ve ölçülü bir şeyler vardı, ama bu da bu kadar büyük bir kalabalığın verdiği gerginlik yüzündendir diye yorumlandı.

Konser başladı. Olimpia piyanoyu kusursuz bir beceriyle çalıyordu ve aynı biçimde pürüzsüz cam bir çan gibi çınlayan neredeyse tiz bir sesle bir arya söyledi. Nathanael kendinden geçmişti. Arka sıralarda bir yerde durduğu için mumların göz kamaştırıcı ışıkları yüzünden Olimpia'nın hatlarını tam olarak seçemiyordu. Kimseye belli etmeden Coppola'nın dürbününü çıkardı ve güzel Olimpia'ya bakmaya başladı. Ah, işte o zaman kızın ona özlemle baktığını ve söylediği her bir notanın Nathanael'in yüreğini ateşe veren aşk dolu bakışlarda ifadesini bulduğunu gördü. Yapay tınılar Nathanael'e aşktan değişmiş bir kalbin sevinç çığlıkları gibi geldi ve Olimpia kadansın sonunda odanın içinde çınlayan ve yankılanan sesini uzunca bir süre titrettiğinde kor gibi kollar onu birdenbire sarmışçasına kendini tutamadı ve ne yaptığını bilmeden acı içinde, "Olimpia!" diye bir feryat kopardı.

Herkes dönüp ona baktı, bazıları kendilerini tutamayıp güldüler. Katedralin orgcusu eskisinden daha da karanlık bir ifade takınarak yalnızca, "Haydi, haydi!" demekle yetindi.

Konser sona erdi ve balo başladı. "Onunla dans etmek, yalnızca onunla!" – işte Nathanael'in tek amacı buydu; ama ona, balonun kraliçesine bunu önerecek yürekliliği nereden bulacaktı? Ama nasıl olduysa oldu, dans başlayınca kendini henüz kimsenin dansa kaldırmadığı Olimpia'nın yanında buluverdi ve birkaç sözcük bile kekeleyemeden kızın elini yakaladı. Olimpia'nın eli buz gibiydi, içini tekin olmayan

ölümcül bir don kaplamışçasına ürperdi... Olimpia'nın gözlerine baktığında kızın gözlerinin sevgi ve özlemle parladığını fark etti. O anda sanki kızın soğuk elinde bir nabız atmaya ve ona hayat veren kan ışıltılı bir ırmak gibi akmaya başladı. Nathanael'in yüreğinde de sevgi ve arzu alevlendi, güzel Olimpia'ya sarıldı ve onunla birlikte dans edenlerin arasına karıştı.

Nathanael her zaman iyi dans ettiğini varsaymıştı, yine de Olimpia'nın garip bir ritmik düzen içinde dans etmesi onu ara sıra rahatsız ediyordu, ama uyum sağlamayı beceremediğini düşündü. Ancak başka bir kadınla dans etmeye hiç niyeti yoktu ve Olimpia'ya yaklaşıp onu dansa kaldıracak herkesi gözünü kırpmadan öldürebilirdi. Oysa iki kez dışında Olimpia'yı kimsenin dansa kaldırmaması onu şaşırttı. Kızı art arda dans pistine çekebiliyordu artık. Nathanael yalnızca Olimpia'yı değil de çevresinde olup biteni görebilseydi, her tür tartışmanın ve kavganın çıkması kaçınılmaz olurdu, çünkü odanın köşelerinde toplanmış gençler gülmekten kendilerini zor alıkoyuyorlardı ve nedensiz kıkırdamalarının garip bakışlar fırlattıkları güzel Olimpia'ya yüzünden olduğu açıktı. Dansın ve içtiği bolca şarabın etkisiyle Nathanael her zamanki çekingenliğini üzerinden atmıştı. Olimpia'nın yanına oturuyor, eli elinde, ne kendisinin ne de Olimpia'nın anladığı ateşli ve coşkulu sözler söylüyordu. Ya da belki de Olimpia anlıyordu, çünkü gözlerini ona dikmiş sürekli," Ah, ah, ah!" deyip duruyor, bunun üzerine Nathanael "Ah, sen olağanüstü yüce kadın! Senin ışığın vaat edilen aşkın yaşam ötesinden parlıyor! Sen derin ruh, benim tüm varoluşumu yansıtıyorsun!" gibi şeyler söylüyor, ama Olimpia yalnızca, "Ah, ah!" diye iç geçiriyordu.

Profesör Spalanzani mutlu çiftin yanından birkaç kez garip bir memnuniyetle gülümseyerek geçti. Nathanael kendini yedi kat göğe yükselmiş gibi hissederken birdenbire dünyaya tepetaklak yuvarlanmış gibi oldu. Profesör Spalanza-

ni'nin evinde karanlık basmak üzereydi ve boş balo salonunda dibine kadar yandıkları için sönmek üzere olan son iki ışık kalmıştı. Müzik ve dans çoktan sona ermişti. Nathanael, "Ayrılık! Ayrılık!" diye çılgın bir umarsızlıkla bağırdı, Olimpia'nın elini öptükten sonra dudaklarından da öpmek için eğildi ama alev gibi yanan dudakları buz gibi dudaklara değdi! Olimpia'nın elini tuttuğu zaman olduğu gibi yeniden içini bir korku kapladı ve aklından ölü gelin efsanesi geçti; ama Olimpia ona sıkıca sarılmış, öpüşü dudaklarına canlılık ve sıcaklık getirmişti.

Profesör Spalanzani boş balo salonunda ağır ağır dolaşıyordu; ayak seslerinin boş bir tınısı vardı, ışıldayan gölgelerle çevrelenmiş hayalet gibi görüntüsünün de uğursuzluk.

"Beni seviyor musun – beni seviyor musun Olimpia? Yalnızca bu sözcük! Beni seviyor musun?" diye fısıldadı Nathanael, ama Olimpia ayağa kalktı ve, "Ah, ah!" diye iç geçirmekle yetindi.

"Evet, yaşamımın güzel, olağanüstü ışığı," dedi Nathanael, "bana ışık saçarak sonsuza dek kalbimi değiştireceksin!"

"Ah, ah!" dedi Olimpia ondan uzaklaşmaya başlayarak... Nathanael onun arkasından gitti. Profesörün önünde durdular.

"Kızımla şaşılacak denli canlı bir konuşmanız oldu." dedi profesör gülümseyerek. "Eh sevgili Nathanael, bu kafasız kızımla konuşmaktan zevk alıyorsanız, her zaman kapım size açık."

Nathanael ayrılırken mutluluktan neredeyse havalarda uçuyordu.

Ondan sonraki birkaç gün Spalanzani'nin verdiği balo konuşuldu hep. Profesör her şeyin en görkemlisini düzenlemeye çalışmışsa da alaycı kişiler gariplikler ve kusurlar bulup konuşmadan edemediler. Eleştiriler özellikle de ölü gibi donuk ve sessiz Olimpia'ya yönelikti. Güzel görüntüsüne

karşın tam bir geri zekâlı olduğu ve Spalanzani'nin onu bu yüzden bu kadar uzun bir süre insan önüne çıkarmadığı söyleniyordu. Nathanael tüm bunları öfkesini bastırarak dinliyordu, ama "Olimpia'nın gönlünün derinliğini anlayamadıkları için kendileri geri zekâlı olan bu heriflere bunu kanıtlamanın ne yararı var?" diye düşündüğü için içi rahattı.

"Bana bir iyilik yap dostum, bana senin gibi aklı başında birinin böyle bir geri zekâlıya, balmumundan yapma yüzlü, tahtadan yapılma bir kuklaya nasıl kapıldığını söyle." dedi Siegmund bir gün.

Nathanael neredeyse öfkeden kuduracak gibi oldu, ama kendini toparlayarak, "Sen bana söyle," dedi, "senin gibi iyi bir görüşü ve güzellik anlayışı olan biri Olimpia'nın olağanüstü çekiciliğini nasıl görmez? Ama Tanrıma şükrediyorum ki bu yüzden benim rakibim değilsin, yoksa ikimizden birinin kanlar içinde yere serilmesi kaçınılmazdı."

Arkadaşının durumunu anlayan Siegmund üstelemedi ve aşkta seçimlerin tartışılamayacağını söyledikten sonra, "Yine de çoğumuzun böyle düşünmesi ve alınma dostum ama, onu doğal olamayacak kadar donuk ve hareketsiz bulmamız garip. Vücudu düzgün, kuşkusuz yüzü de öyle. Güzel sayılabilir ama gözlerinde sanki görme gücü yok, yaşam pırıltısı da. Yürüyüşü çok ölçülü, her hareketi bir saat gibi mekanik. Piyano çalışı ve şarkı söyleyişi ruhsuz bir makineninki kadar kusursuz, dans etmesi de öyle. Olimpia bizde tekin olmayan bir duygu yaratıyor, ondan uzak durmak istedik, çünkü bize canlı bir insanmış gibi davranıyor izlenimi verdi, onda garip olan bir şeyler var." diye de ekledi.

Nathanael Siegmund'un sözlerinin üzerinde yarattığı kötü duyguya yenik düşmemeye çalıştı. Huzursuzluğunu bastırıp yalnızca, "Olimpia sizin gibi soğuk ve sıradan insanlarda garip bir duygu yaratabilir. Yalnızca onun gibi olanlara, şair ruhlulara açılır o! Yüreğimde ve zihnimde ışıldayan sevgi dolu bakışını yalnızca ben sağlayabildim ve

bir tek Olimpia'nın aşkında kendimi bulabiliyorum. Sizin gibi sıradan akıllıların yaptığı gibi boş konuşmadığı için yakınabilirsiniz. Kuşkusuz çok az sözcükle konuşuyor, ama o birkaç sözcük sevginin ve yaşam ötesinin sonsuzluğunu düşünerek geçen ruhsal bir yaşamın yüce bilincini açıklayan gerçek hiyeroglifler. Ama sen bunları anlayamazsın, boşuna konuşuyorum." diye yanıtladı.

"Tanrı seni korusun dostum," dedi Siegmund yumuşak neredeyse hüzünlü bir sesle, "ama sanırım yanlış bir yoldasın. Bana güvenebilirsin, eğer bir şey – hayır, başka bir şey söylemesem iyi olacak!" Nathanael birdenbire soğuk ve sıkıcı Siegmund'un ona gerçekten bağlı olduğunu anladı ve Siegmund ona elini uzattığında onu içtenlikle sıktı.

Nathanael, Klara'nın varlığını ve daha önceleri ona duyduğu aşkı tümüyle unutmuş; annesi, Lothar ve herkes belleğinden silinmişti. Yalnızca Olimpia için yaşıyor, her gün onun yanında saatlerce oturuyor, aşkından, aralarındaki içtenlikli anlayıştan, ruhlarının birbirini seçerek özdeşleşmelerinden söz edip duruyor, Olimpia da onu büyük bir dikkatle dinliyordu. Nathanael çalışma masasından, yazdığı, dipte bucakta kalmış ne varsa bulup çıkarıyordu. Şiirleri, fantezileri, imgelemleri, romanları ve öyküleri her gün tutarsız soneler, baladlar ve şarkılarla donatarak bıkıp usanmadan saatlerce Olimpia'ya okuyordu. Aslında o güne dek böylesine kusursuz bir dinleyicisi olmamıştı. Olimpia örgü örmüyor, pencereden dışarıya bakmıyor, kafesteki kuşunu beslemiyor, kucağındaki küçük köpekle ya da en sevdiği kedisiyle oynamıyor, elindeki kâğıt parçasını büküp büküp açmıyor, yapay bir öksürükle esnemesini gizlemeye çalışmıyor, kısacası parmağını bile kımıldatmadan sevgilisinden bir an bile gözlerini ayırmaksızın saatlerce oturuyor ve bakışları giderek daha ateşli ve daha canlı oluyordu. Yalnızca Nathanael sonunda gitmek için kalkıp elini ve dudaklarını öptüğünde, "Ah, ah!" sonra da, "İyi geceler, sevgili dostum!" diyordu.

"Ah sen olağanüstü derin ruh! Yalnızca sen, sen beni tümüyle anlayabiliyorsun!" diye bağırıyordu Nathanael odasına döndüğünde.

Olimpia'yla ruh ikizliğinin her gün daha da belirginleşmesi onu kendinden geçiriyordu, çünkü Olimpia'nın, yazdıkları ve genellikle şiir yeteneğiyle ilgili kendi düşüncelerini seslendirdiğini ve onun sesinin kendi içinden geldiğini düşünüyordu, büyük bir olasılıkla da öyleydi, çünkü Olimpia daha önce değinilen sözcüklerden öte bir şey söylemiyordu.

Nathanael'in kafasının bulanık olmadığı, aklı başında olduğu zamanlar da vardı. Sabah uyandığında Olimpia'nın bu denli edilgin ve suskun oluşu aklına takılıyor, ama yine de, "Sözcükler! Sözcükler de neymiş? Gözlerindeki o yüce bakış yeryüzündeki her dilden daha çok şey söylüyor. Cennetin bir çocuğu acınası dünyasal gereksinmelere nasıl uyum sağlayabilir?" diye düşünüyordu.

Profesör Spalanzani kızıyla Nathanael arasındaki ilişkiden çok memnundu; Nathanael'e iyi niyetini birçok biçimde ifade ediyordu. Sonunda Nathanael, Olimpia'ya evlenme teklif edebileceğine değindiğinde profesör gülümsedi ve kızının seçiminde özgür olması gerektiğini söyledi. Bu sözlerden yüreklenen Nathanael arzuyla tutuşarak hemen ertesi gün Olimpia'yı uzun süredir gözlerinin söylediklerini sözlere dökmeye ve sonsuza dek onun olduğunu söylemeye zorlamaya karar verdi. Olimpia'ya bağlılığının ve ona borçlu olduğu tomurcuklanan ve çiçek açan yeni yaşamının bir simgesi olarak ona vermeyi tasarladığı, annesinin ona ayrılırken verdiği yüzüğü arayıp buldu. Yüzüğü ararken Klara'nın ve Lothar'ın mektupları geçti eline, ama onları umursamadan bir kenara itti, yüzüğü aldı ve Olimpia'yı bulmak üzere evden fırladı.

Profesörün evinin merdivenlerini çıkıp sahanlığa yaklaştığında garip bir gürültü duydu; Spalanzani'nin çalışma odasından gelir gibiydi gürültü. Hakaretler ve küfürler arasında

tepinmeler, cam şangırtıları ve kapıların yumruklanması sesleri duyuluyordu.

"Bırak beni! Bırak beni! Adi herif! Alçak! Tüm yaşamını ortaya mı koydun? Ha, ha, ha! böyle anlaşmamıştık – gözleri ben yaptım, ben – çarkları da ben yaptım – aptal köpek, sana da çarklarına da – aklı yarım hayvan saatçi – çık dışarı – şeytan – dur – tamirci herif – şeytan canavar – dur – çık dışarı – bırak onu!"

Bu karmakarışık haykırışlar Spalanzani'den ve ürkünç Coppelius'tan geliyordu. Nathanael tanımlanamaz bir dehşet içinde içeriye koştu. Profesör bir kadın figürünü omuzlarından yakalamıştı, İtalyan Coppola da ayaklarından. İkisi de onu can havliyle çekiştirip duruyor, bir yandan da ölesiye kavga ediyorlardı. Nathanael Olimpia'nın figürünü tanıyınca dehşetle irkildi; içinde büyük bir öfke kabardı ve sevgilisini deliye dönmüş kavgacıların elinden almaya çalıştı, ama tam o anda Coppola dönüp, dev gücüyle figürü profesörün elinden çekip aldı ve elindekiyle ona öyle bir vurdu ki profesör sendeleyip üzeri küçük şişeler, imbikler ve cam silindirlerle dolu masanın üzerine sırtüstü düştü, hepsi kırılıp tuzla buz oldu. Ondan sonra Coppola figürü sırtladı ve ürkünç bir kahkaha atarak hızla aşağıya inmeye koyuldu, figürün çirkin bir biçimde sallanan ayakları basamaklara çarparken tahta gibi takırdamaya başladılar.

Nathanael olduğu yerde kalakalmış, bu sırada bir tek Olimpia'nın ölü beyazlığındaki balmumu yüzünde gözlerinin olmadığını görebilmişti, gözlerin olması gereken yerde yalnızca iki kara oyuk vardı. Olimpia cansız bir kuklaydı! Spalanzani başı, göğsü ve kolları cam kesikleri içinde yerde debeleniyor, her tarafından oluk gibi kan akıyordu. Ama tüm gücünü toplayarak, "Arkasından git! Arkasından git! Niye orada dikilip duruyorsun? Coppelius benim en iyi otomatımı çaldı – yirmi yıllık emek – ona hayatımı verdim – çark işi – dil – yürüme – tümü benim – gözler –

senin gözlerini çaldı. Lanet olası ahlaksız, alçak – arkasından koş – git Olimpia'yı al getir – bak gözleri burada!" diye bağırıyordu.

Bunun üzerine Nathanael yerde bir çift kanlı gözün ona baktığını fark etti. Spalanzani gözleri sağlam eliyle yerden alıp Nathanael'e doğru fırlattı. Gözler Nathanael'in göğsüne çarptığında delilik Nathanael'i kor gibi yanan pençeleriyle yakaladı, yüreğine işleyip zihnini paramparça etti. "Hey, hey, ateş çemberi, ateş çemberi! Dön, dön ateş çemberi! Haydi dön, tahta bebek, hey dön, güzel tahta bebek..." diye haykırarak profesörün üzerine atıldı ve boğazını sıkmaya başladı. Onu boğacaktı ama gürültü birçok kişinin toplanmasına ve odaya doluşmasına neden olmuştu. Deliye dönmüş Nathanael'i yakalayıp ayağa kaldırdılar. Böylece profesör kurtarılmış oldu ve yaraları sarıldı. Siegmund güçlü kuvvetli olmasına karşın, "Dön, tahta bebek!" diye ürkünç bir sesle bağırmayı sürdüren ve onu yumruklamaya çalışan deliyi tutmakta zorlanıyordu. Sonunda birkaç kişinin yardımıyla Nathanael'i yere yatırıp bağlayabildiler. Sözleri hayvan gibi ürkünç böğürmesinin arasında kaybolup gidiyordu. Ürkünç bir delilik nöbetine tutulmuş bir halde onu akıl hastanesine götürdüler.

Şansız Nathanael'in öyküsünü anlatmayı sürdürmeden önce sevgili okuyucum, yetenekli mekanik ve otomat yapımcısı Spalanzani'ye sempati duyduysan, sana yaralarının tümüyle iyileştiğini garanti edebilirim. Ama üniversiteden ayrılmak zorunda kaldı, çünkü Nathanael'in başına gelenler gerginlik yaratmış ve saygın çay partilerine (Olimpia bazılarına katılmış ve çok sükse yapmıştı) insan yerine tahta bir kuklayı getirmenin çok kötü bir aldatmaca olduğuyla ilgili ortak bir düşünce oluşmuştu. Hatta hukukçular bunu topluma karşı işlenmiş çok incelikli ve cezalandırılması zor bir sahtekârlık olarak niteliyorlardı. Herkesin kuşku

uyandırıcı ayrıntılardan söz edip akıllı görünmeye çalışmasına karşın, profesör bu işi öylesine başarıyla yürütmüştü ki, hiç kimse (birkaç keskin zekâlı öğrenci dışında) bunu fark edememişti, ayrıntıların da olaya ışık tutan bir yanı yoktu. Örneğin, çay partilerinin şık müdavimlerinden birinin Olimpia'nın esnemekten çok, hapşırmakla örf ve âdetleri bozduğunu iddia etmesinin ne yararı olabilirdi ki? Bu zarif beyefendinin söylediğine göre içindeki gizli mekanizma kurulurken çıkardığı sesti bu, çünkü aynı anda bir gıcırtı duyulabiliyordu. Şiir ve retorik uzmanı bir profesör bir tutam enfiye alıp enfiye kutusunun kapağını kapattıktan ve gırtlağını temizledikten sonra, ciddi bir ses tonuyla, "Çok değerli baylar ve bayanlar! Olayın arkasında ne yattığını göremiyor musunuz? Bu tümüyle bir alegori – uzantılı bir metafor! Bana inanın! Sapienti sat!"* dedi, ama birçok çok değerli beyefendiyi inandırmak bu kadar kolay değildi, otomatın öyküsü onları çok etkilemişti. İnsan figürlerine karşı utanılacak bir güvensizlik baş gösterdi. Tahta bebeklere âşık olmadıklarına emin olmak için birçok sevgili, sevdikleri kadınlardan şarkı söylerken ve dans ederken kusursuz olmamalarını, onlara yüksek sesle bir şey okunurken dikiş dikmelerini, örgü örmelerini ya da süs köpekleriyle oynamalarını ve her şeyden önemlisi yalnızca dinlemekle kalmayıp arada sırada gerçek düşünce ve duygu belirtecek bir biçimde konuşmalarını istemeye başladılar. Böylece bazı sevgililer arasındaki bağlar güçlenip daha zevkli bir hale gelirken öbürlerinde sessiz sedasız zayıfladılar. "Riski göze almamak gerekir, neme lazım." diyenler oldu. Çay partilerinde inanılmayacak kadar çok esneniyor, ama kuşku çekmemek için hiç hapşırma duyulmuyordu.

Daha önce de değinildiği gibi Spalanzani insan toplumunu kandırarak aralarına bir otomatı sokmak suçundan yar-

---

akıllı biri için bu kadarı yeterli.

gılanmamak için ortadan kaybolmak zorunda kaldı. Coppola'da onun gibi yok oldu.

Nathanael bir kâbustan uyanırcasına gözlerini açtı ve yumuşak ılık bir mutluluğun benliğini sardığını hissetti. Babasının evindeki odasında yatıyordu. Klara üzerine eğilmişti, annesi ve Lothar da başucunda duruyorlardı.

"Sonunda, sonunda, Nathanael sevgilim, tehlikeli hastalığından kurtuldun, artık yine benimsin!" dedi Klara büyük bir içtenlikle ona sarılarak. Nathanael sevinçten ve üzüntüden öylesine etkilenmişti ki gözlerinden sicim gibi ılık gözyaşları akmaya başladı ve, "Benim Klaram, Klaram benim!" dedi iç geçirerek.

Zor günlerinde onu yalnız bırakmayan Siegmund girdi odaya. Nathanael ona elini uzattı ve, "Benim sadık arkadaşım, beni hiç bırakmadın." dedi.

Nathanael'in tüm delilik belirtileri geçmişti, annesinin, sevgilisinin ve arkadaşlarının desteğiyle kısa sürede iyileşti. Evlerine şans da girmiş, kimsenin bir şey beklemediği yaşlı, cimri bir amca ölmüş ve Nathanael'in annesine yüklüce bir para dışında kentten çok da uzak olmayan hoş bir yerde küçük bir arazi ve bir ev bırakmıştı. Nathanael'in annesi, müstakbel karısı Klara ve kardeşi Lothar oraya taşınmayı düşünüyorlardı... Nathanael her zamankinden daha yumuşak ve çocuksuydu ve ilk kez Klara'nın yüce ruhunun temizliğinin değerini anlıyordu. Hiç kimse ona geçmişten söz etmiyordu; değinmiyorlardı bile. Yalnızca Siegmund ayrılırken Nathanael ona, "Tanrım, kötü bir yoldaydım, ama tam zamanında bir melek bana ışık yolunu gösterdi dostum. O melek Klara'ydı." dedi. Siegmund acı veren anılar Nathanael'in zihninde olanca güçleriyle yeniden canlanmasınlar diye daha fazla konuşmasına izin vermedi.

Dört mutlu insan yeni evlerine taşınmak üzereydiler. Öğlen kentin sokaklarında dolaşıyorlardı. Bir sürü alışveriş yapmışlardı. Belediyenin kulesi pazaryerini kocaman gölgesiyle kaplamıştı.

"Haydi, son bir kez şuraya tırmanıp uzaktaki dağlara bakalım!" dedi Klara.

O bunu söyler söylemez Nathanael ve Klara kuleye tırmanmaya başladılar, anne hizmetçiyle eve döndü, o kadar merdiveni çıkmayı göze alamayan Lothar da aşağıda kalmaya karar verdi.

Kısa bir süre sonra iki sevgili kol kola kulenin en yüksek balkonunda ardında mavi dağların dev bir kent gibi yükseldiği, bir tülle sarılı gibi duran ormana bakıyorlardı.

"Bize doğru gelir gibi görünen şu gülünç gri çalılığa bak!" dedi Klara.

Nathanael düşünmeden elini cebine atıp Coppola'nın dürbününü çıkardı ve yana doğru baktı – Merceğin önünde Klara duruyordu! İliklerine kadar titredi. Yüzü ölü gibi sarı, Klara'ya baktı ve bir anda fırıldak gibi dönen gözlerinde ateşten nehirler parlamaya ve kıvılcımlar saçmaya başladılar. Acı içinde kıvranan bir hayvan gibi ürkünç bir böğürtü kopardı. Havaya sıçrıyor, yarı gülerek tiz bir sesle, "Dön tahta bebekçik! Dön tahta bebekçik!" diye haykırıyordu. İnsanüstü bir güçle Klara'yı kavradı ve aşağıya atmaya çalıştı, ama Klara korkunun verdiği çaresizlikle sıkı sıkıya korkuluğa tutunmuştu. Lothar delinin haykırışlarını ve Klara'nın korkudan attığı çığlığı duymuştu. Aklından ürkünç bir kuşku geçti ve merdivenlere koştu, ikinci sahanlıktan sonraki merdivenlerin kapısı kilitliydi. Klara'nın çığlıkları daha da artmıştı. Lothar öfkeden ve korkudan kendini kaybedip kapıya öyle bir yüklendi ki kapı açıldı. Klara'nın çığlıkları giderek cılızlaşıyordu. "İmdat! Kurtarın beni! Kurtarın beni!" diye inledi en son ve sesi kesildi. "Öldü. Deli adam onu öldürdü!" diye haykırdı Lothar. Balkona açılan kapı da kilitliydi. Umutsuzluğun verdiği bir güçle kapıya menteşeleri fırlayana dek yüklendi. Tanrım! Kendini kaybetmiş Nathanael, Klara'yı yakalamıştı, Klara balkonun demir korkuluğunun dışında, yalnızca bir eliyle korkuluğu tutmuş havada

sallanıyordu. Lothar şimşek hızıyla kız kardeşini yakaladı ve deliye bir yumruk atarak geriye doğru sendeleyip kurbanını bırakmasını sağladı.

Lothar bilincini yitirmiş kız kardeşini kucaklayıp hızla aşağıya indi. Klara kurtulmuştu.

Bu sırada Nathanael balkonda çılgın gibi oraya buraya koşup zıplıyor, bir yandan da, "Ateş çemberi, dön! Ateş çemberi dön!" diye haykırıyordu.

Bu çılgın haykırışlar yüzünden aşağıda insanlar birikmişti; aralarında kente gelir gelmez pazaryerine gitmiş olan Avukat Coppelius'un dev gibi cüssesi göze çarpıyordu. İnsanlar deliyi yakalamak için kulenin merdivenlerini çıkmaya başlarlarken gülerek, "Ha ha, bekleyin, birazdan kendiliğinden inecek." dedi ve öbürleri gibi yukarıya baktı. Nathanael birdenbire olduğu yerde durdu ve sustu, aşağıya doğru eğildiğinde Coppelius'u gördü ve, "Güzel gözler! Güzel gözler!" diye haykırarak korkuluğun üzerinden atladı.

Nathanael aşağıya düşüp başı paramparça olana kadar Coppelius kalabalığın arasına karışmıştı bile.

Birkaç yıl sonra Klara'nın ülkenin uzak bir köşesinde güzel bir kır evinin önünde oynayan iki neşeli oğlu ve üzerine titreyen kocasıyla el ele oturduğu söylendi. Bu Klara'nın neşeli ve aydınlık yapısına uyan ve acılar içinde kıvranan kişiliği bölünmüş Nathanael'le hiçbir zaman yaşayamayacağı sakin bir ev yaşamını sonunda bulduğu anlamına geliyordu.

PRENSES BRAMBILLA[*]

Jacques Callot[**] *tarzı bir kapriçyo*

Prinzessin Brambilla 1820'de yayımlandı..

Jacques Callot (1592-1635): Mizah yönü güçlü çizimler yapan Fransız çizer

Önsöz

Küçük Zaches, diğer adıyla Zinnober adlı masal dağınık ve üzerinde fazla durulmadan işlenmiş mizahi bir düşünceden başka bir şey değildir. Bu nedenle yazar bir anlık bir eğlence için karaladığı bu şakayla ilgili, değindiği varsayılan kaynakların her birinin belirtildiği ciddi ve ağırbaşlı bir eleştiri yazısıyla karşılaştığında az şaşırmadı. Bu kaynaklar onun hoşuna gitmekle kalmadı, aynı zamanda kendisinin de bu kaynakları araştırıp bilgisini artırmasına neden oldu. Bir yanılgı olmaması için bu sayfaların editörü şimdiden Prenses Brambilla'nın da Küçük Zacher'den farklı olmadığını ve her şeyi ciddiye almayı seven insanlara göre olmadığını açıklıyor. Editör birkaç saatliğine ciddiyeti bir yana bırakmaya razı olup kendini arada sırada gerçekten uygunsuz olsa da, bir ifritin mizah dolu cüretkâr oyununa bırakmaya hazır olan sevgili okuyucudan tüm olayların Callot'nun karikatürlerini temel aldığını ve bir müzisyenin bir kapriçyodan beklentisinin ne olabileceğini unutmamasını rica ediyor.

Yazar, Carlo Gozzi'den* bir alıntıyı anımsama cüretini gösteriyor. Buna göre tüm saçmalıkların ve görüntülerin malzeme deposunun bir masala ruh veremeyeceğini,

---

Carlo Gozzi (1722-1806): Venedikli oyun yazarı

ruhunun masalın derinliklerinden geldiğini ve ancak yaşamla ilgili felsefi bir görüşten kaynaklanan egemen bir düşünceden çıkabileceğini söylüyor. Bu da yazarın başarısını değil, yalnızca niyetini gösterir.

Berlin, Eylül 1820

Birinci Bölüm

Pahalı bir giysinin şapkacı bir kız üzerindeki büyülü etkisi. – Âşık rolleri oynayan bir oyuncunun tanımlanması. – İtalyan kızlarının smorfia'sı üzerine. – Saygın küçük bir adam bir lalede otururken bilimleri nasıl irdeler ve saygın hanımlar bir katırın kulaklarının arasında nasıl dantel örer. – Pazar satıcısı Celionati ve Asur prensinin dişi. – Gök mavisi ve pembe. – Pantolon ve içinde olağanüstü bir şey olan şarap şişesi.

Alacakaranlık olmak üzereydi, manastırın çanları Ave'yi çalıyorlardı; Giacinta Soardi adındaki tatlı ve güzel kız harıl harıl süslerini diktiği kalın kırmızı atlastan görkemli giysiyi bir kenara koydu ve öfkeyle odanın yüksek penceresinden aşağıdaki dar ve ıssız sıkıcı sokağı izlemeye koyuldu.

Bu sırada yaşlı Beatrice küçük odada masaların ve sandalyelerin üzerine atılmış rengârenk maskeli karnaval giysilerini özenle toplayıp birer birer askılara asıyordu. Sonra giysi dolabının önünde kollarını kavuşturup durdu ve gülerek, "Eh, Giacinta, bu kez çok sıkı çalıştık. Corso'nun neşeli dünyasının yarısını gözümün önünde görür gibiyim. Bescapi Usta bugüne dek bize böylesine zengin giysiler ısmarlamamıştı. Güzel Roma'mızın bu yıl olağanüstü bir neşe ve görkemle ışıldayacağını biliyor. Söylediklerimi unutma Giacinta, yarın karnavalın ilk gününde öyle bir eğlence olacak ki! Ve yarın, Bescapi Usta kucağımıza bir avuç duka dökecek – söylediklerimi unutma Giacinta! Neyin var çocuğum? Başın eğik, hiç neşen yok. Surat mı asıyorsun? Hem de yarın karnavalken."

Giacinta oturup üzerinde çalıştığı sandalyeye çökmüştü, elini çenesine dayamış düşünüyor, yaşlı kadının söylediklerini duymuyordu bile. Yaşlı kadın karnavalın ne kadar eğlenceli olacağıyla ilgili gevezeliğini sürdürdüğü için sonunda, "Sus artık kadın, başkaları için eğlenceli olabilecek, ama bana öfke ve sıkıntıdan başka bir şey getirmeyecek olan bir zamandan söz etmeyi bırak. Bescapi Usta'nın dukaları bizim ne işimize yarar? Kilise fareleri gibi yoksul değil miyiz? Bu birkaç gün içinde bizi yıl boyunca kıt kanaat geçindirecek kadar para kazanmak zorunda değil miyiz? Eğlenecek halimiz mi var?" dedi.

"Yoksulluğumuzun karnavalla ne ilgisi var?" dedi yaşlı kadın. "Geçen yıl sabahtan gece geç saatlere kadar oraya buraya koşturmadık mı? Ayrıca doktor giysileri içinde gururlu ve hoş değil miydim? Sen de benim kolumda bahçıvan kız giysisi içinde ne kadar da hoştun, birçok yakışıklı maskeli genç peşinden koşup sana tatlı sözler söylediler. Eğlenceli değil miydi? Atılan o lanet olası konfetilerden kurtulmak için doktor giysimi fırçalamam yeter, senin bahçıvan kız giysin de hâlâ orada asılı duruyor. Birkaç yeni kurdele ve taze çiçekle güzel ve şık olmak için daha ne istiyorsun?"

"Sen neden söz ediyorsun ihtiyar?" diye söylendi Giacinta. "O paçavrayla insan önüne mi çıkacağım? Hayır! Aşağıya doğru bol zengin kıvrımlarla düşen, geniş ağızlı, kollarından olağanüstü dantellerin fışkırdığı, vücuduma tam oturan güzel bir İspanyol giysisi ve meydan okurcasına sallanan tüyleri olan küçük bir şapka, bir kemer ve ışıldayan pırlanta bir kolye... İşte Giacinta, Corso'ya böyle gidip Ruspoli Sarayı'nın* önündeki yerini böyle almak istiyor. O zaman beyefendiler çevremi nasıl da sarardı? 'Bu hanımefendi de kim? Kontes mi, yoksa prenses mi?' diye sorarlardı. Pulcinella'nın bile ağzı açık kalır ve en çılgın şakalarını bile unuturdu!"

Ruspoli Sarayı'nın önündeki kaldırıma oturulacak yerler konur ve şık hanımlar oraya otururdu.

"Söylediklerine çok şaşırdım." dedi yaşlı kadın. "Ne zamandan beri kendini beğenmişlik şeytanı girdi içine? Bir kontesi ya da bir prensesi oynamak istiyorsan, güzel gözlerin uğruna Fortunatus'un para kesesinden yararlanabilecek ve Senyor Giglio'yu sepetleyecek bir sevgili bul kendine. O meteliksiz serseri üç kuruş görse, hemen onları kokulu kremlere ve abur cubura harcıyor, bana da dantel yakasını yıkadığım için hâlâ iki paoli borçlu."

Beatrice bunları söylerken lambayı temizleyip yakmıştı. Lambanın parlak ışığı Giacinta'nın yüzüne vurunca yaşlı kadın gözlerinden inci gibi gözyaşlarının döküldüğünü gördü. "Tüm azizler adına, Giacinta, ne var, ne oldu? Sana karşı acımasız davranmak istemedim. Sakin ol, o kadar çok çalışma. Nasıl olsa giysi zamanında yetişecek." dedi.

"Ah, sanırım bu giysi, bu kötü giysi benim böyle saçma sapan düşüncelere kapılmama neden oluyor." dedi kız, yeniden çalışmaya başlayıp gözünü yaptığı işe dikerek. "Söyle bana ihtiyar, bunun kadar güzel ve görkemli bir giysi gördün mü hiç? Bescapi Usta doğrusu döktürmüş, bu olağanüstü atlası biçerken ona sıra dışı bir ruh yol göstermiş olmalı. Ayrıca bize süslememiz için emanet ettiği bu olağanüstü danteller, parlak kordonlar ve değerli taşlar da var! Bu rüya gibi giysiyi giyecek şanslı kadının adını bilmek isterdim doğrusu."

"Bunlar bizi neden ilgilendirsin ki?" diye sözünü kesti yaşlı kadın. "İşi yapar paramızı alırız. Ama doğru, Bescapi Usta öyle gizemli ve öyle garip davrandı ki! Bu giysinin sahibi en azından bir prenses olmalı. Genellikle meraklı değilimdir, ama Bescapi Usta bana hanımın adını söylese memnun olacağım; yarın adını söylemeden onu bırakmam."

"Ah, hayır, hayır!" diye karşı çıktı Giacinta, "Bilmek istemiyorum. Hiçbir ölümlünün bu giysiyi giymeyeceğini ve bu gizemli süslemeleri bir peri için yaptığımı düşlemek daha çok hoşuma gider. Sanki ışıldayan taşlardan değişik minicik

ruhlar gülümseyerek bana, 'Dik, güzel kraliçemiz için dik; sana yardım edeceğiz, sana yardım edeceğiz.' diye fısıldıyorlar. Dantelleri ve kordonları dikerken de altın zırhlar giymiş küçük cinler ve cüceler hoplayıp zıplayıp..."

"Ay, acıdı!" diye bir çığlık attı Giacinta, giysinin dekoltesinin kenarını dikerken iğneyi parmağına öyle kötü batırmıştı ki, kan fışkırmıştı.

"Tanrı yardımcımız olsun!" diye bağırdı yaşlı kadın. "Güzelim giysi!" Lambayı alıp giysiye yaklaştırdı, ama bu kez de bolca gazyağı damladı giysinin üzerine.

"Tanrı yardımcımız olsun!" diye bağırdı bu kez Giacinta, korkudan neredeyse bayılmak üzereydi. Oysa giysinin üzerine hem kan hem de yağ dökülmüş olmasına karşın, ne yaşlı kadın ne de Giacinta en küçük bir leke izine rastladılar. Giacinta hızla dikmeyi sürdürdü ve sonunda ayağa fırlayıp sevinçle, "Bitti!" diye bağırarak giysiyi havaya kaldırdı.

"Ah ne kadar güzel, ne olağanüstü, ne kadar kusursuz!" diye bağırdı yaşlı kadın. "Ah, hayır Giacinta, şimdiye kadar sevgili küçük ellerin bunun kadar güzel bir şey yapmadı. Biliyor musun Giacinta, bu giysi Bescapi Usta başkasının değil de senin ölçülerini almışçasına üzerine tam oturacak."

"Saçma." diye yanıt verdi Giacinta kıpkırmızı kesilerek. "Düş görüyorsun ihtiyar, bu giysinin sahibi hanım kadar ince, uzun muyum ben? Al bunu, al ve yarına kadar sakla! Umarım gün ışığında berbat bir leke olduğu ortaya çıkmaz! Biz zavallı kadınlar o zaman ne yaparız! Al, kaldır şunu!"

Yaşlı kadın duraksadı.

"Bu giysinin üzerinde çalışırken bana uyacağını düşündüğüm zamanlar olduğunu itiraf etmeliyim." diye sürdürdü konuşmasını Giacinta. "Sanırım belim yeterince ince, boyuma gelince..."

"Giacinta!" diye bağırdı yaşlı kadın, gözleri parlayarak, "Düşüncelerimi okudun, ben de seninkileri. Giysiyi ister bir prenses, ister bir kraliçe, isterse de bir peri giysin, kim

olursa olsun, o giysiyle süslenecek ilk kişi benim Giacintam olmalı..."

"Dünyada olmaz." dedi Giacinta, ama yaşlı kadın giysiyi onun elinden alıp özenle sandalyenin arkasına asmış, kızın örgülerini çözmeye başlamıştı bile. Sonra kızın saçlarını tepeye topladı ve dolaptan üzerinde Bescapi Usta'nın talimatına göre yerleştirdiği tüyler ve çiçekler olan küçük bir şapka çıkardı ve Giacinta'nın kestane rengi buklelerinin üzerine oturttu.

"Yavrum, sana nasıl da yakışıyor! Çıkar şu ceketini bakalım!" dedi heyecanla ve Giacinta'yı soymaya başladı. Kız tatlı bir uysallıkla sesini çıkarmadı...

"Hım, boynunun zarif biçimi, göğüslerinin zambak beyazlığı, kollarının kaymak gibi oluşu: Medici Venüsü bile daha biçimli değildir. Giulio Romano bile bundan daha güzel bir resim yapmamıştır. Bu yüzden benim sevgili çocuğumu kıskanmayacak prenses var mı?"

Yaşlı kadın genç kıza olağanüstü güzel giysiyi giydirirken ona görünmez ruhlar yardım eder gibiydi. Giysi kızın üstüne tam oturmuştu, her bir iğne yerindeydi, her bir kıvrım kendiliğinden düzeliyordu. Giysi Giacinta'dan başkası için yapılmış olamazdı.

Giacinta tüm görkemiyle önünde durduğunda, yaşlı kadın, "Ey azizler, sen benim Giacintam olamazsın!" diye bağırdı. "Ah, ne kadar da güzelsin prensesim! Ama dur, dur! Bu küçük odamıza bol ışık gerekiyor." Bunları söyledikten sonra gidip Meryem Ana'yı anma günlerinden kalma ne kadar okunmuş mum bulduysa getirdi ve onları yaktı, Giacinta'yı aydınlık bir ışık sarmıştı.

Giacinta'nın olağanüstü güzelliğine ve ondan da çok, odada hoş ve onurlu yürüyüşüne çok şaşıran yaşlı kadın ellerini çırparak, "Ah, hiç olmazsa seni böyle görecek biri çıksa ya da tüm Corso seni görebilse!" diye bağırdı.

O anda kapı ardına dek açılınca Giacinta bir çığlık atarak pencereye doğru kaçtı. İçeriye genç bir adam girmiş, ama bir iki adım attıktan sonra mıhlanıp kalmıştı.

Genç adam kımıldamadan dilini yutmuş gibi durduğuna göre, sevgili okuyucum, onu rahatça gözlemleyebilirsin. Gördüğün gibi yirmi dört ya da yirmi beş yaşından fazla olamaz, sevimli ve yakışıklı. Giysilerine gelince garip oldukları söylenebilir, çünkü her bir parçaya ayrı ayrı bakıldığında renginin ve kesiminin eleştirecek bir yanı yok, ama bir bütün olarak hiçbir uyumu olmayan itici bir renk cümbüşü sergiliyorlar. Ayrıca giysileri temiz, ama ne denli yoksul olduğunu belli ediyorlar. Dantel yakasının yalnızca bir yedeği olduğunu varsayabilirsin; sanırım yan yatırdığı şapkasını cicili bicili bir biçimde süsleyen tüylerin de özenle iğne ve iplikle tutturuldukları gözünden kaçmamıştır. Sevgili okuyucum, böyle giyinmiş bir gencin doğru dürüst para kazanamayan, kendini beğenmiş bir oyuncu olduğunu düşünüyorsundur, düşüncende de haklısın. Yani kısacası bu genç, yaşlı Beatrice'e yakasını yıkadığı için hâlâ iki paoli borcu olan Giglio Fava'dan başkası değil.

"Aa, neler görüyorum!" dedi sonunda Giglio Fava, Argentina Tiyatrosu'nun sahnesindeymişçesine soruyu vurgulayarak. "Aa, neler görüyorum! Beni yanıltan bir düş mü bu yoksa? Hayır, o yüce varlığın ta kendisi – ona cüretkâr aşk sözcükleriyle hitap etme yürekliliğini gösterebilir miyim? Prenses, ah prenses!"

"Eşeklik etme!" diye bağırdı Giacinta birdenbire dönerek. "Soytarılıklarını önümüzdeki günlere sakla!"

"Senin güzel Giacintam olduğunu biliyorum." dedi Giglio derin bir soluk alıp zorla gülümseyerek. "Ama söyle bana, bu görkemli giysi de neyin nesi? Hiç bu denli çekici olmamıştın. Keşke seni hep böyle görsem."

"Öyle mi?" dedi Giacinta öfkeyle. "Demek ki benim atlas giysimle tüylü şapkamı seviyorsun!" Bunları der demez de

yandaki odaya gitti ve kısa bir süre sonra her zamanki giysileri içinde, tüm süslerinden arınmış olarak döndü. Bu sırada yaşlı kadın tüm mumları söndürmüş, Giglio'yu da Giacinta'nın güzelliğini artıran soylu bir hanımefendi için dikilmiş bir giysiden aldığı zevki mahvettiği için bir güzel azarlamıştı. Giacinta da ona dersini vermekte yaşlı kadından aşağı kalmadı. Utanan ve pişmanlık duyan Giglio sonunda onları sakinleştirip aslında az bulunur gariplikte bir rastlantı yüzünden bu denli şaşırdığını söyleyebilene kadar akla karayı seçti.

"Bak sana anlatayım, güzel çocuğum, hayatım, sana anlatayım." diye söze başladı. "Dün akşam, sizin ve tüm dünyanın bildiği gibi büyük bir başarıyla oynadığım Prens Taer rolünden bitkin düşüp kendimi kanepeye attığımda öyle olağanüstü bir düş gördüm ki! Hâlâ sahnedeydim ve bana inatla birkaç duka vermeyi reddeden o pis cimri emprezaryoyla çok şiddetli kavga ediyordum. Beni saçma sapan şeylerle suçladı, ben de kendimi daha iyi savunabilmek için elimle hoş bir hareket yapmak istedim, ama elim yanlışlıkla emprezaryonun sağ yanağına değdi ve şiddetli bir tokattan gelen ahenkli bir ses çıktı... Bunun üzerine emprezaryo bana büyük bir bıçakla saldırdı, ben de geri çekilirken o canım prens şapkam yere düştü, umut ışığım olan senin şimdiye kadar bir devekuşundan koparılmış en güzel tüylerle öylesine hoş süslediğin şapkam. Öfkeden deliye dönen o canavar herif, o barbar, şapkamı kapıp zavallıyı delik deşik etti ve şapkam ölüm azabı içinde inleyerek ayaklarımın dibine düştü. Şansız şapkamın intikamını almak istedim, daha doğrusu buna kendimi zorunlu hissettim. Pelerinimi sol kolumun üzerine attım ve prenslere layık kılıcımı çekerek o vicdansız katile saldırdım. Ama o çabucak bir eve kaçtı ve evin balkonundan bana Truffaldino'nun tüfeğiyle ateş etti, ama garip bir şey oldu ve tüfekten çıkan alev yarı yolda durdu ve ışıldayan pırlantalara dönüştü. Duman giderek dağıldığında Truffaldino'nun tüfeğinden çıkan pırıltının bir hanımefendinin şapka-

sındaki değerli süsler olduğunu anladım. Ey bütün tanrılar! Ey kutsal gökyüzünün yedi katı! Tatlı bir ses şöyle – hayır, o ses şarkı söyler gibi – hayır, o sesin soluğu müzikle aşk kokuları saçarak, 'Ah Giglio, Gigliom benim!' dedi. O anda karşımda cennetten çıkma, ilahi bir çekiciliği olan bir güzel gördüm ve ateşli bir aşkın yakıcı rüzgârı bütün damarlarıma ve sinir uçlarına doğru esti, lavlara dönüşen alev gibi bir ırmak bir volkanı andıran yüreğimden oluk oluk akmaya başladı. Tanrıça bana yaklaşarak, 'Ben prenses...'"

"Ne?" diye bağırdı öfkeyle Giacinta, Giglio'nun sözlerini yarıda keserek. "Benden başkasını düşünde görmeye nasıl cüret edersin? Truffaldino'nun tüfeğinden atılan aptal, kafasız bir düş imgesine bakıp âşık olmaya mı kalkıyorsun?"

Ardından da suçlamalar, kınamalar, hakaretler ve küfürler gırla gitti ve zavallı Giglio bir türlü düşünde gördüğü prensesin üzerinde Giacinta'nın üzerinde gördüğü giysi olduğunu söyleme olanağı bulamadı. Genellikle Senyor Meteliksiz dediği Giglio'yu pek tutmayan yaşlı Beatrice bile ona acıyıp inatçı Giacinta bir daha bu konuda tek kelime bile etmemesi koşuluyla sevgilisinin düşünü bağışlayana dek Giacinta'nın yakasını bırakmadı.

Sonra yaşlı kadın güzel bir makarna yaptı ve emprezaryo, düşün tersine, Giglio'ya birkaç duka peşin verdiği için Giglio ceketinin cebinden bir külah şekerleme ve içilemeyecek kadar kötü olmayan bir şişe şarap çıkardı.

"Anlaşılan beni düşünüyorsun sevgili Giglio." dedi Giacinta ağzına bir meyve şekerlemesi atarak. Giglio'nun lanet olası iğnenin battığı parmağını öpmesine bile izin verdi ve böylece barıştılar.

Oysa şeytan bir kez dansçıların arasına karışıp onlarla dans etmeye başlarsa, en sanatsal zıplayıp hoplamalar bile bir işe yaramaz. Bu nedenle o kötülük dolu düşman, Giglio birkaç bardak şarabı devirdikten sonra onu aşağıdaki gibi konuşması için dürttü

"Beni bu denli kıskanacağın aklıma gelmezdi hayatım, ama haklısın. Çok yakışıklı görünüyorum ve doğa bana çok hoş yetenekler vermiş, üstelik oyuncuyum. Benim gibi, aşk acısı çeken prensleri gerekli yerlerdeki ahlarla ve vahlarla, yüce bir incelikle oynayan genç bir oyuncu, yürüyen bir aşk öyküsü, iki bacaklı bir bilinmez, öpülesi dudakları ve sarılacak kolları olan bir aşk şarkısı, kitabın cildini terk edip gerçek yaşama dalan ve güzel bir kız o kitabı kapattığında onun gözlerinin önünde beliren bir macera öyküsüdür. İşte bu nedenle bizim içimizde ve üstümüzde olan her şeye, yüreklerimize, gözlerimize, yapay takılarımıza, tüylerimize ve kurdelelerimize deli gibi âşık acınası dişiler üzerinde böylesine dayanılmaz bir etkimiz oluyor. Sınıflarının ve durumlarının hiç önemi yok, ister prenses olsun isterse de çamaşırcı kız, hiç fark etmez. Sana söylüyorum sevgili çocuğum, gizemli bir takım sezgiler beni aldatmıyorsa ve kötü bir cin benimle alay etmiyorsa, güzeller güzeli bir prensesin yüreği benim aşkımla yanıp tutuşuyor. Böyle bir şey olmuşsa ya da olacaksa, önümde açılan bu altın madenini ondan yaralanmadan bırakmayacağım ve seni biraz ihmal edeceğim diye beni suçlama, umut ışığım."

Giacinta giderek artan bir dikkatle dinliyor, gözleri bir gece önceki düş imgesini yansıttıkları için parlayan Giglio'ya yaklaştıkça yaklaşıyordu, sonunda ayağa fırladı ve güzel prensesin şanslı âşığına öyle bir şamar patlattı ki Truffaldino'nun uğursuz tüfeğinden çıkan tüm kıvılcımlar Giglio'nun gözlerinin önünde uçuştu. Giacinta koşarak yatak odasına kaçtı... Giglio'nun tüm yalvarışları ve yakarışları da hiçbir işe yaramadı.

Yaşlı kadın üzüntü içindeki Giglio'ya merdivenlerden inerken ışık tutarken, "Sesini çıkarma, evine git, smorfia'sı tuttu." dedi.

İtalyan kızlarının garip bir biçimde hırçın ve dik kafalı kişiliklerinin adı olan bu smorfia özel bir durum olmalı. Bu iş-

ten anlayanların tümü, sıra dışı bir büyüyle kızların kişiliklerinin karşı konulmayacak denli cana yakın olduğunu ve kurbanlarının öfkelenip onları terk edecekleri yerde onlara giderek daha sıkı bağlarla bağlandıklarını onaylıyorlar. Bu nedenle tatsız bir biçimde kapı dışarı edilen sevgililer sonsuza dek "Addio!" diyecekleri yerde, daha ateşli yalvarmaya ve yakarmaya başlıyorlar. Halk şarkısının dediği gibi, "Vien qua, Dorino bella, non far la smorfiosella!"*

Bunu sana söyleyen kişi, sevgili okuyucum, hoşnutsuzluktan sevincin doğmasının yalnızca neşe dolu güneyde olabileceğini düşünüyor, bizim kuzeyde öyle hoş bir barışın çiçek açabileceğini hiç sanmıyor. Yaşadığı kentte çoğu zaman fark ettiği gibi çocukluktan yeni çıkmış kızların tarzının o hoş smorfia ile uzaktan yakından bir ilgisi yok. Güneyli kızlar Tanrı'nın bir lütfu olarak hoş hatlara sahip olsalar bile onları acınacak bir biçimde çarpıtırlar, bu dünyada ne var ne yoksa onlara ya çok dar ya da çok geniş gelir, küçük bedenlerine uygun bir yer bulamazlar, ayaklarını sıkan bir ayakkabının verdiği rahatsızlığı bırakın bir espriye, dostça söylenmiş bir söze bile yeğ tutarlar. Kentin tüm gençlerine ve erkeklerine onlara deli gibi âşık oldukları için çok öfkeli olmalarına karşın, bu düşünceyle ilgilenmekten en küçük bir rahatsızlık bile duymazlar. Dişilerin bu psikolojik durumunu betimleyebilecek bir terim yoktur. Bu tür saygısız davranışlar pek de kibar olmayan öğretmenlerin oğlanlar için küstahlık dönemi dedikleri sürece içbükey bir ayna gibi yansır. Ama zavallı Giglio'nun aşırı bir heyecan içinde olduğu için, gözleri açıkken bile prensesler ve olağanüstü maceralarla ilgili düşler kurması yüzünden kusur bulunacak bir yanı yok. O gün gerçekten Prens Taer'e oldukça benzeyerek ve kendini tam onun gibi hissederek Corso'dan geçerken olağandışı şeyler olmuştu.

Gel buraya güzel Dorina, böyle surat asma!

Via Condotti'nin Corso'yla kesiştiği yerdeki San Carlo Kilisesi'nin önündeki sosis ve makarna satıcılarının tezgâhlarının yanına tüm Roma'da ünlü olan Senyor Celionati adındaki şarlatan da tezgâhını kurmuş, tezgâhın önünde birikenlere kanatlı kediler, zıplayan cinler, adamotu kökü vb. ile ilgili fantastik öyküler anlatıp dururken bir yandan da karşılıksız aşka, diş ağrısına, piyangodaki boş numaralara ve gut hastalığına çareler satıyordu. Tam o sırada uzaktan zil, kaval ve davulla çalınan garip bir ezgi duyulduğunda tezgâhın önünde toplanmış olan kalabalık dağılıp Corso boyunca Porta del Popola'ya doğru, "Bakın bakın! Karnaval mı başlıyor yoksa? Bakın, bakın!" diye bağırarak koşmaya başladı.

Haklıydılar da, çünkü Porta del Popola'dan geçip ağır ağır Corso'ya doğru ilerleyen alay o güne dek gelmiş geçmiş en garip maskeli alaydı. Kırmızı atlastan giysilere bürünmüş varlıklar, nalları altından yapılma on iki tane kar beyazı tekboynuzun üzerinde hoş hareketlerle gümüş kavallar üflüyor, ziller ve küçük davullar çalıyorlardı. Giysilerinin göz yerlerine çilekeşlerinki gibi delikler açılmış ve delikler altın kordonla çevrelenmişti ve çok garip duruyordu. Küçük atlılardan birinin eteğini ne zaman rüzgâr savursa, giysisinin altından elmas yüzüklerle süslü bir kuş pençesi görünüyordu. Bu on iki hoş müzisyenden sonra üzerinde ışıltılı, büyük bir altın lalelinin olduğu bir arabayı çeken çok iri iki devekuşu geliyordu. Lalenin içine gümüşümsü bir kumaştan yapılmış bir giysisi, saygıdeğer başında da şapka yerine gümüş bir huni olan uzun beyaz sakallı yaşlı bir adam oturmuştu. Yaşlı adamın burnunun üzerine inanılmaz büyüklükte bir gözlük vardı ve önünde açık duran büyük bir kitaptan büyük bir dikkatle bir şeyler okuyordu. Yaşlı adamı ellerinde uzun mızraklar ve hançerler taşıyan gösterişli giysili on iki Habeş izliyordu. Yaşlı adam her sayfayı çevirirken tiz bir sesle, "Kurre-pire-ksi-li-iii" diye bağırıyor, bunun üzerine

Habeşler, "Bram-bure-bil-bal-Ala monsa Kikiburra-sonton!" diye çevreyi inletiyorlardı. Habeşleri tam gümüş renginde on iki binek atın üzerinde, müzisyenler kadar her tarafları sarıp sarmalanmış on iki kişi daha izliyordu, ama bunların giysilerine gümüş rengi zemin üzerine inciler ve pırlantalar işlenmişti ve kolları omuzlarına kadar çıplaktı. Kusursuz güzellikte bileziklerle süslü kolların dolgunluğu ve güzelliği giysilerin çok güzel kadınları örttüğünü açıklamaya yetiyordu. Bu hanımlar bir yandan da büyük bir beceriyle dantel ördükleri için bu amaçla atların kulaklarının arasına büyük kadife yastıklar yerleştirilmişti. Onların arkasından rengârenk tüylerle süslenmiş yelekleriyle çok hoş giyinmiş minicik valelerin pırlantalar çakılmış dizginlerini tuttuğu, altınlarla kaplı örtüleri olan sekiz güzel katırın çektiği, tümüyle altından yapılmış görünen büyük bir araba geliyordu. Hayvanlar betimlenemez bir onurla muhteşem kulaklarını salladıklarında armonikanın sesine benzer bir ses duyuluyor, hayvanlar ve onların dizginlerini tutan valeler bu sese çok hoş bir uyum sağlayan bir bağırmayla eşlik ediyorlardı. İnsanlar arabanın çevresini sarıp içine bakmaya çalışıyorlardı, ama camları aynadan olduğu için kendilerinin ve Corso'nun dışında bir şey göremiyorlardı. Kendini aynada görenlerin bazıları bir anlığına bu görkemli arabanın içinde oturduğunu varsayıp zevkten kendinden geçiyor, bu sırada tüm toplananları alışılmadık bir hoşluk ve kibarlıkla arabanın tepesinde duran küçük, sevimli bir Pulcinella selamlıyordu. Sevinç ve neşe çığlıkları arasında bu görkemli alayda öndekiler kadar zevkli giyinmiş arkadan gelenlerle, müzisyenlerle, Habeşlerle, valelerle ve zarif hareketlerle arka ayakları üzerinde dans eden ve inanılmaz bir beceriyle takla atan, onlar kadar hoş renklere bürünmüş maymunlarla ilgilenen olmuyordu. Bu sıra dışı alay Corso'yu ve sokakları geçerek Piazza Navona'ya vardı ve Prens Bastianello di Pistoja'nın sarayının önünde durdu.

Sarayın kapıları ardına kadar açıldığında kalabalığın sevinç çığlıkları kesildi ve bunu izleyen mucize, yoğun bir şaşkınlığın yol açtığı ölümcül bir sessizlikle seyredildi. Tekboynuzlar, atlar, katırlar, araba, devekuşları, hanımlar, Habeşler ve valeler hiç zorluk çekmeden mermer basamakları çıktılar ve dar giriş kapısından içeriye girdiler. Son yirmi dört Habeş kusursuz bir sıra halinde içeriye girdikten sonra kapılar gök gürültüsünü andıran bir sesle kapandı ve bin gırtlaktan çıkan bir "Ah!" havayı sardı.

Kalabalık bir süre boş yere ağzı açık kaldıktan sonra saraydan hiç ses çıkmadığı için, masal kahramanlarının girdiği yere saldırma eğilimi gösterdi, sbirri* onları bin bir zorlukla dağıtabildi.

Bunun üzerine kalabalık yeniden Corso'ya doğru aktı. San Carlo Kilisesi'nin önünde izleyicileri tarafından terk edilmiş, tek başına duran Senyor Celionati hâlâ tezgâhının başındaydı ve ürkünç bir sesle bağırıp çağırıyordu, "Aptal insanlar! Basit herifler! Neden deli danalar gibi sağa sola koşuşturuyor, dürüst Celionati'nizi böyle ortada bırakıyorsunuz? Burada kalıp bu bilge adamdan, bu deneyimli filozof ve ustadan sersem yeniyetmeler gibi ağzınız açık alık alık baktığınız her şeyin gerçek anlamını öğrensenize! Ben yine de size her şeyi öğreteceğim! Dinleyin, Pistoja Sarayı'na kimlerin girdiğini söyleyeceğim! Dinleyin, dinleyin! Pistoja Sarayı'na kimin ayağının tozuyla girdiğini size söyleyeceğim!"

Bu sözler hareket halindeki kalabalığın birdenbire durakasamasına neden oldu ve herkes Celionati'nin kurduğu platformun önüne toplanıp merakla yukarıya bakmaya başladı.

"Romalı vatandaşlar!" diye söze girişti Celionati sözcüklerin üstüne basa basa. "Sevinin, zevkten kendinizden geçin ve keplerinizi, şapkalarınızı ya da başınızda ne varsa olabildiğince yükseğe, havaya fırlatın! Size çok büyük bir şans vur-

---

polisler

du, çünkü dünyaca ünlü Prenses Brambilla uzaklardaki ülkesi Habeşistan'dan kalkıp sizin duvarlarınızın içine geldi. Prenses bir güzellik mucizesi ve öylesine hesaplanamaz hazineleri var ki, istese tüm Corso'yu en olağanüstü elmaslarla ve değerli taşlarla kaplatabilir. Sizin hoşunuza gidecek daha neler yapabilir kim bilir? Çoğunuzun eşek olmadığını ve tarih bilginizin olduğunu biliyorum. Bilenlerin yüce Prenses Brambilla'nın Truva'yı inşa eden bilge Kral Cophetua'nın torununun torunun torunu olduğundan haberleri vardır. Büyük büyük amcası Serendippo'nun yüce kralı iyi huylu bir insandı ve sıkça burada San Carlo'nun önünde sizin aranızda mide fesadına uğrayacak kadar çok makarna yediği olmuştur sevgili çocuklarım! Ayrıca soylu hanımefendi Brambilla'nın vaftiz anasının Tartagliona adındaki tarot kraliçesi olduğunu ve ona Pulcinella'nın lavta çalmasını öğrettiğini söylersem, bu bilgilerden aklınız uçar! Uçsun bakalım! Giz bilim konusundaki bilgilerim ve ak, kara, mavi ve sarı büyülerim sayesinde onun buraya neden geldiğini biliyorum. Burada Roma'da Corso'daki maskeliler arasında dişini çektirmek için Habeşistan'dan ayrılan can yoldaşı ve nişanlısı Asurlu Prens Cornelio Chiapperi'yi bulmayı umut ediyor. Ameliyatı başarıyla ben gerçekleştirdim! Bakın işte gözünüzün önünde!"

Celionati küçük bir altın kutuyu açtı ve içinden çok beyaz, sivri, uzun bir diş çıkardı ve yukarıya doğru tuttu. Kalabalık sevinç ve neşeyle bağırdı ve şarlatanın satışa çıkardığı soylu dişin kopyalarını kapıştı. "Bakın iyi kalpli insanlar," diye sözünü sürdürdü Celionati, "Asur prensi ameliyata sabırla ve güçle dayandıktan sonra her nedense yolunu şaşırdı. Onu arayın iyi kalpli insanlar, Asur Prensi Cornelio Chiapperi'yi arayın! Onu oturma odalarınızda, yatak odalarınızda, mutfaklarınızda, bodrumlarınızda, dolaplarınızda ve çekmecelerinizde arayın! Onu bulan ve yarasız beresiz Prenses Brambilla'ya teslim edene beş yüz bin altın ödül olarak verilecek.

Prenses Brambilla'nın içindeki hoş ve hiç de yabana atılmayacak zekâyı ve aklı göz önünde bulundurmaksızın prensin kafasına biçtiği değer bu. Onu arayın iyi kalpli insanlar, onu arayın! Ama Asur Prensi Cornelio Chiapperi'yi burnunuzun dibinde duruyor olsa bile tanıyabilecek misiniz? Ya soylu prenses yanınızdan geçerse onu tanıyabilir misiniz? Hayır! Bilge Hintli Sihirbaz Ruffiamonte'nin cilaladığı gözlükleri kullanmadan onu da tanıyamazsınız! İyilik dolu yüreğim ve size olan sevgim nedeniyle size bu gözlükleri sağlayacağım, paoli ödemek niyetindeyseniz..." Şarlatan böyle dedikten sonra bir sandık açtı ve içinden çok büyük gözlükler çıkardı.

Soylu diş yüzünden zaten çok şiddetli kavgalar etmiş olan kalabalık, gözlükler ortaya çıktığında iyice birbirine girdi. Kavga yumruklaşmalara ve itiş kakışa dönüştü ve sonunda İtalya'da âdet olduğu üzere bıçaklar çekildi. Sonuçta sbirri bir kez daha araya girip onları Pistoja Sarayı'nın önünde de olduğu gibi zor zahmet dağıttı.

Tüm bunlar olurken, derin düşüncelere dalmış olan Giglio Fava hâlâ Pistoja Sarayı'nın önünde durmuş akıl sır ermeyen, gariplerin garibi maskeli alayı yutan duvarlara bakıyordu. Tekin olmayan ama hoş bir duygunun tüm benliğini tutsak etmesine engel olamayışına şaşıyordu, daha da garibi düşünde tüfeğin alevinden çıkıp kendini onun kucağına atan prensesle bu olağanüstü alay arasında bağlantı kurmasıydı. Evet, içinden bir ses ona pencereleri aynadan olan arabada oturanın düşündeki imge olduğunu söylüyordu. O sırada biri omzuna vurunca kendine geldi. Şarlatan önünde duruyordu.

"Ee, sevgili Giglio," diye söze girdi şarlatan, "beni terk ettiniz ve ne bir soylu diş ne de büyülü bir gözlük aldınız, yanlış bir iş yaptınız..."

"Saçmalamayın," diye yanıt verdi Giglio, "beni beş para etmez mallarınızdan kurtulmak için millete yutturduğunuz çocuksu zırvalarınızla rahatsız etmeyin!"

"Ha, ha, o kadar da burnu büyük olmayın beyim!" diye sürdürdü konuşmasını şarlatan. "Beş para etmez dediğiniz şeylerin arasında size yararı dokunacak çareler de var, özellikle de sizi olağanüstü ya da iyi, yani çekilir bir oyuncu yapacak gücü verebilecek bir uğur söz konusu – bu aralar acınacak bir durum sergilediğinize göre..."

"Ne?" diye bağırdı Giglio öfkeyle. "Bana acınası bir oyuncu demek cüretinde mi buluyorsunuz Senyor Celionati? Bana, hem de Roma'nın idolüne!"

"Kuklacık!" diye yanıt verdi Celionati, çok sakin. "Bu sizin düşünceniz; bir damlası bile doğru değil. Arada sırada özel bir ruh size birçok rolü başarıyla oynayabilmeniz için esin vermiş olabilir, ama o rollerin size getirdiği birazcık alkış ve ün bir daha yakalanamayacak biçimde bugün kaybolacak, çünkü bakın, prensi unuttunuz bile, resmi zihninizde kalmış olsa da rengi soldu, cansız ve suskun; onu yaşama geri getiremiyorsunuz. Zihniniz cam bir arabayla Pistoja Sarayı'na girdiğini sandığınız garip bir imgeyle dolu. Görüyor musunuz nasıl da zihninizi okuyabiliyorum?"

Giglio kıpkırmızı kesilip başını önüne eğdi. "Senyor Celionati," diye mırıldandı. "Siz gerçekten garip bir adamsınız. En gizli düşüncelerimi bile okuyabildiğiniz doğaüstü güçleriniz olmalı – ama kalabalığın önündeki o saçma gösterileriniz – bunlar hiç birbirine uymuyor, ama – bana o büyük gözlüklerinizden bir tane veriniz!"

Celionati bir kahkaha patlattı. "Siz insanlar hep aynısınız!" diye bağırdı. "Kafanız dinç, mideniz doluyken elinizle dokunabildikleriniz dışında hiçbir şeye inanmazsınız; ama zihinsel ya da bedensel hazımsızlığınız varsa, size ne sunulursa sunulsun üzerine atlarsınız. Benimkiler dahil, dünyadaki tüm akla yatkın çareleri aforoz eden bir profesör, yaşlı bir dilenci kadın önerdi diye, ona işkence eden kötü bir ateşten kurtulabileceğini düşündüğü için ertesi gün gizlice Tiber nehrine gidip acınacak bir ciddiyetle sol terliğini suya atmıştı,

akıllı senyorların en akıllısı da daha iyi top oynayabilmek için ceketinin kıvrımında yılanotu kökü taşıyordu. Benim gözlüklerimle bakıp Prenses Brambilla'yı görmek istediğinizi biliyorum Senyor Fava ama şu anda başaramayacaksınız! Yine de bir tane alıp deneyin!"

Giglio Celionati'nin uzattığı ışıl ışıl parlayan, güzel, iri bir gözlüğü hevesle aldı ve saraya baktı. Sarayın duvarları bir mucize olmuşçasına kristal gibi saydam duvarlara dönüşmüştü, ama bir sürü belirsiz ve rengârenk biçim dışında bir şey görünmüyordu, yalnızca arada sırada Giglio'nun yüreğinden o keşmekeşten kurtulmak için boşuna çabalayan o güzel imgenin varlığını kanıtlayan elektriğe benzer bir ışık gelip geçiyordu.

Ansızın, "Cehennemin tüm zebanileri gırtlağına sarılsın!" diye, Giglio'nun yanı başında bağıran ürkünç bir ses duyuldu. Sarayı izlemeye dalmış olan Giglio bir elin omzunu kavradığını hissetti. "Beni mahvedeceksin. Perdenin on dakika sonra açılması gerekiyor, senin rolün ilk sahnede, ama sen burada durmuş, aklını kaçırmış gibi terk edilmiş bir sarayın eski duvarlarına ağzın açık bakıyorsun!"

Bağıran Giglio'nun sahneye çıktığı tiyatronun emprezaryosuydu. Ortadan yok olan primo amoroso'yu bulabilmek için korkudan terler dökerek Roma'da gitmediği yer kalmamış, en sonunda onu hiç ummadığı bir yerde bulmuştu.

"Durun bir dakika!" diye bağırdı Celionati ve bu kez o zavallı Giglio'nun omzunu öyle güçlü kavradı ki Giglio yere kazık çakmış gibi kalakaldı. "Durun bir dakika!" Sonra da yavaş bir sesle, "Senyor Giglio, düş imgenizi yarın Corso'da görme olasılığınız var. Ama süslenmek için güzel bir maske takarsanız aptallık edersiniz, çünkü bu sizin o güzeli bir ara görmenizi engeller. Ne kadar garip ve itici olursanız o kadar iyi! Gözlüklerimi onurla ve rahatça taşıyabilecek büyük bir burun takın. Gözlükleri kesinlikle unutmamanız gerekiyor!" diye ekledi.

Celionati, Giglio'yu bıraktı ve emprezaryo da amoroso'suyla birlikte fırtına gibi uçup gitti.

Hemen ertesi gün Giglio, Celionati'nin önerdiği gibi çok değişik ve itici bir maske aldı. İki uzun horoz tüyüyle süslenmiş garip bir başlık, uzunluk ve sivrilikte en taşkın burunları bile aşan, kanca biçiminde kırmızı bir burnun takılı olduğu bir maske, birazcık Brighella'nınkini andıran iri düğmeli bir yelek ve geniş bir tahta kılıç. Giglio'nun bunları kabullenen özverisi terliklerine kadar uzanan ve o güne dek bir primo amoroso'nun üzerinde durup hava attığı en şık kaideyi bile örtecek kadar geniş bir pantolon giymesi önerildiğinde sona erdi.

"Hayır!" diye bağırdı. "Yüce prenses orantılı bir figüre aldırmazlık edemez, beni böyle biçimsiz bir durumda görüp irkilmesin. Gozzi'nin Mavi Canavar oyunundaki oyuncuyu taklit edeceğim; ürkünç bir kılığa bürünen, ama uzattığı kaplan pençesinin altından doğanın ona bahşettiği biçimli eli görünen ve dönüşümünden önce de kadınların kalbini kazanan biridir o. Onun eli zarifse, benim de ayağım öyle!" Böyle diyerek koyu kırmızı fiyonkları olan gök mavisi ipek bir pantolon, gül kurusu renginde çoraplar ve koyu kırmızı zar gibi ince kurdeleleri olan bir çift beyaz ayakkabı seçti. Tümü de çok çekiciydi, ama diğer giysileriyle tam bir çelişki oluşturuyorlardı.

Giglio'nun Prenses Brambilla'nın tüm görkemi ve olağanüstülüğü içinde, arkasında ona eşlik eden alayla birlikte ona geleceğine kuşkusu yoktu, ama böyle bir şey göremeyince Celionati'nin prensesi yalnızca gözlükleri takarsa görebileceğini söylediği aklına geldi. Demek ki güzel prenses de garip bir kılığa bürünüp kendini gizliyordu.

Böylece Giglio, Corso'da kendini daha az kalabalık bir yerde bulana dek insanların alaylarına aldırmaksızın bir oraya bir buraya koşuşturup her kadının maskesini inceledi. Kulağının dibinde, "Sevgili Senyor! Benim değerli Senyo-

rum!" diyen bir ses duydu ve Giglio o güne dek gördüğü en çılgın ve değişik görünümlü birini buldu karşısında. Maskenin keçi sakalı, gözlüğü ve keçi kılı gibi saçlarının yanı sıra sağ ayağını öne atıp kambur durması da, bir pantolonla karşı karşıya olduğunu gösteriyordu.

Ama iki horoz tüyüyle süslenmiş önü sivri şapkası maskesine uymuyordu. Yeleğine, pantolonuna ve belinde sallanan küçük tahta kılıcına bakılırsa bunların saygıdeğer Pulcinell'e ait oldukları kesindi.

"Sevgili Senyor," dedi Pantolon (giysisi değişik olsa da maskeliye bu adı verelim) "Bugün güzel bir gün, çünkü sizi görmek onuruna ve zevkine erdim! Bizim aileden değil misiniz?"

"Benim için de öyle." diye karşılık verdi Giglio kibarca eğilerek. "Sizi gördüğüm için çok mutluyum efendim. Ama nasıl akraba olduğumuzu bilmiyorum."

"Ah Tanrım!" diye sözünü kesti onun Pantolon. "Hiç Asur'da bulundunuz mu sayın Senyor!"

"Bir kez oraya gitmek için yola çıktığımı, ama ancak Frascati'ye kadar gidebildiğimi hayal meyal anımsıyorum. Orada o adi arabacı beni kasabanın girişinde bıraktı ve bu yüzden burnum..."

"Ah Tanrım!" diye haykırdı Pantolon. "Bu burun, bu horoz tüyleri – sevgili prensim! Ah benim Corneliom! Beni yeniden gördüğünüz için renginizin solduğunu görüyorum! Ah prensim! Bir damla, yalnızca bir damla!"

Pantolon bunları söyledikten sonra önündeki hasır kılıflı büyük şişeyi kaldırdı ve Giglio'ya verdi. Ve o anda şişeden kırmızımsı hafif bir duman yükselip katılaşarak Prenses Brambilla'nın tatlı yüzüne dönüştü. Sonra bu hoş imge yükselmeye başladı, ama ancak yarı beline kadar çıktı ve küçük kollarını Giglio'ya doğru uzattı. Coşkudan neredeyse kendinden geçen Giglio, "Ah, tümüyle yüksel! Tümüyle yüksel de güzelliğini görebileyim!" diye bağırdı, ama tam o sırada

kulağının dibinde bir ses gürledi. "Seni gidi gök mavili ve pembeli ödlek züppe seni! Prens Cornelio numarası nasıl yaparsın? Git evine uyu beceriksiz herif!"

"Kaba herif!" diye bağırdı Giglio, ama o sırada çevresini bir sürü maskeli sardı. Pantolon ve şişe hiç iz bırakmadan ortadan yok olmuşlardı.

İkinci Bölüm

İnsanın ayağını sivri taşlara çarpıp yaraladığı, önemli kişileri selamlamaktan kaçındığı ve kafasını kapalı kapılara vurduğu garip bir durum. – Bir tabak makarnanın aşk ve istek üzerine etkisi. – Oyuncular cehenneminin ürkünç işkenceleri ve Arlecchino. – Giglio sevgilisini bulacağı yerde nasıl terzilerce zorlandı ve kanı alındı. – Bonbon kutusundaki prens ve kaybolan aşkı. – Giglio sırtında bir bayrak çıktı diye nasıl Prenses Brambilla'nın şövalyesi olmak istedi.

Sana Üstat Callot'nun kaleminin cüretli çizgilerinden esinlenerek Prenses Brambilla'nın macera dolu öyküsünü anlatmaya kalkışan kişiye, bu küçük kitabın hiç olmazsa son sözlerine kadar bu olağanüstü olgulara teslim olacağını ve birazına inanacağını umut ediyor diye kızma sevgili okuyucum. Ama belki de peri masalı alayı Pistoja Sarayı'na yerleştiğinde ya da şarap şişesinin mavimsi buharından Prenses Brambilla yükseldiğinde "Bundan daha saçması olamaz!" diye öfkeyle bağırıp, bu kitabı fırlatıp atmış olabilirsin. Durum böyleyse, Callot'nun kapriçyolarının garip büyüsüyle ilgili söyleyeceğim her şey için çok geçtir artık ve bu durum hem benim hem de Prenses Brambilla için tam bir şansızlık olur! Ama yazarın ansızın önüne çıkan çok garip bir figürden fena halde kaygılanıp sık çalılıkların olduğu yan bir yola saptığını, ama sakinleşince yeniden okumanı sağlayacak olan geniş düz bir yola döneceğini umut ediyor da olabilirsin. Öyleyse bol şanslar!

Artık sana sevgili okuyucum, bazen (bunu sen de belki kendi deneyimlerinden bilirsin) gergin ruhların havaya benzer resimlerinin masalımsı maceralarını tam hiçliğe karışacaklarken yakalayıp, onlara böyle şeyleri görebilme yetisi olan her gözün gerçek yaşamda da görebildiği, dolayısıyla da inandığı net biçimler verebilmeyi başardığımı söyleyebilirim. Bu durum da bana bu olağanüstü figürlerle ve çılgın ve garip imgelerle olan keyifli ilişkimi rahatça sürdürme ve en ciddi okuyucuları bile bu renkli topluluğa davet etme cesaretini vermiş olabilir. Bu aşırı cesaretimi muzipliğe duyduğum sevgi diye yorumlayabilirsin sevgili okuyucum, ama bunun içinde seni günlük yaşamın dar çerçevesinden çıkarıp yabancı bir yörede istediğince keyif alman için ayartmaya çalışmak gibi bağışlanabilir bir istek olduğunu da anlamalısın. Oysa bu yöre gerçek yaşamda ve varoluşta insan ruhunun keyfine göre yönettiği dünyanın içindedir.

Tüm bunlar kabul edilemez nedenlerse, umarsız da olsam son çare olarak sana böyle olayların geçtiği ve gerçeği yazdıklarıyla ilgili en küçük bir kuşkunun bile kabul edilemeyeceği çok ciddi kitapları gösterebilirim. Prenses Brambilla'nın tekboynuzlarının, atlarının ve geri kalan alayının Pistoja Sarayı'nın dar kapısından kolayca geçmesine gelince, cesur denizci ve gezgin Adalbert von Chamisso'ya borçlu olduğumuz Peter Schlemil'in olağanüstü öyküsünde iyi huylu, gri giysili bir adamın yukarıda sözü edilen sihirbazlığın solda sıfır kaldığı bir gösteri yaptığından söz ediliyor. Bilindiği gibi genel istek üzerine bu adam hiç zorlanmadan cebinden yapıştırıcı bant, bir teleskop, bir halı, bir çadır ve en son olarak da atlarıyla birlikte bir araba çıkarıyor.

Prenses Brambilla'ya gelince – ama bu konu artık yeter! Hayatta hiç beklemediğimiz bir anda kendimizi büyülü bir ülkeye açılan bir kapının önünde buluruz ve en garip sezgilerimizle soluğunun bizi gizemli bir biçimde sardığını hissettiğimiz yüce ruh, yuvasının içine bir göz atmamıza izin verir.

Kuşkusuz sevgili okuyucum, haklı olarak, o kapıdan görünen ve benim gördüğümü iddia ettiğim çılgın kapriçyoyu göremediğini belirtebilirsin. O zaman sana hayatında hiç oluşumunu hazımsızlığa, şarabın ruhuna ya da ateşinin yükselmesine bağlayamadığın bir düş görüp görmediğini sormak isterim. Önceden varlığını sana uzaktan hissettiren bu büyülü imge zihninle mistik bir evliliğe girip iç dünyanı elde eder, ama sen sevgi dolu utangaç bir sevinç içinde düşüncelerinin karamsar ve çorak çalışma alanına giren bu tatlı gelini ne aramaya ne de kollarına almaya cesaret edersin. Oysa bu büyülü resmin ışıltısı zihnini parlak bir ışıkla doldurur, sözü edilemeyen bu şeyi elde etme umudu, özlemi ve güçlü isteği içinde yıldırımlar çakarak uyanır ve dile getirilemez bir acı içinde yitmek ve o güzel büyülü resmin kendisi olmak istersin. Düşten uyanmanın ne yararı olur? Dış dünyaya döndüğünde delici bir acıya dönüşen adı konmamış bu sevinç, ruhuna eziyet eder ve bundan başka ne kalır? Çevrendeki her şey sana kurak, hüzünlü ve gri renkte gelmeye başlamaz mı? Gerçek varoluşunun bu düş olduğu duygusuna kapılıp, o güne dek yaşadıklarının sersemlemiş duygularının bir yanılgısı olduğunu düşünmez misin? Bütün düşüncelerin, içinde dış dünyanın kör ve karmaşık çabalarından saklanan tatlı gizinin olduğu yakıcı duyguların ateş gibi kadehine odaklanmadı mı? Demek ki bu düşsel ruh halinde ayağını sivri taşlara çarpıp yaralayabilir, önemli kişilere rastladığında şapkanı çıkarıp onları selamlamayı unutabilir, gece yarısı arkadaşlarına "günaydın" diyebilir ve önüne çıkan kapıya onu açmayı unuttuğun için başını vurabilirsin. Kısacası böyle bir durumda ruh, bedeni nereye giderse gitsin ona uymayan çok geniş, çok uzun ve çok rahatsız bir giysi gibi taşır.

Prenses Brambilla'yı günlerce arayıp izine bile rastlayamayan genç oyuncu Giglio Fava kendini işte böyle bir durumda buldu. Corso'da karşılaştığı olağanüstü şeyler ona şimdi içinde boğulduğu, hatta çözüldüğü dipsiz bir özlem

denizinden yükselen hoş varlığın resmini sunan düşün bir devamı gibi geliyordu. Gerçek olan yalnızca düşüydü, başka her şey ona göre boştu, önemsizdi, bir hiçti. Böyle bir durumda oyunculuk mesleğini tümüyle ihmal ettiğini tahmin edebilirsiniz. Bu yetmiyormuş gibi oyundaki sözcükler yerine, düş resmi Prenses Brambilla'dan söz etmeye ve karmaşık ve abartılı sözler labirentinin içinde kaybolmaya başladı. Kafası karışık olduğu için Asur prensine üstün geleceğine yemin etti. Böylece kendisi prens olacaktı. Onun deli olmadığını kimse söyleyemezdi, özellikle de onu hemen kovmakla bu işi bitiren emprezaryosu. Ayrıldıklarında emprezaryonun cömertlik edip verdiği birkaç duka ancak kısa bir süre dayandığı için kötü bir yoksulluk kapıdaydı. Başka bir zaman olsaydı bu durum Giglio'nun çok kaygılanmasına ve telaşa kapılmasına neden olurdu, oysa şimdi dünyevi dukaların gerekmediği cennet gibi bir ülkede ayakları yere basmadan dolaşıyordu.

Yaşamın sıradan gereksinmelerine gelince, kaprisli olmayan Giglio karnını fritterolilerin kurdukları, herkesin bildiği aşçı dükkânlarından birinde doyuruyordu. Günlerden bir gün kokusu burnuna gelen bir tabak lezzetli makarna yemeye niyetlendi. Dükkâna yaklaştı ve bu azıcık yemeği ödeyebilmek için kesesini çıkardığında canını çok sıkan bir durumla karşılaştı; kesede yalnızca tek bir baiocco vardı. Ne denli hava atsa da, dünyamız olan bu yerde ruhsalı adi bir kölelik içinde tutan bedensellik kendini yine fena halde hissettirdi. Giglio'nun karnı o güne dek hissetmediği kadar şiddetli zil çalmaya başladı, oysa geçmişte bol kepçe makarna yerken en yüce düşünceler içinde olabiliyordu. Aşçıya üzerinde para olmadığını söyledi ve ertesi gün kesinlikle borcunu ödeyeceği konusunda ikna etmeye çalıştı, ama aşçı yüzüne bakıp gülerek parası olmasa da karnını doyurabileceğini, bunun için giydiği güzel eldivenleri, şapkasını ya da ceketini bırakmasının yeterli olacağını söyledi. İşte Giglio ne berbat

bir durumda olduğunun o anda bilincine vardı. Kendini çok geçmeden manastırların önünde çorba kaşıklayan paçavralar içindeki bir dilenci olarak gördü. Bu yetmiyormuş gibi, düşünden uyanıp her zamanki gibi San Carlo Kilisesi'nin önünde palavralarıyla insanları eğlendiren Celionati'ye gözü takıldığında, Celionati'nin ona zalim bir alay diye yorumladığı bir bakış fırlattığını görünce yüreğine daha da büyük bir acı saplandı. O güzel düş resmi hiçliğe karışmış, o tatlı sezgiler yok olmuştu, kötü ruhlu Celionati'nin onu her tür şeytanca büyüyle yoldan çıkardığını ve aptalca kendini beğenmişliğini ona Prenses Brambilla'yla ilgili iğrenç bir oyun oynamak için alaycı bir zalimlikle kullandığını sandı. Çılgın bir öfke içinde o yöne koştu, açlığını unutmuş aklında yalnızca bu yaşlı büyücüden nasıl intikam alacağı kalmıştı.

Ama içindeki tüm öfke ve kini delip geçen ve onu sanki garip bir büyüyle birdenbire olduğu yere mıhlayan garip duygunun ne olduğunu çözemedi. "Giacinta!" diye bir çığlık yükseldi içinden. Kızın oturduğu evin önünde sık sık alacakaranlığa sığınarak çıktığı dik merdivenlerin önünde kalakalmıştı. Aldatıcı düş resminin tatlı kızı nasıl öfkelendirdiğini, bunun üzerine onu nasıl terk ettiğini, onu bir daha görmediğini ve düşünmediğini, sevgilisini kaybedip, Celionati'nin lanetli çılgın oyununa gelip yoksulluğa ve sıkıntıya düştüğünü anımsadı. Acı ve üzüntüden kendini kaybederek ne pahasına olursa olsun hemen yukarıya çıkıp Giacinta'nın yeniden gözüne girmeye karar verene dek kendini toparlayamadı. Kararını da hemen uyguladı! Ama Giacinta'nın kapısını çaldığında içerdeki ölüm sessizliği sürdü. Kulağını anahtar deliğine dayadı, ama bir soluk bile duyamadı. Birkaç kez yalvaran bir sesle "Giacinta!" diye seslendi, ama hiçbir yanıt alamayınca yaptığı saçmalığı çok dokunaklı bir biçimde itiraf etmeye koyuldu. Şeytanın lanetli şarlatan Celionati kılığında onu yanılttığını, sonra da derin pişmanlığını ve ateşli aşkını dile getirdi.

Bunun üzerine aşağıdan, "Paskalya perhizine daha çok zaman olmasına karşın, evimde sabahın köründe böyle ağlayan sızlayan bu eşeğin kim olduğunu doğrusu bilmek istiyorum!" diyen bir ses duyuldu. Bu zor zahmet merdivenleri tırmanan şişman ev sahibi Senyor Pasquale'nin sesiydi. Giglio'yu görünce, "Ah siz misiniz Senyor Giglio? Saçma trajedilerinizden birinden ahlı vahlı rolünüzü boş bir odaya okumanız için sizi hangi şeytan dürttü?" diye sordu.

"Boş odaya mı?" diye haykırdı Giglio. "Boş oda mı? Tanrı aşkına Senyor Pasquale söyleyin bana Giacinta nerede? Nerede o? Bütün hayatım, her şeyim!"

Senyor Pasquale, Giglio'ya bir süre gözünü dikip baktıktan sonra sakin bir sesle, "Senyor Giglio, durumunuzu biliyorum. Bütün Roma aklınız başınızda olmadığı için sahneyi bıraktığınızı duydu. Doktora gidin, doktora gidin, sizden birkaç litre kan alsın ve başınızı soğuk suya soksun!" dedi.

"Henüz çıldırmadım!" diye bağırdı Giglio. "Ama bana hemen Giacinta'nın nerde olduğunu söylemezseniz çıldıracağım."

"Bir hafta önce Giacinta'nın yaşlı Beatrice'le birlikte evden ne koşullarda ayrıldığını bilmediğinize inanmamı mı bekliyorsunuz Senyor Giglio?" diye sözünü sürdürdü sakin bir sesle Senyor Pasquale.

Buna karşın Giglio, "Giacinta nerede?" diye öfkeyle haykırıp şişman ev sahibinin gırtlağına sarılınca ev sahibi, "İmdat! İmdat! Katiller!" diye öylesine güçlü bir sesle bağırmaya başladı ki bütün ev ayaklandı. Ayak işlerine bakan güçlü kuvvetli bir oğlan gelip zavallı Giglio'yu kıskıvrak yakaladı ve onu merdivenlerden aşağıya sürükleyip elindeki bir bez bebeği fırlatırcasına kolaylıkla evden dışarı attı.

Kötü düşüşüne aldırmayan Giglio ayağa kalktı ve çılgınlığa yakın bir ruh hali içinde Roma sokaklarında oraya buraya koşmaya başladı. Her zaman aceleyle tiyatroya gitmesi gereken saat geldiğinde alışkanlıkların verdiği iç güdüyle

ayakları onu aynı yere, oyuncuların giyinme odasına götürdü. Ancak oraya vardığında nerede olduğunun bilincine vardı ve izleyiciyi şaşırtmak yani furore yaratmak için gümüş ve altınla süslenip, tam bir ciddiyetle ortaya çıkıp gösterişli hareketlerle yüksek sesle dizelerini okuyan trajik kahramanların yerine Pantolon'u, Arlecchino'yu, Truffaldino'yu ve Colombina'yı ve İtalyan commedia dell'arte'nin tüm maskelilerinin çevresini sardığını görünce şaşırdı ve orada uykudan yeni uyanıp çevresinin o güne dek görmediği sıra dışı çılgın bir kalabalıkla sarılmış olduğunu gören biri gibi şaşkınlıktan çevresine fal taşı gibi açılmış gözlerle bakakaldı.

Giglio'nun şaşkın ve perişan görünümü emprezaryoda pişmanlık gibi bir duygu uyandırmış olmalı ki birdenbire yufka yürekli bir adama dönüştü.

"Beni bıraktığınızdan beri her şeyin çok değişmiş olması sizi şaşırtmıştır, Senyor Fava." dedi genç adama, "Daha önce övündüğümüz acıklı dramların halka sıkıcı gelmeye başladığını itiraf etmek zorundayım ve bu tatsız durum özellikle kesemi giderek hafiflettiği için beni de sardı. O trajik şeylerden kurtulup tiyatromu maskelerin özgür hareketlerine ve hoş şakalarına teslim ettim, işlerim de çok iyi gidiyor."

"Ha!" diye bağırdı Giglio, yanakları al al. "Ha, Senyor Emprezaryo, beni kaybettiğiniz için trajedilerinizin sonunun geldiğini itiraf edin. Kahramanın düşüşüyle soluğunun can verdiği malzeme de toz olup dağıldı. Öyle olmadı mı?"

"O kadar derine inmeyelim." diye yanıtladı emprezaryo gülümseyerek. "Sanırım ruh haliniz pek iyi değil. Onun için size gidip pantomimi izlemeniz için ısrar ediyorum. Sizi neşelendirir ya da fikrinizi değiştirip yine benim hizmetime girmeye karar verirsiniz, ama çok farklı bir biçimde kuşkusuz. Böyle bir şey olası – ama haydi gidin, gidin? İşte size bir bilet, tiyatroma canınız ne zaman isterse gelin?"

Giglio pantomimi izleme arzusundan çok, çevresine karşı duyduğu ilgisizlikten söyleneni yaptı.

Ona yakın bir yerde iki maskeli durmuş ateşli bir konuşmaya dalmışlardı. Giglio birkaç kez adının geçtiğini duyduğunda uyurgezer hali kayboldu ve tanınmadan onları dinleyebilmek için pelerinini gözlerinin üzerine çekerek daha da yaklaştı.

"Haklısın." dedi maskelilerden biri. "Bu tiyatroda artık trajedi oynanmamasının nedeni Fava. Senin tersine bu sahneyi terk ettiği için onu kınamıyorum, ama sahnedeyken oyun tarzına gelince."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu öbürü.

"Yani Fava sahnedeyken sık sık bir furore yaratabiliyordu, ama bence olabilecek en berbat oyuncuydu. Işıl ışıl parlayan gözler, biçimli bacaklar, şık giysiler, şapkanın üzerinde renkli tüyler ve ayakkabıların üzerinde geniş fiyonklar – bunlar genç bir trajik kahraman yaratmaya yeter mi? Fava sahneye dans eder gibi ölçülü adımlarla çıkıp öbür oyunculara aldırmadan localara doğru meyledip hanımlara ona hayran olmaları için yeterince zaman tanımak için uzun bir süre garip, yapmacık bir biçimde durduğunda bana gururla güneşlenen, süslü tüyleri olan genç bir horozu anımsatırdı. Dizeleri gözlerini devirerek, ellerini havayı testereyle keser gibi sallayarak, kâh ayaklarının ucunda yükselerek, kâh bir çakı gibi açılıp kapanır hareketler yaparak ve tekleyerek kötü bir biçimde söylemeye başladığında, söyle bana, hangi aklı başında insan bunlardan etkilenir? Ama biz İtalyanlar böyleyizdir, bizi bir anlığına kendimizden geçiren abartılı gösteriler ister, ama kanlı canlı olduğunu düşündüğümüz şeyin bizi garip hareketleriyle aldatan, yapay iplerin oynattığı cansız bir kukla olduğunun farkına varır varmaz onu küçümsemeye başlarız. Fava'ya da bu olacaktı, zamansız ölümünü kendi hazırlamasaydı, giderek silinecekti."

"Sanırım Fava'ya karşı çok acımasızsın." diye sözünü sürdürdü öbürü. "Onu burnu büyük ve yapmacık diye eleştirdiğinde, rolünü değil de kendini oynadığını ve izle-

yicilerin tümüne aldırmadığını söylediğinde haklı olabilirsin, ama onun kendine özgü bir yeteneği vardı ve sonunda deliliğe kapılmasına üzülmemiz gerekir, özellikle de büyük bir olasılıkla rol yapmanın verdiği gerginlikten olduğu için."

"Buna bir an bile inanma." diye yanıt verdi öbürü gülerek. "Fava'nın tümüyle aşkın verdiği burun büyüklüğünden çıldırdığına inanabilir misin? Bir prensesin ona âşık olduğuna inanıyor ve onu dağ bayır demeden her yerde izliyor. İşe yaramaz biri olduğu için öylesine yoksullaştı ki, bugün bir tabak kayış gibi makarna için şapkasını ve eldivenlerini bir fritterolide bırakmak zorunda kaldı."

"Ne diyorsun?" diye bağırdı öbürü. "Böyle çılgınlıklar oluyor mu? – Ama bize birçok akşam zevk verdiği için zavallı Giglio'ya yardım etmenin bir yolunu bulmalıyız. Cebine birçok duka aktardığı o emprezaryo köpeği ona sahip çıkıp hiç olmazsa açlıktan ölmesine izin vermemeli."

"Buna gerek yok," dedi öbürü, "çünkü Prenses Brambilla onun çılgınlığının ve yoksulluğunun farkında. Kadınlar her zaman aşk çılgınlıklarını yalnızca bağışlanır değil, aynı zamanda çekici de bulurlar ve merhamete hemen teslim oldukları için prenses biraz önce onun cebine dukalarla dolu küçük bir kese koydurdu."

Yabancı bu sözleri söylerken Giglio'nun eli düşünmeden cebine gitti ve cebinde gerçekten düş prensesinin ona verdiği anlaşılan, içinde altınların şıngırdadığı küçük bir kese olduğunu hissetti. Sanki elektrik çarpmışçasına tüm vücudundan bir titreme geçti. Dehşetin buz gibi soluğunu ensesinde hissettiği için onu perişan durumundan kurtaran bu beklenmedik mucizenin sevincine kendini kaptıramadı. Bilinmez güçlerin oyuncağı gibi hissetti kendini ve maskeli yabancının yanına koşmak istedi, ama o anda kaderini değiştiren konuşmayı yapan maskelinin öbürüyle birlikte iz bırakmadan ortadan kaybolduğunu fark etti.

Büyünün elinde eriyip gitmesinden korktuğu için keseyi cebinden çıkarıp var olduğuna kesinlikle inanmaya cesareti yoktu. Biraz sakinleşip düşünmeye başladığında büyülü güçlerin onunla dalga geçtiğini sandığı tüm olayların belki de maceracı ve sağı solu belli olmayan Celionati'nin derinlerden ve karanlıklardan çıkartıp Giglio'nun göremediği iplerin yardımıyla oynattığı bir güldürü olabileceği aklına geldi. Yabancı o kalabalıkta keseyi onun cebine kolaylıkla sokmuş olabilirdi, Prenses Brambilla'yla ilgili söyledikleri de Celionati'nin başlattığı şakanın bir devamı. Zihni doğal olarak tüm büyüyü sıradan gerçeğin içinde eritirken yabancının acımasız eleştirisinin açtığı yaraların acısını da anımsadı. Oyuncuların cehenneminde gururlarına yapılan ve yüreklerine işleyen bir saldırıdan daha dehşet verici bir işkence olamaz. Saldırılara ve incinmelere açık oldukları hissi kurbanların öfkesini arttırır ve darbelerin acısını yoğunlaştırır, bu acıyı bastırmaya ya da yok etmeye çalışsalar da darbe aldıklarını unutamazlar. Giglio süslü rengârenk tüyleriyle güneşte memnun mesut dolaşan. horozun ölümcül resmini bir türlü aklından çıkaramıyor ve istemese de bu karikatürün orijinaline tıpatıp uyduğunu kabul etmek zorunda kaldığı için sürekli bunu düşünüp öfkeleniyordu.

Bu kadar gergin olan Giglio'nun tiyatronun sık sık izleyicilerin kahkahaları, alkış sesleri ve neşeli bağrışmalarıyla çınlamasına karşın, oyunu izleyememesi ve pantomime ilgi duymaması doğaldı.

Pantomim kusursuz Arlecchino'nun tatlı ve şuh güzel Colombina'ya olan aşk maceralarıyla ilgili bin bir değişik durum sunuyordu. Yaşlı zengin Pantolon'un güzel kızı, parlak bir zırha bürünmüş olan şövalyenin ve bilge doktorun evlilik tekliflerini reddetmişti ve kara bir yüzü ve yamalı bohça gibi bir yeleği olan çevik küçük adamdan başkasını sevmemekte ve evlenmemekte diretiyordu. Arlecchino zaten ona sadık olan bu kızla kaçmış ve güçlü bir büyünün koru-

ması altında Pantolon'un, Truffaldino'nun, doktorun ve şövalyenin onları izlemesinden kolaylıkla sıyrılabilmişti. Sonunda Arlecchino'nun tam sevgilisiyle öpüşüp koklaşırken polisler tarafından yakalanıp onunla birlikte hapishaneye sürüklenerek götürüleceği an geldi. Öyle de oldu ama Pantolon ve onu izleyenler zavallı çifti gözlerinin yaşına bakmadan alaya alacakları ve Colombina'nın gözyaşları içinde diz çöküp Arlecchino'sunu bağışlamaları için yalvaracağı sırada Arlecchino kamçısını sallayınca dört bir yandan, havadan, yerden küçük, hoş görünümlü insancıklar çıkıp onun önünde eğildiler ve onları alıp zafer kazanmışçasına alıp götürdüler. Bundan sonra şaşkınlıktan dona kalan Pantolon hapishanedeki taş bir bankın üstüne perişan halde oturup doktoru ve şövalyeyi yanına oturmaları için davet eder ve üçü baş başa verip ne yapacaklarını düşünürler. Truffaldino arkalarında durup merakla başını onların başlarının arasına sokar ve her yönden yumruklansa da kıpırdamamakta direnir. Daha sonra kalkmaya çalıştıklarında kendilerini yerlerine bir büyüyle yapışmış bulurlar ve tam o sırada taş banktan güçlü bir çift kanat çıkar ve hepsi imdat diye bağıra bağıra dev gibi bir akbabanın sırtında uçarak uzaklaşırlar. Bundan sonra hapishane, ortasına her tarafı süslenmiş gösterişli bir taht yerleştirilmiş çelenklerle süslü sütunlu bir salona dönüşür. Davulların, flütlerin ve zillerin hoş sesi duyulur. Görkemli bir alay yaklaşır, Arlecchino Habeşlerin taşıdığı bir tahtırevanın üzerindedir, arkasında da muhteşem bir zafer arabasında Colombina görünür. İkisi zengin giysiler içindeki kral naipleri tarafından tahta götürülürler, Arlecchino kırbacını bir asa gibi kaldırır ve herkes saygıyla diz çöker, diz çöken kalabalığın arasında Pantolon ve öbürlerinin de olduğu görülür. Ve yüce imparator Arlecchino Colombina'sıyla birlikte olağanüstü güzel ve görkemli bir ülkeyi yönetmeye başlar!

Alay tiyatroya girer girmez Giglio başını kaldırıp baktığında şaşkınlıktan gözünü gördüklerinden alamadı, çünkü

Prenses Brambilla'nın alayını oluşturan her şey ve herkes, tekboynuzlar, Habeşler, katırların üzerinde dantel ören hanımlar vb oradaydı. Işıldayan altın bir lalenin içinde oturan, saygın bir devlet adamı olan bilgenin de orada olduğu ve geçerken başını kitabından kaldırıp sanki onu dostça selamladığı da gözünden kaçmadı. Tek değişiklik prensesin camları ayna olan kapalı arabasının yerini Colombina'nın üstü açık zafer arabasının almış olmasıydı.

Giglio'nun zihninde bu pantomimin de başına gelen garip olaylarla gizemli bir bağlantısı olduğu karanlık düşüncesi oluşmaya başlamıştı, ama düş kuran biri zihninin oluşturduğu imgeleri nasıl boşuna zihninde tutmak isterse, Giglio da nasıl bir bağlantı olduğunu zihninde bir türlü toparlayamadı.

En yakın kafede Giglio, Prenses Brambilla'nın dukalarının düşsel olmadıklarını, gerçekten şıngırdadıklarını ve iyi basılmış olduklarını gördü. "Hım, demek Celionati anlayışlı davranıp merhamet duyduğu için bu keseyi gizlice bana verdi, ben de Argentina Tiyatrosu'nun yıldızı olduğumda borcumu ona ödeyeceğim, böyle de olacak, çünkü ancak en kötü kıskançlıklar, en cesur entrikalar beni kötü bir oyuncu olarak lekeleyebilir." diye düşündü.

Paranın Celionati'den geldiğiyle ilgili geçerli nedenleri vardı, çünkü yaşlı adamın ona gerçekten zorda kaldığında yardım ettiği olmuştu. Ama zarif kesenin üzerine "Gördüğün düşün resmini unutma." yazısının işlenmiş olduğunu gördüğünde irkildi.

Bu sözleri dalgın dalgın düşünürken biri kulağının dibinde, "Seni sonunda buldum, seni alçak, seni nankör, seni yalancı canavar!" diye bağırdı. Giglio'yu yakalayan çirkin bir doktordu. Doktor hemen onun yanına oturdu ve ona hakaretler yağdırmayı sürdürdü.

"Benden ne istiyorsunuz? Deli misiniz? Aklınızı mı kaçırdınız yoksa?" diye bağırdı Giglio, ama doktor maskesini çıkardığında onun yaşlı Beatrice olduğunu gördü.

"Tüm azizler adına!" diye bağırdı Giglio, kendini kaybederek. "Siz misiniz Beatrice? Giacinta nerede? Nerede o güzel, tatlı çocuk? Yüreğim aşk ve özlemle paramparça oldu! Giacinta nerede?"

"İyi ki sordun, seni gidi lanet olası serseri!" diye yanıtladı Beatrice. "Zavallı Giacinta hapishanede, gençliği eriyip gidiyor. Hepsi senin yüzünden. Kafası seninle dolu olmasaydı ve akşamı sabırla bekleyip Prenses Brambilla'nın giysisinin süslerini dikerken parmağına iğneyi batırmasaydı, giysinin üzerindeki o korkunç leke olmayacaktı ve o değerli Bescapi Usta – cehenneme kadar yolu var, zararı ödemesini istemeyecek, biz istediği çok parayı bulamayınca da onu hapishaneye yollatmayacaktı. Sen bize yardım edebilirdin, ama biz beş para etmez bir oyuncu için yeterince değerli değildik..."

"Dur!" diye bağırdı Giglio, geveze yaşlı kadını susturarak. "Bana koşup her şeyi anlatmadığın için suç sende. Ben o tatlı kız için hayatımı veririm! Gece yarısı olmasa o iğrenç Bescapi'ye koşardım – bu dukalar – sevgilim bir saate kalmaz özgür olurdu. Ama gece yarısı olması önemli değil? Haydi, haydi, gidelim onu kurtaralım!" Bunları dedikten sonra Giglio fırlayıp gitti; yaşlı kadının alaycı kahkahaları onu izledi.

Oysa bir şeyi yapmak istemenin aşırı telaşı içinde genellikle en önemli noktayı unuturuz, Giglio da Roma'nın sokaklarında soluğu kesilene dek koştuktan sonra birdenbire Bescapi'nin adresini bilmediği için yaşlı kadına sorması gerektiğini fark etti. Sonunda kader ya da rastlantı sonucu Piazza di Spagna'ya ulaştı. "Bu Bescapi de nerede oturuyor Tanrı aşkına?" diye bağırdığında tam Bescapi'nin evinin önünde duruyordu. Hemen bir yabancı onu kolundan tutup eve soktu ve Bescapi orada oturduğu için sipariş ettiği maskeyi hiç kuşkusuz teslim alabileceğini söyledi. İçeri girdiklerinde adam Bescapi Usta evde olmadığı için hangi giysiyi sipariş ettiğini söylemesini istedi,

belki basit bir tabarro* ya da – ama Giglio saygın bir usta olan terziye çıldırmışçasına kan lekelerinden, hapishaneden, ödemeden ve birini hapisten kurtarmaktan öylesine çılgıncasına söz etmeye başladı ki adam şaşkınlıktan dona kaldı.

"Lanet olsun, ne desem anlamayacak mısın? Ustanı hemen buraya getir, o lanet köpeği." diye haykırdı Giglio terzinin yakasına yapışarak. Senyor Pasquale'nin evinde olanlar burada da yinelendi. Terzi öyle haykırmaya başladı ki insanlar her bir yandan oraya üşüştüler.

Bescapi de içeriye daldı, ama Giglio'yu görür görmez, "Tüm azizler adına, bu deli oyuncu zavallı Fava. Onu yakalayın hepiniz, onu yakalayın!" diye bağırdı. İnsanlar Giglio'nun üzerine çullanıp onu kolaylıkla güçsüz bıraktılar ve elini ayağını bağlayıp yatağa yatırdılar. Bescapi onun yanına gittiğinde açgözlülük, zalimlik ve daha bir sürü şeyle suçlandı ve Prenses Brambilla'nın giysisi, kan lekesi, ödeme vb konularda uzun bir konuşmayla karşılaştı.

"Lütfen sakin olun," dedi Bescapi kibarca, "lütfen sakinleşin sevgili Senyor Giglio ve size işkence eden bu hayaletlerden kurtulun! Birkaç dakika sonra olayları farklı değerlendireceksiniz."

Bescapi'nin ne demek istediği kısa sürede anlaşıldı, çünkü odaya bir cerrah girdi ve zavallı Giglio'nun direnmesine karşın damarlarından birini açtı. O gün olanlardan yorulmuş olan ve kan kaybeden Giglio bayılmışçasına derin bir uykuya daldı.

Uyandığında kendini zifiri bir karanlığın içinde buldu ve başına gelenleri güçlükle anımsadı. Onu çözdüklerini hissedebiliyordu, ama kımıldayamayacak kadar halsizdi. Kapıdaki bir çatlaktan hafif bir ışık sızar gibiydi, birinin soluk aldığını, sonra da anlaşılabilir sözlere dönüşen bir fısıltı duydu-

---

pelerin

ğunu sandı. "Siz misiniz değerli prensim? Hem de böyle bir durumdasınız. Öyle küçük, öyle küçüksünüz ki bonbon kutuma sığabilirsiniz! Ama sizi daha az sevdiğimi ve saydığımı sanmayın, çünkü sizin sıra dışı saygın bir beyefendi olduğunuzu ve bunun düşlerimden biri olduğunu bilmediğimi mi sanıyorsunuz? Bana yarın kendinizi, yalnızca sesinizle olsa bile gösterme nezaketinde bulunur musunuz? Benim gibi yoksul bir kıza bir bakışınızı esirgemeyin, bunların olması kaçınılmazdı yoksa..." Bundan sonra sözler anlaşılmaz bir fısıltıya dönüştü yeniden. Sesin sıra dışı bir tatlılığı ve hoşluğu vardı. Giglio iliklerine kadar titrediğini hissetti, ama daha dikkatli dinlemeye çalışmasına karşın, yakın bir kaynaktan gelen bir su şırıltısını andıran fısıltı onun bir ninni gibi yeniden uykuya dalmasına neden oldu.

Birinin onu hafifçe sarmasıyla uyandığında odaya gün ışığı dolmuştu. Önünde duran Bescapi Usta elini tuttu ve sıcak bir gülümsemeyle, "Kendinizi daha iyi hissediyorsunuz, değil mi sevgili Senyor? Azizlere şükürler olsun! Biraz solgunsunuz ama nabzınız düzgün atıyor. Dün nöbetiniz tuttuğunda Tanrı sizi benim evime yolladı ve benim Roma'nın en iyi oyuncusu olduğunu düşündüğüm, ayrılması bizi derin acılara sürükleyen birine küçük bir iyilikte bulunmamı sağladı."

Bescapi'nin sözleri Giglio'nun yarasına güçlü bir merhem gibi geldi, ama ciddi ve neşesiz bir sesle, "Senyor Bescapi evinize geldiğimde ne hastaydım ne de deli. Nişanlım Giacinta Soardi'yi bozduğu, daha doğrusu naziklerin naziği parmağına batan bir iğne yüzünden yarasından sıçrayan kanla giysinin üzerine gül rengi ikor* sıçratıp kutsadığı güzel bir giysinin tazminatını ödeyemediği için hapse attıracak kadar katı yürekli davrandınız. Giysi için ne kadar istediğinizi hemen söyleyin. Size ödeyeceğim sonra da o tatlı, güzel çocuğu sizin

---

tanrıların damarlarında kan yerine dolaşan ter gibi bir sıvı.

hırsınız yüzünden çürüdüğü hapishaneden kurtarmaya gideceğiz." Giglio böyle dedikten sonra yataktan olabildiğince çabuk kalktı ve cebinden gerekirse tümünü boşaltacağı duka dolu keseyi çıkardı.

Ama Bescapi ona bakarak, "Böyle saçma şeyleri nasıl düşünürsünüz Senyor Giglio? Benim ne Giacinta'nın bozduğu giysiden, ne kan lekelerinden ne de hapishaneye atılmış insanlardan haberim var!" diye yanıt verdi. Giglio, Beatrice'den duyduğu tüm olayları ve Giacinta'nın odasında gördüğü giysiyi ayrıntılı anlattığında Bescapi yaşlı kadının onu kandırdığına kuşkusu olmadığını söyledi ve, "Bunların tek kelimesinin bile doğru olmadığına sizi temin ederim, ben Giacinta'ya işlemesi için hiçbir zaman öyle bir giysi vermedim." dedi.

Giglio, Bescapi'nin parayı almak istememesi başka türlü açıklanamayacağından ona inanmak zorunda kaldığı için, bir kez daha onu pençesine almış garip bir büyünün etkisinde olduğunu düşündü. Bescapi Usta'nın yanından ayrılıp aşkının yeniden alevlendiği tatlı Giacinta'yı şansın ona getirmesini ummaktan başka yapabileceği bir şey yoktu.

Bescapi'nin kapısının önünde Giglio'nun binlerce mil uzakta olmasını dilediği biri duruyordu, yaşlı Celionati'ydi bu. "Amma da iyi bir insansınız!" diye seslendi gülerek Giglio'ya. "Talihin cilvesi olarak sahip olduğunuz dukalarınızdan artık sevgiliniz olmayan sevgiliniz uğruna vazgeçmeye razısınız demek."

"Siz tekin olmayan ürkünç bir insansınız! Neden yaşamıma el koydunuz? Neden varlığımı yönetmek istiyorsunuz? Sizi fazla zorlamadığını sandığım her şeyi bilirlikle övünüyorsunuz, her hareketimi izleyen casuslarla etrafımı sardınız, herkesi bana karşı kışkırtıyorsunuz. Giacinta'yı ve işimi kaybetmem sizin yüzünüzden – sizin sonu gelmeyen numaralarınız..."

"Eski oyuncu, önemli beyefendi Giglio Fava'yla uğraşmak yerine yapacak bir sürü işim var." dedi Celionati bir

kahkaha atarak. "Ama oğlum Giglio, seni amacına ulaşman için yönlendirecek birine gerçekten gereksinim..."

"Ben bir yetişkinim," dedi Giglio, "ve sizden ricam şarlatan, bırakın ben kendimi idare edeyim."

"Ha, ha! Bu kadar dik kafalı olma! Ya senin iyiliğin için uğraşıyorsam? Ya sana kusursuz bir dünyevi mutluluk vermeyi tasarlıyorsam ve Prenses Brambilla'yla aranı bulmaya çalışıyorsam?"

"Ah Giacinta, Giacinta, ben bir zavallıyım, seni kaybettim! Bana dünden daha acı bir talihsizlik getiren bir gün oldu mu?" diye bağırdı Giglio kendini kaybedercesine.

"Haydi, haydi!" dedi Celionati onu yatıştırmaya çalışarak. "O kadar da talihsiz bir gün değildi. Bir tabak yarı pişmiş makarnayı ödemek için eldivenlerini, şapkanı ve pelerinini gözden çıkarmanın verdiği rahatsızlığı atlattıktan sonra, tiyatroda söylenenler sana ders olacak gibiydi, ardından da olağanüstü bir gösteri izledin, dünyanın en iyisini çünkü en derin gerçekleri sözcüklere gereksinim olmadan söylüyor, sonra da sende olmayan dukaları cebinde..."

"Onlar sizden geldi biliyorum." diye sözünü kesti Giglio.

"Öyle bile olsa," diye sözünü sürdürdü Celionati, "fark etmez; altınları aldığını, midenle barıştığını, mutlu olarak Bescapi'nin evine gittiğini, çok gereksinim olan kan vermenden sonra geceyi sevdiğinle aynı çatı altında geçirdiğini söylemek yeterli."

"Ne diyorsunuz siz?" diye bağırdı Giglio. "Sevgilimle mi? Sevdiğimle aynı çatı altında mı?"

"Evet, öyle." diye onayladı Celionati. "Yukarıya bak!"

Giglio denileni yaptı ve güzel Giacinta'sını çok şık giyinmiş, her zamankinden daha güzel, arkasında yaşlı Beatrice ile balkonda görünce yüreğinde yüzlerce şimşek çakmış gibi oldu. "Giacinta, Giacintam, tatlım, hayatım!" diye seslendi özlemle. Ama Giacinta ona küçümser gibi bir bakış fırlattı ve Beatrice'yle birlikte içeriye girdi.

"Hâlâ o lanet olası smorfia'sında inat ediyor ama düzelir." dedi Giglio öfkeyle.

"Biraz zor." dedi Celionati, "çünkü sevgili Giglio, sen Prenses Brambilla'yı cüretle izlerken önemli ve yakışıklı bir prensin senin donna'na kur yaptığını büyük bir olasılıkla bilmiyorsun ve anlaşılıyor ki..."

"Cehennemin tüm şeytanları!" diye haykırdı Giglio. "O yaşlı şeytan Beatrice o herife sattı onu, ama ben o kötü kadını fare zehriyle zehirleyip o baş belası prensin kalbine bir hançer saplayacağım..."

"Öyle bir şey yapmaya kalkma sevgili Giglio." diye sözünü kesti Celionati. "Sessizce evine git ve yine kafana kötü düşünceler doluşursa kan aldır! Tanrı seni korusun! Birbirimizi yine Corso'da göreceğimize kuşku yok." Böyle dedikten sonra sokağın karşı tarafına geçip gitti.

Giglio balkona öfkeli bakışlar fırlatarak, dişlerini sıkarak ve en olmadık küfürleri sallayarak orada kalakaldı. Bescapi Usta başını pencereden çıkarıp Giglio'ya kibarca içeri girmesini ve yaklaşmakta olan nöbetini orada beklemesini önerdiğinde Giglio, Bescapi'nin yaşlı kadınla bir olup ona karşı komplo kurduğunu sanarak, "Lanet olası muhabbet tellalı!" diye haykırdı ve koşarak oradan uzaklaştı.

Corso'da birkaç eski arkadaşına rastladı ve onlarla birlikte ateşli Syrakusa şarabının sıcağıyla öfkesini, aşk acısını ve umarsızlığını bastırmak için yakındaki bir şarap evine girdi.

Böyle bir karar pek akıl kârı değildir, çünkü insanın öfkesini yok eden sıcaklık denetimsiz alevlenip insanın içinde ateşten korunması gereken her şeyi tutuşturabilir, ama Giglio'nun durumunda bu böyle olmadı ve her şey yolunda gitti. Oyuncularla yaptığı neşeli ve canlı sohbet, tiyatroyla ilgili anılar ve hoş öykülerle neşelenip başına gelen talihsizlikleri unuttu. Vedalaşırken o akşam Corso'ya olabildiğince fantastik maskeler takıp gitmeye karar verdiler.

Giglio'ya daha önce de bir kez kullandığı bir giysi yeterince garip gelmişti, ama bu kez garip görünümlü pantolonundan nefret etmediği gibi pelerinin sırtından bir bayrak çıkıyor gibi görünmesi için bir sopaya takıp sırtına almaya karar verdi ve böyle giyinerek düş resmini ve yitirdiği sevgilisini unutarak sokaklarda dolu dizgin bir neşeyle dolaşmaya başladı. Ama Pistoja Sarayı'na yakın bir yerde bir zamanlar Giacinta'yı şaşırtmış olan görkemli giysilere bürünmüş ince ve soylu daha doğrusu, uyanık olduğunda gözünün önünde beliren düş resmindeki gibi uzun boylu, soylu biri ansızın ona yaklaştığında yerine mıhlanmış gibi kalakaldı. Vücuduna bir yıldırım saplanmış gibiydi, ama sevgilinin güzel resmi birdenbire insanın karşısına çıktığında zihni felce uğratan özlem dolu aşkın verdiği gerginlik ve algılamanın o güne dek yaşamadığı büyük bir zevkin verdiği neşeli bir yüreklilikte nasıl yok olup gittiğini anlayamadı. Bir ayağını öne atıp, göğsünü şişirdi, omuzlarını içeriye çekerek en olağanüstü konuşmalarını yaptığı duruşunu aldı ve sert peruğunun üzerindeki uzun, sivri uçlu horoz tüyleriyle bezenmiş şapkasını çıkardı. Çok büyük gözlüklerinin arkasından Prenses Brambilla'ya bakarak (o olduğuna kuşku yoktu) kılık değiştirmişliğine uyan çatlak bir sesle konuşmaya başladı: "Perilerin en güzeli, şu anda yeryüzünde yürüyen tanrıçaların en yücesi, görünümünün zafer kazanmış güzelliğini kıskanç balmumu gizliyor, ama onu saran ışıltı, genç yaşlı demeden tüm yüreklere binlerce yıldırım saçıyor ve onları aşk ve büyülenmeyle ateşleyerek bu tanrısal varlığa biat ettiriyor."

"Hangi tumturaklı trajediden bu güzel sözleri ödünç aldınız, Yüzbaşı Pantolon ya da her kimseniz! Söyleyin bakalım, sırtınızda böyle gururla taşıdığınız ödül hangi zaferden kalma?" diye yanıt verdi prenses.

"Ödül değil." diye bağırdı Giglio. "Çünkü hâlâ zafer kazanmaya çalışıyorum! Pelerinimin kıvrımları arasından meltemlerin size doğru üfürdüğü, ant içtiğim çok ateşli bir özle-

min umut bayrağı o! Benim kayıtsız şartsız teslim olduğumu ilan eden, 'Bana acıyın!' işaretim. Beni şövalyeniz olarak kabul edin prenses, o zaman yiğitçe savaşıp zaferler kazanır ve sizin güzelliğiniz ve zarafetinizin ödülünü gururla taşırım."

"Şövalyem olmak istiyorsanız, doğru dürüst zırh giyin!" dedi prenses. "Başınıza tehdit edici bir miğfer takın ve geniş bir kılıç tutun! O zaman size inanırım."

"Rinaldo'nun Armida'sı gibi benim hanımefendim olmak istiyorsanız, her şeyinizle öyle olun! Beni tehlikeli bir büyü gibi baştan çıkaran gösterişli süslerinizi çıkartın. O parlak kan lekesi..."

"Siz aklınızı kaçırmışsınız!" diye bağırdı prenses ve Giglio'yu orada bırakarak yürüyüp gitti.

Giglio'ya sanki prensesle konuşan kendisi değilmiş ve anlamadığı bir şeyi bilinçsizce söylüyormuş gibi geldi ve neredeyse Senyor Pasquale'nin ve Bescapi Usta'nın onu bir deli gibi görmelerine hak verdi. O sırada maskeli bir topluluk belirdi; ürkünç yüzleri çılgın bir düş gücünün ürünlerini ortaya seriyordu. Arkadaşlarını tanıyan Giglio yeniden o coşkulu neşesine kavuştu. Hoplayıp zıplayan, dans eden guruba katıldı ve, "Durmayın, durmayın çılgın hayaletler! Hareket edin, yakışık almaz şakaların yüce ve muzır ruhları! Ben sizinim, sizden biri olarak görün beni!" diye bağırmaya başladı.

Giglio arkadaşlarının arasında şişesinden Prenses Brambilla'nın çıktığı yaşlı adamı gördüğünü sandı ve ne olduğunu anlayamadan yaşlı adam onu yakalayıp fırıldak gibi döndürdükten sonra, kulağına cırtlak bir sesle, "Küçük kardeş, seni yakaladım! Küçük kardeş, seni yakaladım!" diye bağırdı.

Üçüncü Bölüm

Pulcinell'i komik bulmayan ve yavan sayan sarı saçlılar hakkında. – Alman ve İtalyan mizahı. – Kafe Greco'da oturan şarlatan kafede oturmak yerine Ganj nehrinin kenarında Paris enfiyesi imal ettiğinde ısrar ediyor. – Urdar ülkesini yöneten Kral Ophioch'un ve Kraliçe Liris'in olağanüstü öyküsü. – Kral Cophetua bir dilenciyle nasıl evlendi, soylu bir prenses kötü bir komedyenin arkasından nasıl koştu ve Giglio tahta bir kılıç kuşandıktan sonra kendi benliği dans etmeye başladığı için durmak zorunda kalana dek yüzden fazla maskeliye nasıl çarptı.

"Siz sarı saçlı, mavi gözlü, onurlu gençler! Gürleyen tok bir sesle, 'İyi akşamlar, güzel çocuğum!' dediğinizde en küstah genç hizmetçi kızı bile telaşlandırırsınız! Sonu gelmeyen bir kış yüzünden buz tutmuş kanınızı Tramontana'nın çılgın esintileri ya da bir aşk şarkısının ateşi eritebilir mi? Karnavalımızın büyük bir zenginlikle sunduğu tüm güldürülerin en çılgınının ve en gülüncünün değerini takdir edemezken, neden yüce yaşam sevincinizle ve bozulmamış yaşam enerjinizle böbürleniyorsunuz! Üstelik bizim değerli Pulcinell'imizi bazen sıkıcı ve hiç de gülünç bulmama cüretini gösteriyorsunuz ve en gülünç ve sıra dışı mizah yaratılarını bozuk bir zihnin ürünü diye nitelendiriyorsunuz!"

Bu sözlerin sahibi, o dönemde Strada Condotti'deki Kafe Greco'da toplanan ve o akşam Karnavalda olup biten gariplikleri çok sert eleştiren Alman sanatçılara katılmak için oraya giden Celionati'ydi.

"Nasıl böyle şeyler söyleyebiliyorsunuz Üstat Celionati?" diye yanıt verdi Alman ressam Franz Reinhold. "Bu söylediklerinizi, hakkında genellikle olumlu şeyler söylediğiniz Alman kişilik yapısıyla hiç uyuşmuyor. Biz Almanları her zaman bir şakanın yüzeysel bir şaka olmaktan öte bir anlamı olmasını söylediğimiz için kınadığınız doğru ve sizin düşündüğünüzden farklı bir biçimde olsa da haklı olduğunuzu itiraf etmek zorundayım. İroniyi yalnızca mecazi anlamda alacak kadar aptal olduğumuzu düşünüyorsanız Tanrı size akıl versin! Büyük bir yanılgıya düşüyorsunuz. Siz İtalyanların bir şakayı yalnızca bir şaka olarak almaya bizden daha alışık olduğunuzu anlayabiliyoruz, ama keşke sizin şakalarınızla bizimkiler arasındaki, daha doğrusu sizin ironinizle bizimki arasındaki farkı açıklayabilsem! Biz de biraz önce Corso'nun altını üstüne getiren çılgın ve garip figürlerden söz ediyorduk, buna bir benzetme ekleyebilirim. Garip birinin ürkünç mimikleriyle insanları gülmekten kırıp geçirdiğini gördüğümde ona özgün bir imgenin göründüğünü ve onunla konuştuğunu, ama onun ne dediğini anlamadığını düşünürüm, nasıl ki insan gerçek yaşamda anlamadığı garip bir dildeki bir şeyi kavramaya çalışırken bilinçsizce özgün örneğin hareketlerini çaba gerektirdiği için abartılı bir biçimde taklit ederse. İşte bizim şakalarımız, bir deredeki gizli bir taşın üzerinden akan suyu dalgalandırması gibi, içimizin derinliklerinden konuşan özgün imgenin dilini ve ironinin içsel kurallarına uygun davranışları üretiyor. Ama dıştan görülen ve malzemesini dıştan alan kaba şakalarınızı ve ülkenizin bu tür mizah yaratmadaki olağanüstü yeteneğini takdir etmediğimi sanmayın Üstat Celionati. Beni bağışlayın Celionati, ama kaba şakaların dayanılır olabilmeleri için birazcık iyi huylu olmak gerekir, ben sizin gülünç kişiliklerinizde bunu bulamıyorum. Şakalarımıza saf tutan iyi huylar sizin Pulcinell'inizde ve yüzlerce maskelinizin canlılık veren müstehcenlik prensibinde yok olup gidiyor ve insan onların garip-

liklerinin altında sizi deliliğe ve cinayete iten ürkünç ve korkutucu öfkeyi, nefreti ve umarsızlığı biraz görebiliyor. Karnavalda herkesin bir mum taşıyıp başka birinin mumunu söndürmeye çalıştığı günde tüm o çılgınca tezahürat ve kahkaha tufanı arasında tüm Corso 'Ammazzato sia, chi non porta moccolo'* diye öfkeli haykırışlarla inliyor. Kalabalığın çılgın coşkusu beni de sarıyor, ben de mum söndürmekten ve 'Ammazzato sia!' diye haykırmaktan geri kalmıyorum. Ama inanın bana Celionati o anda Alman kişilik yapısındaki iyi huyları tümüyle bastıran tekin olmayan bir titremenin etkisine giriyorum."

"İyi huyluluk mu?" dedi Celionati gülümseyerek. "Söyleyin bana iyi huylu Alman arkadaşım, bizim tiyatro maskelerimizle ilgili düşünceniz nedir? Pantolonumuz, Brighellamız ve Tartagliamızla!"

"Bence bu maskeler çok hoş bir alay, isabetli bir ironi ve çok özgür ve terbiyesiz bir ruh hali zenginliğini ortaya çıkarıyorlar, ama insan doğasının kendisinden çok, onun değişik biçimlerdeki dış görünümüyle ilgili olduklarını, yani daha iyi ve öz söylemek gerekirse, insandan çok insanları ele aldıklarını söylemek zorundayım. Ayrıca Celionati, lütfen ülkenizde çok derin bir mizah yeteneği olan insanlar bulunduğundan kuşku duyacak kadar deli olduğumu sanmayın. Görünmez Kilise ülkeler arasında ayrım yapmaz ve her yerde üyeleri vardır. Size gelince Üstat Celionati, sizin yapıp ettikleriniz uzun bir süredir bize garip geliyor. Kendinizi halka değişik bir şarlatan olarak gösteriyorsunuz, ama sonra İtalyan kişilik yapınızı unutup bizim dostluğumuzdan keyif alıyorsunuz ve bizi yüreğimizde derin etkiler bırakan olağanüstü öykülerle sevindiriyorsunuz; bize çocukça şeyler anlatmanıza karşın, bizi kendimizden geçiren garip bir büyünün etkisi altına sokuyorsunuz. Halk sizi bir büyücü olarak yadsımak-

---

* Mum taşımayan öldürülsün.

ta haklı. Bana sorarsanız, tümü aynı birlikten olsa da bazı olağanüstü üyeleri olan Görünmez Kilise'nin bir üyesi olduğunuzu düşünüyorum."

"Siz beni ne sanıyorsunuz Ressam Bey?" diye haykırdı Celionati öfkeyle. "Benimle ilgili ne olmadık şeyler düşünüyorsunuz ve ne gibi kuşkularınız var? Hepiniz benim burada sizinle oturup Urdar'ın kaynağının duru su aynasına bakmadığınız ve Liris size gülümsemediği sürece anlamaya başlayamayacağınız anlamsız şeylerle ilgili anlamsız konuşmalar yaptığımı mı düşünüyorsunuz?"

Herkes, "Ha, ha! Eski oyunlarına yine başladı! Devam et büyücü, devam et!" diye bağırdı.

"Hiçbirinizin kafasında bir damla akıl yok mu?" diye bağırdı Celionati hep birlikte bağıranlara ve yumruğunu masaya öyle sert indirdi ki herkes sus pus oldu.

"Hiçbirinizde kafa yok mu?" diye sürdürdü konuşmasını biraz sakinleşerek. "Oyunlar mı? Danslar mı? Size burada sizinle oturduğumdan ve vücudunuzdaki kulaklarınızla işittiğinizi sandığınız bir sohbet yürüttüğümden nasıl böyle emin olduğunuzu sormak isterim? Ya hınzır bir hava cini sizinle dalga geçiyorsa? İtalyanların ironiden anlamadığına inandırmaya çalıştığınız Celionati'nin Ganj'ın kenarında dolaşıp mistik bir idolün burun delikleri için Paris enfiyesi yapmak üzere kokulu çiçekler toplamadığını kim garanti edebilir? Ya da belki Memfis'in karanlık ve ürkünç mezarları arasında dolaşıp Argentina Tiyatrosu'nun onurlu prenslerine şifa niyetiyle en eski krallardan sol ayaklarının küçük parmaklarını istemekte olmadığını! Ya da Urdar Kaynağı'nın kenarında oturup en yakın arkadaşı Sihirbaz Ruffiamonte'yle derin bir sohbete dalmadığını! Ama durun! Celionati gerçekten burada, Kafe Greco'da oturuyor gibi yapacağım ve böyle şeyler dinlemek istiyorsanız size Kral Ophioch'u, Kraliçe Liris'i ve Urdar Kaynağı'nın su aynasını anlatacağım."

"Evet anlatın bize." dedi genç sanatçılardan biri. "Bunun da herkese çılgınca ve olağanüstü gelen, ama dinlemesi hoş öykülerinizden biri olacağını sanıyorum."

"Hiçbiriniz anlamsız peri masalları anlatacağımı sanmasın." diye başladı konuşmasına Celionati. "Ve hiçbirinizin olayların anlattığım gibi olmadığından kuşkulanmasına izin vermeyeceğim! Tüm öyküyü bir açıdan öykünün ana karakteri olan arkadaşım Ruffiamonte'nin ağzından öğrendiğimi söylersem tüm kuşkularınız kaybolur. İkimiz İzlanda'nın ateşleri arasında dolaşıp ateş sellerinden doğan bir nazarlığı ararken Urdar'dan söz ettiğimizden beri iki yüz yıl bile geçmedi. Bu nedenle kulaklarınızı dikin ve zihinlerinizi açın!"

İşte şimdi sevgili okuyucum, anlatmakta olduğum olaylarla tam bir bağlantısı olmayan ve bağımsız bir öykü olduğu için eleştiriye açık olan bir öykü dinlemeye hazır ol. Ama bazen insan farklı bir yöne götüren bir yolu bilerek izlerse, birdenbire kendini amaçladığı ama gözden kaybettiği yerde bulur. Bu nedenle bu öykü yanlış bir yol gibi gözükse de seni aslında ana öykünün kalbine götürüyor. Öyleyse ey sevgili okuyucu olağanüstü olanı dinle:

Kral Ophioch ve Kraliçe Liris'in Öyküsü

Çok çok uzun yıllar önce, diyelim Paskalya'dan önceki perhizin ilk çarşambasının büyük perhizin arife günü salıyı hemen izlediği gibi bir zamanda, Urdar ülkesini Kral Ophioch yönetirdi. Alman Büsching'in* Udar ülkesinin yerini coğrafya bağlamında tam olarak belirtip belirtmediğini bilmiyorum.

Ama Sihirbaz Ruffiamonte'nin bana binlerce kez söyleyip inandırdığına göre, var olan ya da var olabilecek olan ül-

---

Anton Friedrich Büsching (1724-1793): Önemli bir coğrafya el kitabının yazarı.

kelerin en beğenileceklerinden biri olduğuna kuşku yok. Çayırları çok bol ve güzel çimen ve ot ürettiği için damak tadı en gelişmiş inek bile sevgili vatanını terk etmek istemezdi. Alabildiğine uzanan ormanlarında yalnızca ağaçlar, bitkiler ve birinci sınıf av hayvanları yoktu, öylesine güzel kokular da vardı ki meltemler sabah akşam demeden onların arasında dolaşmaktan bıkmazlardı. Bağlar, zeytinlikler vardı ve her tür meyve dolup taşardı. Gümüş gibi akan duru dereler tüm ülkeyi boydan boya kat ederdi; gümüş ve altın gerçek zenginler gibi gösterişsiz, solgun bir griye bürünmüş dağların sundukları armağanlardı. Birazcık zahmete katlanan biri kumu kazıdığında gömleğinde ya da yeleğinde düğme olarak kullanabileceği en değerli taşları çıkarabilirdi. Mermer ve kaymaktaşından yapılma sarayın dışında tuğladan yapılma kentler olmadığı için, bu insanlar medeniyetten nasiplerini alamamışlardı ve sağlam duvarların koruması altında koltuğunda rahatça oturmanın, her an utanmaz bir ağacın yapraklarını pencereye doğru uzatması ya da davet edilmemiş bir konuk gibi lafa karışırcasına sarmaşıkların ve dalların duvar kâğıdı görevi yapması tehlikesiyle karşı karşıya kalarak, mırıldanan bir derenin kenarında hışırdayan çalılıklarla sarılı mütevazı bir kulübede oturmaktan daha iyi olduğundan haberleri yoktu. Üstelik Urdar vatandaşlarının çok vatansever olduklarını, krallarını gözlerinin önünde olmadığı zamanlarda bile çok sevdiklerini, onun doğum günü dışındaki günlerde de "çok yaşa kralım!" diye bağırdıklarını düşününce Kral Ophioch'un güneşin altındaki en mutlu kral olduğunu sanabilirsiniz. O ve ülkenin en akıllı diye bilinenlerinin çoğu çevrelerindeki görkemin farkına varmalarını engelleyen garip bir hüzün içinde olmasalardı öyle de olabilirdi. Kral Ophioch akıllı bir gençti, parlak bir zekâsı, anlama yeteneği ve şiirsel duyarlılığı bile vardı. Şiirsel duyarlılık yaşadığı çağda anlaşılır ve bağışlanabilir bir şey olmasaydı, bu inanılmaz ve uygunsuz bir şey olurdu.

Kral Ophioch'un ruhunda, olağanüstü bir mutluluğun var olduğu ve doğanın en gözde çocuğu insanı sevgiyle kucaklayarak beslediği, en yüce ideali ve saf uyumu anlaması için varlığı bir bütün olarak doğrudan algılamasına izin verilen tarihöncesi zamanların yankıları kalmış olmalı, çünkü Ophioch sık sık ormanın gizemli hışırtısının, çalılıkların ve kaynakların fısıltısının onunla tatlı seslerle konuştuğunu, onu tutmak için altın bulutlardan ışıltılı kolların uzandığını hisseder, göğsü yoğun bir özlemle dolup taşardı. Ama sonra bunların tümü verimsiz çılgın bir karmaşa tarafından yutulur, onu annesine yabancılaştıran ve annesinin öfkesi yüzünden çaresizce terk edilmiş bırakan, ürkünç ve karanlık bir iblisin buz gibi kanatlarının üflediği soğuk havayı hisseder, daha önce özlemi ve tatlı bir mutluluğu sezinlemesine neden olan ormanın ve uzak dağların sesi karanlık iblisin alayları arasında yitip giderdi. Ama Kral Ophioch'un zihninde iblisin alaylarının yakıcı soluğunun saflığını yitirmiş çocuğunu mahvetmeye çalışan öfkeli annesinin sesi olduğu sanrısı vardı.

Daha önce de değindiğimiz gibi ülkesindeki birçok insan Kral Ophioch'un karamsar ruh halini anlıyor, anlayınca da karamsarlığa kapılıyordu. Ama çoğunluk, özellikle de ülkeyi yönetenler bunu anlamakta zorluk çektikleri için sağlıklı kalıyorlardı, bu da ülkenin yararınaydı.

Sonunda meclistekiler sağlıklı oldukları için Kral Ophioch'u karamsar düşüncelerden kurtaracak tek çarenin hoş, neşeli ve mutlu bir eş bulması olduğuna inandılar ve komşu bir ülkenin kralının kızı olan Prenses Liris'e göz koydular. Prenses Liris gerçekten bir kralın kızına layık olacak kadar güzeldi. Çevresindeki hiçbir şey, gördüğü ya da duyduğu hiçbir şey zihninde en ufak bir iz bırakmadığı halde sürekli gülüyordu. Urdar halkı krallarının hüznünü nasıl anlayamıyorsa, Hirdar halkı da (kızın babasının ülkesinin adı buydu) da prensesin neşesini bir türlü anlayamadığı için bu iki soylu ruhun birbirleri için yaratılmış oldukları anlaşıyordu.

Kral Ophioch nasıl yalnızca tek başına ormandaki hayvanları kovalamaktan zevk alıyorsa, prensesin de gerçekten zevk aldığı söylenebilecek tek şey onun gibi dantel örmek zorunda kalan nedimeleriyle birlikte dantel örmekti. Kral Ophioch evliliği bir devlet işi olarak düşündüğü için seçilen eşe karşı çıkmadı ve işi ayarlamayı bunu çok arzu eden yöneticilere bıraktı.

Evlilik kısa bir süre sonra olabildiğince görkemli gerçekleşti. Her şey olağanüstü ve kusursuzdu, yalnızca küçük bir terslik oldu. Saray şairi düğün için bir kaside yazmıştı, ama Kral Ophioch şiiri kafasına fırlatınca hemen orada şaşkınlıktan ve öfkeden ne yazık ki aklını kaçırdı ve kendisinin şiirsel duyarlılığın ta kendisi olduğuna karar verdiği için artık şiir yazmaya gerek görmemeye başladı ve doğal olarak saray şairi görevini sürdüremedi.

Haftalar ve aylar birbirini izledi, ama Kral Ophioch'un ruh halinde hiçbir değişiklik olmadı. Gülen kraliçeyi çok seven yöneticiler kendilerini ve halkı "Yakında düzelir!" diyerek buna inandırdılar.

Oysa Kral Ophioch düzelmedi ve her geçen gün daha da hüzünlü ve asık suratlı olmaya başladı, en kötüsü de kafasında gülen kraliçesinden hoşlanmadığı düşüncesi doğdu. Kraliçe bunu fark etmemiş gibiydi, aslında dantel örmenin dışında dünyada neyin farkında olduğu da zaten bilinmiyordu.

Günlerden bir gün Kral Ophioch avlanırken kendini kayadan fırlamış gibi havaya dimdik yükselen, yaratılış zamanı kadar eski, kara bir taş kulenin olduğu ormanın balta girmemiş bir yerinde buldu. Rüzgâr ağaçların tepelerinde boğuk bir ses çıkarıyor, taşın derinliklerinden de yürek parçalayıcı inleme sesleri onu yanıtlıyordu. Bu tekin olmayan yerde Kral Ophioch'un yüreği garip bir biçimde burkuldu, ama bu derin acı yabancılaşmasının düzeleceğiyle ilgili bir umut kıvılcımı olduğunu açıklar gibi geldi. Annesinin küçümseyici öfkesi değildi artık duyduğu, hayır, duygulandırıcı bir ya-

kınmaydı ve bu yakarı annesinin öfkesinin sonsuza dek sürmeyeceğini söylüyor ve onu yatıştırıyordu.

Kral Ophioch düşüncelere dalmış orada dururken bir kartal havada süzülüp kulenin mazgallarının üzerinde dolaşmaya başladı. Kral Ophioch düşünmeden yayını kaptı ve kartala bir ok attı. Ok kartalı vuracak yerde mazgalların üzerinde duran, Kral Ophioch'un o ana dek fark etmediği saygıdeğer yaşlı bir adamın göğsüne saplandı. Kral Ophioch efsaneye göre kulenin geçmişte ülkenin eski krallarının gizemli gecelerde gökten inip halkla her şeyin tek hâkimi arasındaki kutsanmış arabulucular olarak yüce ananın isteklerini ve sözlerini halka açıkladıkları gözlemevi olduğunu anımsayınca dehşete kapıldı. Herkesin özellikle kaçındığı bir yerdi burası, çünkü Kâhin Hermod'un* mazgalların üzerinde durup bin yıllık bir uykuya daldığı ve uykusundan uyandırılırsa ana öğelerin öfkeyle kalkacakları ve birbirlerine saldırıp kaçınılmaz olarak herkesin ve her şeyin mahvolacağı şiddetli bir savaşa tutuşacakları söylenirdi.

Üzüntüden perişan olan Ophioch dizlerinin üzerine çökmek üzereyken omzuna yumuşakça dokunulduğunu hissetti. Kâhin Hermod elinde göğsüne saplanan okla önünde duruyordu. Konuşmaya başladığında yumuşak bir gülümseme Hermod'un saygın sert hatlarını yumuşattı: "Beni uzun kehanet uykumdan uyandırdın Kral Ophioch! Teşekkür ederim, çünkü tam zamanında oldu bu. Atlantis'e gidip yüce ve soylu kraliçenin elinden uzlaşma işareti olarak bana söz verdiği armağanı almanın ve göğsüne saplanan acının – Ah, Kral Ophioch! – ölümcül dikenini çıkarmanın zamanı geldi. Düşünce sezgiyi mahvetti, ama ateş selinin kötü niyetli zehirle olan evlilik anlaşmazlığı yüzünden oluşturduğu kristalin prizmasından bu kez sezgi düşüncenin kendi çocuğu olarak doğup parlayacak! Hoşça kal Kral Ophioch! On üç kere on

---

İskandinav mitolojisinde tanrıların elçisi.

üç ay doğduğunda beni yeniden göreceksin ve sana seninle uzlaşmış olan annenin acını olağanüstü bir sevinçte yok edeceği ve karın Kraliçe Liris'in çok uzun bir süredir iblislerin en kötüsü tarafından içinde tutsak edildiği buz gibi hapishaneyi eritecek olan en güzel armağanı getireceğim. Hoşça kal Kral Ophioch!"

Yaşlı kâhin bu gizemli sözlerden sonra ormanın derinliklerine dalarak genç kralı orada bıraktı.

Kral Ophioch eskisinden çok daha hüzünlü ve düşünceli olmaya başlamıştı. Yaşlı Hermod'un söyledikleri ruhuna işlemişti ve sözlerinin anlaşılmazlığını çözer umuduyla bu sözleri saray kâhinine aktardı, ama kâhin kristal ya da onun prizması diye bir şey olmadığını, kristalin daha doğrusu prizmasının, her eczacının bildiği gibi, ateşten bir selle kötü niyetli zehirden oluşturulamayacağını ve bu nedenle bu sözlerin anlamsız olduğunu söyledi. Hermod'un düşünce ve yeni doğmuş sezgiyle ilgili söylediklerinin de anlaşılamaz kalmaya mahkûm olduklarını, çünkü hiçbir kâhinin ya da doğru dürüst eğitim almış bir filozofun Kâhin Hermod'un ait olduğu incelikten yoksun çağın anlamsız diliyle ilgilenmeye niyeti olmayacağını da sözlerine ekledi. Kral Ophioch bu bahanelerden tatmin olmamakla kalmayıp kâhini bir güzel azarladı, ama şans eseri elinin altında bir şey olmadığı için saray şairinin şiirine yaptığı gibi zavallı kâhinin kafasına bir şey fırlatmadı. Ruffiamonte tarihsel belgelerde kayıtlı olmamasına karşın, Urdar'ın bildik efsanelerine göre bu olayda Kral Ophioch'un kâhine "eşek!" diye bağırdığını söylüyor.

Hüzünlü genç kral, ruhundan Kâhin Hermod'un gizemli sözlerini söküp atamadığı için sonunda ne pahasına olursa olsun sözlerin anlamını kendi çözmeye karar verdi. Bu yüzden "düşünce sezgiyi öldürdü" sözünü ve kâhinin söylediği diğer sözleri altın harflerle siyah mermerden bir tablete kazdırdı ve sarayın uzak bir köşesindeki sade bir odanın duvarına astırdı. Sonra da karşısında rahat bir koltuğa oturup eli-

ni çenesine dayadı ve yazıta baka baka derin düşüncelere dalarak anlamını çıkarabilmek için düşünmeye başladı.

Bu sırada Kraliçe Liris rastlantı sonucu Kral Ophioch'un yazıtın önünde oturduğu odaya girdi... Kahkahaları yeri göğü sarsmasına karşın, kral neşeli karısını fark etmemiş görünüyordu, bakışlarını tablete dikmişti. Kraliçe gizemli sözcükleri okur okumaz gülmeyi bıraktı ve sessizce kralın yanındaki mindere oturdu. Kral Ophioch ve Kraliçe Liris uzun bir süre yazıta baktıktan sonra giderek daha yüksek sesle esnemeye başladılar, bir süre sonra gözleri kapandı ve hiçbir becerinin uyandıramayacağı derin bir uykuya daldılar. Yavaş yavaş soluk almasalar, nabızları atmasa ve yüzlerinin rengi yaşadıklarını kanıtlamasa ölü sanılıp Urdar'da yapılan geleneksel törenlerle kraliyet anıt mezarına gömüleceklerdi. Soylu çiftin henüz çocukları olmadığı için devletin yöneticileri uyuyan Kral Ophioch'un yerine yönetimi üstlendiler ve bunu öylesine büyük bir başarıyla yaptılar ki, kimse kralın kımıldamadan yattığını öğrenemedi.

Kral Ophioch'un Kâhin Hermod'la önemli karşılaşmasının üzerinden on üç kez on üç ay doğduktan sonra Urdar halkı o güne dek görmedikleri kadar görkemli bir gösteriyle karşılaştılar.

Büyük Kâhin Hermod ateşten bir bulutun üzerinde, çevresi her türden öğelerle sarılı olarak geldi ve meltemler gizemli tınılarla tüm doğanın uyumunu ilan ederken güzel kokulu bir çayırın rengârenk halısının üzerine indi. Başının üzerinde çıplak gözün dayanamayacağı kadar parlak, ateşten ışıklar saçan ışıltılı bir yıldız asılıydı. Bu pırıltı aslında ışıldayan kristalin prizmasıydı ve kâhin bunu yukarıya doğru kaldırdığında erimeye ve toprağa ışıltılı damlalar halinde düşmeye, bir süre sonra da olağanüstü güzellikte gümüşümsü bir kaynak olarak neşeyle şırıl şırıl akmaya başladı.

Kâhinin çevresinde her şey hareketlendi. Toprak cinleri derinlere dalıp ışıltılı metal çiçeklerin fışkırmasına, ateş ve su

cinleri öğelerine göre havaya doğru güçlü bir biçimde yükselmeye, bir küme hava cini neşeli bir yarıştaymışçasına birbirlerini itip kakıp boğuşarak havada cirit atmaya başladılar. Kâhin bir kez daha yükselip geniş pelerinini açtığında her şey birdenbire yerden yükselen yoğun bir buharla kaplandı, buhar dağıldığında da cinlerin kavga ettikleri yerde gökyüzü kadar berrak, çevresi ışıldayan taşlar, olağanüstü şifalı otlar ve çiçeklerle dolu sudan yapılma, inanılmaz güzellikte bir ayna oluştu, suyun ortasından da yaramazca oyun oynarcasına çevresindeki suyu dalgalandırarak neşeyle yükselen bir kaynak fışkırdı.

Kâhin Hermod'un prizmasının eriyip bir kaynağa dönüştüğü anda soylu çift büyülü uzun uykularından uyandılar ve karşı koyamadıkları bir istekle hemen oraya koştular. Suya ilk bakanlar onlar oldu. Parlayan gökyüzünü, çalılıkları, ağaçları, tüm doğayı ve kendilerini de sudan yapılma aynanın derinlerinde baş aşağı gördüklerinde karanlık perdelerin yaşam ve sevinçle dolu yeni ve olağanüstü bir dünyayı gözler önüne sermek için açıldığını hissettiler ve bu dünyayı algılarken o güne dek hissetmedikleri ya da varlığını bilmedikleri bir sevinç duydular. Göle uzun bir süre baktıktan sonra ayağa kalkıp birbirlerine baktılar – ve güldüler: Yalnızca kendini çok iyi hissetme değil, içimizdeki ruhsal güçlerin zaferinin verdiği sevinç olan bu bedensel ifadeye gülme demek gerekir. Kraliçe Liris'in yüreğinin tümüyle değiştiğini güzel hatlarında gerçek yaşam ve cennetten çıkma bir hoşluk oluşması yeterince kanıtlamıyorsa, gülüş tarzı bunu herkese açıkça gösteriyordu. Gülüşü artık kralı rahatsız eden ve mantıklı yargılayanların çoğunun gülenin o olmadığını, içindeki garip bir varlığın güldüğünü iddia etmesine neden olan kıkırdamasından tümüyle farklıydı. Aynı değişiklik Kral Ophioch için de geçerliydi.

İkisi de bu şaşılacak durumda hem gülüyorlar hem de ağlıyorlardı. "Ah, konuksever olmayan ıssız yabancı bir ülke-

de yatıyor ve hüzünlü düşler görüyorduk, uyandığımızda kendimizi evimizde bulduk. Artık kendimizi kendimiz de tanıyoruz ve artık öksüz değiliz!" dediler. Sonra birbirlerine sarıldıklarında sevgilerinin yüreklerinden geldiği apaçık belli oldu. Onlar sarılırken sudan aynaya yaklaşabilenler de baktıklarında kralın hüznünün bulaştığı herkes aynı biçimde etkilendi Yalnızca daha önce de neşeli olanlar aynı kaldı. Birçok doktor bunun sıradan bir su olduğunu, içinde zengin mineraller bulunmadığını söylediler; birçok filozof da insanları suya bakmamaları için uyardı, çünkü insanın kendisini ve dünyayı baş aşağı görmesinin kolayca başını döndüreceğini belirtiyorlardı. Üst düzeyde eğitimlilerin bazıları da Urdar Kaynağı'nın var olmadığını savundular. (Urdar Kaynağı Hermod'un gizemli prizmasından akan olağandışı suya kralın ve halkın verdiği addı.) Kral Ophioch ve Kraliçe Liris onları iyileştiren ve mutlu olmalarını sağlayan büyük Kâhin Hermod'un ayaklarına kapanıp bildikleri tüm güzel sözcüklerle ve söyleyişlerle ona teşekkür ettiler. Kâhin Hermod onları onurlarına uygun bir biçimde ayağa kaldırdı, ilkönce kraliçeyi sonra da kralı kucakladı ve Urdar ülkesinin iyiliğiyle çok yakından ilgilendiği için ciddi bir durum olduğunda gözlemevinde yine görüneceğini söyledi. Kral Ophioch onun saygın elini öpmek istedi, ama o bu sıkıntıya girmek istemedi. Hemen havaya yükselip uzaklaştı ve yükseklerdeki yerinden hızla çalınan metal çanların tınısını andıran bir sesle aşağıya şöyle seslendi:

"Düşünce sezgiyi yok eder ve düşüncenin gerçekçi aynası bir zamanlar anasının bağrından koparılmış insanın zihninde, var olduğu ve bir kul olarak boyun eğmek zorunda olsa da anaç kraliçenin önüne serdiği en derin ve en zengin madende bir hükümdar kadar egemen olduğu bilincini oluşturana dek o insan kör ve duyarsız, çılgınca sanrılar içinde evsiz barksız dolaşıp durur."

Kral Ophioch'la Kraliçe Liris'in öyküsü burada bitiyor.

Celionati sustu, gençler de beklediklerinden çok farklı olan yaşlı şarlatanın öyküsünün etkisiyle suskun, düşüncelere daldılar.

Sonunda Franz Reinhold sessizliği bozdu ve, "Üstat Celionati," dedi, "masalın Edda'yı, Voluspa'yı* ve Somskritt'i** ve bilmiyorum daha başka hangi mit kitaplarını çağrıştırıyor, ama doğru anladıysam Urdar halkına mutluluk getiren Urdar Kaynağı biz Almanların tam da mizah dediği, doğanın derin bir sezgisellikle anlaşılmasından doğan ve garip maskaralıkları düşüncenin kendisinin ve dünyadaki tüm varlıkların garip maskaralıklarını (bu uygunsuz sözcüğü kullanacağım) ortaya dökerek hoşa giden şaşılacak bir güçtür. Üstat Celionati anlattığınız mitle sizin karnavalınızdakinden farklı eğlenceleri de anladığınızı gösterdiniz. Bu nedenle sizi Görünmez Kilise'mizin bir üyesi sayıyorum ve siz de büyük bir sihirbaz olduğunuz için önünüzde Kral Ophioch'un büyük Kâhin Hermod'un önünde yaptığı gibi saygıyla eğiliyorum."

"Siz neden söz ediyorsunuz?" diye bağırdı Celionati. "Masal mı? Mit mi? Size dostum Ruffiamonte'nin yaşamından hoş bir öyküden başka bir şey anlatmaya çalıştım mı ya da anlattım mı? Benim yakın dostum olan bu adamın kendisinin Kral Ophioch'un hüznünü iyileştiren Kâhin Hermod olduğunu bilmelisiniz. Bana inanmıyorsanız kendisine sorun, çünkü burada Pistoja Sarayı'nda yaşıyor."

Celionati Pistoja Sarayı'na değinir değinmez herkes birkaç gün önce saraya giren olağanüstü maskeli alayı anımsadı ve böyle sıra dışı birinin öylesine olağanüstü bir alayla ilgili herkesten çok bilgisi vardır diye ilginç şarlatanı soru yağmuruna tuttu.

"Sanırım," diye bağırdı Reinhold gülerek, "lalenin içinde oturan kitaba gömülü yakışıklı yaşlı, sizin dostunuz büyük Kâhin Hermod ya da Sihirbaz Ruffiamonte'ydi."

Edda – Voluspa: İzlanda şiirleri

Somskritt: Sanskrit – Hoffmann burada bir kitap olarak kullanmış.

"İyi bildin oğlum!" diye yanıt verdi Celionati sakince. "Ama saraydakilerle ilgili konuşmanın zamanı henüz gelmedi. Ama yine de Kral Cophetua bir dilenci kızla evlenirse, güçlü yüce Prenses Brambilla da kötü bir komedyenin arkasından koşabilir..."

Celionati böyle dedikten sonra kafeden ayrıldı ve hiç kimse söylediklerinden bir şey anlamadı, ama çoğu zaman böyle anlaşılmaz konuştuğu için kimse söyledikleri üzerine de fazla kafa yormadı.

Kafe Greco'da bunlar olurken Giglio yüzünde garip maskesi Corso'da dönüp dolaşıyordu. Düşük kenarları yüzünden garip bir miğferi anımsatan bir şapka takıp geniş bir tahta kılıç kuşanarak Prenses Brambilla'nın dediklerini yerine getirmişti. Göğsü kalbinin hanımefendisiyle dolup taşıyordu, ama ona bir prensesin aşkını kazanmanın ya da ancak düşlere özgü bir mutluluğun çok özel bir durum gibi gelmemesini anlamıyordu, küstah özgüveni onu prensesin başka bir olanağı olmadığı için onun olmasının kaçınılmaz olduğuna inandırıyor ve bu düşünce ona çok abartılı yüz ifadeleriyle ortaya çıkan umursamaz bir neşe veriyordu, ama içten içe de korkuyordu.

Prenses Brambilla ortalarda görünmüyordu, ama Giglio kendinden geçmişçesine, "Prenses! Sevgilim! Canımın içi! Seni bulacağım! Seni bulacağım!" diye bağırarak yolunun üzerindeki yüzlerce maskeliyi ite kaka, birkaç dansçı dikkatini çekene dek deli gibi koştu durdu.

En küçük ayrıntısına kadar Giglio gibi giyinmiş, onun boyunda, duruşunda ve her şeyiyle onun bir kopyası olan küçük, komik bir adam gitar çalıyor ve ona kastanyet çalarak eşlik eden son derece şık giyinmiş bir kadınla dans ediyordu. Giglio onun tıpatıp benzeri olan küçük adama baktığında şaşırdı, ama kıza baktığında yüreğindeki ateş yeniden alevlendi. Daha önce böyle bir güzellik ve zarafet görmediğini düşündü, kızın her hareketinde az bulunur bir memnu-

niyetten doğan bir coşku vardı ve bu coşku dansın çılgın gelişigüzelliğine tanımlanamaz bir çekicilik veriyordu.

İnsan güzel kıza hayranlıkla bakarken iki dansçı arasındaki garip çelişkinin inanılmaz gülünçlüğüne gülmeden edemiyordu, ama dans eden kızı ve komik adamı saran garip ve tanımlanamaz bir zevkin verdiği heyecan, işte bu birbiriyle çelişkili öğelerden oluşan duyguydu. Giglio tam kızın kimliğinden kuşkulanmak üzereyken yanındaki bir maskeli, "Prenses Brambilla o, sevgilisi Asur Prensi Cornelio Chiapperi'yle dans ediyor!" dedi.

Dördüncü Bölüm

Yararlı buluşlar olan uyku ve düş üzerine ve Sancho Panza'nın onlarla ilgili ne düşündüğü. – Bir Württemberg görevlisi nasıl aşağıya düştü ve Giglio kendine nasıl şaştı. Retorik ocak paravanları, duble anlaşılmaz sözler ve Beyaz Habeş. – Yaşlı Prens Bastianello di Pistoja portakal çekirdeklerini Corso'da nasıl saçtı ve maskelileri koruması altına aldı. – Çirkin kızların güzel oldukları günler. – Fiyonk bağlayan ünlü kara büyücü Kirke'yle ve mutlu Arkadia'da yetişen hoş yılanotuyla ilgili haberler. – Giglio tam bir umutsuzluk içinde nasıl kendini bıçakladıktan sonra bir masaya oturup önüne gelen yemekleri kaçırmadı, sonra da prensese iyi geceler diledi.

Kendini kapriçyo diye nitelendiren, ama sanki hık demiş burnundan düşmüşçesine bir masalın aynısı olan bir şeyin insan ruhunun beslediği sıra dışı hayaletler ve düşsel çılgınlıklar içermesi ya da daha doğrusu, öyküde olup bitenlerin öyküdeki karakterlerin içsel yaşamlarına aktarılması sana yabancı gelmiyordur sevgili okuyucum. Aslında uygun olan yer de orası değil midir? Belki de sevgili okuyucum, sen de benim gibi insan ruhunun kendisinin düşünülebilecek en olağanüstü masal olduğu kanısındasındır... Bağrımızda nasıl da olağanüstü bir dünya kapalı duruyor! Hiçbir ufuk onu sınırlandırmıyor ve hazineleri gözle görülebilen tüm yaratının sayılmaz zenginliklerini kat kat geçiyor! Dünya ruhu doğanın hizmetlileri olan bizim içimize, içinde yalnızca bizim malımız olan olağanüstü bir ülkenin ışıldadığı bitip tükenmez bir elmas madeni koymamış olsaydı, yaşamımız nasıl da cansız,

bir dilenciden daha yoksul ve bir köstebekten daha kör olurdu! Bu mülkiyetin bilincinde olanlar ne kadar da yetenekli insanlar! Daha da yetenekli olanlar yalnızca bu Peru değerli taşlarına sahip olmakla kalmayıp, onları yüzeye çıkarıp parlatan ve onlardan daha da olağanüstü bir ateş yaratabilenlerdir. Sancho akıllı biri olmalı, çünkü uykuyu bulan insanı Tanrı'nın onurlandırması gerektiğine, ama düşü bulanın daha da çok onurlandırılmaya layık olduğuna inanırdı. Yalnızca uykunun yumuşak örtüsü altında yatarken zihnimizde doğan düş değil, hayır, çoğu zaman yeryüzündeki sıkıntıların ağır yükünü kanatları üzerinde kaldıran, her acıyı susturan, düş kırıklığına uğramışlığın acı yakarısını dindiren ve kendisi de bağrımızda kıvılcımlanan yüce bir ışık olduğu için bitmez tükenmez özlemimizi esinleyip onun gerçekleşeceğine söz veren ömür boyu gördüğümüz düştür söz konusu olan.

İşte, sevgili okuyucum, Prenses Brambilla'nın garip kapriçyosunu sana sunma görevini üstlenen kişi tam sana kılık değiştirmiş Giglio Fava'nın, "İşte o Prenses Brambilla, sevgilisi Asur prensi Cornelio Chiapperi'yle dans ediyor!" diye birinin fısıldadığını duyduğunda girdiği garip ruh halini anlatmak üzereyken aklına bu düşünceler geldi. Yazarlar kahramanlarının gelişimindeki şu ya da bu aşamayla ilgili düşüncelerini okuyucularından çoğu zaman saklamaya dayanamazlar, kitapları için bir koro oluşturmaya bayılırlar ve öykünün gereksinimi olmasa da uygun düşen süslemelere düşünce adını takarlar. Bu nedenle bu bölümün başındaki düşünceleri uygun süslemeler olarak almalı, çünkü yalnızca öyküye değil, yazarın girişini okuduktan sonra düşünüldüğü kadar garip ve sıra dışı gelmeyen Giglio'nun ruh halinin betimlenmesine de bir katkıları olmadı. Uzun lafın kısası: Giglio Fava fısıltıyı duyduktan sonra hemen kendini Prenses Brambilla'yla dans eden Asur Prensi Cornelio Chiapperi sanmaya başladı. Ciddi herhangi bir filozof, biraz pratik deneyimi varsa bu zihinsel deneyimi dördüncü sınıf öğrencile-

rinin bile anlayabileceği yalınlıkta derli toplu açıklayabilir. Böyle bir psikoloğun, Mauchardt'ın Ampirik Psikolojinin El Kitabı'na başvurması ve Württembergli memurun sarhoşken merdivenlerden yuvarlandıktan sonra onu götüren yardımcısına onun geçirdiği kazaya çok üzüldüğünü söylediğini belirten vakaya bir göz atması yeter. "Bugüne dek Giglio Fava'yla ilgili edindiğimiz bilgiler," diye sözünü sürdürür psikolog, "sarhoşluğa benzer bir durumda olduğunu ve bu durumun benliğiyle ilgili bazı garip kavramlarının sinirlerine etki edip onları uyarması sonucunda sarhoşlukla karşılaştırılabilecek bir tür ruhsal sarhoşluğa yol açtığını göstermektedir ve özellikle oyuncuların bu tür sarhoşluğa eğilimleri olduğu için... vs."

Giglio bu duruma uygun olarak kendinin Asur Prensi Cornelio Chiapperi olduğuna inanıyor ve bu durumda ortada olağandışı bir şey olmamasına karşın, benliğini bir alev gibi saran anlaşılmaz mutluluğunun kaynağını açıklamak zorlaşıyor. Gitarının tellerini daha güçlü tınlatmaya, dansının hoplamaları zıplamaları daha da çığırından çıkmaya, yüzüne verdiği ifadeler daha da abartılı olmaya başladı. Ama benliği de karşısında duruyor, o da dans ediyor, onun gibi yüz ifadelerini değiştiriyor ve ona geniş tahta kılıcıyla hamleler yapıyordu. Brambilla ortadan yok olmuştu.

"Ha, ha," diye düşündü Giglio, "benliğim yüzünden müstakbel eşim prensesi göremiyorum, kendimi anlayamıyorum ve lanet olası benliğim bana tehlikeli bir silahla saldırıyor, ama ben onunla dans edeceğim ve onunla ölümüne oynayacağım, yeniden kendim olduğumda prenses benim olacak!"

Bu oldukça karmaşık düşüncelerle Giglio'nun hoplayıp zıplamaları daha da çılgınlaştı, ama tam o sırada benliği tahta kılıcıyla gitarına öyle bir vurdu ki gitar binlerce parçaya bölündü ve Giglio sendeleyerek bir kütük gibi sırtüstü yere düştü. Dansçıların çevresindeki kalabalığın attığı kahkaha-

lar Giglio'nun fantezilerinden kopmasına neden oldu. Düşerken gözlükleri ve maskesi bir tarafa fırladığı için insanlar onu tanıdı ve yüzlerce ses, "Bravo, bravissimo Senyor Giglio Fava!" diye bağırmaya başladı.

Giglio toparlanıp kalktı ve hızla oradan uzaklaşırken ansızın aklına onun gibi trajedilerde oynayan bir oyuncunun kalabalığa böylesine soytarılık sergilemesinin hiç de yakışık almadığı geldi. Odasına vardığında garip maskesini fırlatıp attı, bir tabarroya sarındı ve Corso'ya döndü. Sağda solda dolaşırken ayakları onu Pistoja Sarayı'nın önüne götürdüğünde biri onu kıskıvrak arkadan yakaladı ve bir ses, "Boyunuz bosunuz beni yanılttı mı, yoksa gerçekten siz misiniz saygıdeğer Giglio Fava?" diye fısıldadı.

Giglio, Rahip Antonio Chiari'yi tanıdı. Onu görünce hâlâ trajik kahramanları oynadığı ve sandaletlerini çıkardıktan sonra güzel Giacinta'ya kavuşmak için gizlice dar merdivenden çıktığı eski güzel dönemi anımsadı. Rahip Chiari (belki de Prens Gozzi'yle bir anlaşmazlığı olan ve sonunda yenilgisini kabul etmek zorunda kalan ünlü Chiari'nin soyundan geliyordu) zihnini ve parmaklarını trajediler yazma konusunda eğitmek için hiçbir çabadan kaçınmamış ve bunun sonucunda şaşırtıcı öyküleri çok hoş ve zevkli bir biçimde sahneye taşımıştı. Ürkünç olaylar sulandırılmadan ve yumuşatılmadan izleyicinin gözünün önüne sunulmuyorlardı ve bazı dehşet verici eylemlerin korkutuculuğu öylesine bol hoş sözcükler ve konuşmalarla sarıp sarmalanıyordu ki, izleyiciler tatlı bir meyvenin acı çekirdeğine dokunup irkilmeden içini tadabiliyorlardı. Cehennem alevlerini bile önlerine retoriğin yağa batmış paravanını koyarak dost bir saydamlığa dönüştürüyor ve cehennem selinin yavaş ve yumuşak akarak şiirsel bir sele dönüşmesi için, Acheron'un tüten selinin üzerine Martello'nun dizelerinin gül suyunu döküyordu. İnsanların çoğu bu tür şeylerden hoşlandığı için Rahip Antonio Chiari'ye popüler bir şair denebilirdi. Ayrıca hoşa giden rol-

ler yazmada özellikle yetenekli olduğu için şiirsel rahibin oyuncuların idolü olması da kaçınılmazdı. Esprili bir Fransız şair iki tür karmaşık ifade olduğunu söyler: Birincisi okuyanların ve dinleyenlerin anlamadığı, ikincisi ve daha üst düzeyde olanı da yazarın şiir de yazsa, düz yazı da, yazdıklarını anlamadığıdır. Trajedilerde esaslı roller oluşturan karmaşık dramatik ifadeler daha ağdalı olan ikinci türe girer. Ne oyuncunun, ne izleyicilerin, hatta ne de şairin kendisinin anlayabildiği bol tınılı sözcükler en çok alkış alanlardır. Rahip bu tür karmaşık sözleri yazmakta ustaydı, Giglio Fava da izleyicilerin trajik bir kendinden geçmeyle çığlıklar atmasına yeten türlü ifadelerle ve çılgın ve ürkünç duruşlarla bunları kusursuzlaştırıyordu. Bu nedenle Giglio ve Chiari ikilisi birbirlerinin çabalarını güçlendiriyor ve kuşkusuz birbirlerine çok değer veriyorlardı.

"Sizi sonunda bulmam ne büyük şans Senyor Giglio!" dedi rahip. "İşlerinizin nasıl gittiğini sizin ağzınızdan öğrenebilirim artık. Bölük pörçük bir şeyler duydum, duyduklarımın tümü de çılgınca ve saçma. Size kötü davrandılar değil mi? O eşek emprezaryo benim trajedilerimdeki dizelerin sizi coşturmasını delilik sandığı ve yalnızca benim dizelerimi okuduğunuz için sizi tiyatrodan atmadı mı? Çok kötü bir iş! Kuşkusuz biliyorsunuzdur, o salak herif trajedilerden tümüyle vazgeçti ve sahneye artık benim ölesiye nefret ettiğim o saçma maskeli pantomimlerden başka bir şey koymuyor. Bu nedenle o kafasızların kafasızı emprezaryo benim trajedilerimi geri çeviriyor, oysa dürüst bir insan olarak size temin ederim ki, son iki çalışmamda İtalyanlara gerçek trajedinin ne olduğunu göstermeyi başardım. Eski trajedi yazarlarına, Aiskhylos ve Sophokles ve benzerine gelince (adlarını duymuşunuzdur herhalde) onların sert ve kaba kahramanlarının tümüyle estetikten uzak olduğunu söylemeye bile gerek yok. Onları bağışlatacak tek şey o zamanlar sanatın henüz bebeklik çağında olması, ama bizim onları içimize sindirmememiz

gerekiyor. Trissino'nun Sophonisba'sı ve Speroni'nin Canace'si bizim eski şiirsel dönemimizde yazılmış ve cahillikten büyük başyapıtlar olarak nitelendirilmişler. Kuşkusuz benim oyunlarım uygun bir ifadenin yaratısıyla gerçek trajedinin gücünü ve etkisini halka gösterdiğinde onların sözü bile edilmeye değmeyecek. Ama şu anda sizin eski emprezaryonuz olan o alçak, tarzını değiştirdiği için ne yazık ki tek bir tiyatro bile oyunlarımı kabul etmiyor. Ama bekleyin, 'il trotto d'asino dura poco.'* Sizin o emprezaryonuz Arlecchino, Pantolon ve Brighella ve iğrenç bir çılgınlığın kötü ürünleri olan diğerleriyle birlikte yakında tepetaklak olacak ve sonra... Evet Senyor Giglio sizin tiyatrodan ayrılmanız benim için ölümcül bir darbe oldu, çünkü dünyadaki hiçbir oyuncu benim tümüyle özgün, daha önce hiç kullanılmamış düşüncelerimi sizin kadar anlayamadı... Ama gelin bu iğrenç kulakları sağır edici kalabalıktan kurtulalım! Bana gidelim ve sizi şimdiye kadar şaşırmadığınız kadar şaşırtacak son trajedimi size okuyayım. Adını Beyaz Habeş koydum. Bu garip ad sizi şaşırtmasın! Sıra dışı, şimdiye kadar görülmemiş kahramana çok uygun düşüyor."

Geveze rahibin söylediği her bir sözcük Giglio'nun gerginliğini azaltmaya yarıyordu. Kendini bir kez daha Rahip Antonio Chiari'nin eşi olmayan dizelerini okuyan trajik bir kahraman olarak düşündüğünde yüreği sevinçle kabarıyordu Şaire ısrarla Beyaz Habeş'de kendisinin oynayabileceği esaslı bir rol olup olmadığını sordu.

"Ben hangi trajedimde esaslı roller içermeyen bölümler yazdım ki?" diye yanıtladı rahip coşkuyla. "Oyunlarımı en küçük rollere dek birinci sınıf oyuncuların oynamaması büyük bir şansızlık. Beyaz Habeş'de felaketin en başında bir köle var, şu dizeleri okuyor:

'Ah! Hüzün dolu gün! Aldatmacaların en zalimi!

Eşek uzun süre tırıs gidemez.

Ah! Şanssız efendim! Ölümünüz
Benim gözyaşlarına boğulmama
Ve hemen ayrılmama neden oluyor!'

Ve gerçekten ayrılıyor ve bir daha da hiç görünmüyor. Bunun pek uzun bir rol olmadığını itiraf etmeliyim, ama inanın bana Senyor Giglio bu dizeleri çok iyi bir oyuncunun benim algıladığım ve yazdığım ruhta söyleyebilmesi ve bu yolla halkı büyüleyip bir kendinden geçiş nöbetine sokması için bir kuşak geçmesi gerekir."

Bu konuşma sırasında rahiple Giglio rahibin oturduğu Via del Babuino'ya vardılar. Öylesine çok sallanan bir merdivenden yukarıya çıktılar ki Giglio'nun aklına ikinci kez Giacinta geldi ve rahibin Beyaz Habeş'i yerine o güzel yaratıkla buluşmayı canı çekti.

Rahip iki mum yakıp Giglio rahat otursun diye masanın önüne bir koltuk çekti, oldukça kalın bir deste elyazması çıkardıktan sonra Giglio'nun karşısına oturup çok ciddi, "Beyaz Habeş – bir trajedi" vs. diye okumaya başladı.

İlk sahne trajedideki önemli bir karakterin monoloğuyla başlıyor, karakter ilkönce havanın durumundan söz ediyor, yaklaşmakta olan üzüm hasadının iyi gitmesi umudunu dile getiriyor, sonra da bir kardeşi öldürmenin yasalara aykırılığı üzerine düşünceler üretiyordu.

Giglio daha önceleri olağanüstü parlak olduklarını düşündüğü rahibin dizelerinin ona artık neden saçma sapan, çocuksu ve yüzeysel geldiğini çözemedi. Rahip konuşmaları en abartılı retorik etkilerle süsleyerek duvarları sarsacak denli gür bir sesle okusa da Giglio düşüncelere dalıp, Pistoja Sarayı'nın kapısının açılıp olağanüstü maskeli alayı içeriye aldığı günden beri başına gelen garip olayları anımsamaya başladı. Tümüyle bu düşüncelere dalmışken koltuğa yaslandı, kollarını kavuşturdu ve başı giderek göğsüne düşmeye başladı.

Omzuna inen şiddetli bir yumruk aklını başına getirdi.

"Ne?" diye haykırdı yerinden fırlayıp ona yumruk atmış ve öfkeden deliye dönmüş olan rahip. "Uyuduğunuza kuşkum yok! Beyaz Habeş'imi dinlemek istemiyor musunuz? Ha? Şimdi her şeyi anlıyorum, emprezaryonuz sizi kovmakta haklıymış. En üst düzeyde şiiri anlamayan ve değerini takdir edemeyen zavallı bir oğlana dönüşmüşsünüz. Artık kaderiniz belli oldu, düştüğünüz bataklıktan bir daha çıkamayacağınızın farkında mısınız? Benim Beyaz Habeş'imi dinlerken uyuyup kalmanız bağışlanamaz bir suç, Kutsal Ruh'a karşı bir günah. Cehenneme kadar yolunuz var!"

Rahibin öfkesi Giglio'nun ödünü patlattı. Hüzünlü ve alçakgönüllü bir ses tonuyla onun trajedilerine tepki göstermek için güçlü ve kararlı bir ruhun olması gerektiğini, oysa son günlerde başına gelen kimi bir düş gibi garip, kimi de şansızlık olan olaylar yüzünden kendini ezik ve yitik hissettiğini belirtti.

"İnanın bana Senyor Rahip," dedi Giglio, "garip bir kader beni kıskıvrak yakaladı. Tek bir uyumlu tını alıp veremeyen bir çalgı gibiyim. Sizin olağanüstü dizelerinizin beni uyuttuğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz; üzerime çöken berbat ve dayanılmaz bir ağırlık yüzünden eşi benzeri olmayan Beyaz Habeş'inizdeki en olağanüstü konuşmaların bile bana sıkıcı ve yüzeysel geldiğine kuşku yok."

"Siz aklınızı mı kaçırdınız?" diye haykırdı rahip.

"Hemen öfkelenmeyin!" diye sürdürdü konuşmasını Giglio. "Size tüm sanatımı borçlu olduğum kusursuz ustam olarak saygı duyuyorum, sizin öğütlerinize ve yardımınıza gereksinimim var. Başıma gelenleri anlatmama izin verin ve bu zor günlerimde benim yanımda olun! Sizin Beyaz Habeş'inizden ışıldayan parlak üne kavuşmamı sağlayın ve umarsız ateşimden kurtulmama yardımcı olun!"

Bu sözler üzerine yumuşayan rahip, çılgın Celionati'yi ve Prenses Brambilla vb. gibi öykülerin tümünü dinledi. Giglio konuşmasını bitirdiğinde rahip derin düşüncelere dalarak bir

süre sustuktan sonra ciddi bir ses tonuyla, "Bana anlattıklarından oğlum Giglio, doğru olarak senin tümüyle suçsuz olduğun sonucunu çıkarıyorum. Seni bağışlıyorum ve büyüklüğümün ve iyiliğimin sonsuz olduğunu sana göstermek için, sayemde bu dünyadaki mesleğinde karşılaşabileceğin en büyük mutluluğu sana sağlayacağım! Beyaz Habeş rolünü kabul et, yüce olana duyduğun özlem onu oynadığında geçecek! Ama Ah oğlum Giglio, sen şeytanın tuzağına düşmüşsün. Kusursuz şiire, trajedilerime ve bana karşı kurulan cehenneme özgü bir komplo seni ölümcül bir araç olarak kullanmaya çalışıyor. Eskiden o maskeli ayaktakımının girdiği sarayda yaşayan, ama birkaç yıl önce Roma'dan hiçbir iz bırakmadan kaybolan yaşlı Prens Bastianello di Pistoja'nın adını duymadın mı? Bu yaşlı prens tüm sözleri ve davranışı saçma, garip bir herifti. Örneğin, adı sanı bilinmeyen uzak bir ülkenin hanedanından geldiğini ve üç ya da dört yüz yaşında olduğunu iddia ederdi, oysa onu Roma'da vaftiz eden papazı ben tanıyorum. Ailesinin ona gizemli ziyaretlerde bulunduğundan söz ederdi ve gerçekten evinde ansızın sıra dışı figürler görünür, ama sonra geldikleri gibi ansızın ortadan yok olurlardı. Uşaklara ve hizmetçilere garip kostümler giydirmek kadar kolay bir şey var mıdır? Aptal halk şaşkınlıktan onlara ağızları açık bakakalır ve prensin sıra dışı biri, hatta bir büyücü olduğuna inanırdı, oysa o figürler bundan başka bir şey değildi. Her zaman çılgınca şeyler yapardı, bir kez karnavalda Corso'nun ortasına portakal çekirdekleri fırlattı ve çekirdekler anında patlayıp içlerinden küçük güzel Pulcinell'ler çıktı. Halkın çok hoşuna gitti bu, prens de bunların Roma'nın en tatlı meyveleri olduklarını söyledi.

Her neyse, doğrudan prensin neden tehlikeli biri olduğunu söyleyeceğim yerde, sizi prensin yaptığı saçmalıklarla neden sıkayım? O yaşlı herifin edebiyatta ve sanatta zevk sahibi olmayı yok etmeyi tasarladığı aklınıza gelir mi hiç? Tiyatro konusuna gelince, maskeleri savunduğunu ve yalnızca es-

ki trajedilere dayanabildiğini söylediğini, ama sonra yalnızca beyni sulanmış birinin yazabileceği bir tür trajediden söz ettiğini de düşünebilir misiniz? Ne demek istediğini tam olarak hiçbir zaman anlamadım, ama bana en üst düzeyde bir trajedinin bile belirli bir mizahla yaratılması gerektiğini vurguluyor gibi geldi. Ve – inanılır gibi değil, söylemesi bile zor – benim trajedilerimin görülmemiş derecede komik olduklarını, ama bunların farkının trajik pathosun kendiliğinden bir güldürüye dönüşmesi olduğunu iddia ediyor. Saçma düşünceler ve yorumlar ne kadarcık zarar verebilirler ki? O kadarla kalsa iyi, ama bana ve trajedilerime olan düşmanlığı yüzünden çok kötü şeyler oldu! Siz henüz Roma'ya gelmeden başıma bir iş geldi. En olağanüstü trajedim (kuşkusuz Beyaz Habeş'in dışında) 'Kardeşin Hayaletinin İntikam Alışı' sahneleniyordu. Oyuncular kendilerini aşmışlardı, sözlerimin derin anlamını hiç bu kadar iyi anlamamışlar, duruşları ve davranışları hiçbir zaman bu kadar gerçekten trajik olmamıştı. Sırası gelmişken söyleyeyim Senyor Giglio, duruş ve davranış bağlamında öğreneceğiniz daha çok şey var. O zamanlar benim en önemli trajedi oyuncum Senyor Zechielli bacaklarını açıp yere sıkıca basar, kollarını havaya kaldırır ve tüm vücudunu öylesine geriye döndürebilirdi ki, yüzü sırtına bakar ve böylece yüz ifadeleri ve hareketleri izleyiciye iki yüzlü bir Janus olduğu izlenimini verirdi. Bu tür bir duruş çok etkileyicidir ama bunun 'umutsuzluğa kapılmaya başlar' diye not düştüğüm her defasında yapılması gerekiyor. Bunu unutma oğlum ve Senyor Zechielli gibi umutsuzluğa kapılabilmek için elinden geleni yap! 'Kardeşin Hayaleti'ne dönersek, gördüğüm en güzel gösteriydi, ama kahramanım ne zaman ağzını açsa izleyiciler gülmekten kırılıyordu. Prens di Pistoja'nın da locasında kahkahalara katılarak oturduğunu görebiliyordum. Tanrı bilir ne şeytanca planlar ve yollar tezgâhlamıştır, bu ürkünç olaydan onun sorumlu olduğuna kuşku yok. Roma'dan yok olduğunda öylesine sevindim ki!

Ama ruhu o yaşlı deli şarlatanda yaşıyor ve boşuna olsa da trajedilerimle kukla tiyatrolarında dalga geçiyor. Prens Bastianello'nun yeniden Roma'da hortladığına kuşku yok, saraya giren garip maskeli alaydan belli. Celionati bana zarar verebilmek için sizi izliyor. Sizi sahneden atmayı ve emprezaryonuzun tiyatrosunu mahvetmeyi başardı. Şimdi de kafanızı bir sürü çılgın düşünceyle, prenses fantezileriyle, garip hortlaklarla vs doldurulduğu için sanattan tümüyle uzaklaşmanın size çekici gelmesini sağlıyor. Öğüdüme kulak verin Senyor Giglio, evde sakin oturun, şaraptan çok su için, dikkatinizi ve çalışkanlığınızı size vereceğim Beyaz Habeş'ime odaklayın! Avuntuyu ve huzuru, daha sonra da mutluluğu, onuru ve ünü yalnızca Beyaz Habeş'te bulabilirsiniz. Hoşça kalın Senyor Giglio!"

Ertesi sabah Giglio rahibin ona önerdiğini yapıp o kusursuz trajedi Beyaz Habeş'i incelemeye çalıştı, ama bunu başaramadı, çünkü sayfalardaki her sözcük gözünün önünde eriyip tatlı ve güzel Giacinta Soardi'nin resmine dönüşüyordu. Sonunda Giglio, "Hayır, artık dayanamayacağım!" diye bağırdı sabırsızca. "Ona gitmeliyim, güzelime. Beni hâlâ sevdiğini biliyorum, elinde değil ve smorfia'sına karşın, beni görünce bunu gizleyemeyecek. O lanet olası Celionati'nin başıma sardığı ateşten kurtulacağım ve düşlerin bu çılgın karmaşasından ve hayallerinden yükselip beyaz bir Habeş olarak yeniden doğacağım, küllerinden doğan bir anka kuşu gibi! Kutsanmış Rahip Chiari, yeniden doğru yola dönmemi sen sağladın."

Giglio sevgilisini bulabileceğini düşündüğü Bescapi'nin evine gitmek üzere hemen en iyi giysilerine büründü. Tam kapıdan çıkmak üzereyken birdenbire okumaya çalıştığı Beyaz Habeş'in etkisine girdi. Trajik retorik bir ateş nöbetine tutulmuşçasına onu etkisi altına aldı! "Ya," diye bağırdı, sağ ayağını öne atıp geriye doğru yaslandı ve bir hayaleti kovarcasına parmaklarını açıp kollarını uzattı. "Ya, beni artık sev-

miyorsa? Ya Orcus'un soylu dünyasının büyülü fantezileri onu baştan çıkardılarsa ve unutkanlık getiren Letheyan iksiriyle kendinden geçip beni zihninden silip tümüyle unuttuysa? Ya bir rakip... Karanlık Tartarus'tan ve ölümün verimli boşluklarından doğan dehşet verici bir düşünce bu! Ah umarsızlık! Cinayet ve ölüm! Tüm onursuzlukları kanın gül kırmızısında bağışlayan, barış ve huzur – ve de intikam getiren sevgili dost." Giglio son sözcükleri söylerken öyle bir haykırdı ki sesi bütün evde yankılandı. Aynı anda masanın üzerinde duran kılıfsız hançeri aldı ve beline soktu. Oysa hançer sahnede kullanılan türündendi.

Giglio, Giacinta'yı sorduğunda Bescapi Usta oldukça şaşırdı ve Giacinta'nın hiçbir zaman evinde kalmadığını iddia etti, Giglio'nun birkaç gün önce onu kesinlikle balkonda görüp konuştuğunu söylemesi de bir işe yaramadı. Bescapi konuşmayı kısa kesti ve gülümseyerek son verdiği kanın bir işe yarayıp yaramadığını öğrenmek istedi. Giglio kan vermesine değinildiği anda hemen oradan kaçtı. Piazza di Spagna'yı geçerken üzeri örtülü bir sepeti zorlukla taşıyan yaşlı bir kadın gördüğünde yaşlı Beatrice'i tanıdı. "Ha tamam, sen benim yol gösterici yıldızım olacaksın, seni izleyeceğim." diye mırıldandı. Yaşlı kadının yürümekten çok neredeyse emekleyerek Giacinta'nın daha önce oturduğu sokağa saptığını ve Senyor Pasquale'nin evinin önünde durup ağır sepeti yere koyduğunu görünce şaşırdı. Yaşlı kadın o anda onu yakından izleyen Giglio'yu fark etti.

"Ha, benim tatlı Bay Beş Para Etmezim, sonunda yüzünüzü yine göstermeye mi karar verdiniz? Doğrusu çok sadık bir sevgilisiniz, işiniz olmadığı yerlerde dolaşıp eğlenceli karnaval mevsiminde sevgilinizi unutuyorsunuz! Şu ağır sepeti yukarıya taşımama yardım ederseniz, Giacinta'nın kulağınızı çekmeye hazır olup olmadığını ve sallanan kafanızı yerine oturtup oturtmayacağını görürsünüz." Giglio yaşlı kadının Giacinta'nın hapiste olduğunu söyleyip onunla alay ettiğini

söyledi ve acı acı sitem etti. Oysa yaşlı kadın böyle bir şeyden haberi olmadığını, bunların tümünü Giglio'nun uydurduğunu, Giacinta'nın Senyor Pasquale'nin evinden dışarıya adım atmadığını ve karnaval süresince her zamankinden çok çalıştığını söyledi. Giglio uykudan uyanmak istercesine alnını sıvazladı, burnunu çekiştirdi ve, "Ya şu anda düş gördüğüm kesin ya da sürekli çok şaşırtıcı bir düş görüyordum..." dedi.

"Zahmet olmazsa şu sepeti alıverin." diye sözünü kesti yaşlı kadın. "Sırtınızı büken ağırlık düş görüp görmediğinizi iyice anlamanıza yardım eder."

Giglio hemen sepeti aldı ve dar merdivenleri göğsü olağanüstü duygularla dolu tırmandı. Önünden çıkan yaşlı kadına, "Tanrı aşkına bu sepette ne var böyle?" diye sordu.

"Amma da saçma bir soru." dedi yaşlı kadın. "Küçük Giacintam için alışverişe gittiğimi bilmiyordunuz demek! Ayrıca bu akşam konuklarımız var..."

"Konuklar mı?" diye yineledi Giglio yavaşça. Ama o anda merdiveni çıkmışlardı. Yaşlı kadın sepeti yere koyup içeriye girerse, Giacinta'yı orada bulacağını söyledi.

Giglio'nun yüreği gerginlikle ve olağanüstü bir korkuyla çarpıyordu. Yavaşça kapıya vurdu ve içeriye girdi. Giacinta oradaydı, çiçekler, kurdeleler, her tür kumaş vs. ile dolu masada oturmuş her zamanki gibi çalışıyordu.

"Ah, Senyor Giglio!" diye bağırdı Giacinta onu görünce gözleri parlayarak. "Nereden çıktınız böyle Senyor Giglio? Uzun bir süre önce Roma'dan ayrıldığınızı sandım."

Giglio sevgilisini öylesine güzel buldu ki dili tutulmuşçasına kapıda kalakaldı. Gerçekten kız sanki sıra dışı büyülü bir zarafetle sarmalanmıştı, yanaklarında dolu dolu bir pembelik vardı ve dediğimiz gibi ışıl ışıl gözleri doğrudan Giglio'nun yüreğine işliyordu. Giacinta'nın beau jour'larından biriydi, ama bu Fransızca sözcük artık beğenilmediği için sırası gelmişken "güzel olunan gün" diye bir şeyin gerçekten ol-

duğunu ve bunun kendine özgü bir işlevi olduğunu söylemekte yarar var. Güzel olmayan, hatta çok çirkin olan genç bir bayan, "ben çok hoşum aslında!" diye düşündüğünde (içsel ya da dışsal etkilerle) bu olağanüstü düşünce ve kendini iyi hissetme hali doğal olarak beau jour'a yol açar.

Sonunda Giglio kendini kaybedercesine sevgilisinin yanına koştu, ayaklarına kapandı ve, "Giacintam, canımın içi!" diye trajik bir biçimde bağırarak kızın ellerine sarıldı. Ama birdenbire parmağına çok kötü batan bir iğnenin acısıyla ayağa fırladı ve "Lanet olsun!" haykırışları arasında birkaç kez sıçramak zorunda kaldı.

Giacinta gülmekten katıldıktan sonra, "Gördünüz mü sevgili Senyor Giglio kötü ve yanlış davranışınız yüzünden bunu hak ettiniz. Bunun dışında, beni arayıp sormanız çok hoş, çünkü yakında benimle bu kadar kolay görüşemeyeceksiniz. Yanımda kalmanıza izin verebilirim. Şu sandalyeyi bana doğru çevirip oturun ve neler yaptığınızı, hangi güzel oyunlarda oynadığınızı ve her şeyi anlatın! Bunları dinlemekten hoşlandığımı biliyorsunuz ve Senyor Rahip Chiari'nin sizi büyülediği o karmakarışık, gözyaşı dolu retoriklere (Tanrı ondan bunu hiçbir zaman esirgemesin) başvurmadığınızda sizi dinlemek hoş oluyor."

"Giacintam," dedi Giglio, hem aşk hem de iğne batması yüzünden acılar içinde. "Ayrılığın verdiği azapları unutalım! Aşkın ve mutluluğun kutsanmış tatlı saatleri geri döndü..."

"Neler saçmaladığınızı anlamıyorum." diye sözünü kesti Giacinta. "Ayrılık azaplarından söz ediyorsunuz ama, inanın ki beni terk ettiğinizi gerçekten düşünseydim bile hiçbir şey hissetmezdim ve kesinlikle azap çekmezdim. Benim canımı sıkmak için elinizden geleni yaptığınız o kutsanmış saatleri kastediyorsanız, geri döneceklerini hiç sanmıyorum. Ama aramızda kalsın Senyor Giglio sizde hoşlandığım bir sürü şey var, bazen bana çok iyi davrandınız ve gelecekte yakınlaşmayı engelleyen koşullar birbirimize

uzak durmamızı gerektirip sizi kısıtlasa da uygun ölçülerde beni görmenize izin vereceğim."

"Giacinta, ne garip bir konuşma bu böyle?" diye bağırdı Giglio.

"Garip bir yanı yok." diye yanıt verdi Giacinta. "Sakin oturun, dostum Giglio! Belki de son kez böyle baş başayız. Ama sizinle ilgili düşüncelerimin olumlu olacağına kuşkunuz olmasın, çünkü dediğim gibi sizin için her zaman iyi niyetler besleyeceğim."

Beatrice içinde güzel meyveler olan tabaklarla içeriye girdi, kolunun altına da iyi cins olduğu anlaşılan bir şişe şarap sıkıştırmıştı. Anlaşılan getirdikleri sepetteydi bunlar. Giglio açık kapıdan ocakta canlı bir ateşin çıtırdadığını ve mutfak masasının birbirinden güzel yiyeceklerle dolu olduğunu görebiliyordu.

"Küçük Giacintam," dedi Beatrice kıkırdayarak, "mütevazı soframızı onurlandıran konuğumuzu doğru dürüst ağırlayabilmemiz için biraz daha para gerekiyor."

"İstediğiniz kadar alın." dedi Giacinta yaşlı kadına kumaşın dokusunun arasından parladıkları görünen dukaların olduğu küçük bir kese uzatarak. Giglio bunun Celionati'nin cebine soktuğuna kuşku duymadığı ve içindeki dukaların suyunu çekmeye başladığı kesenin ikizi olduğunu fark edince donup kaldı. "Bu bir cehennem oyunu mu?" diye haykırarak keseyi yaşlı kadının elinden kaptı ve gözlerinin önüne tuttu, ama kesenin üzerindeki "Düş resmini unutma!" yazısını görünce bitkin sandalyesine çöktü.

"Ha, ha Senyor Meteliksiz!" diye homurdandı yaşlı kadın ve keseyi Giglio'nun uzanıp kalmış elinden geri aldı. "Böyle güzel bir manzarayı görünce şaşırdınız değil mi? Bu hoş müziği dinleyin ve keyiflenin!" dedi ve kesenin içindeki altınlar şıngırdasın diye keseyi sallayarak odadan çıktı.

"Giacinta," dedi Giglio acıdan ve çaresizlikten kendini kaybedercesine, "Ne dehşet verici ürkünç bir gizem bu... Konuş! Ölüm kararımı ver!"

"Her zamanki gibisiniz." diye yanıt verdi Giacinta ince iğneyi ışığa doğru tutup gümüşümsü ipliği beceriyle iğnenin deliğinden geçirerek. "Her şeyle öylesine kendinizden geçiyorsunuz ki, ahlarla ve vahlarla daha sıkıcı hale getirdiğiniz, sonu gelmeyen bayıltıcı bir trajedi gibi dolaşıyorsunuz sürekli. Burada ürkünç ya da gizli hiçbir şey yok, yarı deli biri gibi dolanıp duracağınıza doğru dürüst davranırsanız size bazı şeyleri anlatabilirim."

"Konuş ve öldür beni!" dedi Giglio boğuk bir sesle.

"Bana kısa bir süre önce genç bir oyuncunun ne denli olağanüstü biri olduğunu söylediğinizi anımsıyor musunuz Senyor Giglio? Hayranlık duyulacak bu kahramanı, yürüyen bir aşk macerası, iki ayaklı canlı bir romans ve daha bilmem ne diye betimlediniz. Ben de artık Tanrı vergisi hoş bir yüzü, güzel bir vücudu ve her şeyden önemlisi bir kızı gerçekten bir kız yapan büyülü içsel bir gücü olan bir terzi çırağının daha olağanüstü bir varlık olduğunu düşünüyorum. İyilik dolu doğanın böylesine gözde bir çocuğunun havada dolaşan güzel bir macera diye nitelenmeye layık olduğunu ve ona ulaştığınız dar merdivenin sizin çocuksu arsızlıklarla dolu aşk düşleri ülkesine girmenize izin veren ilahi bir merdiven olduğunu düşünüyorum... Bu kızın kendisi dişilere özgü kırılgan bir süsün gizeminin ta kendisidir ve siz erkekleri kâh zengin renklerin ışıltılı görkemiyle, kâh ayın beyaz ışığının yumuşak ışınlarıyla, ya da gül pembesi sislerle ve akşamın mavi pusuyla hoş bir biçimde büyüler. Özlemin ve arzunun baştan çıkarmasıyla bu olağanüstü gizeme yaklaşır ve dişinin büyülü araçlarının arasındaki yüce periyi görürsünüz, ama sonra onun küçük beyaz parmakları size dokunduğunda dantelleri bir aşk ağı, bağladığı her bir kurdele de sizi yakalayan bir tuzak olur. Ve gözleri kendinin bilincinde olan ve kendisinden içtenlikle zevk alan aşkın hoş çılgınlığını yansıtır. Özlem dolu bir yansı sevgiliye uzak büyülü dağlardan seslenirken, iç çekişlerinizin çekici bir yumuşaklıkla dişinin

göğsünün içinde yankılandığını duyarsınız. Ne rütbenin ne de sınıfın önemi vardır, çünkü zengin prense de yoksul oyuncuya da Kirke'sinin* küçük odası yaşamının kurak çölünde ona barınak sunan tomurcuklu ve çiçekli Arkadia'ya** dönüşür. Ve Arkadia'nın güzel çiçeklerinin arasında bir yılanotunun çıkmasının ne zararı var? Baştan çıkarıcı bir türe ait o, olağanüstü tomurcukları ve onlardan da daha güzel bir kokusu var..."

"Ah evet," diye onun sözünü kesti Giglio, "ah evet, çiçeğin kendisi, adını güzel çiçek açan kokulu ottan alan hayvancığı gizler ve o ansızın çıkıp seni sivri uçlu bir iğne gibi diliyle sokar..."

"Arkadia'da işi olmayan garip bir adam oraya aptal burnunu sokarsa..." diye sözünü sürdürdü Giacinta.

"Güzel konuştunuz," diye yanıt verdi Giglio öfkeyle, "güzel konuştunuz tatlı Giacintam! Sizi son gördüğümden beri şaşılacak denli akıllanmışsınız. Kendinizle ilgili yorum yapış tarzınız beni şaşırttı. Sanırım kendinizi Bescapi Usta'nın büyü için gerekli araçları sağladığı çatıdaki odanızın hoş Arkadia'sında bir Kirke olarak görüyorsunuz."

"Belki sizin için de, benim için de aynı şey." diye sürdürdü konuşmasını Giacinta istifini bozmadan. "Benim de değişik güzel düşlerim oldu. Ama sevgili Giglio, güzel bir terzi çırağının kişiliğiyle ilgili söylediklerimin bir bölümünü bir şaka ve hınzırca bir alay olarak alın ve bana uygulamayın, özellikle de bu belki de diktiğim son giysi olduğu için. Telaşlanmayın sevgili Giglio! Karnavalın son günü bu biçimsiz giysileri çıkarıp mor bir giysiye bürünmem, bu küçük tabureyi de bir tahtla değiştirmem olası!"

"Yer ve gök!" diye haykırdı Giglio ve sıktığı yumruğunu alnına dayayarak oturduğu yerden fırladı. "Ölüm ve lanet-

---

Odysseus'un yol arkadaşlarını domuza dönüştüren büyücü kadın

Yunanistan'da kusursuz kıra örnek sayılan bir bölge

lenme! O ikiyüzlü alçağın kulağıma fısıldadıkları doğru, öyle mi? Ha? Orcus'un yarığı açıl ve ateşini fışkırt! Acheron'un karanlık ruhları ayaklanın! Yeter!" Giglio, Rahip Chiari'nin trajedilerinin birinden alınma umutsuzluk ifade eden ürkünç bir monoloğa kendini kaptırmıştı. Bu monoloğu Giacinta'ya yüz kez söylediği için Giacinta her bir satırını ezbere biliyor ve umarsızlık içindeki sevgilisi ne zaman teklese başını işinden kaldırmadan ona sözcükleri anımsatıyordu. Sonunda Giglio hançerini çekip göğsüne sapladı ve öylesine paldır küldür yere düştü ki oda yankılandı. Sonra kalktı, giysilerinin tozunu silkeledi, alnının terini sildi ve gülümseyerek, "Bu gerçekten ustaca oldu değil mi Giacinta?" diye sordu.

"Kuşkusuz," dedi Giacinta yerinden kımıldamadan, "kusursuz bir gösteri sergilediniz sevgili Giglio. Ama sanırım yemek zamanı geldi."

Bu sırada yaşlı Beatrice sofrayı kurmuş, mis gibi kokular yayan birkaç değişik yemek getirmiş, onların yanına da o gizemli şişeyi ve ışıldayan birkaç kristal bardağı koymuştu. Giglio bunları görür görmez kendini kaybetti. "Ha, konuk prens demek... Bana ne oldu böyle? Tanrım! Rol yapmıyordum; gerçekten umarsızım. Evet, beni çılgın bir umarsızlığa sen ittin, sadakatsiz nankör, yılan, şahmaran – timsah! Ama intikam! İntikam!" Bunları söylerken yere düşmüş olan sahne hançerini alıp havaya kaldırdı. Ama diktiği giysiyi bir kenara koyup ayağa kalkmış olan Giacinta, "Saçmalamayın sevgili Giglio! O tehlikeli aleti yaşlı Beatrice'e verin ki ondan kürdan yapsın, masada yanıma oturun, sizden başka konuk beklemiyorum." Birdenbire sakinleşip sabır taşına dönüşen Giglio, Giacinta'nın onu alıp masaya götürmesine ses çıkarmadı ve hiç çekinmeden yemekleri atıştırmaya koyuldu.

Giacinta sakin ve rahattı, gelecekteki mutluluğundan söz etmeye başlamıştı ve Giglio'ya onun yüzünü unutacak kadar burnunun büyümeyeceğine kuşkusu olmamasını, onu uzaktan gördüğünde kesinlikle tanıyacağını ve hiçbir zaman toz

pembe çoraplardan ve parfümlü eldivenlerden yoksun kalmaması için ona bolca duka yollayacağını söyledi. Giglio birkaç bardak şarap içtikten sonra Prenses Brambilla'nın olağanüstü masalı yeniden zihninde canlandığından, dostça bir ses tonuyla Giacinta'nın ona karşı bu kadar olumlu olmasına çok sevindiğini, ama onun ne gururunun ne de dukalarının işine pek yaramayacağını, çünkü yakında prens konumuna sıçrayacağını söyledi. Sonra da dünyanın en büyük ve zengin prensesinin onu nasıl şövalyesi seçtiğini ve karnavalın sonunda soylu hanımefendinin eşi olarak o güne kadar içinde olduğu yoksul yaşama sonsuza dek nasıl elveda demeyi umduğunu anlattı. Giacinta, Giglio'ya vuran piyangoya çok sevinmiş görünüyordu ve ikisi onları bekleyen zevklerle ve zenginlikle ilgili hoş bir sohbete daldılar.

"Dostluğumuzu sürdürebilmemiz için yöneteceğimiz krallıklar birbirine yakın olsalar ne iyi olur." dedi Giglio, "Ama yanılmıyorsam benim sevgili prensesimin ülkesi Hindistan'dan da ötede, İran'ı geçtikten sonra solda."

"Yazık," dedi Giacinta, "sanırım benim de uzun bir yolculuk yapmam gerekecek, çünkü kocam olacak prensin ülkesi Bergamo* yakınlarında bir yerde olmalı. Ama yine de komşu olup komşu kalmanın bir yolunu buluruz umarım."

İkisi de gelecekteki krallıklarının Frascati bölgesine nakledilmesi gerektiği konusunda anlaştılar.

"İyi geceler sevgili prensesim!" dedi Giglio.

"Size iyi dinlenmeler dilerim, sevgili prensim!" diye yanıtladı Giacinta.

Ve böylece alacakaranlık basmak üzereyken barış içinde dostça ayrıldılar.

Gozzi'nin oyunlarında geçen düşsel bir ülke.

Beşinci Bölüm

Giglio nasıl insan ruhunun tamamen ayık olduğu bir zamanda akılcı bir karara vardı, Fortunatus'un kesesini nasıl cebine koydu ve aşırı derecede alçakgönüllü bir terziye kibirli bir bakış fırlattı. – Pistoja Sarayı ve harikaları. – Lalenin içindeki bilge adamın kitaptan bir şeyler okuması. – Ruhlar prensi Kral Salomo ve Prenses Mystilis. – Yaşlı bir başbüyücü nasıl siyah bir gecelik entarisi giyip başına samur bir şapka oturttu ve taranmamış bir sakalla kötü dizeler okuyarak kehanette bulundu. – Bir kuş kafalının kötü talihi. – Sevgili okuyucu bu bölümde Giglio tanınmayan güzelle dans ederken başka neler olduğunu öğrenemiyor.

Bilge öğütlerle dolu bir kitapta belirli derecede düş gücü olan bir insanın gelgit olayı gibi bazen çekilerek akan bir tür delilikten mustarip olduğunu yazıyor. Dalgaların yükselip kükrediği zaman gece bastığında, suyun en alçak olduğu zaman da sabahın ilk saatlerinde yeni uyandığında kahvesini içerkendir. Bu nedenle yukarıda değinilen kitap bize bilgece, zihnimizin pırıl pırıl açık olduğu bu zamanı yaşamımızdaki en önemli olaylar için kullanmamızı öğütlüyor. İnsan yalnızca sabahları evlenmeli, olumsuz eleştirileri okumalı, vasiyetini yazmalı, hizmetçisini dövmeli vb.

İşte insan ruhunun tam bir ayıklığın tadına vardığı böyle bir suların çekilme sürecinde Giglio Fava deliliğinden telaşa düştü ve gözünün önünde durmasına karşın, uzun bir süredir gerekli olanı yapmamasına şaşırdı. Kafasının tümüyle yerinde olduğunun bilincine varmaktan hoşnut olarak, "Yaşlı

Celionati'nin yarı deli olduğuna kuşku yok ve yalnızca deliliğinden memnun olmakla kalmıyor, aklı tümüyle başında insanlara da bilerek bunu bulaştırıyor." diye düşündü. "Aynı zamanda dünyanın en güzel ve en zengin prensesi olan tapılası prensesin Pistoja Sarayı'na yerleştiğine de kuşku yok. Ah, yer ve gök! Böyle bir umut, sezgiler, düşler ve çok çekici bir maskenin gül gibi dudakları tarafından kanıtlandıktan sonra aldatıcı olabilir mi? – O cennet gibi gözlerinden çıkan aşkın tatlı ışığı, benim gibi bir talihliye denk düşmedi mi? Yüzünü tülle örterek kapalı bir locanın parmaklıklarının ardına saklanıp beni prenslerden birini oynarken gördü ve kalbi benim oldu! Bana açıkça yaklaşamazdı ki! O zarif yaratığın sonunda bağların en tatlısına ulaşabilmesi için ipliği eğirip büken arabuluculara ve sırdaşlara gereksinimi yok mu? Nasıl olduysa oldu ama beni prensesin kollarına atacak kişinin Celionati olduğuna kuşku yok – Ama bunu doğrudan yapacağına beni gırtlağıma kadar bir delilik ve alay denizine batırıyor, beni Corso'da prensesi bulabilmem için gülünç bir kılığa bürünmem gerektiğine inandırıyor ve bana Asur prenslerinden ve büyücülerden söz ediyor... Tüm bu saçmalıklar bitsin, deli Celionati de! Güzel giysiler giyip, doğrudan Pistoja Sarayı'na gidip soyluların soylusunun ayaklarına kapanmama ne engel oluyor? Ah Tanrım, bunu neden dün ya da evvelki gün yapmadım?"

Giglio gidip aceleyle gardırobunu incelediğinde durumdan pek hoşnut olmadı, tüylü şapkası tam bir yolunmuş horozu anımsatıyordu, yeleği üç kez boyandıktan sonra gökkuşağının tüm renkleriyle parlamıştı, pelerinin kazık kadar dikişleri de zaman kaybetmemeye yeminli bir terzinin zanaatını açıkça gözler önüne seriyordu, ayrıca bildik mavi ipek dar pantolonu ve pembe çorapları da güz gibi solmuşlardı. Üzgün bir ruh haliyle neredeyse boş olduğunu düşündüğü kesesine uzandı, ama onun patlayacak kadar dolu olduğunu gördü. "Yüce Brambilla!" diye haykırdı kendinden geçerek,

"Evet, yüce Brambilla seni anımsıyorum, düşlerimin güzel resmini anımsıyorum!"

Giglio'nun cebinde Fortunatus'un kesesi olduğu anlaşılan keseyle tiyatroda prenslerin giydiği giysilerin en güzelini bulabilmek için aceleyle ne kadar terzi ve eski giysi satan dükkân varsa, tümünü dolaştığını tahmin edebilirsiniz. Gösterdikleri hiçbir giysiyi yeterince gösterişli ve olağanüstü bulmadı. Sonunda yalnızca Bescapi Usta'nın dikeceği bir giysinin onu tatmin edeceğini düşünerek dosdoğru ona gitti.

İsteğini belirttiğinde Bescapi Usta ağzı kulaklarında, "Ah, sevgili Senyor Giglio, tam size göre bir şeyim var." dedi coşkuyla ve hevesli müşterisini başka bir odaya götürdü. Ama Giglio orada da doğru dürüst bir giysi olmadığını, tümünün İtalyan güldürü sanatına ait giysiler olduğunu, ayrıca en çılgın ve en garip maskelerin de orada olduğunu görünce çok şaşırdı. Bescapi Usta'nın onu yanlış anladığını sanarak sinirli bir ses tonuyla giderken giyeceği kostümün çok gösterişli ve görkemli olması gerektiğini anlattı.

"Ah Tanrım!" diye bağırdı Bescapi Usta hüzünlü bir sesle, "Neler duyuyorum? Sevgili Senyor, nöbetleriniz geçmemiş..."

"Bana istediğim gibi bir giysi satacaksanız usta, sorun yok," diye sabırsızca onun sözünü kesti Giglio kesesindeki dukaları şıngırdatarak, "yoksa unutun gitsin..."

"Durun, durun!" dedi Bescapi Usta özür dilercesine. "Lütfen sinirlenmeyin Senyor Giglio! Ah, benim size ne kadar çok yardım etmek istediğimi anlamıyorsunuz. Ah, keşke birazcık aklınız başınızda olsa!"

"Nasıl böyle bir şey söyleyebiliyorsunuz terzi usta!" diye bağırdı Giglio öfkeli.

"Evet, usta bir terziyim ve keşke size aslında tam uyacak bir giysinin ölçüsünü alabilsem! Felakete doğru gidiyorsunuz Senyor Giglio ve ne yazık ki bilge Celionati'nin sizinle ve gelecekteki kaderinizle ilgili sözlerini size aktaramıyorum."

"Ah, bilge Celionati mi? Beni her şeyimle izleyen o sıra dışı üçkâğıtçı beni en büyük şansımdan hileyle vazgeçirmeye çalışıyor, çünkü benden ve yeteneklerimden nefret ediyor, çünkü üstün kişiliklerin ciddiyetine karşı çıkıyor, çünkü her şeyi zekâdan yoksun şakanın aptalca maskaralığına dökmek istiyor! Ah sevgili Bescapi Usta, ben her şeyi biliyorum, saygıdeğer Rahip Chiari onun tüm planlarını bana açıkladı. Rahip Chiari karşılaşmayı umacağınız en olağanüstü ve en şiirsel adam, çünkü benim için Beyaz Habeş'i yazdı ve şunu bilin ki dünyada benden başka hiç kimse Beyaz Habeş'i oynayamaz."

"Siz neler söylüyorsunuz?" diye bağırdı Bescapi Usta bir kahkaha atarak. "Saygıdeğer rahip ki, umarım Tanrı yakında üstün kişiliklerin toplantısına onu da çağırır, bir Habeş'i bolca akıttığı gözyaşlarıyla nasıl beyaza dönüştürebilecek?"

"Size bir kez daha sorayım Bescapi Usta," dedi Giglio öfkesini zorlukla bastırarak, "bana sağlam dukalarım karşılığında istediğim giysiyi satacak mısınız, satmayacak mısınız?"

"Memnuniyetle," diye yanıt verdi Bescapi neşeyle, "memnuniyetle!"

Bunu dedikten sonra en gösterişli ve görkemli giysilerin asılı olduğu odanın kapısını açtı. Giglio'nun gözü garip renk karmaşası yüzünden fantastik bir görünümü olan çok gösterişli bir giysiye takıldı. Bescapi Usta bu giysinin değerinin Giglio'nun ödeyebileceğinin çok üstünde olduğunu söyledi. Ama Giglio giysiyi satın almakta ısrar etti, kesesini çıkardı ve ustadan istediği parayı söylemesini istedi. Bescapi bu giysiyi satamayacağını, çünkü giysinin yabancı bir prens için hazırlandığını söyledi, bu Prens Cornelio Chiapperi'den başkası değildi.

"Ne?" diye bağırdı Giglio birdenbire sevinçten kendinden kaybederek, "Ne diyorsunuz? Demek ki bu giysi benim için yapıldı. Şanslı Bescapi! Önünüzde duran kişi en içsel ve en gerçek benliğini dükkânınızda bulan Prens Cornelio'dan başkası değil!"

Giglio bunları der demez Bescapi Usta giysiyi duvardan kaparcasına aldı, oğlanlarından birini çağırıp giysiyi bir sepete koydurdu ve soylu prensi izlemesini emretti.

"Paranız sizde kalsın saygıdeğer prens!" diye bağırdı usta, Giglio ödemeye kalkınca. "Aceleniz olmalı. Sadık kulunuz parasını daha sonra alır, belki de bu önemsiz miktarı Beyaz Habeş halleder! Tanrı sizi korusun, benim kusursuz prensim!"

Giglio zarif hareketlerle neredeyse yeri öpercesine tekrar tekrar eğilen ustaya kibirli bir bakış fırlattıktan sonra, Fortunatus'un kesesini cebine soktu ve güzel prens giysisiyle oradan ayrıldı.

Giysi üzerine öylesine tam oturdu ki dizginleyemediği sevinci yüzünden giyinmesine yardım eden oğlanın eline ışıldayan bir duka sıkıştırdı, ama oğlan dukanın yerine ona doğru dürüst birkaç paoli vermesini istedi, çünkü sahne prenslerinin altınlarının beş para etmediğini, yalnızca düğme ya da fiş olduklarını duymuştu. Giglio uyanık oğlanı kapı dışarı etmekle yetindi. Hoş ve zarif hareketlere aynanın önünde yeterince çalıştıktan, aşktan yanıp tutuşan âşıkların fantastik dilini ezberledikten ve kendisinin tümüyle dayanılmaz biri olduğundan emin olduktan sonra hava kararırken Pistoja Sarayı'nın yolunu tuttu.

Giriş kapısı kapalı olmadığı için elinin bir itişinde açıldığında kendini ölüm sessizliğinde, çok geniş, sütunlu bir antrede buldu. Çevresine şaşkın bakarken zihninin gerilerinden geçmişle ilgili karanlık resimler biçimlenmeye başladılar. Buraya daha önce de bir kez geldiğini hissetti, ama ruhu net bir resim oluşturamadığı ve resimleri netleştirmek için gösterdiği çabalar bir sonuç vermediği için bu macerayı sürdürmek kararlılığını yok eden bir sıkıntı ve korku bastı içini.

Tam saraydan ayrılacakken, sisler içindeymiş gibi görünen kendisiyle karşılaştığında korkudan neredeyse düşüp bayılacaktı, ama kısa sürede ikizi sandığının duvardaki ko-

yu renkli bir aynadaki yansıması olduğunu anladı. Ama aynı anda yüzlerce tatlı ince sesin, "Ah Senyor Giglio, ne kadar da yakışıklısınız, ne kadar da hoş görünüyorsunuz!" diye fısıldadığını duydu. Giglio hemen aynanın önünde poz verdi, başını kaldırarak sol elini kalçasına dayadı, sağ elini kaldırdı ve ağdalı bir biçimde, "Cesaret Giglio, cesaret! Mutluluğun kesinleşti, onu hemen yakalamak için acele et!" dedi. Sonra da boğazını temizleyerek ve öksürerek kendinden emin adımlarla bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Ölüm sessizliği sürüyor tek bir kişinin bile sesi duyulmuyordu. Odalara açılması gereken birkaç kapıyı açmaya çalıştı, ama tümü sıkı sıkıya kilitliydi.

Girişin iki yanından zarif kıvrımlarla yukarıya çıkan merdivenleri denemekten başka yapılacak ne kalıyordu?

Tüm binanın yalın görkemine uyan bir biçimde süslenmiş üst kattaki koridora ulaştığında uzaktan bir yerlerden ona yabancı gelen garip bir çalgının sesini duyar gibi oldu. Dikkatle ilerledi ve koridorda karşısına gelen odanın anahtar deliğinden göz kamaştırıcı bir ışığın sızdığını gördü. Tanımadığı bir aletten çıktığını sandığı ses kâh birbirine vuran ziller, kâh üflenen boğuk, boş bir kavalı andıran garip bir ses olsa da konuşanın bir erkek olduğunu anlayabildi. Giglio kapıya gider gitmez kapı kendiliğinden yavaşça açıldı. Giglio içeriye girdi ve şaşkınlıktan donakaldı.

Giglio kendini çok büyük bir salonda buldu, duvarları mor damarlı mermerlerle kaplıydı, çok yüksek kubbesinden görüntüyü alev gibi bir aydınlığa, alev alev yanan bir altın rengine boğan bir lamba sallanıyordu. Arkaya doğru renkli halıların üzerine yerleştirilmiş beş basamakla çıkılan altın yaldızlı bir koltuk, üzerinde de altın brokardan zengin kıvrımları olan bir sayvan vardı. Koltukta Prenses Brambilla saraya girerken lalenin içinde çalışmalarını sürdüren uzun beyaz sakallı küçük yaşlı adam oturuyordu, gümüş brokardan bir giysiye bürünmüştü ve o zamanki gibi, saygın başında

gümüş bir huni, burnunun üzerinde de aşırı büyük gözlükler vardı ve bu kez önünde eğilmiş bir Habeşin sırtında duran büyük bir kitaptan yüksek sesle yine bir şeyler okuyordu. Giglio'nun uzaktan duyduğu ses buydu. İki yanında çok iri koruyucuları gibi duran devekuşları gagalarıyla bir sayfayı okumayı bitirdiğinde öbür sayfayı çeviriyorlardı. Küçük yaşlı adamın çevresinde perilere özgü görkemli giysiler içinde, periler kadar olağanüstü güzellikte yüz kadar kadın yarım daire biçiminde oturmuşlardı. Hepsi de harıl harıl dantel örüyordu. Yarım dairenin ortasında, yaşlı adamın önünde somakiden yapılma küçük bir mihrap, mihrabın üzerinde de uykuya dalmış insanlar gibi görünen, başlarında taç takılı iki küçük garip bebek vardı.

Giglio kendini biraz toparladığında orada olduğunu belirtmek istedi. Ama konuşmayı düşündüğü anda arkasından biri onu sertçe dürttü. Ancak o zaman uzun mızrakları ve kısa hançerleri olan bir dizi Habeşin ortasında durduğunu görüp biraz korktu, ışıklar saçan gözleriyle ona bakıyorlar ve fildişi rengindeki dişlerini gösteriyorlardı. Giglio en iyi yolun sabretmek olduğunu anladı.

Yaşlı adamın dantel ören hanımlara okudukları aşağı yukarı şöyleydi:

Kova burcunun ateş gibi işareti başımızın üzerinde, yunus yükselen dalgaların arasında doğuya doğru yüzüyor ve karanlık sellere burnundan saf kristaller fışkırtıyor! Size gerçekleşen büyük gizemlerden ve çözümlenmesi sizi acınası bir mahvoluştan kurtaracak olağanüstü gizden söz etmemin zamanı geldi.

Kâhin Hermod kulenin mazgallarından birinde durmuş gökyüzündeki cisimlerin hareketlerini izliyordu. Tam o sırada giysilerinin rengi düşen yaprakları anımsatan dört yaşlı adam ormandan kuleye doğru yürüyüp kulenin altına geldiklerinde yakarmaya başladılar. "Duy bizi, duy bizi büyük

Hermod! Yakarışımıza kayıtsız kalma, derin uykundan uyan! Kral Ophioch'un yayını gerecek gücümüz olsa onun yaptığı gibi kalbini delip geçen bir ok atardık ve sen duyarsız bir kalıp gibi orada rüzgârda duracağına aşağıya inmek zorunda kalırdın. Ama saygıdeğer bilge, uyanmak istemiyorsan sana fırlatacağımız silahlarımız var, göğsünde sakladığın insanca duyguları harekete geçirmek için göğsüne oldukça büyük taşlar atacağız. Uyan, kusursuz bilge!"

Kâhin Hermod parmaklıktan eğilip aşağıya baktı ve denizin kükremesine ve yaklaşan fırtınanın uğultusuna benzer bir sesle, "Siz aşağıdakiler, saçmalamayın!" dedi. "Uyumuyorum ve oklarla ya da taşlarla uyandırılamam. Neyin peşinde olduğunuzu sanırım biliyorum sevgili insanlar! Biraz bekleyin, hemen aşağıya iniyorum. Bu arada siz birkaç çilek toplayabilir ya da çimenli kayalarda kovalamaca oynayabilirsiniz. Hemen iniyorum." Hermod aşağıya inip değişik renkte çok güzel yumuşak yosunla kaplı bir kayaya oturduktan sonra sakalları karnına kadar indiği için en yaşlıları olduğu anlaşılan adamlardan biri konuşmaya başladı: "Büyük Hermod, kuşkusuz söyleyeceğim şeyleri benden daha iyi biliyorsunuzdur, ama benim de bildiğimi anlamanız için söylemek zorundayım."

"Konuş genç adam!" diye yanıt verdi Hermod. "Seni memnuniyetle dinlerim, çünkü konuşmandan neredeyse henüz çocuk olduğun için derin bir bilgeliğin olmasa da keskin bir zekân olduğu anlaşılıyor."

"Biliyorsunuz," diye sözünü sürdürdü adamların sözcüsü, "bir gün Kral Ophioch'un meclisi susuzluk ya da açlık olduğunda yoksulları beslemek için her kulun her yıl krallığın ana mizah stokuna belirli bir miktarda katkıda bulunup bulunmaması gerektiğini tartışırken birdenbire kral, 'Bir insanın düştüğü an onun gerçek benliğinin ilk kez dik durduğu andır.' dedi. Biliyorsunuz, Kral Ophioch bunu der demez kendisi de bir daha kalkmamak üzere düştü, çünkü öldü. O an-

da Kraliçe Liris de gözlerini bir daha açmamak üzere kapadığı için yerlerine kimin geçeceği konusunda sıkıntıya düşüldü. Çünkü çiftin çocukları yoktu. Becerikli bir adam olan saray kâhini, Kral Ophioch'un akılcı hükümdarlığını daha uzun yıllar sürdürecek bir yol buldu. Ölümünden uzun bir süre sonra bile ruhların ona itaat etmesini sağlayan Ruhlar Prensi Kral Solomon olayında kullanılan yönteme başvurulmasını önerdi. Bu öneriye uyarak meclise marangoz çağrıldı ve çok şık bir tahta kutu yaptırıldı. Kral Ophioch'un vücudu olağanüstü baharatlarla beslendikten sonra, üzerinde tüm görkemiyle oturuyor gözükebilmesi için oluşturulan bu yapı kralın altına sürüldü. Bir çan kordonu gibi bir ucu büyük toplantı odasına sarkıtılan gizli bir makara, asasının öne arkaya sallanabilmesi için kolunu denetliyordu. Kral Ophioch'un sağ olmadığından ve yönetmediğinden kimse kuşkulanmadı. Ama Urdar Kaynağı'na garip bir şey oldu. Oluşturduğu gölün suyu duru ve parlak kalmasına karşın, eskiden içine bakanlar büyük zevk alırlarken artık onun içine bakıp kendilerini ve tüm doğayı görenler öfkeleniyorlardı, çünkü her şeyi özellikle de kendilerini baş aşağı görmenin ağırbaşlılığa ve insanoğlunun zorluklarla biriktirdiği akla ters düştüğünü düşünüyorlardı. Ve giderek daha çok insan parlak gölden çıkan buharların zihinleri bulanıklaştırdığına, aklı başında ciddiyeti deliliğe dönüştürdüğüne inanır oldular. Rahatsız oldukları için ellerine geçen çöpleri göle atmaya başladıklarından göl ayna gibi berraklığını yitirerek koyulaştı ve sonunda iğrenç bir bataklığa dönüştü. Ve işte bu durum bilge kâhin, ülkemize birçok felaket getirdi, en sıra dışı insanlar bile birbirlerini tokatlayıp bunun bilgelerin gerçek ironisi olduğunu iddia eder oldular. En büyük felaket de dün Kral Ophioch ruhların prensiyle aynı kaderi paylaştığında başımıza geldi. Kötü niyetli tahta kurdu gizlice kralın oturduğu yeri kemirdiği için kral tam yönetirken taht odasına toplanmış halkın önünde tepetaklak oldu ve böylece öldüğü ortaya çıktı. Bana

gelince, yüce kâhin, ben asayı oynatan kordonu çekiyordum ve majesteleri düşerken kordon kopup yüzüme öylesine şiddetle çarptı ki ölene kadar bir daha kordon çekmem. Ey bilge Hermod, siz her zaman kendinizi Urdar ülkesinin iyiliğine adamışsınızdır. Söyleyin bize, ülkenin dizginlerini eline alacak değerli bir ardılı nasıl bulur ve Urdar Gölü'nün yeniden parlak ve berrak olmasını nasıl sağlayabiliriz?"

Kâhin Hermod uzun uzun düşündü, "Dokuz kere dokuz gece bekleyin, o zaman bu ülkenin kraliçesi Urdar Gölü'nde çiçek açacak. O zamana dek ülkeyi elinizden geldiğince yönetmeye çalışın!" diye yanıt verdi.

Ve daha önce Urdar Gölü olan bataklığın üzerinde alev gibi ışınlar yükseldi. Bunlar alev alev yanan gözlerle göle bakan ateş ruhlarıydı, derinlerden de yer cinleri yukarıya doğru tırmanmaya başladılar. Toprak kuruduğunda topraktan yaprakları arasında güzel bir çocuğun uyuduğu çok hoş bir zambak çıktı. Bu çocuk Prenses Mystilis'di. Kâhin Hermod'a danışmış olan dört kral naibi çocuğu güzel beşiğinden özenle alıp onu ülkenin veliahdı yaptılar.

Dört kral naibi prensesin koruyucuları oldular ve ellerinden geldiğince ona bakıp büyüttüler, ama prenses doğru dürüst konuşacağı yaşa geldiğinde, hiç kimsenin anlamadığı bir dilde konuşmaya başlayınca çok canları sıkıldı. Dört bir yandan dil uzmanları getirtildi, ama kötü bir kaderin etkisiyle, bu uzmanlar ne kadar bilgili olurlarsa olsunlar, çocuk son derece zekice ve düzgün konuşmasına karşın, ne dediğini bir türlü anlayamıyorlardı. Bu sırada zambak taç yapraklarını kapatmıştı, ama her bir yanından tertemiz, kristal gibi suyu olan küçücük fıskiyeler akıyordu. Kral naipleri kısa bir süre sonra bataklığın yerinde Urdar Kaynağı'nın güzel su aynasının yeniden oluşacağını düşündükleri için çok sevindiler. Prensesin konuştuğu dile gelince, çoktan yapmış olmaları gereken şeyi yaptılar ve bir kez daha Kâhin Hermod'a danışmaya karar verdiler.

Gizemli ormanın ürkütücü gölgelerine girdiler ve sonunda yoğun yeşilliğin arasındaki kulenin taş yapısını gördüler. Kulenin önündeki kayalardan birinin üzerinde bir kitaba dalmış yaşlı bir adam oturuyordu. Naipler bu yaşlı adamın Hermod'dan başkası olamayacağına karar verdiler. Hava serin olduğu için Hermod her ne kadar yakışsa da onu karanlık ve garip gösteren siyah bir ropdöşambr giymiş, başına da samur bir şapka geçirmişti. Naiplere ayrıca Hermod'un sakalı fazla karışık geldi; birbirinin içine girmiş çalıları anımsatıyordu. Naipler büyük bir saygı içinde durumu anlattıklarında Hermod yerinden kalktı ve ateş gibi yanan gözleriyle onlara öyle bir baktı ki, naiplerin neredeyse dizlerinin bağı çözüldü, ama sonra Hermod öyle bir gülmeye başladı ki, kahkahaları tüm ormanda yankılandı, ürken hayvanlar çalıların arasına kaçıştılar ve kuşlar ölümcül bir korkuya kapılmışçasına çığlıklar atarak dallarından ok gibi fırladılar. Kâhin Hermod'u o güne dek böylesine şaşırtıcı bir ruh halinde görmedikleri ve konuşamadıkları için naiplerin canı sıkıldı, ama saygı içinde susup büyük kâhinin ne yapacağını beklemeye koyuldular. Kâhin yeniden büyük bir taşın üzerine oturup kitabı açtı ve ciddi bir ses tonuyla okumaya başladı:

Karanlık salonda kara bir taş var,
İçinde soylu çiftin uykuya daldığı.
Solgunlar, alınlarında ve yanaklarında sessiz ölüm,
Bekliyorlar büyülü sözcüğün uykunun gücünü yenmesini.

Ve bu taşın altında derinlerde gömülü,
Yaşam sevinci bekliyor,
Mystilis'in yaşamını aydınlatmak için.
Çiçekten ve tomurcuktan doğan onun için
Işıldıyor, armağanların en değerlisi.

O zaman rengârenk kuş bir ağla yakalanacak,
Perilerin narin elleriyle dokuduğu.
Körlük bitecek, sisler dağılacak,
Ve düşmanımız kendi açtığı yaralardan ölecek.

Daha iyi duymak için açın kulaklarınızı,
Daha iyi görmek için atın gözlüklerinizi,
İşe yarar naipler olmaksa dileğiniz?
Ama hâlâ eşekseniz, sizden umut yok demek!

Kâhin bunları söyledikten sonra kitabı öyle hızlı çarparak kapattı ki, gök gürültüsünü andıran bir ses çıktı ve naipler arkaüstü devrildiler. Kendilerini toparladıklarında Hermod ortadan yok olmuştu. Vatanlarına hizmet etmek için büyük acılar çekmeleri gerektiğine karar verdiler, yoksa bu kâhinin ve büyücünün onlara ikinci kez eşek deyip zorbalık taslaması dayanılır gibi değildi. Ayrıca kâhinin söylediği bulmacayı anlamalarını sağlayan akıllarına kendileri de şaştılar. Urdar'a döner dönmez Kral Ophioch'la Kraliçe Liris'in on üç kez on üç ay zamanından beri uyudukları salona koştular, salonun ortasındaki kara taşı kaldırdılar ve altında derine gömülü, en iyi cins fildişinden olağanüstü güzellikte oyulmuş küçük bir kutu buldular. Bunu Prenses Mystilis'e verdiklerinde prenses bir yaya dokundu ve kutu kendiliğinden açıldı. Prenses kutunun içindeki zarif danteli çıkarıp eline alır almaz, sevinçten kahkahalar atarak tam anlaşılır bir biçimde, "Büyükanneciğim bunu beşiğime koymuştu, ama siz alçak herifler hazinemi çaldınız. Ormanda yere serilmeseydiniz bunu bana geri vermeyecektiniz!" dedi.

Sonra da hemen harıl harıl dantel örmeye koyuldu. Çok sevinen naipler sevinçlerini göstermek için hep birlikte havaya sıçrayacakları sırada prenses birdenbire kaskatı kesildi ve küçücük, narin bir porselen bebeğe dönüştü. Naiplerin sevinci ne denli büyük olduysa üzüntüleri de öyle oldu.

İçlerinden biri bir şey düşünüp birdenbire susana dek hep birlikte öylesine haykıra haykıra ağlayıp sızlandılar ki, sesleri sarayın her bir köşesinden duyuldu. Susan naip gözlerini giysisinin iki ucuna sildi ve şöyle dedi:

"Naipler, çalışma arkadaşlarım, dostlarım, yüce kâhinin neredeyse haklı olduğunu düşünüyorum ve biz... Bizim ne olduğumuzu boş verin! Bulmaca çözüldü mü? Rengârenk kuş yakalandı mı? Güzel perilerin ördüğü bu dantel onu yakalayacak ağ olmalı."

Naiplerin emriyle güzellikleri ve zarafetleri nedeniyle peri olma olasılığı olan krallıktaki en güzel kızlar saraya getirildi ve o olağanüstü görkem içinde dantel örmeleri söylendi. Ama bu ne işe mi yaradı? Rengârenk kuş hiçbir yerde görünmedi, Prenses Mystilis porselen bir bebek olarak kaldı ve Urdar Kaynağı'ndan çıkan suların kuruması sürdü. Krallığın uyrukları çok büyük bir sıkıntıya düştüler.

Neredeyse tüm umutları sönmüş olan dört naip bir zamanlar güzel ve berrak Urdar Gölü olan bataklığın kenarına oturup yüksek sesle yakınarak, onlara ve zavallı Urdar ülkesine acıması için en etkileyici sözlerle Hermod'a yalvardıkları sırada yerin altından boğuk bir inleme duyuldu ve zambağın açtığı taç yapraklarının arasından Kâhin Hermod çıktı.

"Mutsuz kör yaratıklar!" dedi öfkeli. "Ormanda konuştuğunuz kişi ben değildim, kötülük dolu iblis Typhon'du.* Size kötü bir oyun oynadı ve dantel kutusunun kader gizini uydurdu, ama kendi zararına olsa da amaçladığından çok daha fazla gerçeği açıklamış oldu. Bırakın peri gibi kızların yumuşak elleri dantel örsün, bırakın rengârenk kuş yakalansın, ama çözümü prensesi de büyüden kurtaracak gerçek bulmacayı dinleyin."

Yunan mitolojisinde yüzlerce başı olan bir canavar.

Bunları okuduktan sonra yaşlı adam susup yerinden kalktı ve çemberin ortasındaki mermer mihrabın üzerinde duran küçük bebeklere şöyle seslendi: "Kusursuz çift, çok sevgili Kral Ophioch, çok saygın Kraliçe Liris! Size verdiğim rahat seyahat giysileri içinde, yaptığımız hac yolculuğuna katılmaktan artık kaçınmayın! Arkadaşınız olan ben Ruffiamonte verdiğim sözü tutacağım!"

Ruffiamonte sonra çevresinde daire olmuş hanımlara bakarak, "Örgülerinizi bir kenara bırakıp büyük Kâhin Hermod'un olağanüstü lotus çiçeğinin taç yaprakları arasından yaptığı gizemli konuşmaya katılma zamanınız geldi." dedi.

Ruffiamonte gümüş bir çubukla tempo tutarken yerlerinden kalkıp sihirbazın çevresinde daha küçük bir daire oluşturmuş olan hanımlar koro halinde aşağıdaki dizeleri söylemeye başladılar:

Nerede gökyüzünün mavisinin
Tüm dünya zevklerini ateşlediği ülke!
Ve neşeli kalabalığın en güzel zamanda
Ciddiyeti ciddiyetten kurtardığı kent!
Nerede coşkuyla hokkabazlık yapıyor düşsel varlıklar!
Yumurta gibi yuvarlak, o renkli küçük dünya nerede?
Nerede hükmediyor eğlenceli yanılsamaların gücü?
Kendi göğsünü bölerek, acı duymadan,
Dünyadaki en büyük mutluluğu koruyan,
Benliği, bensizliği doğuran benlik nerede?

Ülke, dünya, kent ve benlik, olan biten bu.
Benlik açıkça algılar bir zamanlar koptuğu dünyayı,
Ve sıkıcı ciddiyet ne derse desin,
Çılgınlık akılcı bir neşeye dönüşür,
Yaşamla ve gerçekle güçlenir ruh.
Ustanın sıra dışı iğnesi yitik bir krallığı gösterir,
Ve alçakgönüllüleri ve sıradanları kurnazca yüceltir,
Çifti hoş düşlerinden uyandırsın diye.

Selam sana Urdar'ın güzel uzak ülkesi,
Kurtulmuş iblisin zincirinden sonunda,
Ve arınmış, ayna ışıltısındaki kaynağı,
Yükseliyor derinlerden binlerce haz,
Her bir göğsü büyük bir zevkle kımıldatarak.
Tüm acılar eridi büyük bir sevinçle.
Karanlık ormanın içindeki o ışıltı
Ve uzaklardan tutulan o alkış da ne?
Kraliçe geliyor – o geliyor, size doğru!
Benliğini buldu sonunda! Ve Hermod huzura kavuştu!

Devekuşları ve Habeşler keşmekeş içinde bağrıştılar ve başka kuşların garip seslerinin cıvıltıları duyuldu. Ama bunların tümünü bastıran, bir düşten uyanırcasına birdenbire aklı başına gelen ve kendini bir güldürüdeymiş gibi hisseden Giglio'nun haykırışı oldu.

"Ne oluyor Tanrı aşkına? Bu çılgın saçmalıklara bir son verin! Aklınızı başınıza toplayın ve bana soylu Prenses Brambilla'yı nerede bulabileceğimi söyleyin! Ben dünyanın en ünlü oyuncusu Giglio Fava'yım. Prenses Brambilla beni seviyor ve bana yüksek rütbeler verecek – beni dinlesenize! Bayanlar, Habeşler, devekuşları bu saçmalıklara aldırmayın! Ne dediğimi o yaşlı heriften çok daha iyi biliyorum, çünkü ben Beyaz Habeşim, başkası değilim!"

Kadınlar Fava'yı fark eder etmez uzun uzun güldüler ve onu yakalamak için koştular. Giglio birdenbire neden bu kadar çok korktuğunu anlayamadı ve onların pençelerinden kurtulabilmek için her yolu denemeye başladı. Pelerinini açıp salonun yüksek kubbesine doğru yükselemeseydi kurtulamayacaktı. Kadınlar onu salonun dört bir köşesinde kovaladılar ve Giglio yorgunluktan olduğu yere çökene dek üzerine büyük örtüler attılar. Sonunda onu üzerine attıkları çok büyük bir ağla yakaladılar ve onu hiç acımadan devekuşlarının getirdiği çok güzel altın bir kafese hapsettiler. O anda

ışıklar söndü ve tüm sahne sanki bir büyünün etkisiyle görünmez oldu. Kafes açık büyük bir pencerenin önünde durduğu için Giglio sokağı görebiliyordu, ama halk tiyatrolara ve eğlenceye koştuğu için sokak tümüyle boştu ve bu yüzden hapishanesine sıkışıp kalmış olan Giglio kendini çok yalnız hissediyordu.

"Düşlediğim mutluluk bu mu?" diye yakındı isyan ederek. "Pistoja Sarayı'nda saklı olan olağanüstü ve incelikli gizem bu mu? Habeşleri, hanımları, devekuşlarını ve lalede oturan küçük yaşlı adamı kapıdan girerken gördüm yalnızca, katırlar ve ayak işlerine bakan oğlanlar yoktu. Brambilla da aralarında değildi. Hayır, özlem dolu arzumun imgesi, yanıp tutuştuğum aşkım burada değil! Ah Brambilla, Brambilla! Bu berbat tutsaklık beni mahvedecek ve Beyaz Habeş'i hiçbir zaman oynayamayacağım! Ah! Ah! Ah!"

"Orada böyle ağlayıp sızlanan da kim?" diye bağırdı sokaktan biri. Giglio hemen yaşlı şarlatanın sesini tanıdı ve korku dolu yüreğinde az da olsa bir umut ışığı belirdi.

"Celionati," dedi Giglio içten bir sesle, "sevgili Senyor Celionati, ay ışığında gördüğüm siz misiniz? Burada bir kafeste perişan bir durumda oturuyorum. Beni bir kuş gibi buraya kapattılar. Ah Tanrım! Senyor Celionati siz komşusunu ortada bırakmayacak kadar erdemli bir insansınız; kullanabileceğiniz büyük güçleriniz var, bana yardım edin, ah, beni bu utanç verici acınası durumdan kurtarın! Ah özgürlük, altın özgürlük, sana çubukları altından da olsa bir kafesin içinde olan benden daha çok kim değer verebilir?"

Celionati yüksek sesle güldü ve, "Bak gördünüz mü Giglio." dedi, "Şaşırtıcı deliliğinizin ve çılgın fantezilerinizin sonucunu görüyorsunuz! Size kim bu gülünç hazırlıklarla Pistoja Sarayı'na girmenizi söyledi? Davet edilmediğiniz bir topluluğa sızmayı nasıl becerdiniz?"

"Ne?" diye bağırdı Giglio, "Bu güzel giysim, taptığım prensese gerektiği gibi kendimi sunabileceğim tek giysi."

"Size böyle davranılmasının nedeni bu güzel giysi." dedi Celionati.

"Ama ben bir kuş muyum?" diye bağırdı Giglio öfke ve çaresizlikle.

"Kadınlar sizi kuş sandı zaten." diye konuşmasını sürdürdü Celionati. "Her zaman böyle birini tutmaya meraklıdırlar – bir kuş beyinliyi."

"Ah Tanrım!" diye bağırdı Giglio, neredeyse kendini kaybederek. "Ben Giglio Fava, ünlü trajedi oyuncusu, Beyaz Habeş! Ben mi kuş beyinliyim?"

"Bakın, Senyor Giglio." diye bağırdı Celionati. "Sabırlı olun ve uyuyabilirseniz uyuyun, sessiz ve sakin! Yarının size ne şans getireceği belli olmaz."

"Acıyın bana Senyor Celionati." diye haykırdı Giglio. "Beni bu utanç verici hapishaneden kurtarın! O lanet olası Pistoja Sarayı'na adımımı atmayacağım."

"Aslında benim yardımıma layık değilsiniz, çünkü benim öğütlerime aldırmıyorsunuz ve kendinizi benim can düşmanım Rahip Chiari'nin kollarına atıyorsunuz, türlü yalan dolanla ve edebi değeri olmayan şiirlerle sizi bu talihsiz duruma sokanın o olduğunu söyleyebilirim. Ama... siz iyi bir çocuksunuz, ben de çoğu zaman ortaya koyduğum gibi dürüst ve yufka yürekli bir aptalın tekiyim, bu nedenle sizi kurtaracağım. Umarım buna karşılık olarak siz de benden yeni bir gözlük ve bir Asur dişi satın alırsınız."

"Ne isterseniz alırım, yalnızca özgürlüğümü, özgürlüğümü sağlayın! Neredeyse boğuldum zaten!" dedi Giglio. Şarlatan görünmez bir merdivenden onun olduğu yere tırmanıp kafesin bir yanını açtı ve kuş beyinli oradan zorlukla dışarıya çıktı.

Ama o anda saraydan karmakarışık bağırtılar duyulmaya başladı ve birbirine karışmış ürkünç sesler cıyaklamaya ve ulumaya başladılar.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Celionati, "Sizin kaçtığınızı anladılar. Çabuk kaç Giglio!"

Çaresizlikten doğan bir güçle Giglio kafesten sürünerek çıkıp kendini çekinmeden aşağıya, sokağa attı, bir yerine bir şey olmadığı için ayağa kalktı ve tabanları yağladı.

Odasına dönüp içinde kendi benliğiyle savaştığı garip giysisine baktığında, kendini neredeyse kaybederek, "Evet, bedensel biçime girmiş olan delilik ruhu benim ve prenslere layık bu giysi karanlık bir iblis tarafından bir kuş beyinliden çalınıp, güzel hanımlar aldanıp beni de bir kuş beyinli sansınlar diye bana giydirildi! Biliyorum saçma sapan konuşuyorum, ama zararı yok, çünkü ben gerçekten delirdim; benliğin biçimi olur mu hiç? Ha, ha! Haydi gidiyoruz, haydi gidiyoruz, sevgili tatlı benliğim!" diyerek canım giysiyi yırtar gibi çıkardı ve en çılgın ve garip maskeli kostümünü giyerek Corso'ya koştu.

Orada elinde bir tef olan melek kadar güzel bir kız onu dansa davet ettiğinde cennetin tüm zevkleri damarlarında akmaya başladı.

Bundan sonra neler olduğu sevgili okuyucuya bir sonraki bölümde anlatılacak.

Altıncı Bölüm

Biri dans ederken nasıl prense dönüştü ve bir şarlatanın kollarında nasıl bayıldı, sonra da yemekte aşçısının yeteneğinden nasıl kuşkulandı. – Liquor anodynus* ve neden olmadan ortalığı birbirine katmak. – Aşkın ve hüznün tükettiği iki arkadaş arasındaki şövalyeler gibi bir savaş ve onun trajik sonucu. – Enfiye çekmenin olumsuz yönleri ve uygun olmayışı. – Bir kızın masonluğu ve yeni bir buluş olan uçan makine. – Yaşlı Beatrice nasıl burnunun üzerine bir gözlük oturttu ama sonra çıkardı.

Kadın: Dön dön, daha hızlı dön, giderek daha hızlı, çılgın ve neşeli dans! Ha, her şey nasıl da yanımızdan uçar gibi geçiyor? Dinlenme, hiç durma! Değişik renklerdeki biçimler havai fişekler gibi parlayıp dağıldıktan sonra gecenin karanlığında kayboluyorlar. Zevk zevki izliyor ama onu yakalayamıyor, işte zevkin özü bu! Bir yere mıhlanıp kalıp her bir bakışa ve her bir söze karşılık vermekten daha sıkıcı bir şey olamaz! Bir çiçek olmak istemiyorum, gürültüden düşündüklerini duyamayacağın vızlayıp vınlayarak başının üzerinde dolaşan altın bir böcek olmayı yeğlerim. Zaten çılgın zevkin girdabına kapıldığında düşünceye neler olur? Bazen çok ağır olduğu için ipliklerini yırtıp yırtıp atar ve boşluğa düşer, bazen de çok hafifleyip puslu gökyüzüne yükselir. Dans ederken insanın mantığını doğru kullanması olanaksız oldu-

---

ağrı kesici bir sıvı

ğuna göre, dönerken ve figürler yaparken ondan tümüyle vazgeçelim. Bu nedenle senin sorularının hiçbirini yanıtlamayacağım ukala, uyanık herif! Tam beni yakalayacağını düşündüğün anda bak nasıl da çevrende dolaşıp senden kaçıyorum! Yeniden! Ve yeniden!

Erkek: Ah, evet! Hayır, seni yakalayamadım. Önemli olan dansta doğru dengeyi izlemek ve sürdürebilmek. Bu nedenle dans edenlerin elinde dengeleyici bir şey tutması gerekir. Ben de bunun için kılıcımı çekip havada sallayacağım – işte böyle! Sol ayağımın ucunda oluşan ağırlık merkezine kendimi verip aldığım duruşu nasıl buluyorsun? Bunun özensiz bir saçmalık olduğunu düşünüyorsun, ama beğenmediğin akıl aslında bu işte. O olmadan hiçbir şey, birçok işe yarayan denge bile anlaşılamaz! Ama o da ne? Renkli kurdelelerin uçuşuyor ve benim gibi sen de sol ayağının ucunda dönüp duruyorsun, tefini başının üzerinde yüksekte tutarak benden mantığı ve dengeyi bir yana koymamı istiyorsun. Sana pelerinimin ucunu atacağım göremeyip sendeleyerek kollarıma düş diye! Hayır, hayır! Seni yakaladığım anda artık burada olmayacaksın, hiçlikte yok olacaksın! Sen kimsin, ateşten ve havadan doğmana karşın, yeryüzünün bir sakini olan ve sudan baştan çıkarıcı bakışlarla bakan gizemli yaratık! Benden kaçamazsın. Yoksa kaçar mısın? İnmeye çalışıyorsun, ben de sana sıkıca sarılacağımı düşlüyorum, ama sen havada dolaşıp duruyorsun. Sen gerçekten yaşamı ateşleyen ve yaşamı sağlayan ana öğe misin? Hüznün, ateşli arzunun, zevkin ve gerçek benliğin cennete özgü kendinden geçmesi misin? Ama her zaman aynı duruşlar, aynı figürler! Ama yine de güzelim, senin dansın dışında sonsuz olan hiçbir şey yok ve senin en olağanüstü yönün de bu...

Tef: Benim tıngırtımı, vuruşlarımı ve şıngırtılarımı duyduğunda ey dansçı ya her tür saçmalıkla gözlerini örttüğümü düşünürsün ya da ezgilerinin tınısını algılayama-

yan incelikten yoksun bir aptal olduğumu, ama aslında senin tonunu ve ritmini tutan benim. Onun için dinle! Dinle! Dinle beni!

Kılıç: Sen dans eden kişi, renksiz ve sağır tahtadan yapıldığım ve ne tınım ne de ritmim olduğu için işine yaramayacağımı düşünüyorsun. Ama sana dansının tınısının ve ritminin yalnızca benim bir sağa bir sola sallanışım sayesinde sürdüğünü söyleyeceğim. Ben hem kılıç hem de telli bir çalgıyım ve havayı şarkılarla ve müzikle kesip biçerek senin tınını ve ritmini koruyorum. Öyleyse dinle! Dinle! Dinle beni!

Kadın: Dansımızın uyumu nasıl da giderek artıyor. Ah ne adımlar! Ne sıçramalar! Daha cesurca, daha cesurca; işte oluyor, çünkü dansımızı giderek daha iyi anlıyoruz!

Erkek: Çevremizde binlerce ateşten çember var! Ne kadar zevkli! Harika havai fişekler, siz hiç sönmezsiniz, çünkü maddeniz sonsuz, zaman gibi – ama dur, dur; yanıyorum, ateşin içine düşüyorum!

Tef ve Kılıç: Sıkı tutun! Bize sıkıca tutunun dansçılar!

Kadın ve Erkek: Eyvah! Dönen, dolanan boşluk bizi yakalıyor – düşüyoruz!

İşte Giglio Fava'nın sonunda onu zevkten deliye döndüren ve neredeyse bayılma noktasına getiren, Prenses Brambilla'dan başkası olmayan güzel dişinin zarif hareketlerle yaptığı dansın adım adım sözlere dökülmesi böyleydi. Ama Giglio tefin ve kılıcın ona bir kez daha öğüt verip sıkı durmasını söylediklerini duydu ve kendinden geçmedi; güzel dişinin kollarının arasına yığılıp kalacağını hissetti, ama bunu da yapmadı – ve kendini onun kolları yerine yaşlı Celionati'nin kollarının arasında buldu.

"Sevgili prensim, (garip davranışlarınıza karşın sizi bir bakışta tanıdım) böyle incelikten yoksun bir aldatmaya nasıl kapıldığınızı hiç anlamıyorum, çünkü siz genellikle aklı başında birisiniz. Şans eseri buradaydım ve o zıpır karı ba-

yılmanızı fırsat bilerek sizi alıp gidecekken kollarımı uzatıp sizi yakaladım."

"İyi niyetinize çok teşekkür ederim sevgili Senyor Celionati." diye yanıtladı Giglio, "Ama incelikten yoksun aldatmacayla ne demek istediğinizi anlamadım ve lanet olası bayılma nöbetimin prenseslerin en güzeli ve en tatlısıyla olağanüstü bir mutluluk verecek olan dansımı bitirmemi engellemesine çok üzüldüm."

"Neden söz ediyorsunuz?" diye yanıtladı Celionati. "Sizinle dans edenin gerçekten Prenses Brambilla olduğunu mu düşündünüz? Hayır! Kötü bir aldatmaca bu; prenses engellenmeden başka aşkların peşinde koşabilmek için size aşağı tabakadan birine kakaladı."

"Aldatıldım mı yoksa?" diye haykırdı Giglio.

"Şöyle düşünün." diye sözünü sürdürdü Celionati. "Dans ettiğiniz kişi gerçekten Prenses Brambilla olsaydı ve siz dansınızı bitirebilseydiniz, Hermod hemen ortaya çıkıp sizi ve güzel gelini krallığınıza götürürdü."

"Evet doğru," dedi Giglio, "ama bana aslında neler olduğunu ve benimle aslında kiminin dans ettiğini söyleyin!"

"Her şeyi öğrenmeniz gerekiyor ve öğreneceksiniz." dedi Celionati. "Ama izin verirseniz size sarayınıza kadar eşlik edeyim, orada daha rahat konuşuruz... benim soylu efendim."

"Evet, beni oraya götürün lütfen!" dedi Giglio. "Çünkü prenses olduğu varsayılan kızla yaptığım dans beni öyle etkiledi ki bir düşte yürüyor gibiyim ve şu anda sarayımın Roma'nın neresinde olduğunu bilemiyorum."

"Benimle gelmeniz yeter, prensim!" diye bağırdı Celionati ve Giglio'nun kolunu yakalayıp yürümeye başladı.

Celionati doğrudan Pistoja Sarayı'na gitti. Giglio sarayın girişine çıkan basamaklarda durup yukarıdan aşağıya sarayı inceledikten sonra Celionati'ye, "Burası benim sarayımsa ki, buna hiç kuşkum yok, burada kalıp saray benim değil de on-

larınmışçasına en görkemli salonlarda vur patlasın çal oynasın eğlenen garip sakinlerin saldırısına uğramış olmalıyım. Küstah kadınlar, ödünç aldıkları zarafetleriyle aklı başında doğru dürüst insanları aldatabiliyorlar ve azizler beni korusun, evin sahibi olan benim de başıma gelen bu. Perilerin zarif elleriyle ördükleri ağlarla ender bulunan bir kuşu yakalamaları gerekiyor, bu da kargaşaya ve huzursuzluğa neden oluyor. Bu ürkünç kafeste tutsak edildiğimi hissediyorum ve bu nedenle de yeniden içeriye girmek istemiyorum. Olanak varsa sevgili Celionati, sarayım bugün için başka bir yere taşınabilse çok memnun olacağım."

"Sarayınız buradan başka bir yerde olamaz prensim." diye yanıt verdi Celionati. "Geri dönüp başka birinin evine girmek tüm görgü kurallarına aykırıdır. Prensim, burada bizim ve öbürlerinin yaptığı şeylerin gerçekle uzaktan yakından ilgisi yok; bunların tek kelimesi bile doğru olmayan bir kapriçyo olduğunu düşünürseniz, oradaki insanların çılgınlıkları ve aykırılıkları size ters gelmez. Haydi cesaretinizi toplayın da içeriye girelim!"

"Ama söyleyin," diye bağırdı Giglio, Celionati'yi tam kapıyı açmak üzereyken durdurarak, "Prenses Brambilla, Sihirbaz Ruffiamonte, birçok hanım, oğlanlar, devekuşları ve katırlarla bu saraya girmedi mi?"

"Girdi kuşkusuz." diye yanıt verdi Celionati. "Ama bu sarayın prenses kadar siz de sahibi olduğunuza göre, buraya şu anda gizlice girecek olsanız bile girmek sizin de hakkınız. Yakında kendinizi burada evinizde hissedeceksiniz."

Celionati böyle dedikten sonra kapıyı açtı ve Giglio'yu içeriye itti. Giriş bir mezar kadar sessiz ve karanlıktı, ama Celionati bir kapıya yavaşça vurunca, kısa sürede kapıda mumlar taşıyan çok hoş bir Pulcinell belirdi.

"Yanılmıyorsam sizi daha önce Prenses Brambilla'nın arabasının tepesinde görme onuruna eriştim." dedi Giglio küçük adama

"Evet öyle," dedi Pulcinella. "O zamanlar prensesin hizmetindeydim, hâlâ da öyleyim, ama her şeyden önce siz saygıdeğer prensimin hizmetkârıyım efendim."

Pulcinella onları görkemli bir odaya götürdü ve saygıyla çekilirken prensin her zaman emirlerine amade olduğunu, giriş katında hizmetliler arasında tek şaka olmasına karşın, cüreti ve çabukluğu sayesinde bir tüy dokunuşuyla bir hizmetli ordusuna bedel olduğunu söyledi.

"Hah, sonunda sarayımda, prenslere yakışır odamda olduğumu anladım." dedi Giglio olağanüstü zengin döşenmiş odaya göz gezdirirken. "Emprezaryom burayı boyattı ama parasını ödemedi. Boyacı parasını istediğinde de onun kulağını çekti, bunun üzerine makinist de emprezaryoya intikam meleğinin meşalesiyle dayak attı! Evet, ben prenslere layık evimdeyim! Ama siz beni dansla ilgili berbat yanılsamamdan kurtaracaktınız sevgili Senyor Celionati. Konuşun, lütfen konuşun. Haydi oturalım!"

Giglio ve Celionati yumuşacık koltuklara oturduklarında Celionati, "Size prenses yerine kakalananın aslında Giacinta Soardi adındaki güzel küçük terziden başkası olmadığını bilin prensim." diye söze başladı.

"Öyle şey olur mu?" diye bağırdı Giglio. "O kız kendine sevgili olarak Giglio Fava adında meteliksiz bir oyuncuyu seçmedi mi?"

"Kuşkusuz." diye yanıtladı Celionati. "Ama Prenses Brambilla o beş parasız komedyenin, o sahne prensinin peşinde, o nedenle sizi terzi kızla bir araya getirdiğini ve inanılması zor bir yanılgıyla kıza âşık olup onun sahne kahramanından vazgeçmesini sağlayacağınız hiç aklınıza gelir miydi?"

"Ne fikir ama." dedi Giglio. "Ne kadar gaddarca bir düşünce! Ama inanın bana Celionati, bu kargaşa yaratan şeytanca bir büyü ve ben o büyüyü kılıcımla yok edeceğim: Bu cesur elimle prensesimin onu sevmesine izin veren o zavallıyı mahvedeceğim."

"Yapın." dedi Celionati hınzırca gülümseyerek. "Bunu yapın sevgili prensim. O aptalın yolunu kesin. Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi..."

Giglio'nun aklına Pulcinella ve onun emrine amade olduğu geldi ve gizli bir zembereğe dokundu. Pulcinella hemen geldi ve söylediği gibi uşakların, aşçının, kâhyanın ve masayı kuranların ve bardakları getirenlerin, kısacası tüm görevlilerin yerini alabildiği birkaç saniye içinde insanın ağzının suyunu akıtan yemekler hazır oldu.

Giglio tıka basa yedikten sonra yemeklerden ve şaraptan bunları tek bir kişinin hazırladığını anladı, çünkü hepsinin tadı aynıydı. Celionati belki de Prenses Brambilla'nın Pulcinella'yı işten kovmasının nedeninin bu olabileceğini söyledi, çünkü Pulcinella küstah gururu yüzünden her şeyi tek başına yapmak istiyordu ve bu yüzden aynı şeyi yapmakta ısrar eden Arlecchino'yla takışıyorlardı.

Yazarın titizce kopya ettiği ilginç ve özgün kapriçyonun bu noktasında bir kopukluk var. Müzik terimlerini kullanırsak, bir ses perdesinden öbürüne geçiş yok, bu nedenle de yeni akor gerekli hazırlıklar yapılmadan başlıyor. Kapriçyonun çözümlenmemiş bir ahenksizlikle kesildiğini söyleyebiliriz... Çünkü bize prensin (büyük bir olasılıkla bu, Giglio Fava'yı öldürmekle tehdit eden Giglio Fava olmalı) Pulcinella'nın yemeklerinden olduğunu sandığı şiddetli bir karın ağrısına tutulduğu ve Celionati ona liquor anodynus verdikten sonra uyuduğunda bir gürültünün başladığı söylendi. Ama ne gürültünün ne anlama geldiği ne de prensin ya da Giglio Fava'nın Celionati'yle birlikte saraydan nasıl ayrıldığı konusuyla ilgili bir açıklama yapılmadı.

Bundan sonrası aşağı yukarı şöyle:

Gün bitmek üzereyken garipliği ve sıra dışılığı yüzünden herkesin ilgisini çeken maskeli biri belirdi Corso'da. Başında

çok uzun iki horoz tüyüyle süslenmiş garip bir şapka vardı, yüzü çok büyük bir gözlüğün oturduğu fil hortumunu andıran bir burnun arkasına gizlenmişti, iri düğmeli bir yelek, gök mavisi güzel bir pantolon, koyu kırmızı tozluklar, gül pembesi çoraplar ve koyu kırmızı kurdeleleri olan beyaz ayakkabılar giymiş, beline de sivri uçlu güzel bir kılıç asmıştı.

Sevgili okuyucu bu maskeyi Birinci Bölüm'den anımsadığı için bu maskenin Giglio Fava'dan başkasını gizleyemeyeceğini bilir. Maskeli, Corso'da iki kez bile dolaşmadan bu kapriçyoda birkaç kez ortaya çıkan çılgın Yüzbaşı Pantolon Brighella öne fırladı ve öfkeden parlayan gözlerle onun üzerine atladı. "Sonunda seni buldum rezil sahne kahramanı, seni gidi kötü Beyaz Habeş! Bu kez benden kaçamayacaksın! Kılıcını çek korkak, kendini savun yoksa tahta kılıcımla vücudunu deşerim!" diye bağırdı.

Garip yüzbaşı bunları söylerken geniş kılıcını havada savurmaya başlamıştı, oysa Giglio bu ani saldırıdan hiç korkmadan sakin bir sesle, "Benimle düello yapmak isteyen, ama şövalyelik geleneklerinden haberi olmayan bu adi herif de kim? Dinleyin dostum! Beni Beyaz Habeş olarak tanıdıysanız, eşi benzeri olmayan bir kahraman ve bir şövalye olduğumun ve saygının beni gök mavisi pantolon, pembe çoraplar ve beyaz ayakkabılar giymeye zorladığını bilmenizi isterim. Bu Kral Arthur tarzı bir balo kostümüdür. Ama hâlâ sağlam kılıcım yanımda ve bana bir şövalye gibi meydan okursanız ve Romalı gibi giyinmiş bir soytarı değil de gerçek bir şeyseniz, ben de size gerçek bir şövalye gibi karşı koyarım!"

"Bağışlayın beni Beyaz Habeş," diye yanıt verdi maskeli, "Bir anlığına bir kahramana ve bir şövalyeye olan görevimi göz ardı ettim! Ama damarlarımda akan kanın soylu olduğuna nasıl kuşku yoksa, şövalyelikle ilgili en güzel kitapları sizin kadar benim de okuduğuma kuşku olmadığını size göstereceğim."

Yüzbaşı Pantolon böyle dedikten sonra geriye doğru birkaç adım çekildi ve kılıcını Giglio'ya doğru uzatarak saldırı duruşuna geçip içtenlikle iyi niyet gösteren bir ses tonuyla, "İzin verir misiniz?" dedi. Giglio onun meydan okuyuşunu zarif bir biçimde onayladıktan sonra kılıcını kınından çekti ve mücadele başladı. Kısa sürede yüzbaşının da Giglio'nun da şövalye gibi davranmakta çok becerikli oldukları anlaşıldı. Sol ayakları yere sıkıca basarken sağ ayaklarını saldırı ya da savunma durumuna göre öne ya da arkaya atıyorlardı. Kılıçlar karşılaştığında parlıyorlar, hamleler şimşek hızında birbirini izliyorlardı. Silahlarla ateşli ve tehlikeli bir süreçten sonra rakipler dinlenmek zorunda kaldılar ve birbirlerine baktıklarında mücadele öfkesinin yanı sıra karşılıklı öyle bir sevgi hissettiler ki birbirlerinin kollarına atıldılar ve seller sular gibi göz yaşları akıttılar. Mücadele iki kat güçlenerek beceriyle yeniden başladı. Giglio tam karşısındakinden iyi ayarlanmış bir darbe yiyecekken rakibinin kılıcı pantolonunun sol bacağının şeridine takıldı ve bir yırtılma sesi duyuldu.

"Dur!" diye haykırdı Yüzbaşı Pantolon.

Yara incelendi ve önemli olmadığı anlaşıldı, yırtığı tutturmak için birkaç toplu iğne yetti.

"Şimdi kılıcımı sol elime alacağım, çünkü tahtanın ağırlığı sağ elimi yordu." dedi Yüzbaşı Pantolon. "Ama sen hafif kılıcını sağ elinde tutabilirsin."

"Sana böyle bir adilik yapmaktan Tanrı beni korusun!" diye yanıt verdi Giglio. "Kılıcımı sol elime alacağım, doğrusu da bu, daha da pratik, çünkü seni daha kolay vurabilirim."

"Gel, göğsüme gel sevgili ve soylu dostum." diye bağırdı Yüzbaşı Pantolon.

Mücadele edenler bir kez daha birbirlerine sarıldılar ve bu olağanüstü davranışlarından öylesine duygulandılar ki dereler gibi gözyaşı döküp, ağlayıp zırladılar ve sonra yeniden var güçleriyle birbirlerine saldırdılar.

"Dur!" diye haykırdı Giglio, hamlesinin rakibinin şapkasının kenarına takıldığını fark ettiğinde. Rakibi başından yara almadığında dirense de, şapkasının kenarı burnunun üzerine doğru sallanınca Giglio'nun soylu uyarısına uymayı kabul etti. Yara önemsizdi ve Giglio şapkayı düzelttiğinde hâlâ güzel bir fötr şapka gibi duruyordu. Mücadele edenler birbirlerine yoğun bir sevgiyle baktılar, çünkü her ikisi de karşısındakine şövalyeliğini ve azmini kanıtlamıştı. Kucaklaşıp ağladıktan sonra mücadelenin ateşi yeniden coştu. Giglio bir an için savunmayı unutunca rakibinin kılıcı göğsüne isabet etti ve cansız, sırtüstü devrildi. Bu trajik sonuca karşın Giglio'nun cesedinin taşınmasını izleyen kalabalık öyle çok güldü ki, bütün Corso yankılandı, bu sırada Yüzbaşı Pantolon kılıcını kınına sokmuş gururlu adımlarla Corso'dan ayrılmıştı.

"Evet, bu iş bitti." dedi yaşlı Beatrice. "O yaşlı çirkin şarlatan Senyor Celionati bir daha burada görünüp benim tatlı kızımın başını döndürmeye kalkarsa, ben ona gösteririm. Sanırım Bescapi Usta da çılgınlıklarına yardım edip destekliyor."

Yaşlı Beatrice haklı olabilirdi, çünkü Celionati tatlı terzi kız Giacinta'yı ziyaret etmeye başladığından beri kız değişmişti sanki. Bir düşte gibiydi ve bazen öylesine abuk sabuk konuşuyordu ki, yaşlı kadın aklının başında olduğundan kuşku duymaya başlamıştı. Sevgili okuyucumuzun Dördüncü Bölüm'den anımsadığı gibi Giacinta'nın saplantısı zengin ve olağanüstü Prens Cornelio Chiapperi'nin ona âşık olduğu ve onunla evlenmek istediğiydi. Oysa Beatrice, nedenini yalnızca Tanrı bilir, Celionati'nin Giacinta'nın gözünü boyamaya çalıştığı kanısındaydı, çünkü prens onu gerçekten sevse sevdiği kızın evini şimdiye dek ziyaret etmiş olması gerekirdi, prensler bu konularda hiç de çekingen davranmazlardı. Beatrice ayrıca Celionati'nin verdiği birkaç dukanın bir prensin cömertliğine yakışmadığını sözlerine ekliyordu. Bü-

yük bir olasılıkla Prens Cornelio Chiapperi diye birinin olmadığı sonucuna varmıştı. Öyle biri olsa bile, bildiği kadarıyla yaşlı Celionati San Carlo'nun önünde halka Asur Prensi Cornelio Chiapperi'nin dişini çektirdikten sonra ortadan yok olduğunu ve nişanlısı Prenses Beatrice'in onu aradığını söylemişti.

"Anlamıyor musun?" diye bağırdı Giacinta gözleri parlayarak. "İşte tüm gizemin püf noktası bu; iyi kalpli soylu prens bu nedenle saklanıyor. Benim aşkımla dolu olduğu için Prenses Brambilla'dan ve onun iddialarından korkuyor, ama Roma'dan ayrılıp ayrılmamaya da bir türlü karar veremiyor. Corso'ya ancak kılığını değiştirip garip giysilerle çıkabiliyor. Orada bana karşı duyduğu incelikli aşkı açıkça kanıtladı. Ama yakında mutluluğun altın yıldızı sevgili prensin ve benim üzerimde parlayacak. Giglio Fava adında züppe bir komedyenin bana kur yaptığını anımsıyor musun?"

Yaşlı kadın bunun için çok iyi bir bellek gerekmediğini, çünkü hâlâ kaba bir prense yeğ tuttuğu zavallı Giglio'nun iki gün önce onu aradığını ve onun için pişirdiği yemeği afiyetle yediğini söyledi.

"Prenses Brambilla'nın o zavallı herifin peşinden koştuğuna inanabilir misin? Celionati söyledi. Ama prens benim sevgilim olarak halkın önüne çıkmaktan hâlâ çekindiği için, prenses de daha önceki sevgilisini yadsıyıp komedyen Giglio Fava'yı tahta çıkarıp çıkarmamaya henüz karar verememiş. Prenses Giglio Fava'ya elini verdiği anda, prens de mutluluktan uçarak benimkini isteyecek."

"Giacinta," diye bağırdı yaşlı kadın, "bu ne saçmalık, bu ne hayal!"

"Ayrıca prensin şu ana dek sevdiğini evinde ziyaret etmediğiyle ilgili söylediklerin de tümüyle yanlış. Kimsenin haberi olmadan beni görmek için neler yaptığını bir bilsen. Prensin hayran olunacak niteliklerinin ve becerilerinin yanı sıra büyük bir sihirbaz olduğunu belirtmeliyim. Beni yalnızca bir

gece ziyaret etmesini önemseme; öyle küçük, öyle hoş ve tapılasıydı ki onu neredeyse yiyecektim. Ama bazen sen buradayken bile bu küçük odamıza geliyor, prensi ve ortaya koyduğu olağanüstü şeyleri görememen senin suçun. Dar odamız o zaman genişleyip mermer duvarları, altın brokar halıları, ipek kaplı kanepeleri, maun ve fildişinden masaları ve kumaş kaplı koltukları olan kocaman bir salona dönüşüyor, ama ben daha çok duvarlar kaybolup sevgilimle içinde el ele dolaştığım düşlenebilecek çok güzel bir bahçe oluştuğunda seviniyorum. O cennet gibi yerin havasını dolduran mis gibi kokuları duymamana şaşırmadım kocakarı, çünkü senin burnunu enfiyeyle doldurmak gibi berbat bir huyun var ve prensin huzurunda bile enfiye kutunu çıkarmaktan sakınmıyorsun. Hiç olmazsa kulaklarını örten şu başörtünü çıkar da duyguları esir alan ve diş ağrısı dahil her tür dünyevi acıyı geçiren bahçedeki cıvıltıları duy. Prensin iki omzumu öpmesine ses çıkarmamamı ayıplamazsın, çünkü hemen çok güzel, rengârenk parlak kanatlar çıkardığımı ve havaya uçtuğumu görebilirsin. Ah, prensle birlikte mavinin içinde dolaşmamızın verdiği zevk bile yeter. Yaratının derinlerinde gizli kalmış, yeryüzünün ve gökyüzünün tüm görkemleri, zenginlikleri ve hazineleri sarhoş gözlerimin önüne seriliyor ve tümü benim oluyor, benim! Prensin sevgisine karşın, kötü niyetli olduğunu ve beni yoksul bıraktığını söylüyorsun kocakarı. Benim yalnızca prens burada olduğunda zengin olduğumu düşünüyorsundur, ama o da doğru değil. Bak şu anda, prensten ve onun görkeminden söz ettiğimde bile odamız nasıl da süsleniyor. İpek perdelere, halılara, aynalara ve her şeyden çok içindekilerin çevresindeki görkeme layık olduğu şu giysi dolabına bak! İçindeki altınların kucağına boşalması için kapısını açman yeterli. Tüm maiyeti tahtımın çevresini sarana dek şimdilik bana hizmet etmeleri için görevlendirdiği bu süslü püslü nedimeler, hizmetçiler ve ayak işlerine bakan oğlanlar hakkında ne düşünüyorsun?"

Giacinta bunları söylerken sevgili okuyucunun Birinci Bölüm'den bildiği, içi Bescapi'nin emriyle Giacinta'nın süslediği garip, zengin giysilerle dolu giysi dolabının önüne gitti ve yavaş sesle giysilerle konuşmaya başladı.

Yaşlı kadın Giacinta'nın davranışını başını sallayarak izledikten sonra, "Tanrı seni huzura kavuştursun Giacinta! Büyük bir yanılsama içindesin, gidip günah çıkartan pederi çağıracağım ki seni tutan iblisi kovsun. Ama tüm suç kafana şu prensi sokan şarlatanda ve sana o maskeli kostümleri yapman için veren o ahmak terzide. Ama yine de seni azarlamayacağım! Aklını başını topla tatlı çocuğum, sevgili Giacintam, kendine gel ve eskisi gibi iyi bir çocuk ol!"

Giacinta koltuğunda sessizce oturuyordu, narin elini şakağına dayamış gözlerini dalgınca yere dikmişti.

"Ayrıca bizim Giglio da şu kaçamaklarına bir son verse." diye sözünü sürdürdü yaşlı kadın, "Ama dur – Giglio derken! Sana böyle bakarken küçük Giacinta, Giglio'nun bize bir zamanlar küçük bir kitaptan okuduğu bir şey aklıma geldi, – bekle, bekle tam sana göre bir şey."

Kurdeleler, danteller ipek parçaları ve daha başka süslemelerle dolu bir sepetten küçük, derli toplu bir kitap çıkardı, gözlüklerini taktı ve Giacinta'nın önüne çökerek okumaya başladı:

"Şırıl şırıl akan bir derenin yosun tutmuş ıssız kıyısında mı, mis gibi kokan bir yaseminin içinde mi? Hayır, günbatımının ışınlarıyla aydınlatılmış küçük rahat bir odada gördüm onu. Alçak bir koltukta sağ elini şakağına dayadığı için, beyaz parmakları dalga dalga dökülen koyu renk buklelerinin arasından görünüyordu. Narin bedenini saran ipek kurdelelerden biri çözülmüştü, kucağında duran sol eliyle oyun oynarcasına onu çekiştirip duruyordu. Giysisinin bol kıvrımları arasından görünen küçük ayağının parmakları elinin hareketini ister istemez taklit edercesine yavaşça yerde tempo tutuyorlardı. Tüm vücudu, emin ol, öyle zarif ve öyle çeki-

ciydi ki, kalbim adını koyamadığım bir mutlulukla titredi. Beni görüp bakışımı hissetmesin diye Gyges'in* yüzüğü benim olsun istiyordum

Bir düş resmi gibi havada yitip gideceğinden korkuyordum! Tatlı ve hoş bir gülümseme oynaşıyordu yanaklarında ve ağzının kenarlarında, beni yakıcı aşk oklarıyla vuran yumuşak iç çekmeler zorluyordu yakut dudaklarını. Yoğun bir mutluluğun ansızın verdiği acıyla adını yüksek sesle söylediğimden korktum! Oysa o benim farkıma varmadı, beni göremiyordu. Bunun üzerine bana diktiği gözlerine bakabildim ve o güzel aynada o melek gibi varlığın kaçıp sığındığı büyülü bahçeyi gördüm. Işık dolu havanın kalelerinin açılan kapılarından neşeli ve renkli bir kalabalık çıktı ve sevinçle bağırarak kızın önüne çok güzel, pahalı armağanlar serdiler. Ama aslında bu armağanlar onun yüreğinin derinlerinden çıkıyordu ve göğsünü harekete geçirecek olan tüm umutlar ve tüm özlem dolu isteklerdi. Işıldayan göğsünü örten dantel, zambaklardan oluşan bir sel gibi giderek kabardı ve yanaklarına pırıltılı bir renk geldi. Ve ancak o zaman müziğin gizemi uyandı ve en yüce gerçeği cennete özgü tınılarla dile getirdi. Benim de bu olağandışı aynaya yansıdığım için o büyülü bahçede durduğumu söylesem bana inanırsınız."

"Bunlar çok hoş bir biçimde ifade edilmiş." dedi yaşlı kadın gözlüklerini çıkararak. "Ama Tanrı aşkına, bu cömertçe kullanılmış sözcükler, duyarlı bir erkek için düşüncelere dalmış oturan ve havada kaleler oluşturan güzel bir kızdan daha hoş ve daha baştan çıkarıcı bir şey olmadığını belirtmek için. Dediğim gibi bu durum sana tam uyuyor Giacintam, prensle ve onun oyunlarıyla ilgili söylediğin tüm saçmalıklar, içinde kaybolduğun düşe uygun düşen sözcüklerden başka bir şey değil."

Büyülü bir yüzükle görünmez olabildiği için Lydia krallığa kadar yükselen, Anadolu'da yaşamış bir çoban.

"Eğer öyleyse," dedi Giacinta ayağa kalkarak ve ellerini sevinçli bir çocuk gibi çırparak, "o zaman ben de biraz önce okuduğun o hoş büyülü imgeyi anımsatmıyor muyum? Ayrıca Giglio'nun kitabından okumaya çalıştığın sözcüklerin, aslında istemeden ağzından dökülen, prensin sözcükleri olduğunu bil."

Yedinci Bölüm

Derli toplu bir genç adam Kafe Greco'da nasıl iğrenç şeylerle suçlandı, bir emprezaryo nasıl pişman oldu ve bir oyuncu modeli Rahip Chiari'nin trajedileri yüzünden öldü. – Kronik ikililik ve düşünceleri yana doğru giden ikili prens. – Biri göz sorunu olduğu için her şeyi baş aşağı gördüğünden arazisini nasıl kaybetti ve nasıl yürüyüşe çıkmadı. – Sorun, anlaşmazlık ve ayrılık.

Sevgili okuyucu bu öyküde yazar çok geniş bir alanı kapsadı diye yakınmamalı. Öyküdeki tüm yerler – Corso, Pistoja Sarayı, Kafe Greco vs. – birkaç yüz adımda rahatça geçilebilecek küçük bir alandadır ve Urdar ülkesine önemsiz sapışlar dışında tüm olaylar başa çıkması kolay bu dar bölgede geçiyor. Bu nedenle sevgili okuyucunun şu anda, dört bölüm önce şarlatan Celionati'nin Alman gençlere Kral Ophioch ve Kraliçe Liris'in olağanüstü ilginç öyküsünü anlattığı Kafe Greco'ya dönmek için birkaç adım atması gerekiyor.

Şimdi! Yakışıklı, derli toplu giyinmiş bir genç tek başına Kafe Greco'da oturuyordu. Derin düşüncelere daldığı belliydi çünkü bir düşten uyanırcasına, "Sizin için ne yapabilirim beyler?" diye kibarca sorana dek, içeriye girip yanına gelen iki adam ona iki üç kez, "Senyor! Senyor! Sevgili Senyor!" diye seslenmek zorunda kalmışlardı. Rahip Chiari – bu adamların ünlü Beyaz Habeş'in yazarı Rahip Chiari ve trajediyi farsla değiştiren emprezaryo olduklarını açıklamak gerekiyor – hemen söze girişti ve, "Sevgili Senyor Giglio," de-

di, "artık neden ortalarda görünmüyorsunuz ve neden sizi bulmak için Roma'nın altını üstüne getirmek gerekiyor! Karşınızda sözlerimin gücü ve etkisiyle değişerek pişman olmuş ve size yaptığı haksızlığı telafi etmek ve zararınızı cömertçe karşılamak isteyen bir günahkâr duruyor!"

"Evet, Senyor Giglio." diye lafa karıştı emprezaryo, "Kendimi kaybedip saçmaladığımı açıkça itiraf ediyorum. Dehanız konusunda nasıl yanılabildim ve bir anlığına benim tek desteğimin siz olduğunu göz ardı edebildim! Bana dönüp yeniden tiyatromda hayranlık toplayın ve dünyanın kulakları sağır edici alkışlarını alın!"

Derli toplu genç şaşkınlıkla rahibe ve emprezaryoya baktı ve, "Beyler, benden ne istediğinizi anlamıyorum." diye yanıt verdi. "Bana bilmediğim bir adla sesleniyor ve benim için hiçbir şey ifade etmeyen şeylerden söz ediyorsunuz – sizi daha önce gördüğümü hiç anımsamadığım halde, tanışıyormuşuz gibi davranıyorsunuz."

"Çok haklısınız Giglio." dedi emprezaryo gözlerinde yaşlarla. "Bana böyle sert davranmakta ve beni tanımazlıktan gelmekte çok haklısınız, sizi sahneden ayırmakla eşeklik ettim. Ama oğlum Giglio, inat etmeyin! Bana elinizi verin!"

"Beni düşünün sevgili Senyor Giglio," diye onun sözünü kesti rahip, "Beyaz Habeş'i düşünün. Arlecchino'yu ve güruhunu def edip trajedilerini geri alan ve onları sahneye koyma mutluluğunu yeniden kazanan bu tıknaz adamın sahnesinden başka bir yerde daha fazla ün ve onur kazanamazsınız."

"Senyor Giglio," diye sözünü sürdürdü bu kez emprezaryo, "ücretinizi kendiniz saptayacaksınız, aslında Beyaz Habeş'in kostümünü de seçmekte tamamen özgür olacaksınız, birkaç santim sırma ve süs pulu yüzünden tartışacak değiliz ya!"

"Size şunu söyleyeyim," diye bağırdı genç, "söylediğiniz her şey bana hâlâ bir bilmece gibi geliyor."

"Ha!" diye haykırdı öfkelenen emprezaryo. "Sizi anlıyorum Giglio Fava, oynadığınız oyunu da, artık her şeyi anlıyorum. O lanet olası – ağzımı kirletmemek için adını ağzıma almayacağım – o sizi oynatıyor, sizi pençesine almış. Siz artık bağımlısınız. Ama ha, ha, ha! Çok pişman olacaksınız, ama iş işten geçmiş olacak, o gülünç gururu yüzünden çıldırmış olan o zavallı terzi sizi..."

"Lütfen sakin olun ve öfkelenmeyin sevgili Senyor!" dedi genç. "Anlaşmazlığın nedenini anlıyorum. Sanırım beni çok iyi bir oyuncu olarak bilinen, ama aslında beş para etmeyen Giglio Fava'yla karıştırıyorsunuz."

Rahip ve emprezaryo genç adama hortlak görmüş gibi bakakaldılar.

"Büyük bir olasılıkla Roma'da değildiniz, yeni döndünüz, çünkü tüm Roma'nın konuştuğu olaydan haberiniz olmamasına şaşarım. Size bu haberi veren kişi olduğum için üzgünüm, aradığınız ve hakkında planlarınız olan oyuncu Giglio Fava ne yazık ki dün Corso'da bir düelloda ağır yaralandı. Öldüğünden şahsen kesinlikle kuşkum yok."

"Ah, harika!" diye bağırdı rahip, "Ne kadar iyi, harika! Demek ki ünlü oyuncu Giglio Fava garip ve gülünç bir herif tarafından yere serildi ve nalları dikti! Sevgili Senyor Giglio, Roma'nın yabancısınız anlaşılan, bizim Karnaval oyunlarından haberiniz yok, yoksa insanlar cesedi kaldırıp götürmek istediklerinde yalnızca yakışıklı karton bir model buldular ve gülmekten kırıldılar."

"Trajedi oyuncusu Giglio Fava'nın et ve kemik yerine ne kadarının kartondan yapılmış olduğunu bilmiyorum." diye sürdürdü konuşmasını genç adam, "ama vücudu açıldığında içinin Rahip Chiari adında birinin trajedilerinin yazılı olduğu kâğıtlarla tıka basa dolu olduğu görüldü ve doktorlar rakibinin darbesinin ölümcül olmasını kendisini sulu ve anlamsız gıdalarla doldurduğu için sindirim sisteminin mahvolmasına bağladılar."

Genç adam bunları söylerken oradakiler kahkahayla gülmeye başladılar. Bu ilginç konuşma sırasında Kafe Greco her zamanki müşterileriyle dolmaya başlamış, özellikle de Alman sanatçılar konuşanların çevresinde bir halka oluşturmuşlardı.

Emprezaryo öfkelenmesine öfkelenmişti ama, rahip öfkeden kuduruyordu. "Ha!" diye haykırdı. "Bunu bilerek yaptınız Giglio Fava, Corso'da rezil olmamın nedeni sizsiniz! Ama durun bakalım! İntikamım sizi bulacak – sizi ezecek..."

İncinmiş olan şair bir sürü hakaret sıraladıktan sonra emprezaryoyla birlikte tam derli toplu gencin yakasına yapışacakken Alman sanatçılar ikisini de tutup oldukça sert bir şekilde kapının dışına fırlattıkları için, o anda içeriye girmekte olan yaşlı Celionati'nin önünden uçarcasına geçtiler. Celionati arkalarından, "İyi yolculuklar!" diye seslendi.

Derli toplu genç adam Celionati'yi görünce telaşla kalkıp onu karşıladı ve elinden tutarak odanın uzak bir köşesine götürdü, "Keşke beni bu iki işkenceciden kurtarmak için daha önce gelseydiniz Senyor Celionati." diye söze başladı, "Benim oyuncu Giglio Fava olduğumu sandılar – ah, biliyorsunuz! Dün Corso'da şansız nöbetim sırasında onu ölümcül biçimde yaraladım. Bu adamlar beni bir sürü iğrenç şeyle suçladılar. Söyleyin bana, karıştırılacak kadar ona benziyor muyum?"

"Hiç kuşkunuz olmasın." dedi Celionati kibarca, neredeyse saygıyla, "Hoş hatlarınız gerçekten o oyuncuya benziyor, ikizinizden büyük bir beceriyle kurtulmakla çok akıllıca davrandınız. Salak Rahip Chiari ve emprezaryoya gelince, prensim onları bana bırakın! Tümüyle sağlığınıza kavuşmanızı geciktirecek her türlü sıkıntıdan sizi kurtarmak için elimden geleni yapacağım. Bir yönetmenle bir şair arasına birbirlerini hırpalayıp mahvetmeleri için nifak tohumları sokmak kadar kolay bir iş yoktur, cinayet işlendiğini gösteren bir anıt olarak olayın geçtiği yerde yalnızca kuyrukları

kalana kadar birbirlerini yiyip bitiren iki arslana benzerler. Karton trajedi oyuncusuna benzediğiniz için üzülmeyin! Çünkü biraz önce sizi rahatsız edenlerden kurtaran genç adamların da sizin Giglio Fava'dan başka biri olamayacağınızı düşündüklerini öğrendim."

"Ah sevgili Senyor Celionati." dedi derli toplu genç adam yavaşça, "Tanrı aşkına kimliğimi açıklamayın lütfen! Tamamen iyileşene dek neden gizli kalmam gerektiğini biliyorsunuz."

"Hiç korkmayın," dedi şarlatan. "Bu genç adamların size saygı ve dostluk duymalarını sağlamak için sizi ele vermeden onlara gerektiği kadarını söyleyeceğim, adınızı ve konumunuzu sormanın akıllarına gelmemesini de sağlayacağım. Şu anda bize aldırmıyor gibi davranın! Pencereden dışarıya bakın ya da gazete okuyun, daha sonra konuşmamıza katılırsınız. Ama söylediklerim sizi utandırmasın, siz şu anda anlamasanız da sizinle ve hastalığınızla ilgili konulara uygun olan tek dili kullanacağım."

Senyor Celionati her zamanki gibi, hâlâ gülerek rahibi ve emprezaryoyu tam gence saldıracakları sırada nasıl karga tulumba dışarı attıklarını anlatan genç adamların yanında yerini aldı. Gençlerden bazıları pencereye yaslanmış kişinin ünlü oyuncu Giglio Fava olup olmadığını sordular. Celionati o olmadığını, o kişinin soylu bir yabancı olduğunu söyledikten sonra ressam Franz Reinhold (sevgili okuyucunun Üçüncü Bölüm'de gördüğü ve dinlediği kişi) "O yabancıyla oyuncu Giglio Fava'nın benzediği nasıl söylenebilir! Gözleri, ağızları, alınları ve vücut yapıları yüzeysel olarak birbirlerine benzeyebilir, ama benzemede önemli olan birçok portre ressamının ya da daha doğrusu yüzleri kopya edenlerin çoğunun yakalayamadığı ruhsal ifadedir, bu nedenle de hiçbir zaman yaptıkları resimler modellerine tam olarak benzemez. Bu ikisi arasında ruhsal ifade bağlamında öyle bir ayrım var ki, şahsen hiçbir zaman bu yabancıyı Giglio Fava'ya benzete-

mem. Giglio Fava'nın ifadesiz bir yüzü var, oysa bu yabancının yüzünde garip bir şeyler var, ama ne olduğunu kestiremiyorum."

Gençler yaşlı şarlatandan çok hoşlarına giden Kral Ophioch ve Kraliçe Liris'in öyküsü gibi bir öykü ya da arkadaşı Sihirbaz Ruffiamonte'den ya da Pistoja Sarayı'ndaki Hermod'dan duymuş olduğuna kuşku olmayan o öykünün ikinci bölümünü anlatmasını istediler.

"İkinci bölümü mü? Hangi ikinci bölüm?" diye haykırdı şarlatan. "Birdenbire susup, gırtlağımı temizleyip saygıyla eğilerek, daha sonraki bir tarihte devam ederim mi dedim? Ayrıca arkadaşım Sihirbaz Ruffiamonte öykünün aldığı yönü Pistoja Sarayı'nda yüksek sesle okudu. Şimdi moda olduğu üzere bilgilenmek isteyen hanımların da katıldığı konuşmasını kaçırmanızdan ben suçlu değilim. Hepsini baştan anlatsam, her zaman bizimle olan ve o konuşmada da hazır bulunduğu için her şeyi bilen biri sıkıntıdan patlar. Kastettiğim kişi hepimizin göründüğü ve oynadığı Prenses Brambilla adlı kapriçoyu okuyan okuyucu. Bu nedenle Kral Ophioch, Kraliçe Liris, Prenses Mystilis ve rengârenk kuş bitti! Bu kez kendimden söz edeceğim, kuşkusuz bunun sizin gibi boş insanlara bir yararı olursa!"

"Neden boşuz?" diye sordu Reinhold.

"Çünkü," diye Almanca konuşmasını sürdürdü Celionati, "siz bana tek amacı size hoşça vakit geçirtmek olduğu için en garip peri masalları anlatan biri gözüyle bakıyorsunuz. Ama inanın, beni yazar çok farklı bir amaç için yarattı ve benim değerimi anlamadığınızı görürse, kötü yola saptığımı düşünür. Hiçbiriniz bana derin bilgim yüzünden layık olduğum saygıyı göstermiyor. Küçümsenecek bir düşünceye kapılıp, benim tıp bilimiyle ilgili kapsamlı bir çalışma yapmadığımı, beylik kocakarı ilaçlarını giz bilimci çareler diye yutturduğumu ve her hastalığı aynı çarelerle iyileştirdiğimi sanıyorsunuz. Artık gözlerinizin açılma zamanı geldi. Çok çok

uzaklardan, Peter Schlemil'in bile yedi millik çizmelerine karşın, oraya varması için bir yıl koşması gereken uzaklıkta bir ülkeden çok değerli bir genç adam benim sanatımın tadına varmak için buralara geldi. Var olan hastalıkların en garibi ve en tehlikelisine tutulmuş ve bu hastalığın ancak gizemli törenlerde el verilenlerin bildiği giz bilimsel bir çaresi var. Genç adamın hastalığı kronik ikilik."

"Ne?" diye bağırdı dinleyenler ve gülmeye başladılar. "Neden söz ediyorsunuz Üstat Celionati? Kronik ikilik mi? Tanrı aşkına o da ne?"

"Anladım, bize yine fantastik bir öykü anlatacak, sonra da bunu yadsıyacaksınız." dedi Reinhold.

"Bak oğlum Reinhold," dedi şarlatan, "beni böyle kınayan son kişi sen olmalısın, çünkü sana karşı hep dürüst oldum ve sanırım sen Kral Ophioch'un öyküsünü doğru anlayıp Urdar Kaynağı'nın ayna gibi suyuna da baktın sonra... Ama bu hastalık hakkında başka bir şey söylemeden, size tedavisini üstlendiğim beyefendinin pencereden dışarıya bakan, sizin Giglio Fava sandığınız oradaki genç adam olduğunu söyleyebilirim."

Herkes merakla yabancıya baktı ve hepsi her açıdan yüz hatları yüksek bir zekâ belirtse de, onlarda tehlikeli bir hastalığın ya da belki de gizli bir deliliğin olduğunu gösteren bir kararsızlık ve karmaşa olduğunu kabul ettiler.

"Sanırım Senyor Celionati." dedi Reinhold, "Kronik ikilikle kastettiğiniz durum, benliğin kendine yabancılaşması ve bu nedenle kişilik bütünlüğünün yok olduğu garip bir delilik türünden başka bir şey değil."

"Fena değil oğlum!" diye yanıt verdi şarlatan. "Ama esas noktayı kaçırmışsın. Korkarım ki size hastamın garip hastalığından açık ve anlaşılır bir biçimde söz edemeyeceğim ve özellikle de doktor olmadığınız için sanatımın tüm terimlerini kullanamayacağım. Şimdi devam edelim bakalım! Her şeyden önce, bizi yaratan ve var olmak istersek bo-

yun eğmek zorunda olduğumuz yazar, hangi dönemde yaşayıp benliğimize sahip olacağımızı belirtmiyor. Ne kadar şanslıyım ki, bir tarih hatası yapmadan çok esprili bir Alman yazar olan Lichtenberg'in yapıtlarını okuduğunuz için ikili prensi bildiğinizi varsayabiliyorum. Bir kraliçe kendini ülkesinden daha ilginç bir durumda bulmuş. (Yine esprili bir Alman yazarın, Jean Paul'un deyimini kullanıyorum) Halkı bir prens umut ediyormuş. Oysa kraliçe Siyam ikizleri gibi arka tarafları yapışık iki hoş prens doğurarak onlara beklentilerinin iki katını vermiş... Saray şairi tahta çıkacak olan veliahdın tüm erdemleri için bir tek vücudun yetmeyeceğini, naipler de bu çifte mutluluktan şaşkına dönmüş krala dört elin iki ele oranla asayı ve kılıcı daha sıkı tutabileceği, aynı zamanda hükümette dört elli bir ifadenin daha dolgun ve daha zengin bir ses getireceğini söyleyip onu avutmaya çalıştılar, ama kaygıları haklı çıkaracak birçok durum söz konusuydu. İlkönce hem pratik ve şık, hem de uygun bir oturma yeri icat etme sorunu ilerde tahtın biçiminin ne olacağı konusunda kaygı yaratıyordu. Ayrıca filozoflardan ve terzilerden oluşan bir komisyon, dört bacaklı hangi tür pantolonların daha rahat ve zarif olabileceğine karar vermek için üç yüz altmış beş toplantı yaptı. İşin en kötüsü, giderek ikisinin arasındaki düşünce ayrımının ortaya çıkmasıydı. Prenslerden biri üzgün olduğunda öbürü neşeli oluyordu, biri oturmak istediğinde öbürü koşmak istiyordu, kısacası hiçbir zaman aynı fikirde olamıyorlardı. Ama belirgin bir kişilikleri olduğu da söylenemezdi, çünkü birinin yapısı sonu gelmez bir döngüyle sürekli öbürüne geçiyordu. Kuşkusuz bunun nedeni yalnızca fiziksel bağlamda değil, ruhsal bağlamda da birlikte büyümüş olmalarıydı ve bu durum anlaşmazlıkların çıkmasına neden oluyordu. Düşünceleri sürekli yana kayıyordu ve bu nedenle her ikisi de düşüncenin kendisinin mi, yoksa öbürünün mü olduğuna karar veremiyorlardı. Bu bir karmaşa değilse başka neye karma-

şa denebilir? Şimdi birinin düşünceleri hep yana kayan böyle bir ikili prensi düşleyebiliyorsanız, işte o zaman sizde de sözünü ettiğim hastalık var demektir. Bu hastalığın ana belirtisi hastanın kendinden bir anlam çıkartma yeteneğine sahip olmamasıdır."

Şarlatan bunları anlatırken herkes onun konuşmasını sürdürmesini beklediği için genç adam kimse fark etmeden yanlarına gelmiş ve kibarca eğilerek selam verdikten sonra, "Size katılmamın bir sakıncası var mı bilemiyorum." diye söze başlamıştı. "Sağlığım ve ruhum yerinde olduğunda genellikle her yerde gözdeyimdir, ama Üstat Celionati kuşkusuz size benimle ilgili sıra dışı şeyler anlattığı için sanırım sizi rahatsız etmemi istemezsiniz."

Reinhold diğerlerin adına da konuşarak onu davet etti ve genç adam çembere katıldı. Şarlatan ona verilen diyete dikkat etmesini anımsattıktan sonra kalkıp gitti. Ve her zaman gidenin arkasından konuşulduğu gibi, konu hemen odayı terk edenden açıldı ve herkes genç adama sıra dışı doktoruyla ilgili sorular sormaya başladı. O da Üstat Celionati'nin çok büyük bir bilgi birikimi olduğunu, Halle ve Jena'da çok yararlı konferanslara katıldığını söyleyerek bu nedenle çok güvenilir biri olduğu konusunda onları ikna etti. Ayrıca başka konularda da Celionati'nin kusursuz ve içten bir insan olduğunu düşündüğünü, yalnızca çok büyük bir kusuru olduğunu, sıkça alegorik dile kaçmasının ona zarar verdiğini söyledi. Genç adam Üstat Celionati'nin tedavisini üstlendiği hastalığın çok sıra dışı olduğundan söz ettiğini de ekledi. Reinhold da şarlatanın dediğine göre genç adamın vücudunda nasıl bir çifte veliaht bulunduğunu açıkladı.

"Anlamıyor musunuz beyler," dedi genç adam hoş bir gülümsemeyle, "bu da tam bir alegori. Üstat Celionati hastalığımı biliyor, yalnızca erken gözlük taktığım için oluşan bir göz rahatsızlığım var. Retinamda bir sorun var anlaşılan. Ne yazık ki birçok şeyi baş aşağı gördüğüm için en ciddi ko-

nular bile bana aşırı gülünç, gülünçler de aşırı ciddi geliyor. Bu beni dehşete düşürüyor ve başımı öyle döndürüyor ki ayaklarımın üzerinde duramıyorum. Üstat Celionati'ye göre bunun çaresi sık ve çok egzersiz yapmak, ama nasıl başlayacağımı bir tek Tanrı bilir!"

İçlerinden biri, "Sevgili Senyor," dedi heyecanla, "ayaklarınızın yere sağlam bastığını gördüğüm için, biliyorum ki..."

O anda içeriye sevgili okuyucunun çok iyi tanıdığı Bescapi Usta girdi. Genç adama doğru yürüdü, önünde saygıyla eğildi ve, "Saygıdeğer prensim!" diye söze başladı.

"Saygıdeğer prens mi?" diye bağırdı tüm sanatçılar genç adama şaşkınlıkla bakarak.

Ama genç adam hiç istifini bozmadan, "İstemediğim halde kimliğim ortaya çıktı." dedi, "Evet beyler, ben gerçekten bir prensim, ama şansız bir prensim, çünkü bana miras kalan yüce ve muhteşem krallığıma sahip olabilmek için uğraşıyorum. Bir süre önce değindiğim gibi gerekli egzersizleri yapamıyorum, çünkü toprağım ve bu nedenle de hareket edecek yerim yok. Çok küçük bir kapta kapalı olduğum için, gördüğüm tüm figürler karmakarışık, birbirlerinin yoluna çıktıkları ve çarpışıp tokuştukları için onları net göremiyorum, bu da son derece tatsız, çünkü benim gerçek iç yapım öyle ki ancak her şey net olduğunda yaşayabiliyorum. Ama doktorum ve bu saygın naip sayesinde prenseslerin en güzeliyle mutlu bir birleşme beni sağlığıma ve benim olması gereken yüceliğe ve güce kavuşturacak. Sizi ciddi olarak bölgeme, başkentime davet ediyorum. Orada kendinizi evinizde gibi hissedecek ve benden hiç ayrılmak istemeyeceksiniz, çünkü yalnızca benim krallığımda gerçek bir sanatçı gibi yaşayabilirsiniz. Abarttığımı ya da kibirden övündüğümü sanmayın beyler! Uyruklarımı baş aşağı dursalar bile tanıyabilecek kadar iyileşmemi bekleyin, size iyilik yapmak için ne kadar istekli olduğumu göreceksiniz. Asur

Prensi Cornelio Chiapperi olduğum ne kadar kesinse, verdiğim sözü tutacağım da o kadar kesin! Şu an için adımı ve ülkemi gizli tutacağım, ama zamanı geldiğinde öğreneceksiniz. Şimdi bu kusursuz naiple bazı önemli devlet işlerini konuşmam gerekiyor, sonra da deliliğe bir ziyarette bulunup seralarımda birkaç tane işe yarar şakanın filizlenip filizlenmediğini anlamak için maiyetimin arasında dolaşacağım." Bunları dedikten sonra genç adam usta terziye kolunu verdi ve ikisi çıkıp gittiler.

"Bu işe ne dersiniz dostlarım?" dedi Reinhold. "Her bir figür göz onları tanıyamayacak ya da birbirinden ayıramayacak hale gelene dek, düşsel çılgın bir oyunun renkli maskeli balosuna kapılarak daireler çiziyorlar ve giderek hızları artıyor gibi geldi bana. Haydi maskelerimizi takıp Corso'ya gidelim! Dün o ateşli düelloyu kazanan çılgın Yüzbaşı Pantolon'un bugün de geleceğini ve olağanüstü şeyler yapacağını sanıyorum."

Reinhold haklı çıktı. Yüzbaşı Pantolon bir gün önceki zaferinin pırıltısının hâlâ etkisindeymişçesine Corso'da ölçülü adımlarla bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu; geçmişteki gibi garip şeyler yapmıyordu, ama sınırsız ciddiyeti onun her zamankinden daha gülünç görünmesine neden oluyordu. Sevgili okuyucu, maskenin altında kimin gizlendiğini zaten tahmin etmiş, şimdi de hiç kuşkusu kalmamıştır: Prenses Brambilla'nın şanslı koca adayı Prens Cornelio Chiapperi'den başkası değildi bu kişi. Olağanüstü görkemli giysiler içinde, yüzünü balmumu bir maskeyle örten, şu prensesler gibi yürüyen güzel hanım da Prenses Brambilla'dan başkası olamaz. Hanımefendi Yüzbaşı Pantolonla karşılaşmakta ısrarlıydı ve onu öyle bir beceriyle köşeye sıkıştırdı ki Pantolonun ondan kurtulmasına olanak yoktu, ama o yana kaydı ve ölçülü adımlarla gezintisini sürdürdü. Sonunda tam adımlarını sıklaştıracakken hanımefendi onun kolunu tuttu ve tatlı ve çekici bir sesle, "Evet, sizsiniz prensim! Duruşunuz ve ko-

numunuza layık giysiniz sizi ele veriyor – hiçbir zaman bu kadar zarif bir şey giymemiştiniz! Ah söyleyin, neden benden kaçıyorsunuz? Yaşamınızın ve umudunuzun ben olduğunu anlamıyor musunuz?"

"Sizin kim olduğunuzu bilmiyorum güzel hanımefendi!" dedi Yüzbaşı Pantolon. "Daha doğrusu tahmin etmeye cesaretim yok, çünkü çoğu zaman kötü aldatmacaların kurbanı oluyorum. Gözümün önünde prensesler terzi çıraklarına dönüşüyor, komedyenler de kartondan figürlere, bu nedenle yanılsamaları ve fantezileri hoşgörüyle karşılamamaya ve onları gördüğüm anda mahvetmeye karar verdim."

"Öyleyse," dedi hanımefendi öfkeli, "ilkönce kendinizle başlamalısınız! Çünkü değerli Senyor, siz de bir yanılsamadan başka bir şey değilsiniz!" Ama sonra yumuşak bir ses tonuyla sürdürdü konuşmasını, "Hayır, sevgili Cornelio, sizi nasıl bir prensesin sevdiğini ve sizi bulmak ve sizin olmak için ne kadar uzaklardan geldiğini biliyorsunuz! Benim şövalyem olarak kalacağınıza yemin etmediniz mi? Konuşun aşkım!"

Hanımefendi Pantolon'un kolunu yeniden yakalamıştı, ama o sivri uçlu şapkasını ona doğru tuttu, geniş kılıcını çekti ve, "Durun! Şövalyelik işaretimi ve önü açık miğferimdeki horoz tüylerini çıkardım ve kadınlara hizmet etmekten vazgeçtim, çünkü hepsi beni nankörlük ve sadakatsizlikle ödüllendirdiler!" diye bağırdı.

"Neler söylüyorsunuz? Çıldırdınız mı?" dedi hanımefendi öfkeyle.

"Alnınızdaki pırlanta istediği kadar parlasın." diye sürdürdü konuşmasını Pantolon. "Rengârenk kuştan yolunmuş tüy, yüzümün önünde istediği kadar sallansın! Tüm baştan çıkarma çabalarınıza direneceğim. Samur şapkalı yaşlı adam haklıydı, biliyorum ve size söylüyorum. Naibim gerçekten bir eşek ve Prenses Brambilla berbat bir oyuncuyu kovalıyor."

"Ha!" diye bağırdı hanımefendi, daha da öfkelenerek. "Benimle bu ses tonuyla konuşmaya cüret ederseniz, üzgün bir prens olmak istiyorsanız, o berbat dediğiniz oyuncuyu size yeğ tuttuğumu söyleyebilirim. Şimdi parça parça olduysa da ben onu ne zaman istesem o zaman dikişlerle tutturabilirim. Peşinden koştuğunuzu anladığım küçük terziniz Giacinta Soardi'ye gidin ve onu tahtınıza oturtun, ama tahtı koyacak bir damla toprağınız bile yok! Sizi artık Tanrı korusun!"

Hanımefendi böyle dedikten sonra oradan hızla ayrılırken Pantolon cırtlak bir sesle arkasından, "Kibirli, sadakatsiz kadın! Yüreğimi sızlatan aşkıma böyle mi karşılık veriyorsunuz? Ama ben kendimi avutmasını bilirim!" diye bağırdı.

Sekizinci Bölüm

Prens Cornelio Chiapperi kendini avutamayınca Prenses Brambilla'nın kadife terliğini nasıl öptü ve sonra ikisi dantele nasıl takıldılar. – Pistoja Sarayı'nın yeni harikaları. – İki sihirbaz Urdar Gölü'nden devekuşlarının üzerinde nasıl çıktılar ve nilüfer çiçeğine oturup yerleştiler. – Kraliçe Mystilis. – Tanıdıklar ortaya yeniden çıktı ve Prenses Brambilla adındaki kapriçyo mutlu bir sonla bitti.

Oysa dostumuz Yüzbaşı Pantolon ya da Asur Prensi Cornelio Chiapperi (sevgili okuyucu şu ana kadar çılgın ve değişik maskenin bu soylu prensten başkasını gizlemediğinin farkına varmıştır) kendini nasıl avutacağını bilemedi. Ertesi gün Corso'da yüksek sesle güzeller güzeli prensesi kaybettiğinden yakındı ve onu yeniden bulamazsa umarsızlıktan tahta kılıcıyla vücudunu delik deşik edeceğini söyledi. Ama dövünmesi düşünülebilecek en gülünç hareketler eşliğinde olduğu için sonunda kendini onun garipliğiyle eğlenen maskelilerle çevrelenmiş buldu.

"Nerede o?" diye bağırdı acıklı bir sesle, "O güzel gelin, benim tatlı hayatım nereye gitti? Üstat Celionati'nin en güzel dişimi çekmesine bugünler için mi razı oldum? Kendimi bulabilmek için bir köşeden öbür köşeye bunun için mi kendimi kovaladım? Kendimi bulmayı başarsam da sevgiden, zevkten ve hakkım olan topraklardan yoksun olduğum için perişan mı olacağım? İyi kalpli insanlar! İçinizden biri prensesin nerede gizlendiğini biliyorsa, beni burada yakınır bırakmayıp ağzını açıp söylesin ya da güzeller güzeline koşup

şövalyelerin en sadığının, damatların en akıllısının yoğun bir özlem içinde yanıp tutuştuğunu, arzudan kıvrandığını ve hemen gelip güzel gözlerinin nemli ay ışığıyla benim ateşimi söndürmezse Roma'nın ikinci bir Truva olarak yanıp kül olacağını söylesin!"

Kalabalık gülmekten kırıldığı sırada tiz bir ses, "Deli prens, Prenses Brambilla'nın size geleceğini mi düşünüyorsunuz? Pistoja Sarayı'nı unuttunuz mu?" diye bağırdı.

"Hey, sus bakalım terbiyesiz kuş kafa!" diye yanıt verdi prens. "Kafesten kaçtığına şükret! İyi kalpli insanlar, bana bakın ve ağla yakalanacak gerçek rengârenk kuşun ben olup olmadığımı söyleyin!"

Kalabalık yine kahkahadan kırıldı, ama o anda Yüzbaşı Pantolon kendini kaybedercesine dizlerinin üzerine çöktü, çünkü karşısında üzerinde Corso'daki ilk günkü giysileriyle prenses tüm zarafeti ve çekiciliğiyle belirmişti, yalnızca taktığı küçük şapkanın yerine başında parlak renkli tüylerin çıktığı olağanüstü pırıltılı bir taç vardı.

"Ben sizinim!" diye bağırdı prens kendinden geçerek. "Ben her şeyimle sizinim! Miğferimin üzerindeki tüylere bakın! Bunlar benim beyaz bayrağım, koşulsuz teslim olduğumun işareti."

"Bu kaçınılmazdı." dedi prenses, "Benim gibi zengin bir hükümdara teslim olmaktan başka çareniz yoktu, çünkü eviniz olmayacaktı ve zavallı bir prens olarak kalacaktınız. Şimdi bu mutlak hâkimiyet simgesini kullanarak bana sonsuza dek sadakat yemini edin!"

Böyle diyerek zarif bir kadife terlik çıkarıp prense verdi, o da var olduğu sürece sonuna dek ona sadık kalacağına yemin ettikten sonra terliği üç kez öptü. Bunu yapar yapmaz da, yeri göğü inleten gür bir sesin, "Brambure bil bal! Alamonsa kikiburva son-ton!" diye bağırdığı duyuldu. Ve çiftin çevresini sevgili okuyucunun Birinci Bölüm'de Pitoja Sarayı'na girenlerin arasından tanıdığı görkemli giysileri olan ka-

dınlar sardı. Arkalarında gösterişli giyinmiş on iki Habeş duruyordu, ama mızrak yerine havada öne arkaya sallarlarken ışıl ışıl parlayan çok uzun tavus kuşu tüyleri taşıyorlardı. Kadınlar çiftin üzerine dantelden yapılma ağlar atıp onları tümüyle karanlıkta kalana dek giderek daha sıkı sardılar.

Ağın neden olduğu sisler dağıldıktan sonra borazanların, zillerin ve davulların kulakları sağır edici tınıları arasında çift kendini birkaç gün önce oyuncu Giglio Fava'nın cüret edip girdiği Pistoja Sarayı'ndaki salonda buldu.

Salon o zamankinden çok daha görkemli görünüyordu. Salonu aydınlatan tek bir lambanın yerine tavandan yüzlerce lamba sallandığı için salon sanki alev almıştı. Çok yüksek kubbeyi destekleyen mermer sütunlar gösterişli çelenklerle sarılmıştı, tavandaki olağandışı yeşilliklerle iç içe girmiş rengârenk tüylü kuşlara, hoş çocuklara ve garip hayvanlara benzeyen figürler yaşamla dolu gibiydiler. Tahtın üzerindeki sayvanın altın işlemeli kumaşının kıvrımlarından güzel kızların neşeli güler yüzleri görünüyordu. Kadınlar daha önce olduğu gibi bir daire oluşturmuşlardı, ama giysileri daha gösterişliydi... Ama bu kez dantel örmüyorlar altın vazolardan aldıkları olağanüstü çiçekleri salona serpiştiriyorlar ya da hoş bir koku salan buhurdanlıkları sallıyorlardı. Tahtın üzerinde birbirlerine sevgiyle sarılmış olan Sihirbaz Ruffiamonte ve Prens Bastianello di Pistoja vardı. Prensin şarlatan Celionati'den başkası olmadığını söylemeye gerek yok. Soylu çiftin, yani Prens Cornelio Chiapperi ve Prenses Brambilla'nın arkasında rengârenk giysili küçük bir adam duruyor ve çok neşeli bir gülümsemeyle elinde tuttuğu küçük fildişi kutuya bakıyordu, ama kutunun içinde küçük, parlak bir iğneden başka bir şey yoktu.

Sihirbaz Ruffiamonte ve Prens Bastianello di Pistoja ayrılıp yalnızca birbirlerinin elini tutmaya başladılar. Sonra prens devekuşlarına, "Hey, iyi kalpli insanlar! Bü-

yük kitabı getirin de dostum, dürüst insan Ruffiamonte geriye kalan okunması gereken yerleri de okusun!" diye seslendi. Devekuşları zıplayarak kanatlarını çırpa çırpa gidip kitabı getirdiler ve yere eğilmiş bir Habeşin sırtına koyup açtılar.

Uzun beyaz sakalına karşın şaşılacak denli yakışıklı ve genç görünen sihirbaz kitabın önüne geldi ve aşağıdaki dizeleri okudu:

İtalya! Göğünün mavisi
Ateşliyor yeryüzü zevklerinin tomurcuklanmasını
Ah güzel Roma, karnavalın neşeli kalabalığı

Maskeliler bu zamanda ciddiyeti ciddiyetten çıkarıyor!
Fantastik varlıklar hokkabazlık yapıyor
Yumurta gibi yuvarlak, renkli, küçük sahnede.

Neşeli bir hayalet yönetir bu dünyayı,
Ve koruyucu ruh neşeyle çıkarır göğsümden
Ben olmayanı benden.

Var olmanın acısı dönüşür sevince,
Ülke, dünya, kent ve benlik hepsi bulunur.
Pırıl pırıl durulukta

Bulur kendini uyum içindeki çift.
Işıldar yaşamın derin gerçeği
Ve biter neşesizliğin sıkıcılığı.

Budalalık dönüşür bilge neşeye,
Ustanın büyülü iğnesi açar
Yitik krallığı ve çılgın büyü

Saygı duyduğumuz ruhu
Uyandırır yanlış düşünden.
Dinle! Başladı tatlı dalgalanmalar bile.

Sustu her şey, girdi etkisine.
Gökyüzünün kavsi ışıldıyor,
Ve uzak kaynaklar, ormanlar mırıldanıyor.

Ver kendini binlerce zevke büyülü ülke,
Özleme ver kendini, özlemi dönüştürmek için
Sevgi kuyusuna baktığında!

Dal kabaran sulara,
Ve tat daha fazla yükselen dalgaların ötesindeki
Ateşten evinin yüce sevincini!

Sihirbaz kitabı kapattığı anda başındaki gümüş huniden yakıcı bir duman yükseldi ve giderek salonu sardı: Çanların, arpların ve davulların uyumlu sesleri arasında her şey kımıldamaya ve iç içe geçip dalgalanmaya başladı. Kubbe yükselip bulutsuz bir gökyüzüne, sütunlar palmiye ağaçlarına, altın işli kumaş yere düşüp bin bir renkli çiçeklere ve kristal ayna eriyip olağanüstü parlak bir göle dönüştü. Sihirbazın hunisinden çıkan yakıcı duman dağıldı ve muhteşem yeşillikler, ağaçlar ve çiçeklerle dolu büyülü bahçenin sınırsız alanında serin, merhem gibi gelen meltemlere dönüşüp esmeye başladı. Müzik sesleri giderek yükseldi ve sevinç çığlıkları arasında binlerce ses şarkı söylemeye başladı:

Yaşa, çok yaşa, güzel Urdar ülkesi!
Kaynağı ışıldadı yeniden tertemiz
İblislerin zincirinden kendini kurtararak!

Ama birdenbire müzik, sevinç çığlıkları ve şarkılar bıçak gibi kesildi. Derin bir sessizlik hüküm sürerken Sihirbaz Ruffiamonte ve Prens Bastianello di Pistoja devekuşlarına bindiler ve suyun ortasında pırıl pırıl parlayan bir ada gibi duran nilüfer çiçeğine gittiler. Çiçeğin çanağına tırmandılar ve gölün çevresinde toplanmış olan halktan gözleri keskin olanlar sihirbazın bir kutudan çok küçük ve

çok zarif porselen bir bebek çıkardığını, onu çiçeğin çanağına bıraktığını gördüler.

Sonra şöyle oldu: Birbirini seven çift, Prens Cornelio Chiapperi ve Prenses Brambilla uykularından uyanıp istemeden kendilerini kıyısında buldukları parlak, duru, ayna gibi suya baktılar ve gölde kendilerini gördüklerinde ilk kez kendilerinin kim olduğunu bildiler, sonra birbirlerine baktılar ve öyle harika bir kahkaha attılar ki, kahkahaları ancak Kral Ophioch ve Kraliçe Liris'in gülmesiyle karşılaştırılabilir. Sonra büyük bir sevinçle birbirlerinin kollarına atıldılar.

Çift güler gülmez – Ah inanılmaz bir mucize! – nilüfer çiçeğinin çanağından tanrıça gibi bir kadın figürü yükseldi ve başı gökyüzüne değene dek giderek uzadığı ve ayaklarının gölün derinlerine kök saldığı görüldü. Başındaki parlak taçta sihirbaz ve prens oturuyorlar ve aşağıda sevinçten coşmuş, "Çok yaşa bizim yüce kraliçemiz Mystilis!" diye bağıran halka bakıyorlardı. Bu arada büyülü bahçenin müziği her tarafı sarmıştı ve binlerce ses yine şarkı söylüyordu:

Evet, derinlerden yükseliyor sevinçler
Ve gökyüzüne doluyor ışıltılarla,
Bakın kraliçemiz bize geri geldi uykusundan!

Tanrıçanın başında tatlı düşler dolaşıyor,
Adımları açıyor görkemli kutuları.
Gerçek varoluşun en güzel tomurcukları açar,
Kendini tanıyıp gülene!

Gece yarısını geçmişti ve tiyatrolardan akın akın insanlar çıkıyordu. Yaşlı Beatrice dışarıya bakmaktan vazgeçip pencereyi kapadı ve, "Hazırlıkları bitirmeliyim, efendim ve hanımı birazdan burada olurlar ve büyük bir olasılıkla iyi kalpli Senyor Bescapi'yi de getirirler." diye mırıldandı. Giglio'nun bir süre önce merdivenlerden yukarıya taşıdığı sepetteki lezzetli yiyeceklerle olduğu gibi, güzel bir yemek hazır-

lamak için gerekli alışverişi yapmıştı. Ama artık Senyor Pasquale'den kiraladıkları odanın bir kenarındaki mutfak bozuntusu yere sıkışıp kalması gerekmiyordu, emrinde büyük bir ocağı ve iyi aydınlatılmış bir odası vardı, efendisiyle hanımının da rahatça dolaşabilecekleri, güzel masalar, sandalyeler ve doğru dürüst başka eşyalarla donatılmış üç dört tane oldukça büyük oda daha.

Odanın ortasına taşıdığı masanın üzerine iyi cins ketenden bir örtü sererken, "Hım! Senyor Bescapi'nin bize yalnızca bu güzel daireyi vermekle kalmayıp tüm gereksinmelerimizi karşılaması ne kadar iyi." diye mırıldandı kıkırdayarak. "Umarım yoksulluk sonsuza dek yakamızı bırakmıştır."

Kapı açıldı ve içeriye Giglio'yla Giacintası girdiler.

"Kollarımın arasına gel, benim tatlı güzel karım!" dedi Giglio. "Sana yüreğimden kopan bir içtenlikle birleştiğimiz andan beri yaşamın en saf ve yüce sevinçleriyle dolu olduğumu söyleyeyim. Seni Smeraldine'i ya da gerçek mizahtan doğma rollerde oynarken gördüğümde ya da yanında Brighella, Truffaldino ya da fantastik güldürü ustalarından biri olarak durduğumda içimde oyunculuğuma can veren en esprili ve en cüretkâr ironiden oluşan kocaman bir dünya algılıyorum. Söyle bana karıcığım, bugün seni hangi sıra dışı ruh etkiledi? Hiç şimdiye kadar böylesine hoş, dişil mizah pırıltıları saçmamıştın, hiçbir zaman bu denli hınzır ve fantastik bir ruh hali içinde, böylesine sevilesi olmamıştın."

"Ben de senin için aynı şeyi söyleyebilirim Giglio, sevgilim!" diye yanıtladı Giacinta, Giglio'nun dudaklarına hafif bir öpücük kondurarak. "Sen de bugün her zamankinden daha olağanüstüydün ve izleyicilerin uzun, beğeni dolu gülüşleri arasında en önemli sahnemizi yarım saatten fazla doğaçlama sürdürdüğümüzün farkına varmamış olabilirsin. Bugünün ne olduğu aklına gelmedi mi? Bu sıra dışı esinlenmenin bizi ne zaman yakaladığının farkında değil misin? Urdar Gölü'nün olağanüstü duruluktaki sularına bakıp kendi-

mizi tanımamızın üzerinden tam bir yıl geçtiğini anımsamıyor musun?"

"Giacinta ne diyorsun?" diye bağırdı Giglio sevinip şaşırarak. "Güzel bir düşe benziyor – Urdar ülkesi – Urdar Gölü! Yok, hayır, bir düş değildi, kendimizi tanımıştık! Ah, benim sevgili prensesim!"

"Ah benim sevgili prensim!" diye yanıtladı Giacinta. Bir kez daha gülerek ve sevinçlerini belli eden karmakarışık sözler söyleyerek sarıldılar. "İran orada – Hindistan orada – ama Bergamo burada – Frascati de burada – krallıklarımız yan yana – hayır, hayır yönettiğimiz tek bir krallık var, yüce ve soylu bir çift, çok güzel olağanüstü Urdar ülkesini – ha, ne kadar eğlenceli!"

Ve arada sarılarak, arada öpüşerek ve gülerek odada döne döne dans etmeye başladılar.

"Neşeli çocuklar gibi değiller mi?" diye mırıldandı yaşlı Beatrice. "Evleneli tam bir yıl olmasına karşın, hâlâ öpüşüp, koklaşıp zıplıyorlar – Ah Tanrım! Masadan bardakları düşürecekler neredeyse! Hey Senyor Giglio, ceketinizin eteğini yahnimden uzak tutun! Senyora Giacinta porselenlere acıyın, onlara kıymayın!"

Ama ikisi de yaşlı kadına aldırmaksızın istediklerini yapmayı sürdürdüler. Sonunda Giacinta Giglio'yu kolundan tuttu ve gözlerinin içine bakarak, "Söyle bana sevgili Giglio, arkamızda elinde fildişi bir kutuyla duran, rengârenk giysiler içindeki küçük adamı tanıdın değil mi?" diye sordu.

"Nasıl tanımam sevgili Giacinta? Elinde yaratıcı iğnesiyle duran Senyor Bescapi'ydi, bizi gerçek doğamıza uyan değişik giysilerle sahneye çıkaran şu andaki sadık emprezaryomuzdu o. Düşünebiliyor musun, o yaşlı deli şarlatanın..."

"Evet," diye sözünü kesti Giacinta, "yırtık pırtık giysileri ve delik deşik şapkasıyla..."

"Gerçekten ünlü yaşlı Prens Bastianello di Pistoja olduğunu mu?" diye ekledi o anda içeriye giren yakışıklı, şık giyimli genç.

"Ah soylu efendim," diye bağırdı Giacinta gözleri ışıl ışıl, "gerçekten siz misiniz? Bu küçük dairemizde bizi ziyaret ettiğiniz için Giglio ve ben ne kadar mutluyuz. Bizimle basit bir yemek yemeyi reddetmeyin, ondan sonra da bize Kraliçe Mystilis, Urdar ülkesi, dostunuz Kâhin Hermod ya da Ruffiamonte'yle ilgili gerçeği anlatırsınız, ben hâlâ bir anlam çıkaramıyorum!"

"Daha fazla açıklama yapmaya gerek yok tatlı güzel çocuğum," dedi prens sevecen bir gülümsemeyle. Kendinde bir anlam bulabilirsen ve sana uygun bir koca olan bu cüretkâr herife biraz anlam katabilirsen bu yeterli. Benim bir şarlatan olduğumu göz önünde bulundurursak, bir sürü kulağa gizemli ve övücü gelen sözleri sıralamam işten bile değil. Sen kanatlanıp daha yükseklere uçabilmen için mizah gereksinimi olan düş gücüsün, ama mizahtan yapılma bir vücudun yoksa, havada sürüklenen rüzgârın oyuncağı bir çift kanattan başka bir şey olamazsın. Ama bunu yapmayacağım çünkü alegoriye kaçar, Prens Cornelio Chiapperi'nin Kafe Greco'da haklı olarak yaşlı Celionati'yi azarladığı hataya düşerim. Yalnızca samur şapkalar ve siyah ropdöşambrlar giyen bir iblis olduğunu ve kendini Kâhin Hermod olarak tanıtarak hem sıradan iyi insanları hem de Kraliçe Mystilis gibi kraliçeleri büyüleyebildiğini söylemekle yetineceğim. Hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini düşündüğü bir mucizeyle prensesin büyüden kurtulma planını da yapan o kötü iblisti. Çünkü tiyatro denen küçük dünyada yalnızca gerçek düş gücüne ve içten gelen gerçek mizaha sahip olmakla kalmayıp, aynı zamanda bu zihinsel durumu bir aynadaki gibi tarafsız görme yeteneği olan birkaç kişinin de olması gerekir, bu kişiler bunu dış yaşama öyle bir yansıtsınlar ki küçük dünyayı saran büyük dünyaya da güçlü bir büyü etkisi yapsın. Böy-

lece tiyatroya, uygun görürseniz, insanların içine bakabileceği Urdar kuyusudur diyebiliriz. Büyünün sizin sayenizde bozulabileceğini düşündüğüm için, dostum Kâhin Hermod'a hemen bir mektup yazdım. Onun hemen gelip sarayıma yerleştiğini ve sizinle ne kadar uğraştığımızı biliyorsunuz. Üstat Callot araya girip kahraman giysilerini çıkardığın için seninle dalga geçmeseydi Giglio..."

"Soylu efendim," diye onun sözünü kesti prensi izlemiş olan Senyor Bescapi, "bir kahramanın renkli giysilerini – bu hoş insanlarla konuşurken beni ve bu büyük işe olan katkımı unutmayın!"

"Kuşkusuz." diye yanıtladı prens. "Siz de kendiniz olarak olağanüstü bir adam ve diktiğiniz fantastik giysileri giyecek fantastik insanlar bulan çok yetenekli bir terziydiniz... Sizin yardımınızdan yararlandım ve sonunda sizi ironi ve mizahın önemli olduğu garip tiyatronun emprezaryosu yaptım."

"Ben her zaman kendimi, kesilip biçildikten sonra hiçbir şeyin formunun ve stilinin bozulmamasına özen gösteren biri olarak gördüm diyebiliriz!" dedi Senyor Bescapi çok neşeli bir gülümsemeyle.

"Çok doğru söylediniz!" diye bağırdı Pistoja Prensi.

Pistoja Prensi, Giglio ve Bescapi bunları konuşurlarken Giacinta yaşlı Beatrice'in getirdiği çiçeklerle odayı süslüyor ve mumları yakıyordu. Oda iyice aydınlanıp bir şölen görüntüsü alınca Giacinta kumaşlar ve kilimlerle süsleyerek tahta benzettiği koltuğa prensin oturmasında ısrar etti.

Prens oturmadan önce, "Bizi acımasızca eleştireceği ve hatta var olduğumuzu bile tartışacağı için çok korkmamız gereken biri, buraya gece vakti yalnızca onun için geldiğimi ve aslında amacımın gerçek Prenses Brambilla olan Kraliçe Mystilis'in büyüden kurtulması için sizin neler yapmanız gerektiğini ona söylemek olduğunu ortaya atabilir. O kişi yanılıyor, çünkü ben buraya kendinizi tanımanızın yıldönü-

münde sizinle, Urdar Gölü'nün olağanüstü gün ışığında aydınlanan aynasına bakıp yaşamı ve kendilerini tanıyan insanların bizim gibi zengin ve mutlu oldukları düşüncesinden aldığınız zevki paylaşmaya geldim ve her zaman geleceğim." dedi.

Ah sevgili okuyucum, tam bu noktada yazarın bu sayfaları çekip çıkardığı kaynak kuruyuverdi. Yalnızca bir söylentiye göre, hem Pistoja Prensi ve emprezaryo Bescapi hem de genç çift makarnayı ve Syrakusa şarabını çok beğenmişler. O akşam ve daha sonra da Kraliçe Mystilis'in ve büyünün gücüyle böylesine içten bir ilişkiye girmiş olan şanslı oyuncu çiftin başına başka olağanüstü şeylerin de geldiği varsayılabilir.

Daha fazla bilgiyi ancak Üstat Callot verebilir.

DOGE ve DOGARESSA[*]

Doge und Dogaresse 1819'da yayımlanan *Die Serapionsbrüder* adlı kitapta yer aldı.

Berlin Sanat Akademisi'nin Eylül 1816'da düzenlediği serginin kataloğunda, üretken bir ressam olan Akademi üyesi C. Kolbe'nin yaptığı resimlerden birinin adı buydu ve bu resim sergiyi gezenlere öylesine çekici geliyordu ki, önü neredeyse hiçbir zaman boş kalmıyordu. Resimde görkemli giyinmiş bir Venedik dogesi* yanında onun kadar gösterişli giyinmiş eşi dogaressa** ile bir tırabzana doğru yürüyordu. Ak sakallı yaşlı bir adam olan dogenin kırmızıya çalan yanık yüzünde kişiliğinin özelliklerini gösteren garip ve karmaşık bir ifade vardı, bazen güçlü, bazen zayıf, bazen gururlu ve küstah, ama aynı zamanda merhametli olabileceğini sezebiliyordunuz. Yanındaki genç kadına gelince, kadının yüzünde ve duruşunda özlem dolu bir hüzün, bakışlarında da düşsel bir arzu göze çarpıyordu. İkisinin arkasında yaşlı bir kadın ve açık bir güneş şemsiyesi taşıyan bir adam resmedilmişti. Tırabzanın bir yanında deniz salyangozu kabuğu biçiminde bir boruyu üfleyen bir genç, gencin ayaklarının dibinde de Venedik bayrağıyla süslenmiş görkemli bir gondol ve hazır bekleyen iki gondolcu vardı. Fonda görünen genişçe bir parça denizin üzeri yüzlerce yelkenliyle kaplıydı, onların arkasında suların içinden görkemli Venedik'in kuleleri ve saray-

---

Dük
Düşes

ları yükseliyordu. Sola doğru San Marco bazilikasını, sağda da daha öne doğru San Giorgio Maggiore Kilisesi'ni seçebiliyordunuz.

Resmin altın yaldızlı çerçevesine şu sözler kazınmıştı:

Ah! Senza amare
Andare sul mare
Col sposo del mare
Non puo consolare.*

Günlerden bir gün resmin önünde toplanmış olan kalabalık arasında ressamın bu resmi yapmaktaki amacının ne olduğuyla ilgili kısır bir tartışma başladı. Sanatçı yalnızca yukarıdaki dizelerden esinlenerek, tüm görkemine ve zenginliğine karşın, genç bir kızın özlem dolu yüreğinin isteklerini yerine getiremeyen, olgunluk çağını çoktan aşmış yaşlı bir adamın yaşamından bir anı mı resmetmişti yoksa, gerçek bir tarihi olayı mı betimlemek istemişti? Tartışma giderek ilginçliğini yitirmiş olmalı ki, sonunda resmin önünde soylu resim sanatına hayran yüce gönüllü iki arkadaş kalana dek kalabalık birer ikişer dağıldı.

"İnsanların sonu gelmez yorumlar yapıp kılı kırk yararak kendilerini zevk almaktan neden yoksun bıraktıklarını hiç anlamıyorum." dedi biri öbürüne. "Gerçek yaşamda bu dogeyle dogaressa arasındaki ilişkinin nasıl gittiğiyle ilgili en ufak bir kuşkum yok, ama yine de tüm yapıttan yansıyan görkemin ve gücün ışıltısı beni çok etkiliyor. Üzerinde kanatlı aslanın olduğu flamaya bak, nasıl da dünyaya meydan okurcasına rüzgârda dalgalanıyor – Ah, olağanüstü görkemli Venedik!" Bunları söyledikten sonra Turandot'taki,

---

* Ah! Aşk olmadan
Çıkılır denize
Denizin kocasıyla,
Avunmadan.

"Dimmi, qual sia quel terribil fera..."* diye başlayan Adriyatik aslanıyla ilgili bilmeceyi ezberden okumaya başladı.

Bitirmek üzereyken kulağa hoş gelen bir erkek sesinin Kalaf'ın buna verdiği yanıtı söylemeye başlamasına şaşırdı. "Tu quadrupeda fera..."**

İki arkadaş bu sırada gri pelerinini bir omzuna zarif bir biçimde atmış, ışıltılı gözleriyle resme bakan, soylu görünümlü bir beyefendinin onlara katılmış olduğunu fark etmemişlerdi. Üçü sohbete koyuldular ve yabancı, saygısını belirten bir ses tonuyla, "Bir sanatçının benliğinin derinlerinde bir resmin oluşmasını sağlayan kendine özgü bir giz vardır. O zamana dek boşlukta bir sisin içinde olan ve biçimden yoksun oldukları için tanımlanamayan bu imgeler, sanatçının ruhunun derinlerinde biçimlerini bulup canlanırlar ve yuvalarına kavuşmuş gibi olurlar ve bu imgeler hemen geçmişle (gelecekle de olabilir) – karışıp gerçekten olmuş ya da gelecekte olacak bir olayı betimlerler. Kolbe büyük bir olasılıkla şu anda gözümüzün önünde duran iki figürü çizerken onların Doge Marino Falieri ve karısı Annunziata olduklarını bilmiyordu."

Yabancı bunları söyledikten sonra sustu, ama iki arkadaş konuşmasını sürdürmesi ve onlar için Adriyatik aslanını çözdüğü gibi bu bilmecenin yanıtını da vermesi için ısrar ettiler. Adam bir süre kararsız kaldıktan sonra, "Beni dinlemeye sabrınız varsa beyler, merak ettiğinizi söylediğiniz için size Falieri'nin öyküsünü anlatarak resmi seve seve açıklarım. Ama o kadar sabrınız var mı? Sizi uyarıyorum, olaylar zihnimde kendi gözümle görmüşüm gibi canlı oldukları için olanları kısa kesmeyeceğim. Böyle olması da gerekiyor, çünkü benim gibi tüm tarihçiler geçmişin sesiyle bugüne konuşan birer hayalettirler."

Söyle bana, onun ne denli ürkünç bir hayvan olduğunu...
Sen, dört ayaklı canavar...

Böylece üçü gözden uzak bir odaya çekildiler ve yabancı işi fazla uzatmadan hemen öyküsünü anlatmaya başladı.

Yıllarca önce, yanılmıyorsam 1354 yılının Ağustos'unda Cenevizli yürekli amiral Paganino Doria Venediklileri yendi ve Parenzo kentini yerle bir ederek onlara ağır bir darbe vurdu. Venedik'e giderek yaklaşırken donanımlı kalyonları körfezde oraya buraya hızla yelken açarak kendilerini fazla tehlikeye atmadan ganimet bulmak için aç kurtlar gibi dolaşmaya başladığında Venedik halkı ve senyorlar sonlarının geldiğini düşünüp büyük bir korkuya kapıldılar. Eli ayağı tutan herkes ya bir silah ya da bir kürek kaptı. San Nicolo limanında vatandaşlar küçük gruplar halinde toplandılar. Düşmanı uzak tutmak için körfezin girişini kapatmak üzere gemiler ve ağaç gövdeleri kalın zincirlerle birbirine bağlanarak suya batırıldı. Limanda silah şakırtıları ve köpüren dalgaların arasına itilen ağır bariyerlerin gök gürültüsünü andıran sesleri eşliğinde çılgın bir hareketlilik sürerken Rialto'da görüntü farklıydı. Tehdit altındaki cumhuriyet nakit para sıkıntısı çektiği için, senyorların tellalları yüzlerinde kaygılı bir ifadeyle, alınlarında biriken soğuk terleri silerek, nakit parası olan herkese boğuk sesleriyle o güne dek duyulmamış faiz oranları bildirmeye başlamışlardı.

Durum böyleyken, ilahi güç tartışılmaz bilgeliğiyle acı ve sıkıntı içindeki halkın sadık çobanını onlardan çekip almaya karar verdi, bu beklenmedik felaketi kaldıramayan Venedik Dogesi Andrea Dandulo ölüverdi. Halkı ondan sevecenlikle il caro contino (bizim küçük kontumuz) diye söz ederdi, çünkü iyi kalpli dindar dogenin hiçbir zaman gereksinimi olanlara para yardımı yapmadan, öğütte bulunmadan, avutucu birkaç söz söylemeden ya da ceplerine koyabilecekleri birkaç duka vermeden San Marco meydanından geçtiği görülmemişti. Çoğu kez insan cesaretini yitirmesine neden olan bir felaketin üstüne başka bir felaket daha yaşarsa, başka za-

man fazla hissedilmeyecek bu felaketin acısı ikiye katlanır. Bu nedenle San Marco'nun çanları insanın içini titreten kasvetli tınılarla dogenin ölümünü haber verdiğinde insanlar acı ve yastan neredeyse akıllarını yitirdiler. Koruyucuları ve umutları yok olup gittiği için Ceneviz boyunduruğuna girmek zorunda kalacaklarından, aslında gerekli savaş manevraları açısından Dandulo'yu kaybetmenin büyük bir olasılıkla hiç de o denli büyük bir felaket olmadığı gerçeğini düşünemeden, acılarını haykırarak dile getirmeye başladılar. Oysa sevgili küçük kontları, tek isteği huzur ve barış içinde yaşamak olduğu için, egemenliğini sürdürme becerisinin karmaşık gereksinimleri yerine, gökyüzündeki olağanüstü yıldız kümelerini izlemeyi yeğlerdi. Bir orduya savaşa giderken önderlik etmek yerine Kutsal Hafta'daki alayın düzenini kurmakta daha başarılı olduğu kesindi. Artık temellerine kadar sarsılmış Venedik'i giderek azıtan bir düşmanın tehdit edici gücünden kurtarabilecek, hem yürekli bir kumandan hem de deneyimli bir devlet adamı olması gereken yeni bir doge bulmanın zamanı gelmişti.

Senyorlar toplandığında kaygılı yüz ifadeleri, yere dikilmiş gözler ve ellere dayanmış başlar dışında bir şey görünmüyordu. Devletin boşta sallanan dümenini kavrayacak ve onu doğru rotasına oturtacak güçlü elleri olan birini nereden bulacaklardı? Sonunda en yaşlı Senyor Marino Bodoeri düşüncelerini dile getirdi ve, "Aramızda böyle birini bulamazsınız, gözlerinizi başa geçen Papa Inosens'i kutlamak için Avignon'a yolladığımız Marino Falieri'ye çevirin." dedi. "Onu doge olarak seçersek bizi bu felaketten kurtarabilir. Şimdikinden daha yüksek bir konuma gelebilir. Marino Falieri'nin neredeyse seksen yaşında olduğunu, saçının sakalının ağardığını ve onu tutmayanların dediği gibi, enerjik halini, ateş gibi yanan gözlerini, burnunun ve yanaklarının kırmızılığını içsel gücünden çok iyi cins Kıbrıs şarabına borçlu olduğunu söyleyip karşı çıkacaksınız ama, bunları önemse-

meyin. Karadeniz'deki filomuzun yetkilisi olarak ne denli yürekli bir tutum sergilediğini ve San Marco temsilcilerinin aynı Falieri'ye Valdemarino'da zengin topraklar ve kont unvanı vererek ödüllendirmiş olmaları için devlete ne denli büyük hizmetlerde bulunmuş olması gerektiğini hiç düşündünüz mü?" Bodoeri, Falieri'yi bolca överek hizmetlerini vurguladı ve senyorlara Falieri'yi seçtirene dek her karşı çıkışa mantıklı bir yanıt buldu. İçlerinden bazıları denetleyemediği öfkesine, güç hırsına ve inatçılığına değindiler, ama kısa sürede senyorların arasında, "Bu nedenlerden onu olgunluk çağında değil de şimdi yaşlılığında seçiyoruz." diye bir söz dolaştı. Halk onun seçildiğini öğrendiğinde eleştiriler kesildi ve yeni dogenin seçimi coşkulu bir sevinçle kutlandı.

Tehlike, huzursuzluk ve gerginlik anlarında ne zaman bir karar alınsa, karar kesin olduğu sürece gökten inen bir esin gibi algılandığı bilinen bir gerçek değil midir? Ve böylece eski doge Andrea Dandulo'nun dindarlığı ve yaptığı iyilikler çabucak unutuldu, herkes, "Aziz Marco! Marino çoktan beri başımızda olsaydı, şimdi küstah Doria'nın soluğunu ensemizde hissetmezdik." demeye başladı. Sakat eski askerler sakat kollarını zorlukla sallayarak, "Morbassan'ı yenen işte bu Falieri'ydi, askerlerimizi yöneten ve flamalarını Karadeniz'de zaferle dalgalandıran da oydu!" diye bağırmaya başladılar.

Halkın toplandığı her yerde yaşlı Falieri'nin yaptığı kahramanlıklar anlatılmadan geçilmiyordu. Doria sanki yenilgiye uğratılmışçasına havayı çılgın bir coşku sarmıştı. Ayrıca o sırada, donanmasını ne hikmetse Cenevizlilerle savaşmak yerine Sardunya'ya götüren Venedikli amiral Nicolo Pisani de sonunda kendi sularına döndü. Doria hemen körfezden geri çekildi ve bunun nedeni Pisani'nin savaş gemilerinin yaklaşması olmasına karşın, bu sonuçta Marino Falieri'nin ürkünç adı rol oynadı diye yorumlandı. Halk ve senyorlar seçimlerinin getirdiği mutluluğa çılgınca sevindiler ve gele-

neklere uygun olmamasına karşın, yeni dogeyi onur, zafer ve bolluk getiren göklerin bir habercisi gibi karşılamaya karar verdiler. Arkalarında kendileri kadar görkemli yardımcılarıyla birlikte on iki soylu, senyorlar tarafından Verona'ya yollandı ve Falieri oraya ulaştığında devletin elçileri ona resmi olarak bundan böyle devletin başı olduğunu bildirdiler. Devlete ait elli kayık Chioggia valisi tarafından pahalı süslerle donatıldı ve valinin oğlu Taddeo Giustiniani'nin yönetiminde Chiozza'ya yollandı. Orada doge ve yanındakiler henüz gemiden inmeden karşılandılar ve fetihten dönen yüce bir kralın zafer alayı gibi bucintoronun* beklediği San Clemente'ye yelken açıldı.

Marino Falieri, bucintoroya bindiği sırada, yani 3 Ekim günü akşamı güneş batmak üzereyken, şansız, yoksul bir adam Dogana'nın önündeki sütunların altındaki sert mermer taşlara boylu boyunca uzanmış yatıyordu. Çok solduğu için ne renk olduğu anlaşılamayan, ama büyük bir olasılıkla en yoksul hamallar ya da gondolcuların giydiği türden giysilerden birine ait çizgili keten paçavralar bir deri bir kemik vücudundan sallanıyor, onların altında gömleği olmadığı anlaşılıyordu. Buna karşın zavallı gencin paçavraların arasından burasından görünen cildi öylesine beyaz ve narindi ki, ülkenin en soyluları bile bu cildi hiç utanıp sıkılmadan sahiplenebilirlerdi. Çok zayıf oluşu düzgün uzuvlarının hoş uyumunu daha da ortaya çıkarmaya yarıyordu ve insan en çok yirmi yaşlarında görünen şansız gencin açık kestane rengi saçlarının zarif alnını gölgeleyen karmakarışık buklelerini, umutsuzluk ve acıyla dolu mavi gözlerini, kemerli burnunu ve biçimli ağzını incelediğinde, düşman bir kaderin iyi bir ailede doğmuş bu yabancıya ağır bir darbe vurduğunu ve onu insanlığın en alt sınıflarından birine fırlatıp attığını açıkça görebiliyordu.

---

kürekli tören gemisi

Daha önce de değindiğimiz gibi genç adam Dogana'nın sütunlarının önünde yatıyordu. Başını sağ kolunun üzerine dayamıştı ve hiç kımıldamadan cam gibi boş bakışlarını denize dikmişti. Dayanılmaz bir acının etkisi altında ara sıra derin derin iç çekmese yaşamın vücudunu terk ettiğini ve can çekişmenin onu taş bir heykele dönüştürdüğünü düşünebilirdiniz. İç çekmelerinin nedeni büyük bir olasılıkla kaldırımın üzerine uzattığı kanlı paçavralara sarılı, çok kötü bir biçimde yaralanmış sol koluydu. O orada yatarken Venedik'te tüm işler durmuş, alışveriş sesleri kesilmiş ve tüm Venedik halkı binlerce tekne ve gondolla çılgın bir coşku içinde, çok değer verilen Falieri'yi karşılamaya koşmuştu. Bu nedenle zavallı gencin çaresizlik içinde acıdan inlemelerini kimse duyup ona en küçük bir yardımda bile bulunmuyordu. Tam halsiz başı düşüp bayılmak üzereyken kederli, boğuk bir sesin birkaç kez, "Antonio! Sevgili Antonio!" diye seslendiğini duydu. Genç adam gayretle başını kaldırıp sesin geldiği Dogana'nın sütunlarına doğru çevirdi ve zor duyulur bir sesle, "Bana kim sesleniyor? Sonum çok yaklaştığı için cesedimi denize atmak için gelen kim?" diye sordu. Bir bastona dayanmış çok yaşlı bir kadın soluk soluğa yaralı gence yaklaştı ve gencin üzerine eğildiğinde ürkünç kahkahalar atmaya başladı. Sonra, "Aptal çocuk," diye kıkırdadı, "aptal çocuk, altın şansın seni bir süre için terk etti diye burada ölmek mi istiyorsun? Şuraya bak! Alev alev yanan günbatımına bak, orada senin için dukalar ışıldıyor! Ama yemek yemen gerekiyor, yiyip içmen, seni bu soğuk kaldırıma seren yalnızca açlık. Kolun düzelmiş, iyileşmiş bile."

Antonio bu sırada Fransisken kilisesinin önünde her zaman sırıtarak ve kıkır kıkır gülerek dilenen kocakarıyı tanıdı, o da başkaları gibi sıkça açıklayamadığı bir dürtüyle kadının önüne zorlukla kazandığı ve aslında kendisine gereken quattrinolar atmıştı.

"Beni rahat bırak, beni rahat bırak deli kocakarı." diye yanıt verdi. "Kuşkusuz halsizliğim yaram yüzünden değil, açlıktan. Manastırdaki kardeşlerimin bana birkaç yudum çorba verip veremeyeceklerini öğrenmek için suyun öbür tarafına geçmek istedim, ama bütün dost kayıkçılar gitmişler, beni insanlık adına karşıya geçirecek kimse kalmamış, o yüzden buraya yığılıp kaldım, bir daha da kalkabileceğimi sanmıyorum."

"Ha, ha, ha, neden bu kadar çabuk umutsuzluğa kapılıyorsun?" diye kıkırdadı yaşlı kadın. "Neden hemen karamsarlaşıyorsun? Al sana bugün Zecca'nın önünde satın alınmış birkaç tane küçük çiroz, limonata ve bir parça mis gibi beyaz ekmek. Ye, iç, sonra yaralı koluna bakarız." Kadın gerçekten kambur sırtında sallanan çuval gibi kukuletasının içinden sözünü ettiği çirozları, limonatayı ve ekmeği çıkardı ve Antonio kurumuş dudakları serin limonatayla ıslanır ıslanmaz kurt gibi acıktığının farkına vardığı için balığı ve ekmeyi yuttu.

Bu sırada kadın yaralı koluna sarılı paçavraları çabucak çıkarmış ve gence vahşice saldırılmış olmasına karşın yarasının oldukça iyileştiğini görmüştü. Küçük bir kutudan çıkarıp soluğuyla ısıttığı merhemi gencin koluna sürerken "Seni kim böyle acımasızca dövdü zavallı çocuğum?" diye sordu.

Kendine gelmiş olan Antonio yaşama arzusu damarlarında var gücüyle akmaya başlayınca, kalkıp oturdu ve sağ elini yumruk yaparak, "Ah, o serseri Nicolo yaptı. Kıskançlığından beni bayıltana dek dövdü. Bana iyiliksever insanların verdiği her quattrinoda gözü var. Alman tüccarlar tarafından kullanılan depolara gemilerden ve kayıklardan yük boşaltıp taşıyarak ekmeğimi zor zahmet kazandığımı biliyorsundur. Fontego denen o binayı da." Ama Antonio binanın adına değinir değinmez yaşlı kadın, "Fontego! Fontego! Fontego!" diye yineleyerek kıkırdadı, sonra da ürkünç bir gülme tutturdu.

"Öykümü dinlemek istiyorsan bu delice gülmeyi kes!" dedi Antonio öfkeyle. Yaşlı kadın hemen susunca Antonio anlatmayı sürdürdü. "Birazcık para biriktirince kendime yeni bir yelek satın aldım. Gösterişli bir şeydi. Gondolcu oldum. Her zaman neşeli ve çalışkan olduğum ve bir sürü güzel şarkı bildiğim için öbür gondolculardan daha çok para kazanmaya başladım. Bu da öbür gondolcuların kıskançlığına neden oldu. Bana iş verenlere benimle ilgili yalanlar uydurdukları için sonunda işimden oldum. Nereye gitsem nerede dursam arkamdan, 'Alman köpeği! Lanet olası dinsiz!' diye bağırıyorlardı. Üç gün önce de San Sebastiano'da bir teknenin karaya çekilmesine yardım ederken bana taşlarla ve sopalarla saldırdılar. Var gücümle onlara karşı koydum, ama hain Nicolo bana bir kürekle saldırdı ve başımı sıyıran kürek koluma gelince yere düştüm. Ama sen şimdi açlığımı giderdin ve sürdüğün merhemin yaralı kolumda mucizeler yarattığını hissedebiliyorum. Bak hareket ettirebiliyorum artık! Yeniden eskisi kadar iyi kürek çekmeye başlayabilirim."

Antonio ayağa kalkıp yaralı kolunu güçlü hareketlerle öne arkaya sallamaya başladı. Ama yaşlı kadın bir yandan kıkırdamayı sürdürüyor, bir yandan da küçük adımlarla oraya buraya zıplayarak şaşırtıcı bir biçimde dans ederken, "Oğlum, oğlum, küreklere var gücünle asıl, küreklere güçlü asıl! O geliyor! O geliyor! Alevlerde parlayan altına bak – küreklere asıl, var gücünle asıl! Ama yalnızca bir kez daha! Son bir kez, ondan sonra hiç olmayacak!" diye bağırıyordu.

O sırada Antonio önünde olağanüstü bir gösteri başladığı için yaşlı kadının söylediği garip sözleri dinlemez olmuştu. San Clemente yönünde direğinde Adriyatik aslanlı bir flama dalgalanan ve küreklerinin vuruşları altın bir kuğunun güçlü kanat çırpışları gibi yankılanan bucintoro görünmüştü. Binlerce tekne ve gondolla sarılıydı ve başını gururlu bir prens gibi dimdik tutarak denizin derinlerinden parlak mığferleriyle yükselen bir orduya kumanda ediyor gibiydi. Ak-

şam güneşi kızıl ışıklarını suya ve Venedik'e doğru yansıttığı için her şey alev almış gibi görünüyordu. Ama Antonio tüm dertlerini unutup görüntüyü kendinden geçmiş izlerken yansı giderek koyulaşan kan rengine dönüşmeye başladı. Boğuk bir kükreme havayı delip suyun derinlerinde ürkünç bir şekilde yankılandıktan sonra, kapkara bulutlarla gelen fırtına her şeyi karanlığa gömdü ve köpüren dalgalar sakin bir göl görüntüsündeki sudan yükselip her şeyi yutma tehdidiyle tıslayarak şahlandılar. Dört bir yandan gelen rüzgârda tekneler ve gondollar ıslanmış bir kuş sürüsü gibi çaresizce oraya buraya savrulmaya başlamışlardı. Gövdesinin altı düz olan bucintoro fırtınaya dayanıklı yapılmadığı için tehlikeli bir biçimde sağa sola sallanıyordu. Borazanların ve kornetlerin coşkulu sevinç seslerinin yerini dehşet içinde kalanların ürkünç çığlıkları almıştı.

Korkudan dona kalmış olan Antonio yakından gelen zincir şıkırtısını andıran bir ses duyup baktığında rıhtımın duvarına bağlanmış küçük bir kayığın dalgalara batıp çıktığını gördü. İçinden gelen bir sesle kayığa atlayıp zincirini çözdükten sonra içindeki küreği kaptı ve büyük bir cesaretle bucintoroya doğru kürek çekmeye başladı. Tekneye yaklaştıkça, "İmdat! İmdat! Dogeyi kurtarın!" diye haykırıp yardım isteyen sesleri daha iyi duyabiliyordu. Fırtınada küçük balıkçı teknelerinin büyüklere oranla denizde daha güvenli ve kolay yönetilir oldukları bilinir. O sırada dört bir yandan Antonio'nunki gibi kayıklar değerli Falieri'nin pahalı başını kurtarmak için harekete geçmişlerdi. Ama gerçek yaşamda, cesaret isteyen bir işi başarmayı kader her zaman ancak bir kişiye nasip ettiği için, öbürlerinin bütün çabaları boşa gider. Bu olayda da yeni seçilmiş dogeyi kurtarmak Antonio'nun kaderinde vardı. Antonio çelimsiz küçük kayığıyla bucintoroya yanaştı. Yaşlı Marino Falieri büyük tehlikelere alışık olduğu için hiç duraksamadan görkemli ama güvenilmez bucintoroyu terk edip zavallı Antonio'nun küçük kayığına bindi ve bir-

kaç dakika içinde köpüren dalgaları bir yunus gibi yararak Piazetta'ya ulaştılar. Üstü başı sırsıklam, ak sakalından sular damlayan Falieri, San Marco kilisesine götürüldü ve yüzleri sapsarı kesilmiş soyluların önünde karşılama töreni yapıldı. Karşılama alayının böyle şansız sona ermesi ve o kargaşada dogenin istenmeden Piazetta'nın iki sütunu arasında geleneksel olarak sıradan suçluların idam edildiği yere götürülmesi senyorlar kadar halkı da tedirgin ettiği için, sevinç çığlıklarının yerini suskunluk aldı ve böylece kutlamalarla neşe içinde başlayan gün üzüntülü ve sıkıntılı sona erdi.

Dogeyi kurtaran kişiyle kimse ilgilenmiyordu. Antonio dogenin sarayının kapısının önündeki kaldırım taşlarına yeniden açılmış yarasının verdiği acıyla yarı baygın uzanıp kalmıştı. Karanlık bastığında dogenin görevlilerinden biri omzuna dokunup, "Gel dostum!" diyerek onu saraya, dogenin özel dairesine götürdüğünde şaşırdı. Yaşlı Falieri dostça bir ifadeyle yanına geldi ve, "Çok yürekli davrandın oğlum. Al sana üç bin duka." dedi masanın üzerindeki keseleri göstererek. "Daha fazlasını istersen söylemen yeterli. Ama buna karşılık olarak benim için bir şey yapacak, bir daha gözüme görünmeyeceksin!" Sözlerini bitirirken gözleri çakmak çakmaktı ve burnunun ucu daha da kızarmıştı.

Antonio yaşlı adamın ne demek istediğini anlamasa da onu böyle çabucak başından savmasına aldırmadı ve hak ettiğini düşündüğü ağır keseleri zorlukla yüklenip oradan ayrıldı.

Ertesi sabah yeni kazandığı gücün etkisiyle Marino Falieri sarayının yüksek, kemerli pencerelerinden aşağıda değişik türlerde silah eğitimi yapanları izliyordu. O sırada gençliklerinden beri Falieri'ye kopmaz bir bağla bağlanmış olan Bodoeri odaya girdi. Kendi düşüncelerine ve gururuna dalmış olan Marino onu fark etmeyince Bodoeri el çırptı ve gülerek, "Ne oluyor Falieri? Dogeliğin eğreti başlığını giyeli beri kafandan hangi düşünceler geçiyor?" diye sordu.

Falieri bir düşten uyanırcasına dönüp konuğuna doğru zorlama bir dostlukla yürüdü. Doge başlığını giyebilmesini Bodoeri'ye borçlu olduğunu biliyordu ve bu sözler bunu ona anımsatmıştı. Her bir zorunluluğun gururla beslenen hırsına bir yük olduğunu hissediyordu, ama eski dostunu zavallı Antonio kadar kolay başından savamayacağından ona teşekkür etmek için kendini birkaç sözcük söylemeye zorladıktan sonra, hemen her bir yandan Venedik'i zorlayan düşmanlara karşı alınması gereken önlemlerden söz etmeye koyuldu. Bodoeri kurnaz bir gülümsemeyle onun sözünü kesti, "Bunları ve devletle ilgili tüm işleri ayrıntılarıyla birkaç saat sonraki genel toplantıda düşünüp tartışacağız. Bu kadar erken bir saatte seni görmeye devlet işleri için gelmedim. Buraya geliş nedenim küstah Doria'yı yenmemizin yollarını ya da bir kez daha Dalmaçya kıyılarındaki limanlarımıza göz dikmiş olan Macar Ludwig'i nasıl dize getireceğimizi tartışmak değil. Hayır Marino! Senin özel yaşamını düşünüp senin büyük bir olasılıkla hiç aklına gelmeyecek bir konuda kafa yordum. Evlilikle ilgili bu."

"Nasıl olur da böyle bir şey aklına gelir?" diye tepki gösterdi Falieri ve ayağa kalkıp ona arkasını dönerek pencereden dışarıya bakmaya başladı. "İsa'nın göğe yükseldiği gün kutlamalarına daha çok var. O güne dek düşmanın yenileceğini ve denizden doğma Adriyatik aslanına yeniden zafer, onur, refah ve görkemli bir güç verebileceğimi umuyorum. İşte o gün bakire gelin kendine yakışan damadı bulacak."

"Saçma!" diye sözünü kesti Bodoeri. "Dogelerin Adriyatik Denizi'yle evliliğini perçinlemek için bucintoronun güvertesinden denize altın bir yüzük attıkları günü kastediyorsun. Denizle kan bağın var Marino, ama yönetebildiğini sandığın o bildiğin soğuk, ıslak ve nankör gelin daha dün yaşamını tehdit etmedi mi? Öyle bir eşin kollarında hangi zevki tadabilirsin? O dik kafalı kız, buz mavisi yanaklarını okşamak

için bucintoroya binip süzülmeye başladığında sana öfkeyle karşı çıkıp kavga etmeye başlamıyor mu? Sürekli evlenen ve Venedik dogelerinin yüzüklerini değerli bir aşk simgesi olarak değil de kölelerinin haracı olarak alan, öylesine düzenbaz ve nankör bir dişinin soğuk göğsünü ısıtmaya Vezüv'ün alev alev sıcağı yeter mi? Hayır Marino, yeryüzünde bulunabilecek en güzel kızla evlenmen var aklımda."

"Neler saçmalıyorsun!" diye mırıldandı Falieri pencereden dışarıya bakmayı sürdürerek. "Aklını kaçırmış olmalısın dostum, benim gibi sorumluluk ve sorunlarla yüklü, hiç evlenmemiş ve artık sevme yetisini bile yitirmiş seksen yaşında ak sakallı biri..."

"Sus!" diye bağırdı Bodoeri. "Kendini kötüleme. En kara kış bile son günleri yaklaşırken kollarını özlemle ılık batı rüzgârı yönünde dalgalanan tatlı bahar tanrıçasına doğru uzatmaz mı? Ve sonunda onu donmuş göğsüne bastırıp damarlarında yumuşak bir alev dolaşmaya başladığında kardan ve dondan geriye ne kalır? Neredeyse sekseninde olduğunu söylüyorsun ama yaşlılık yalnızca yıllarla mı ölçülür? Başını her zamanki gibi dik tutmuyor musun ve kırk bahar önce olduğu gibi yine sağlam adımlarla yürümüyor musun? Yoksa gerçekten güçsüzleştiğini, daha hafif bir kılıç kuşanman gerektiğini, hızlı yürürsen yorulduğunu ve doge sarayının basamaklarını tırmanırken soluk soluğa kaldığını mı hissediyorsun?"

"Kesinlikle hayır!" diye sözünü kesti dostunun Falieri ve hızla pencereden dönerek çevik adımlarla yanına geldi. "Kesinlikle kendimi öyle hissetmiyorum."

"Eh öyleyse," diye sürdürdü konuşmasını Bodoeri. "Yaşlı bir adam olduğuna göre kaderindeki dünyevi mutluluğu tat ve senin için seçtiğim kadını dogaressa yap. Erkekler seni cesaret, ruh ve güç açısından nasıl bir anıt olarak görüyorlarsa, kadınlar da onu hemen güzellik ve erdem bağlamında örnek alacaklar."

Sonra Bodoeri kızın sözlerden oluşan bir portresini çizmeye koyuldu ve renkleri öylesine beceriyle karıştırdı, kızın resmini öylesine canlandırdı ki, Falieri'nin gözleri ışıldamaya, yüzü giderek kızarmaya ve ateş gibi Syrakusa şarabından kadeh üstüne kadeh içmişçesine ağzını şapırdatmaya başladı. "Hım, bu değindiğin dişiliğin vereceği zevk şölenini sağlayacak olan kim?" diye sordu sonunda gülümseyerek.

"Benim sevgili yeğenimden başkası değil." dedi Bodoeri.

"Yeğenin mi?" diye karşı çıktı Falieri. "Ben daha Treviso valisiyken o Bertuccio Nenolo'yla evli değil miydi?"

"Hayır, yeğenim Francesca'dan söz etmiyorum." dedi Bodoeri. "Eşin olmasını dilediğim kız onun kızı. Her zaman kaba ve küstah olan Nenolo'nun deniz savaşının çekiciliğine kapılıp evden ayrıldığını ve orada zamansız öldüğünü biliyorsun. Francesca üzüntüden manastıra kapandığı için kızını Treviso'daki villamda gözden uzak ben büyüttüm."

"Bu da ne demek oluyor?" diye karşı çıktı doge yeniden sabırsızlanarak. "Ne yani, yeğeninin kızıyla evlenmemi mi istiyorsun? Nenolo evleneli çok olmadı. Annunziata on yaşından fazla olamaz. Treviso'ya atandığımda evlilik henüz tasarlanmamıştı bile. O zamanlar..."

"Senin söylediğin yirmi beş yıl önceydi." diye düzeltti onu Bodoeri gülümseyerek. "Yılları böylesine yanlış anımsıyorsan, zaman senin için çok çabuk geçmiş olmalı. Annunziata şimdi on dokuz yaşında ve güneş gibi pırıl pırıl, güzel, alçakgönüllü, itaatkâr ve aşk konusunda çok masum, çünkü hayatında neredeyse hiç erkek görmedi. Sana çocuksu bir şefkat gösterecek ve karşılığını beklemeden sana bağlanacak."

"Onu görmek istiyorum!" diye bağırdı Falieri gözünün önünde Bodoeri'nin çizdiği Annunziata'nın resmini canlandırarak. İsteği hemen o gün gerçekleşti, çünkü yeğeniyle evlenmesini istemesi için büyük bir olasılıkla birçok nedeni olan kurnaz Bodoeri, Falieri özel dairesine döner dönmez güzel kızı onunla gizlice görüştürdü.

Yaşlı adam kızın melek gibi yüzünü görür görmez onun bir mucizeyi çağrıştıran güzelliğinden öylesine etkilendi ki, ağzında bir şeyler gevelemekten öte bir şey söyleyemediği için gelecekteki eşine doğru dürüst kur bile yapamadı. Büyük bir olasılıkla daha önce amcasının bilgilendirdiği Annunziata yanakları al al dogenin soylu görünümünün önünde reverans yaptıktan sonra onun elini alıp dudaklarına götürdü ve yavaşça, "Ah efendim, beni gerçekten yanınızda tahta çıkarıp onurlandırmak mı istiyorsunuz? Öyleyse ben de sizi yüreğimin derinlerinde onurlandırıp son nefesime kadar sadık cariyeniz olarak kalacağım." dedi. Yaşlı Falieri sevinçten ve mutluluktan neredeyse kendinden geçmişti. Annunziata elini tuttuğunda tüm vücudunu saran coşku yüzünden baştan aşağı öylesine titremeye başladı ki, aceleyle devletin en büyük koltuğuna oturmak zorunda kaldı. Anlaşılan Bodoeri'nin seksen yaşın gücü ve canlılığıyla ilgili olumlu düşüncelerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekiyordu. Bodoeri gizemli gülümsemesine engel olamadı, ama saf ve iyi niyetli Annunziata hiçbir şeyin farkına varmadı. Şans eseri odada başka kimse yoktu. Acaba yaşlı doge düşünüp on dokuz yaşındaki bir kızla evlenecek bir damat adayı durumuna düşmekten rahatsız olmuş olabilir miydi? Böyle şeyleri her zaman alaya almaya hazır Venediklileri kışkırtmak yerine, düğün tarihini gizli tutmak daha iyi olmaz mıydı? Bodoeri'nin onayıyla nikâhın çok gizli yapılmasına ve birkaç gün sonra Annunziata'nın nikah çok daha önce olmuş ve Falieri'nin görevli olduğu Treviso'dan yeni gelmişçesine halka ve senyorlara takdim edilmesine karar verildi.

Şimdi biz elinde dukalarla Rialto sokaklarını arşınlarken Yahudilerle, Türklerle, Ermenilerle ve Yunanlılarla çene çalan iyi giyimli yakışıklı gence dönelim.

Genç alnını kırıştırarak dönüp yürüdü, durup bir kez daha geriye döndü ve sonunda San Marco meydanına gitmek

için bir gondol çağırdı. Orada da, sağda solda pencerelerden duyulan fısıltıların, görkemli kumaşlarla süslü balkonlardan duyulan boğaz temizleyerek çıkarılan dikkati çekme seslerinin ona verilen özel aşk işaretleri olduğunun hiç farkına varmadan, kuşku bile duymadan kollarını kavuşturup bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Çok az kişi bu gencin birkaç gün önce dogenin sarayının önündeki kaldırımda paçavralar içinde yatan yoksul ve bakımsız zavallı Antonio olduğuna inanırdı.

"Oğlum, altın çocuk, Antonio! İyi günler sana, iyi günler!" diye birinin seslendiğini duydu. Selamlama, görmeden önünden geçtiği San Marco'nun basamaklarına oturmuş yaşlı dilenci kadından gelmişti. Antonio hemen döndü ve yaşlı kadını tanıyınca kesesinden bir avuç duka çıkarıp önüne atmak istedi. "Ah, altının senin olsun." diye kıkırdadı yaşlı kadın. Sonra gülerek "Senin altınlarını ne yapayım? Yeterince zengin değil miyim? Ama bana bir iyilikte bulunmak istersen, yeni bir kukuleta yaptır. Benimki rüzgârı ve soğuğu tutmayacak kadar eskidi. Evet, yap bu işi oğlum, altın çocuğum! Ama Fontego'dan uzak dur, Fontego'dan!"

Antonio onun garip bir biçimde iğrenç, derin kırışıklarla dolu solgun yüzüne dikkatlice baktı. Kocakarı kurumuş kalmış ellerini çırpıyor, yarı kıkırdayarak ve her yanı sızlarcasına inleyerek, "Fontego'dan uzak dur!" demeyi sürdürüyordu. Antonio, "Saçma sapan konuşmaktan vazgeçmeyecek misin cadı karı?" diye bağırdı, ama sözlerini yeni bitirmişti ki yaşlı kadın yıldırım çarpmışçasına yere yığıldı. Antonio yanına koşup onu iki eliyle birden yakalamasaydı, mermer basamaklardan aşağıya çok kötü yuvarlanacaktı.

"Ah oğlum," diye yakındı yaşlı kadın yavaşça, "Ah, sevgili oğlum, böyle ürkünç bir sözcüğü niye kullandın? Bir daha bana böyle bir şey söyleyeceğine öldür daha iyi. Seni her zaman yüreğinde taşıyan bu kadını ne kadar derinden yaraladığını bir bilsen? Ah, ama hiç farkında değilsin." Yaşlı ka-

dın ansızın sustuktan sonra başını omuzlarından pelerin gibi sallanan kahverengi bez parçasıyla örttü ve her tarafı sızlıyormuşçasına inlemeye ve sızlanmaya başladı. Antonio garip bir biçimde etkilenmişti. Yaşlı kadını kucaklayıp San Marco kilisesinin önündeki mermer banklardan birinin üzerine yatırdı.

"Bana çok büyük bir iyilikte bulundun kadın, şu andaki zenginliğimi sana borçluyum. Ölümün eşiğinde olduğum zaman yanımda olmasaydın, çoktan denizin dibini boylamıştım, ne dogeyi kurtarabilecektim ne de bu sağlam dukalara kavuşacaktım. Bunu yapmamış olsaydın bile, her ne kadar anlamsız konuşmaların ve garip gülüşün içimi titretse dahi, ömrümün sonuna kadar senin yanından ayrılmamaya garip bir eğilimim var. Yaşamımın zorluklarla dolu olduğu dönemde yük taşıyarak ve kürek çekerek iki yakamı bir araya getirmeye çalışırken bile sana da birkaç kuruş ayırabilmek için daha fazla çaba göstermem gerektiğini hissederdim."

"Ah canımın içi, sevgili Toninom, biliyordum, biliyordum!" diye bağırdı yaşlı kadın. Kuru kollarını havaya kaldırdığı için bastonu mermerlere çarpa çarpa aşağıya yuvarlanmıştı. "Ne kadar beni kandırmaya çalışsan da bana tüm ruhunla, kopmaz bağlarla bağlı olduğunu... ama sus, sus!"

Yaşlı kadın bastonunu alabilmek için zorlukla eğilmeye çalıştı, ama Antonio daha hızlı davranarak bastonu alıp ona verdi. Sivri çenesi bastonuna dayalı, gözleri yere dikili yaşlı kadın bu kez cansız, çekingen bir ses tonuyla, "Söyle bana çocuğum, yoksulluğa ve sıkıntıya düşüp zor zahmet yaşamını sürdürdüğün günlerden önceki yaşamını unutmayı mı yeğliyorsun?" diye sordu.

Antonio derin bir iç çekerek yaşlı kadının yanına oturdu ve, "Ah anacığım, refah içinde yaşayan anne babadan doğduğumu çok iyi biliyorum, ama kim olduklarını, onlardan neden ve nasıl ayrıldığımla ilgili hiçbir şeyi anımsamıyorum. Anımsadığım beni her zaman sevgiyle kucağına alıp şekerle-

melerle besleyen uzun boylu, yakışıklı bir adam ve beni giydirip soyan, akşamları beni yumuşak bir yatağa yatıran şefkatli ve sevgi dolu, tatlı yüzlü, iyi bir kadın. İkisi de bana yabancı bir dilde hitap ederlerdi, ben de bebek ağzımla onların söyledikleri bazı sözcükleri yinelerdim. Gondolcu olduğum dönemde bana yaşamı zehir eden öbür gençler saç ve göz rengimden ve yapımdan benim yarı yarıya Alman kökenli olabileceğimi söylerlerdi. Bence de öyle, çünkü bana bakanların (adamın babam olduğunu sanıyorum) Alman olduğuna kuşkum yok. O zamanlarla ilgili en canlı anım bir gece derin bir uykudan acı bir çığlıkla uyandığım. İnsanlar sağa sola koşuşturuyor, kapılar çarpılıyordu. Anlatılması zor bir korkuyla bağıra bağıra ağlamaya başlamıştım. Sonra dadım olduğunu sandığım bir kadın odama daldı, beni yataktan alıp bir battaniyeye sardı ve eliyle ağzımı kapadıktan sonra evden dışarı fırladı. Ondan sonrasını kendimi çok güzel bir semtte, yine güzel bir evde bulana dek anımsamıyorum. Zihnimde başka bir adamın anısı var, baba dediğim soylu ve çok iyi yürekliye benzer birinin. O da evdekilerin hepsi gibi İtalyanca konuşuyordu. Sonra bu yeni 'babamı' karanlık yüzlü adamlar gelip gürültülü bir biçimde evin her tarafını arayana dek birkaç hafta görmedim. Beni gördüklerinde adımı ve orada ne aradığımı sordular. 'Adım Antonio, evin oğluyum.' dediğimde de yüzüme karşı güldüler, güzel giysilerimi yırtarak üzerimden çıkardılar ve bir daha oralarda görünürsem, beni bir güzel dövüp yine dışarı atacaklarını söyleyip tehdit ettikten sonra dışarı attılar. Ben de ağlaya ağlaya kaçtım, ama evden yüz adım bile uzaklaşmamıştım ki, babamın hizmetlilerinden biri olarak tanıdığım yaşlı bir adam gelip, 'Gel Antonio, gel zavallı çocuğum. Bu ev artık ikimize de kapalı. Karnımızı doyurmak için başka yollar bulmalıyız.' dedi. Beni yanına aldı ve çok geçmeden biçimsiz giysileri yüzünden sanıldığı kadar yoksul olmadığını anladım. Yırtık pırtık yeleğinin astarının içinde dukalar gizliydi ve günlerini

bazen tefecilik, bazen de ticaret yaparak Rialto'da geçiriyordu. Her zaman yanında olmam gerekiyordu, çünkü iş yaptığında figliuolo dediği oğlu için kararlaştırılan paradan biraz daha fazlasını istiyordu. Ben de müşterilerinin gözlerinin içine arsız arsız baktığım için, adamlar birkaç quattrinoyu sakınmadan veriyorlar, o da yanaklarımı okşayıp utanmadan parayı cebine atıyor, bana da parayı bana yeni bir yelek almak için biriktirdiğini söylüyordu.

Herkesin nedense Blaunas Baba dediği bu adam bana iyi bakıyordu, ama uzun sürmedi bu. Aşağı yukarı yedi yıl önce, sarayların ve kulelerin temellerinin görünmez devlerin kolları tarafından sarsılıp sallandığı o korkunç günü anımsıyorsundur. Yaşlı adam ve ben şanslıydık, kaldığımız yer çökmeden kendimizi dışarı atabildik. Rialto'da yaşam durdu, ticaret de. Aslında bu ürkünç olay kısa bir süre sonra kenti ve ülkeyi zehirli soluğuyla mahvedecek olan canavarın habercisiydi. Veba salgının Levante'den Sicilya'ya sıçradığını ve Toskana'yı da kasıp kavurmaya başladığını biliyorduk. Venedik henüz etkilenmemişti. O günlerde Blaunas Baba Rialto'da bir Ermeniyle iş yaptı. Anlaşıp el sıkıştılar. Blaunas Baba iyi bir fiyata Ermeni'ye kaliteli mallar sattı ve her zamanki gibi figliuolo'su için de birkaç kuruş fazla istedi. Kıvırcık gür sakallı, uzun boylu, güçlü kuvvetli Ermeni bana şefkatle baktı ve öptükten sonra elime birkaç duka sıkıştırdı. Ben de hemen parayı cebime attım. Sonra gondola binip San Marco'ya gittik. Yolda Blaunas Baba benden parayı istedi, ama ben nedense bu kez Ermeni'nin paranın bende kalmasını istediğimi, bu nedenle ona veremeyeceğimi söyledim. Yaşlı adam bana çok kızdı, kavga ederken yüzünün insanı ürküten bir renk aldığını, dilinin peltekleştiğini ve söylediklerinin anlaşılamadığını gördüm. Meydana ulaştığımızda sarhoş gibi sağa sola yalpalıyordu, dogenin sarayına ulaştığımızda da yere düşüp öldü. Üzüntüden haykırarak üzerine kapandım. Çevreden koşanlar oldu, ama 'Veba!

Veba!' diye birileri bağırınca korkudan çil yavrusu gibi dağıldılar. O anda bilincimi yitireceğimi anladım. Gerisini anımsamıyorum. Kendime geldiğimde büyük bir odada ince bir şiltenin üzerinde yatıyordum. Üzerime yün bir battaniye örtülmüştü. Çevremde aynı tür şiltelerin üzerinde yatan yirmi ya da otuz kadar sapsarı yüzlü perişan insan vardı. Daha sonra yardımsever keşişlerin San Marco'dan ayrılırken hâlâ yaşadığımı anlayıp beni yanlarında götürdüklerini öğrendim. Beni bir gondola koyup Guidecca'ya oradan da Benediktenlerin geçici bir hastane kurdukları San Giorgio Maggiore manastırına götürmüşler. Kendime geldiğimde ne durumda olduğumu sana nasıl anlatsam? Ağır hasta olduğum için tüm geçmiş belleğimden uçup gitmişti. Sanki yaşam kıvılcımı taştan bir heykele ancak birazcık can verebilmişti. Yalnızca geçmişteki varoluşumla hiçbir bağlantısı olmayan o anı yaşayabiliyordum. Yaşamım artık boş bir alanda dolaşan bir bilinçten öte bir şey olmadığı için, kendimi ne denli çaresiz ve umarsız hissettiğimi anlayabiliyorsundur. Keşişler bana babam sandıkları Blaunas Baba'nın yanında bulunduğumdan öte bir açıklamada bulunamadılar. Zamanla kendimi toparlayıp daha önceki yaşamımla ilgili sana anlattığım şeyleri anımsayabildim, ama anılarım bölük pörçük, aralarında hiçbir bağ yok. Ah, durumum ne denli düzelmiş olsa da bu dünyada yalnız olduğumu bilmenin verdiği umarsızlık beni neşeden uzak tutuyor."

"Tonino, sevgili Tonino," dedi yaşlı kadın. "Bu anın sana verdiği aydınlık dolu nimetlerden memnun olmayı bil."

"Sus, kocakarı," dedi Antonio sabırsızlanarak, "Yaşamımda beni karamsarlaştıran bir şey daha var. Beni hep izliyor ve beni er ya da geç mahvedecek. Ne olduğunu bilemediğim bu istek, yüreğimin derinliklerini dağlayan, ne adını koyabildiğim ne de tanımlayabildiğim bu özlem, hastanede yaşama döndükten sonra peşimi bırakmadı. En perişan olduğum zamanda, yorucu çalışmanın verdiği yorgunlukla

sert şiltemde yatarken alev gibi yanan alnımı hafif bir rüzgâr gibi yelpazeleyen ve beni bir anlığına sonsuz bir mutluluğa sürükleyip cennetin kapılarını aralayan bir düşten kurtulamadım. Bunun içimde olduğunu ve ruhuma kilitlendiğini biliyorum. Artık yumuşak yastıklarda yatıyorum, gücümü tüketen işlerde de çalışmıyorum, ama bir düşten uyanırken ya da uyanık yatarken o anı zihnime sızıyor ve yaşamımın eskisi gibi beni boğan bir yük olduğunu, hiçbir anlamı olmadığını ve ondan kurtulmaktan memnun olacağımı düşünmeme neden oluyor. Başımı çatlatırcasına düşünmem ve ne olduğunu aramam bir işe yaramıyor. Geçmişte karanlık yankısı ruhumu doldurarak beni böylesine kendimden geçiren ve bu denli olağanüstü olan ne yaşadığımı bir türlü bulamıyorum. Bu bilinmez cenneti bulmanın, hatta onu aramanın bile boşuna olduğunu kabul ettiğimde, beni kendimden geçiren bu olgu dağlayıcı bir acıya dönüşüp işkence ederek beni ölüme götürmeyecek mi? İz bırakmayan bir şeyin hâlâ izleri olabilir mi?"

Antonio sustu ve derin bir iç geçirdi. Öyküsünü dile getirirken yaşlı kadın karşısındakinin acısını yüreğinde hisseden ve bir ayna gibi o kişinin acıyla kapıldığı her bir titreyişi yansıtan biri gibi izliyordu sözlerini. "Tonino, sevgili Tonino," diye söze başladı ağlamaklı bir sesle, "artık anımsayamadığın olağanüstü bir anı yüzünden umutsuzluğa kapıldığını mı söylemek istiyorsun? Akılsız çocuk, dinle beni! Ha, ha, ha!" Yaşlı kadın her zaman yaptığı gibi insanı delirtecek kıkırdamalarına ve mermer kaldırımın üzerindeki sağa sola zıplamalarına başlamıştı. Bu arada da önünden birileri geçtiğinde yere çömeliyor ve onlardan sadaka topluyordu. Sonra çatlak sesiyle, "Antonio, beni götür, deniz kenarına götür." dedi. Antonio istemese de bir düşteymiş gibi yaşlı kadını kolundan tuttu ve onu ağır ağır San Marco meydanının öbür tarafına geçirdi. Yürürlerken yaşlı kadın ciddi bir sesle yavaşça, "Yerdeki koyu renkli kan lekelerini

görüyorsun değil mi? Evet kan var, çok kan! Her yerde kan var. Ama ha, ha, ha! Kandan güller fışkırır, senin ve sevdiğin için güzel kırmızı güllerden çelenkler. Ah, yaşamın yüce hâkimi! Sana doğru böyle süzüle süzüle yürüyen ve böylesine ışıltılı bir gülümsemesi olan bu tatlı ışık meleği de kim? Zambak beyazı kollarını seni kucaklamak için açmış. Ah Antonio, şanslı çocuk, yüreğini ferah tut! Günbatımının kızıllığında eşin olan bakire dul için menekşeler toplayabilirsin. Ha, ha, ha, günbatımında toplanan menekşeler yalnızca geceleri açarlar. Gece rüzgârının fısıltısını, denizin özlemle ve acıyla kabarışını duymuyor musun? İlerle cesur denizci, var gücünle kürek çekmeyi sürdür."

Antonio yaşlı kadının durmamacasına kıkırdayarak, insanca olmayan garip bir ses tonuyla, yüksek sesle mırıldandığı sıra dışı sözleri dinlerken korkudan kemiklerine kadar titrediğini hissetti. Adriyatik aslanının olduğu sütuna varmışlardı. Kocakarı hâlâ söylenerek geçip gidecekti, ama kadının davranışından ve gelip gidenlerin bakışlarından utanan Antonio durdu ve, "Basamaklara otur ve beni delirtecek konuşmanı kes." dedi sertçe. "Alev gibi yanan günbatımında dukalarımı gördüğün doğru, ama şimdi söylediklerin de neyin nesi? Işık meleği, bir gelin ve bakire bir dul! Kırmızı güller ve menekşeler! Beni çıldırtmaya mı çalışıyorsun cadı karı, bana uçurumun dibini boylatacak akılsızca bir şey mi yaptırmaya çalışıyorsun? Yeni kukuletanı alacaksın, bol ekmek ve duka da, ne istersen, ama beni rahat bırak."

Antonio kadının yanından hemen ayrılacaktı, ama kadın onu ceketinden yakaladı ve bıçak gibi keskin sözlerle, "Bana son bir kez bak Antonio, bana iyice bir bak, yoksa suyun kenarına gider kendimi umutsuzluktan suya atarım." dedi.

Antonio çevrenin ilgisini daha fazla üstüne çekmemek için durdu.

"Yanıma otur Tonino. Yüreğimdeki yükü sana anlatmalıyım. Yanıma otur, buraya." dedi yaşlı kadın.

Antonio kadının dediğini yaptı, ama sırtı ona dönük oturdu ve cebinden beyaz sayfaları Rialto'daki işlerini nasıl şevkle yürüttüğünü kanıtlayan hesaplarını tuttuğu defteri çıkardı.

"Tonino!" dedi yaşlı kadın fısıldarcasına. "Buruşuk yüzüme baktığında en ufak bir şey anımsamıyor musun? Çok eskiden beni tanımış olabileceğin hiç aklına gelmedi mi?"

"Sana söyledim." diye yanıt verdi Antonio başını çevirmeden. "Beni kendine bağladığını sana daha önce de söyledim, ama çirkin, kırışık yüzün değil bunun nedeni. Aslında garip, patlak kara gözlerine, sivri burnuna, morarmış dudaklarına, uzun çenene ve pis beyaz saçlarına baktığımda ve garip kıkırdamalarını ve anlaşılmaz mırıldanmalarını duyduğumda iğrenip içimden kaçmak geliyor. Buna karşın beni sanki bunun gizli yolunu bilircesine baştan çıkarıyorsun."

"Tanrım!" diye bağırdı yaşlı kadın, anlatılmaz bir acının etkisinde gibiydi. "Hangi kötü ruh sende böylesine korkunç düşüncelerin oluşmasına neden oldu? Ah tatlı Toninom, anımsadığın, sana çocukluğunda şefkatle bakan ve o dehşet dolu gece canını kurtaran kadın benim!"

Bu açıklama Antonio'yu öylesine sarstı ki yaşlı kadına döndü ve kadının itici yüzüne gözlerini dikerek, "Demek beni böyle çıldırtmaya çalışıyorsun deli kadın!" diye bağırdı öfkeyle. "Çocukluğumdan kalma birkaç resim hâlâ belleğimde o zamanki kadar canlı. Bana bakan o sevgi dolu, tatlı kadın hâlâ gözümün önünde. Pembe tenli yuvarlak bir yüzü, şefkat dolu gözleri, koyu kahverengi güzel saçları ve narin elleri vardı. O zamanlar en fazla otuz yaşındaydı, ama sen doksan yaşında bir kocakarısın..."

"Ah, tüm azizler!" diye sözünü kesti hıçkırarak yaşlı kadın. "Tonino'mu o kadın olduğuma, onun sadık Margareta'sından başka biri olmadığıma nasıl inandırabilirim?"

"Margareta mı?" diye mırıldandı Antonio. "Margareta! Bu ad kulağıma çok önceleri duyulmuş ve unutulmuş bir şarkı gibi geliyor. Ama bu olamaz! Olamaz!"

"Ama öyle." diye sözünü sürdürdü yaşlı kadın, daha sakin, gözleri yerde, değneğiyle yerdeki toza bir şeyler çiziyordu. "Evet, seni kucağına alan, kollarında sallayan ve seni şekerlemelerle besleyen o yakışıklı adam babandı Tonino. Birbirimizle Alman dilinin zengin dolu dolu tonlarıyla konuşurduk. Baban Augsburg'da, güzel genç karısı seni doğururken ölen zengin ve saygın bir tüccardı. Sevgili karısının gömülü olduğu ülkede yaşamaya dayanamadığı için Venedik'e geldi ve sana dadılık yapmam için beraberinde beni de getirdi. Babanın feci sonunun geldiği o gece senin yaşamın da tehlikedeydi, ama seni kurtarabildim. Sonra soylu bir Venedikli seni evine aldı, ama ben dostsuz ve evsiz Venedik'te kalmak zorunda kaldım. Cerrah olan babam bilimin yasaklanmış alanlarıyla uğraşmakla suçlandı. Ama çocukluğumdan beri bana doğanın gizli iyileştirici güçlerini öğretmişti. Ondan dağ bayır dolaşarak birçok şifalı otun ve göze zor görünen yosunların ne zaman toplanması gerektiğini ve onları karıştırarak değişik iksirler elde etmeyi öğrendim. Bu bilgilerin yanı sıra gökler bana nedeni bilinmez başka bir ilahi güç verdi. Sık sık karanlık uzak bir aynada görür gibi geleceği görebiliyor ve onları istesem de istemesem de bilinmez ve karşı konulmaz bir gücün etkisi altında yüksek sesle, bana bile bir şey ifade etmeyen sözlerle dile getirmek zorunda kalıyorum. Venedik'te yapayalnız kalınca iyi bildiğim bu sanatla ekmek paramı kazanmaya karar verdim ve kısa zamanda birçok insanı ağır hastalıklardan kurtardım. Ayrıca hastaların yanında bulunmam onlara şifalı bir etki yapıyordu, elimle onları yavaşça okşadığımda bile birkaç dakika içinde krizi atlatıyorlardı. Böylece aradan çok geçmeden kentte adım duyuldu ve cebime bol para girmeye başladı. Bu durum San Marco meydanında, Rialto'da ve Zecca'da haplarını ve iksirlerini satan, ama hastaları iyileştirmek yerine zehirleyen doktorların ve şarlatanların beni kıskanmasına yol açtı. Benim şeytanla ve kötülükle iş birliği yaptığım söy-

lentisini yaydılar ve batıl inançları olan insanlar onlara inandı. Tutuklandım ve engizisyon mahkemesine çıkarıldım. Ah, Tonino, bana nasıl işkence edip ürkünç bağlantımı itiraf ettirmeye çalıştılar bilemezsin? Yine de direncimi yitirmedim. Saçlarım bembeyaz oldu, vücudum bir mumya gibi kurudu, ellerimi ve ayaklarımı kullanamaz oldum. En dehşet verici işkenceleri, cehennem ruhlarının bulduğu görülmemiş yöntemleri bana uyguladılar ve sonunda bugün bile aklıma geldiğinde beni titreten bir itirafta bulunmamı sağladılar. Yakılmaya mahkûm edildim, ama o sırada senin de değindiğin deprem oldu ve büyük hapishanenin içinde bulunduğu sarayı temellerinden sarstı. Zindandaki hücremin kapısı kendiliğinden açıldı, ben de harabenin içinden derin bir mezardan çıkan bir hortlak gibi çıkabildim. Ah Tonino, benim doksan yaşında bir kocakarı olduğumu söyledin, ama ben henüz elli yaşında bile değilim. Bu kurumuş bedenim, bu bakılması hiç de hoş olmayan buruşuk yüzüm, beyaz saçlarım ve sakat ayaklarım... Hayır, bunlar yılların yükünden olmadı, anlatılması zor işkenceler sağlıklı bir kadını birkaç dolunay geçmeden bir hilkat garibesine dönüştürdü. Senin iğrenç bulduğun kıkırdamalarıma ve gülmelerime gelince, hâlâ anımsadığımda saçlarımı diken diken eden ve kordan bir zırh gibi vücudumu saran gördüğüm son işkencenin ürkünç etkisi yüzünden bu. O zamandan beri elimde olmadan titreme nöbetleri geliyor. Ama benden dehşete kapılıp kaçma artık Tonino. Biliyorum yüreğin sana henüz bebekken seni göğsüme bastırdığımı fısıldıyor."

Derin düşüncelere dalmış olan Antonio bir düşte gibi, "Yüreğim sana inanmam gerektiğini söylüyor kadın. Ama babam kim? Adı neydi? O dehşet gecesinde onu hangi kötü kader bekliyordu? Sonra beni kim büyüttü? Beni bilinmez sıra dışı bir ülkeden geliyormuşçasına hâlâ bir büyü gibi etkisi altında tutan ve düşüncelerimin karanlık bir gece denizinde kaybolmasına neden olan hangi olay geldi başıma? Sen

gizemli kadın, tüm sorularımı yanıtlamak zorundasın. O zaman sana inanacağım?"

"Tonino, suskunluğum senin iyiliğin için." diye yanıtladı yaşlı kadın iç geçirerek. "Ama çok yakında zamanı gelecek... Fontego! Fontego! Fontego'dan uzak dur!"

"Ah!" diye bağırdı Antonio hırslanarak. "Bu karanlık sözlerle beni tutamazsın! Tüm benliğim paramparça oldu, binlerce parçaya bölündü! Ya söylersin ya da..."

"Sus!" diye sözünü kesti yaşlı kadın. "Beni tehdit etme! Ben sana düşkün olan dadın değil miyim?"

Antonio daha fazla dinlemeden ayağa fırladı ve koşmaya başladı. Koşarken bir yandan da kadına sesleniyordu. "Yeni kukuletana kavuşacaksın, söz veriyorum, dukalarına da, istediğin kadar!"

Yaşlı doge Marino Falieri ve genç karısını izlemek gerçek bir görsel şölendi. Dogenin hâlâ güçlü kuvvetli olduğu doğruydu, ama ağarmış sakalı ve kırmızımsı yüzündeki binlerce kırışıkla, başını dik tutmaya çalışarak yürümesi insanın içini burkuyordu. Buna karşın karısı yaşam doluydu, olağanüstü güzel yüzünde meleklere özgü tatlı bir ifade, canlı bakışında dayanılmaz bir büyü vardı. Zambak beyazı soylu alnını koyu renk bukleler gölgeliyor, yanaklarında ve dudaklarında tatlı bir gülümsemeyle, başı saf bir alçakgönüllülükle biraz eğik, narin vücudu neredeyse uçar gibi yürüyordu. Daha yüce bir dünyada hiç de yadırganmayacak olağanüstü bir dişiliğin resmi gibiydi. Böylelerini iyi yakalayıp sunan eski resim ustalarının çizdiği melek resimlerini görmüşsünüzdür. İşte Annunziata'nın görünümü de öyleydi. Onu görüp de şaşırmayan ve ona hayran kalmayan biri olabilir miydi? Senyorların arasında kanı kaynayanlar onun için yanıp tutuşmadan edemedikleri için yaşlı adamı alaycı bakışlarla ölçüp biçerek bedeli ne olursa olsun dogenin yanındaki yanardağa Mars'ı oynamak için ant içmeden durabilirler miydi? Bu nedenle

Annunziata kısa sürede kendini adaylarla çevrili buldu, onların iltifatlarını ve ihanet edici konuşmalarını hiçbir art niyeti olmadan, hiç kuşkulanmadan kibarca ve sessizce dinledi. Saf ruhu soylu yaşlı kocasıyla olan ilişkisinde ona efendisi ve sahibi olarak saygı duyması ve boyun eğen bir hizmetli gibi ona koşulsuz sadık kalması gerektiğini söylüyordu. Kocası ona kibar, hatta şefkatli davranıyordu. Onu buz gibi soğuk göğsüne bastırıyor, ona sevgilim diye sesleniyor ve onu akla gelebilecek en pahalı armağanlara boğuyordu. Annunziata'nın başka bir isteği ya da kocasının üzerinde başka bir hakkı olabilir miydi? Bu nedenle yaşlı adamı aldatabileceği düşüncesi aklının ucundan bile geçmiyordu. Kısıtlı ilişkilerinin dışında kalan alanın yasak sınırları onun için koyu bir sisle kaplıydılar ve bu neredeyse dindarca sadık çocuk onları göremediği gibi, var olduklarını bile bilmiyordu.

Güzel dogaressa için yanıp tutuşanların başında Michaele Steno geliyordu. Genç olmasına karşın Kırklar Meclisi'nin önemli ve etkin bir üyesiydi. Yakışıklılığına ve etkin konumuna güvenerek Annunziata'yı baştan çıkaracağına hiç kuşkusu yoktu. Falieri'den korkmadığı da kesindi. Üstelik yaşlı adam evlendi evleneni öfke nöbetlerine ve denetleyemediği kaba çılgınlığına kapılmaz olmuştu. Annunziata'sının yanında, pahalı ve parlak renkli giysiler içinde sırıtarak ya da gülümseyerek son derece kibar oturuyor, arada sırada sulanan gri gözlerinde tatlı bir bakışla hazır bulunanlara meydan okuyarak hiçbirinin böyle bir eşe sahip olamayacağını belirtiyordu. Geçmişteki gibi kaba ve emreder gibi konuşmaz olmuştu, dudaklarını neredeyse oynatmadan peltek peltek konuşuyor, herkese sevgili dostu olduğunu söylüyor ve en olmadık istekleri kabul ediyordu. Bu büyülenmiş, gücünü yitirmiş bunağın bir öfke nöbeti sırasında kardinale Treviso'da Corpus Christi günü tokat atan ve küstah Morbassan'ı yenen Falieri olduğuna kim inanırdı? Giderek artan güçsüzlüğü Michaele Steno'un olmayacak işlere cüret etmesine neden

oldu. Annunziata'ya gelince, durmaksızın onu sözlerle ve bakışlarla izleyen Steno'nun ondan ne istediğini anlamadığı ve her zamanki sakin ve dostça tutumunu sürdürdüğü için bu içten ve dengeli tutumu Steno'nun umudunu yitirmesine ve en olmadık yöntemlere başvurmasına neden oldu. Annunziata'nın en güvenilir hizmetçisine kur yaparak sonunda onu kandırdı ve geceleri onu ziyaret etmeye başladı. Bu yolla Annunziata'nın el değmemiş yatağına ulaşabileceğini sanıyordu, ama ilahi güçler böylesine ahlaksızca düşünen birinin başına çorap örülmesini sağladılar.

Bir gece, Nicolo Pisani'nin Portolongo savaşında Doria'ya yenildiğini henüz haber almış olan doge çok üzgün olduğu için uyuyamamıştı ve sarayının koridorlarında bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. O sırada Annunziata'nın odalarının olduğu bölümden merdivenlere doğru ayaklarının ucunda süzülen bir gölge gördü ve arkasından gittiğinde onun o sırada metresinin yanından ayrılan Michaele Steno olduğunu anladı. Zihninden ürkünç bir düşünce geçti ve, "Annunziata!" diye bağırarak hançeriyle ona saldırdı. Ama daha güçlü ve çevik olan Michaele Steno yana kaçarak ondan kurtuldu ve Falieri'yi bir yumrukta yere serdikten sonra gülerek, "Annunziata, Annunziata!" diye bağırarak merdivenlerden inip gözden kayboldu. Yaşlı adam zorlukla kendini toparladı ve yüreğinde cehennem ateşi, sürünerek Annunziata'nın odasına gitti. Her yer ölüm sessizliğindeydi. Kapıyı çaldığında o güne dek görmediği bir hizmetçi açtı kapıyı ve, "Bu geç saatte soylu efendim ne emrediyor?" diye sordu. Annunziata aceleyle üzerine hafif bir giysi alıp hemen geldi. Yumuşak tatlı sesini duyduğunda yaşlı adam ona baktı ve ellerini havaya kaldırarak, "Hayır, hayır olamaz! Olamaz!" diye bağırdı.

"Efendim, ne demek istiyor? Ne olamaz?" diye sordu kocasının ses tonuna şaşıran Annunziata. Ama kocası yanıt vermeden hizmetçiye döndü ve, "Bu gece neden burada sen

kalıyorsun? Luigia neden her zamanki gibi hanımıyla değil?" diye sordu.

"Onunla yer değiştirmemi Luigia istedi." dedi kız. "O bu gece benim her zaman uyuduğum merdivenin yanındaki odada kalıyor."

"Merdivenin yanındaki odada mı?" diye bağırdı Falieri sevinçle. Falieri kızın söylediği odaya gitti ve kapıyı yumruklamaya başladı. Luigia kapıyı açıp yüzü öfkeden kıpkırmızı kesilmiş, gözlerinden şimşekler çakan dogeyi karşısında görünce dizlerinin üzerine çöktü ve suçunu itiraf etti. Oysa suçunu itiraf etmesine gerek yoktu, çünkü koltuğun üzerinde amber kokuları saçan ve pek de dikkatli olmayan züppe Steno'yu ele veren şık bir çift erkek eldiveni duruyordu.

Steno'nun inanılmaz küstahlığına çok öfkelenen Falieri ona ertesi gün bir mektup yazarak kentten uzaklaşmasını, bir daha saraya girmemesini, doge ve dogaressanın yanına yaklaşmamasını emretti. Planının başarısız olmasına çok öfkelenen ve taptığı kadının yanına yaklaşmasına izin verilmediği için aşağılandığını düşünen Steno neredeyse kendini kaybetti. Annunziata'nın genç senyorlarla her zamanki içten ve tatlı konuşmalarına uzaktan bakmak zorunda kaldıkça, kıskançlık ve suçluluk duygusunun verdiği hırsla başkalarının ondan daha başarılı olduğunu düşünmeye başladı ve bunu sağda solda yüksek sesle dile getirmekte bir sakınca görmedi. Bu utanmaz sözler yaşlı Falieri'nin kulağına da mı geldi, yoksa o gece olanların kaderin bir uyarısı olduğunu mu düşündü kimse bilmiyor. Sakin ve gönlü rahat olmasına ve karısına sonsuz bir güven duymasına karşın, eşiyle doğal olmayan ilişkisi bu olayla aklına takıldığı için neşesini yitirdi ve hırçınlaştı. Kıskançlık şeytanı onu yiyip bitiriyordu. Dogaressayı sarayın orta bölümündeki en iç odalara kapattı ve kimsenin onu görmesine izin vermemeye başladı. Bodoeri yeğeninin tarafını tutup onun adına Falieri'yle konuşup öğüt verdi, ama yaşlı adam kararından vazgeçmedi.

Bu durum giovedi grasso denen karnavaldan kısa bir süre önce baş göstermişti. Bu karnaval geleneksel olarak San Marco meydanında yapılır ve karnavalı doge, dogaressayla birlikte meydana bakan ve üzerine gölgelik gerilen balkonların birinden izlerdi. Bodoeri, Falieri'yi saçma kıskançlığı yüzünden geleneklere karşı gelerek dogaressadan bu onuru esirgerse senyorların ve halkın önünde küçük düşeceğini ve alay konusu olacağını söyleyerek uyardığında, Falieri küçük düşmüşçesine hemen alındı ve, "Beni bunak mı sandın?" diye karşı çıktı. "Yanılıyorsun ihtiyar, en değerli hazinemi çalmak isteyenlerden korkacağımı ya da onu kılıcımı çekip böyle bir hırsızlıktan koruyamayacağımı mı sandın? Yarın yapılacak o parlak geçidi dogaressayla yöneteceğim ve onu halkıma göstereceğim. Giovedi grasso'da da aşağıya inebilen yürekli gencin verdiği buketi o alacak."

Doge bunları söylerken eski bir geleneğe değiniyordu. Giovedi grasso'da bu işe cesareti olan halktan biri, bir denizci, deniz kenarından Marco kulesinin tepesine kadar küçük bir kayığı andıran bir gerecin içinde yukarıya çekilir ve o baş döndürücü yükseklikten şimşek hızıyla doge ve dogaressanın oturduğu yere inip dogaressaya ya da doge yalnızsa ona bir demet çiçek verirdi.

Ertesi gün doge sözünü tuttu. Annunziata görkemli giysilere bürünmüş olarak, senyorlar, soylu oğlanlar ve koruyucuların eşliğinde Falieri'yle birlikte San Marco meydanında toplanmış olan kalabalığın önüne çıktı. İnsanlar güzel dogaressayı görebilmek için birbirlerini ezmeye başladılar ve onu görme şansını elde edenler cenneti ve cennetin en ışıltılı, en olağanüstü güzel meleğini gördüklerine inandılar. Ama Venedikliler neyse odur. Bu çılgınca hayranlığın arasında, arada bir yaşlı Falieri ve genç karısıyla ilgili kaba alaylar ve hoş olmayan dizeler duyulabiliyordu. Falieri hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi davranıyordu. Her bir yandan tatlı eşine ateşli bir özlem ve arzuyla bakıldığını görmesine karşın, An-

nunziata'nın yanında insanın içini burkan bir görüntüyle sırıtarak yürümeyi sürdürüyordu. Sarayın ana giriş kapısının önünde görevliler zorlukla da olsa kalabalığı dağıtabildikleri için doge ve dogaressa içeriye girerken sağda solda sarayın içine bile kabul edilebilecek kadar iyi giyimli bir avuç insan kalmıştı. Annunziata tam içeriye girerken sarayın avlusunun girişinde birkaç kişiyle birlikte duran bir genç, "Aman Tanrım!" diye bağırarak sert mermerin üzerine başüstü düştü. Dogaressa görmesin diye hemen ölünün çevresini sardılar, yine de o genç adamın düştüğü anda yakıcı bir sızı hissetti göğsünde. Dogaressanın yüzü sarardı ve dengesini yitirir gibi oldu, ama yardımına koşan kadınların koklattığı nane ruhu sayesinde bayılmadı. Bu kaza yüzünden şaşıran ve telaşlanan yaşlı Falieri zavallı gence ve yığılıp kalmasına lanetler yağdırdı ve canı çok sıkılarak boynu hasta bir güvercin gibi göğsüne düşmüş, gözleri kapalı Annunziata'sını merdivenlerden çıkararak özel bölümlerine taşıdı.

Bu sırada sarayın iç avlusunda biriken kalabalığın gözü önünde garip bir görüntü oluştu. Öldüğünü sandıkları genci kaldırıp götürecekleri sırada, tüm bu üzüntülü bağrış çağrış arasında çirkin ve yaşlı bir dilenci kadın topallayarak yaklaştı, kalabalığın en yoğun olduğu yerde herkesi ite kaka kendine yol açtı. Baygın yatan gencin yanına geldiğinde, "Onu bırakın aptallar! Delirmiş olmalısınız. Ölmediğini görmüyor musunuz?" diye bağırdı. Sonra yere çömeldi ve gencin başını kucağına koyup alnını yavaşça okşamaya, şakaklarını ovmaya, ona tatlı sözler söylemeye başladı. Yaşlı kadının, yumuşak hatları ölü beyazlığında donup kalmış olağanüstü güzellikteki yüzün üzerine eğilmiş, kasları garip bir biçimde seğiren yüzünü, gencin pahalı giysilerine değen kirli paçavra giysilerini, gencin alnına ve açık göğsüne dokunurken titreyen, kurumuş, kahverengimsi kollarını ve kemikli ellerini kim görse dehşete kapılırdı. Sanki ölümün kendisi sırıtarak gence sıkı sıkıya sarılmıştı. Birikenler birer birer da-

ğıldılar ve sonunda genç iç geçirerek gözlerini açtığında kadının yalvarmalarına dayanamayan birkaç kişi onu büyük kanala taşıdılar. İkisi oradan bir gondola binip kadının gencin oturduğunu söylediği eve gittiler. Bu gencin Antonio, yaşlı kadının da onun dadısı olduğunu iddia etmekten bir an bile vazgeçmeyen Fransisken kilisesinin basamaklarında dilenen kadın olduğunu söylemeye gerek var mı?

Antonio kendine geldiğinde yaşlı kadın ona birkaç damla güçlendirici bir iksir verdi... Kanepede uzanmış yatan Antonio ciddi ve hüzünlü bakışlarını yaşlı kadına çevirerek, zorlukla çıkan bir sesle, "Yanımda olman ne kadar iyi Margareta! Senden daha sadık bir dadı bulunur mu? Beni bağışla anacığım, söylediklerine inanmayacak kadar aptalmışım. Evet, beni besleyen ve bana bakan Margareta olduğunu biliyorum artık. Her zaman da bildim, ama tekin olmayan bir güç düşüncelerimi çarpıttı. Evet onu gördüm! Evet bu o, bu o! İçimde bir kara büyü olduğunu ve yaşamımı onun yönettiğini söylememiş miydim? İşte bugün o güç, karanlıkta bir ışık gibi parlayarak beni adını koyamadığım bir sevinçle yenik düşürdü. Artık her şeyi biliyorum, biliyorum. Beni Treviso yakınlarındaki kır köşküne alan ve babalığım olan kişinin adı Bertuccio Nenolo değil miydi?"

"Ah, evet!" diye yanıt verdi Margareta. "Bertuccio Nenolo'ydu, zafer çelengini başına takacağını sanırken boğulan o kahraman denizci."

"Ben anlatayım, sözümü kesme." diye sürdürdü konuşmasını Antonio. "Ben anlatırken sabırlı ol. Nenolo'nun evindeyken hayat güzeldi. Güzel giysilerim vardı ve ne zaman acıksam hizmetçiler bana zengin bir sofra hazırlarlardı. Günde üç kez dua etme görevimi yerine getirdikten sonra dağ bayır demeden nereye istersem oraya gitmekte özgürdüm. Köşke yakın bir yerde kuşların şarkılar söylediği, güzel kokulu, serin, loş bir koru vardı. Bir akşam güneş batmak üzereyken koşup zıplamaktan yorulduğum için ulu bir

ağacın altına yatmış gökyüzünü izliyordum. Çiçeklerin keskin kokusu yüzünden büyük bir olasılıkla duyularım uyuştu ve istemeden gözlerim kapanıp düşlere daldım. Yanımdaki yüksek çimenlerin arasından sanki ağır bir şey düşmüşçesine bir ses gelince kendime geldim. Yanımda neredeyse ilahi bir yüzü olan tatlı bir çocuk bitiverdi, bana saf bir hınzırlıkla bakıp gülümsüyordu. Tatlı bir sesle bana, 'Ah, sevgili çocuk, çok rahat uyuyordun, ama ölüm, çirkin ölüm hemen yanı başındaydı.' dedi. Göğsümün yanında başı ezilmiş küçük bir kara yılan yatıyordu. Zehirli yaratık tam dolanıp beni öldürecekken çocuk bir ceviz dalıyla bir darbede onu öldürmüş. Sevinçten titredim. Sık sık meleklerin gökyüzünden inip insanları kötülüklerden koruduğunu bildiğim için, dizlerimin üzerine çöktüm ve ellerimi havaya kaldırarak, 'Ah ışık meleği, beni ölümden kurtarman için seni Tanrı yolladı.' dedim. O saf kız, yanakları birdenbire kızararak kollarını bana doğru uzattı ve 'Ben bir melek değilim, bir kızım, senin gibi bir çocuğum.' diye fısıldadı. Sonra titrememem tanımlanamaz bir vecde dönüştü ve her yanımı hoş bir sıcaklık sardı. Ayağa kalktım ve birbirimize sarıldık. Dudaklarımız birbirine dokundu ve hiç konuşmadan, gizemli ve tatlı bir acı içinde ikimiz de ağlamaya başladık. O sırada koruda billur gibi bir ses, 'Annunziata, Annunziata!' diye yankılandı. 'Artık gitmem gerekiyor. Annem beni çağırıyor.' dedi kız peltek konuşarak.

Ve yüreğimi inanılmaz bir sızı sardı. 'Ah, ama ben seni öyle seviyorum ki!' diye hıçkırdım, kızın sıcak gözyaşları yanaklarımı hâlâ yakarken. 'Sen de benim canımsın.' dedi kız dudaklarıma son bir öpücük kondurarak. 'Annunziata!' diye seslendi ses yeniden ve kız çalıların arasında kayboldu. İşte Margareta, o günden sonra yüreğimi hep yakacak olan güçlü aşk kıvılcımı o anda yüreğime düştü.

Birkaç gün sonra o evden kovuldum. Susmaya dayanamadığım için, bana görünen ve sesini yaprakların hışırtısın-

da, kaynakların şırıltısında ve dalgaların sahile çarpmasında duyduğum melek çocuktan Blaunas Baba'ya söz ettim. Bana o kızın, annesi Francesca'yla birlikte köşkte kalan Nenolo'nun kızı Annunziata'dan başkası olamayacağını ve benimle karşılaştığının ertesi günü oradan ayrıldıklarını söyledi. Ah anacığım, Margareta, Tanrı yardımcım olsun! Adı Annunziata olan o kız dogaressadan başkası değil!" Dayanılmaz bir acıyla sarsılan Antonio hıçkırarak başını yastığa gömdü.

"Sevgili Tonino bir erkek gibi davran, kendini bu aptalca acılara kaptırma." dedi yaşlı kadın. "Aşk acıları yüzünden bir erkek umutsuzluğa düşer mi hiç? Umudun altın tomurcuğu seven biri için açmazsa kimin için açar? Akşamdan sabahın ne getireceğini kimse bilemez, düşte görülenler gün ağardığında gerçekleşebilirler. Bir bakarsın bulutlarda dolaşan saray, ışıl ışıl ve olağanüstü güzellikte yere inmiş. Söylediklerime kulak asmadığını biliyorum, ama aşkın parlak bayrağının meltemde sevinçle dalgalanarak seni suyun öbür yanına çağırdığını kemiklerimde bile hissedebiliyorum, büyük bir olasılıkla başka biri de hissediyor. Sabırlı ol oğlum Tonino, sabırlı!"

Yaşlı kadın Antonio'yu böyle avutmaya çalıştı ve sözleri öylesine etkileyici oldu ki, onu güzel bir şarkı gibi yatıştırdı. Antonio gitmesine izin vermedi. Böylece Fransisken kilisesinin basamaklarında dilenen yaşlı kadın yok oldu ve onun yerini Bay Antonio'nun kâhyası olan, her gün San Marco meydanını topallayarak geçip efendisinin mutfak alışverişini yapan doğru dürüst giyimli saygın bir kadın aldı.

Giovedi grasso zamanı gelmişti ve kutlamalar her zamankinden daha görkemli olacaktı. Meydanın ortasına havai fişek atmak için bu işlerden iyi anlayan bir Yunanlının yaptığı o güne dek görülmemiş büyüklükte bir iskele kurulmuştu. Akşam olduğunda doge güzel karısıyla birlikte balkona çıktı. Yaşlı adam mutluluğunun ve zenginliğinin

verdiği gururla değişmiş gibi görünüyordu, halkını şaşırtmayı ve hayran bırakmayı istediği belliydi. Doge tam tahtına oturacağı sırada aynı balkonda, Annunziata'yı göz hapsine alabileceği, onun da onu görebileceği bir yerde duran Michaele Steno'ya takıldı gözü, öfke ve çılgınca bir kıskançlık içinde adamlarından Steno'yu hemen oradan uzaklaştırmalarını isteyen gür sesi duyuldu. Michaele, Falieri'ye vurmak için kolunu kaldırdı, ama o görevliler koşup onu balkondan ayrılmaya zorladıkları için öfkeden dişlerini gıcırdatarak ve intikam alacağına en ürkünç yeminleri ederek oradan ayrıldı.

Bu sırada taptığı Annunziata'sını yeniden gördüğü için aklı başından giden Antonio kalabalığı yararak oradan uzaklaşmış, yüreğini parçalayan acılar içinde deniz kenarında tek başına bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başlamıştı. Dayanılmaz acılar içinde yavaş yavaş ölmektense, içindeki ateşi denizin buz gibi sularında söndürmenin daha iyi olup olmadığını düşünüyordu. Suya inen basamakların sonuncusuna gelmişti. Suya atlamaya karar vermesine çok az kaldığı sırada yanında bağlı olan küçük bir kayıktan, "İyi akşamlar Senyor Antonio." diye birinin seslendiğini duydu. Meydandan yansıyan ışıkta kayığın içinde gondolcu olduğu günlerden tanıdığı neşeli Pietro'nun oturuyordu. Genç adamın kepi tüyler ve gelin telleriyle parlıyordu, rengârenk şeritlerle süslü yeni bir yelek giymişti, elinde de mis gibi kokan çiçeklerden yapılma bir demet tutuyordu. "İyi akşamlar Pietro." diye karşılık verdi Antonio. "Bu akşam bu kadar süslenmeye değen hangi soyluyu gezdireceksin?"

"Hey," diye fırladı Pietro, heyecanlandığı için birdenbire ayağa kalkmış ve kayığı sallayarak. "Bu akşam üç duka kazanacağım Senyor Antonio. Marco kulesinin tepesine çıkıp güzel dogaressaya bu buketi ben vereceğim." dedi.

"Ama bu insanın boynunun kırılabileceği tehlikeli bir iş değil mi dostum Pietro?"

"Eh, insanın boynu biraz kırılabilir kuşkusuz, ayrıca bugün olağandışı bir tehlike daha var. Yunanlının ateşleyeceği havai fişeklerin arasından geçeceğim. Söylediğine göre bunları öyle yerleştirmiş ki saçımın teline bile bir şey olmayacakmış. Her neyse..."

Pietro başını kuşkuyla salladı. Bu sırada Antonio, Pietro'nun kayığına atlamıştı. Kayığın yanında Marco kulesine çekilecek olan gerecin durduğunu gördü, ama bunun yapılabilmesi için gerekli olan ipler karanlıkta seçilmiyordu.

"Dinle Pietro, dinle dostum." dedi Antonio bir süre düşündükten sonra. "Bu akşam hayatını riske atmadan on duka kazanmayı yeğlemez misin?"

"Kuşkusuz." diye güldü Pietro içtenlikle.

"İyi öyleyse." dedi Antonio. "Al sana on duka. Giysilerimizi değiştirelim. Senin yerini almama izin ver. Senin yerine kuleye ben tırmanacağım. Bana bu iyiliği yap, sadık dostum." Kayıkçı avucunda altınların ağırlığını tartarak başı önünde düşündü ve, "Ne kadar iyisiniz Senyor Antonio, benim gibi zavallı bir şeytanı dostunuz olarak görüyor ve çok cömert davranıyorsunuz. Kuşkusuz bu işin içinde para da var, ama itiraf edeyim ki bu çiçekleri dogaressanın eline vermek ve onun o tatlı sesini duymak... Ah, ah, işte böyle şeyler bir erkeğin hayatını tehlikeye atmasına neden olur! Eh, ama siz istediğinize göre Senyor Antonio kabul ediyorum."

Çabucak giysilerini değiş tokuş ettiler ve Antonio hazır olur olmaz Pietro, "Çabuk olun! Gerece girin! İşaret verildi!" diye bağırdı. O konuşurken deniz atılan binlerce havai fişeğinin yansısıyla aydınlandı, tüm kıyıyı ve havayı döne döne yükselen yıldırımların gürültüsü sardı. Bir fırtına hızıyla Antonio havai fişeklerinin çatırtısı ve patırtısı arasında kulenin tepesinden balkona indi ve dogaressanın önünde havada sallanmaya başladı. Dogaressa ayağa kalkıp öne doğru bir adım atmıştı. Antonio ona çiçekleri verirken soluğunu yanaklarında hissetti. Ama cennet mutluluğunu tattığı o anda,

umarsız aşkının verdiği yakıcı acı onu kollarıyla sıkı sıkıya sardı ve aklı başından gitti. Aynı anda hissettiği çıldırtıcı bir özlemle, sevinçle ve acıyla kızın elini dudaklarına götürdü ve umarsız bir elemin verdiği yürek yakan bir sesle, "Annunziata!" diye bağırmadan önce kızın elini öpücüklere boğdu. Sonra gereç, kaderin kör bir aracıymışçasına onu sevgilisinden kopardı, şaşırmış ve bitkin halde kayıktaki Pietro'nun açılmış kollarının arasına düştü.

Bu sırada dogenin olduğu balkonda büyük bir kargaşa ve gürültü vardı, çünkü tahtın kenarına iliştirilmiş Venedik lehçesinde yazılmış bir kâğıt bulunmuştu.

Şöyle deniliyordu:

Il Doge Falier della bella muier

I altri la gode é lui la mantien!*

Öfkeden deliye dönen yaşlı Falieri bu ahlaksız dizeleri yazanı yakalayıp en ağır cezaya çarptırmaya yemin etti. Çılgın gibi çevresine bakınırken mumların aydınlattığı girişte duran Michaele Steno'ya gözü takıldı ve bu işin suçlusu olarak onu hemen tutuklamaları için adamlarına emir verdi. Dogenin bu emrine herkes karşı çıktı. Öfkesine yenik düşen Falieri bu kez hem senyorlara hem de halka hakaretler yağdırarak senyorların haklarını çiğnemekle kalmadı, halkın karnavaldan duyduğu neşeyi de mahvetti.

Senyorlar yerlerini terk ettiler; yalnızca Marino Bodoeri kalabalığın arasına karışıp devletin başına yapılan hakaretten söz ederek tüm nefreti Michaele Steno'ya yönlendirmeye çalıştı. Falieri aslında Steno'yu suçlamakta haksız değildi. Dogenin balkonundan kovulduktan sonra eve koşmuş, bu iftirayı kaleme almış ve herkes havai fişekleri izlediği için kimse fark etmeden kâğıdı dogenin tahtına iliştirip hemen

---

İşte Doge Falieri, güzel hanımın eşi
Onu tutuyor ama hiç sahip olamıyor
Ve bu işten başkaları karlı çıkıyor!

oradan kaçmıştı. Doge ve dogaressayı en duyarlı oldukları konuda yaralamak için tasarlanmış kurnaz bir plandı bu. Michaele o notu yazdığını hemen kabul etmiş, ama ona hakaret ettiği için dogeyi suçlamıştı. Zaten uzun bir süredir senyorlar devlet başkanlarından hoşnut değildiler. Doge ülkenin haklı beklentilerini karşılayacağı yerde, öfkeli savaşçı yürekliliği her geçen gün sakalı ağarmış bir yaşlının soğuk yüreğinde, tıslayarak hızla yükselip kısa bir süre sonra işe yaramaz kapkara parçalara dönüşen Yunanlının havai fişeklerini anımsatıyordu. Ayrıca yaşlı adamın bu güzel kızla evliliği (evliliklerinin üzerinden çok zaman geçmediği ve doge seçildikten sonra evlendikleri çoktan ortaya çıkmıştı.) Falieri'nin kıskançlığının güçlü bir savaş kahramanın onurunu korumasından çok, âşık bir moruğun gülünç karşı çıkmaları olarak görülüyordu. İçlerinde bu denli zehrin biriktiği senyorlar büyük bir hakarete uğramış devlet başkanlarından çok, Michaele'nin tarafını tutma eğilimindeydiler. Bu konuyu Onlar Meclisi Michaele'nin yetkililerinden biri olduğu Kırklar Meclisi'ne aktardı, Steno'nun yeterince acı çektiğine ve bir ay sürgün cezasının yeterli olacağına karar verildi. Bu sonuç büyük bir düş kırıklığına uğrayan Falieri'nin senyorlara karşı nefretini körükledi, çünkü dogeyi savunacakları yerde, uğradığı hakareti verebildikleri en hafif cezayla geçiştirme küstahlığında bulunmuşlardı.

İç çekişler içindeki âşığa gelince, aşk mutluluğunun tek bir huzmesiyle kutsandıktan sonra günlerini, haftalarını, aylarını bile bu altın ışıkla sarılı geçirdi. Antonio o mutlu anın etkisinden kurtulamamıştı ve tatlı hüznü yüzünden rahat soluk bile alamıyordu. Margareta gözü kara davranışı yüzünden onu çok fena azarlamıştı ve böylesine gereksiz bir işe kalkıştığı için durmadan söylenip duruyordu.

Ama Margareta günlerden bir gün odaya girdiğinde garip davranmaya, garip bir büyünün etkisi altındaymışçasına bastonuna dayanarak hoplayıp zıplamaya başladı. Antoni-

o'nun yorumlarına ve sorularına aldırmaksızın kıkırdayıp gülerek odadaki şöminede ateş yaktı, üzerine de içine birçok küçük şişeden sıvılar döktüğü bir kap oturttu. Bunları bulamaç olana dek pişirdikten sonra küçük bir kavanoza doldurdu ve topallayarak kıkırdıya kıkırdaya odadan çıkıp gitti. O akşam geç saatlere kadar da eve dönmedi; döndüğünde de soluk soluğa kıkırdayarak kendini hemen bir koltuğa attı. Sonunda yorgunluğunu üzerinden atmışçasına konuşmaya başladı. "Tonino yavrum, bil bakalım kimi görmeye gittim. Kimden geliyorum? Tahmin edebilir misin?" Antonio ona garip bir sezgiyle baktı.

"Evet." diye kıkırdadı Margareta, "Senin güzel güvercinin Annunziata'yı görmekten."

"Beni çıldırtma!" diye bağırdı Antonio. "Ne diyorsun sen?"

"Hayır, hayır, her zaman seni düşünüyorum Toninom." diye konuşmasını sürdürdü kadın. "Bu sabah sarayın önündeki sütunların önünde güzel taze meyveler için pazarlık yaparken dogaressanın başına bir felaket geldiğiyle ilgili fısıltılar duydum. Ona buna sordum ve en sonunda bir sütuna dayanmış esneyen ve bu arada bir limonu emen uzun boylu, kırmızı suratlı, ayı gibi bir adam, 'Sol elinin küçük parmağını dişlerini denemeye kalkan yeni doğmuş bir akrepçik ısırmış ve zehir kanına karışmış. Şu anda değerli efendim Doktor Giovanni Basseggio yukarıda sarayda. Sanırım biraz sonra küçük parmağıyla birlikte elini de doğrayıp atacak.' dedi. O anda da sarayın geniş basamaklarından gelen bir çığlık duyuldu ve görevliler tarafından bir top gibi tekmelenen minicik bir adam basamaklardan aşağıya yuvarlandı, ağlayıp haykırarak ayaklarımızın dibine düştü. Çevresine toplananlar gülmekten katılırken küçücük adam yere düşmüş bir bebek gibi ayaklarını havada sallayarak kalkmaya çalışıyor, ama bir türlü toparlanamıyordu. Kırmızı yüzlü herif üzüntü içindeki doktorcuğunu kucağına aldı ve adam hâlâ ağlayıp

zırlarken suyun kenarına olabildiğince hızlı koşarak doktoru bir gondola attı ve kürek çekerek uzaklaştı. Ne olup bittiğini tahmin edebiliyorum. Doktor o canım eli kesmek için bıçağını çıkardığında doge araya girmiş ve onu merdivenlerden aşağıya attırmıştır. Ben de hemen kafamı çalıştırdım. 'Eve koş Margareta, çabuk ol!' dedim kendime. 'Git merhem hazırla ve hemen dogenin sarayına koş.' Kısa sürede elimde pırıl pırıl parlayan küçük bir kavanozla sarayın basamaklarına vardım. O sırada doge basamaklardan aşağıya iniyordu. Bana bir bakış fırlattıktan sonra, 'Bu yaşlı kadın burada ne arıyor?' dedi beni tehdit edercesine. Hemen yerlere kadar eğilip güzel dogaressayı kısa sürede iyileştirecek bir çarem olduğunu söyledim. Doge bunu duyar duymaz ürküng bakışlarını bana dikti. Sonra omuzlarımdan tutarak beni karısının odalarının olduğu bölüme doğru öyle sertçe itti ki, az kalsın düşüyordum. Ah Tonino, o tatlı kız ölü gibi bembeyaz, bir divana uzanmıştı, acıdan inliyor, bir yandan da, 'Ah, artık her yanım zehirlendi.' diye fısıldarcasına yakınıyordu. Hemen yanına koşup cahil doktorun koyduğu bir işe yaramaz sargıyı çıkardım. Ah Tanrım, narin eli nasıl da kan kırmızısı olmuş ve şişmişti! Ona, 'Haydi, haydi, merhemim şimdi serinletecek ve sızıyı alacak.' dedim. Merhemi sürdükten sonra küçük güvercin, 'Evet, şimdi daha iyi, çok daha iyi.' diye fısıldadı. Bunun üzerine Marino sevinçle, 'Dogaressamı kurtarırsan yüz duka senin yaşlı kadın!' diye bağırdı ve odadan çıkıp gitti. Üç saat küçük eli elimde, onu okşayarak ve ona bakarak orada kaldım. Derin uykusundan uyandığında tüm ağrısı geçmişti. Elini sardıktan sonra sevinçle ışıldayan gözlerle bana baktı. O zaman ben de, 'Saygıdeğer Dogaressa, bir zamanlar siz de uyuyan bir çocuğun hayatını göğsüne çöreklenen yılanı öldürerek kurtarmıştınız.' dedim. Ah Tonino, bembeyaz yüzünün nasıl birdenbire kızardığını, gözlerinin nasıl ateş gibi parladığını görmeliydin! 'Ah evet, o zamanlar babamın köşkünde yaşayan bir

çocuktum. O çocuk öyle tatlıydı ki. Onu anımsıyorum; sanırım onunla olduğum o an yaşamımın en mutlu anıydı' dedi. O zaman ona Venedik'te olduğunu, o anın mutluluğunu ve sevgisini hâlâ yüreğinde taşıdığını, koruyucu meleğinin mavi gözlerinin içine bir kez daha bakabilmek için giovedi grasso da o tehlikeli uçuşu göze alanın ve ona buketi verenin sen olduğunu söyledim. Ah Tonino, Tonino! Bunları söylediğimde büyük bir heyecanla, 'Hissetmiştim, hissetmiştim! Elimi dudaklarına götürdüğünde ve bana adımla seslendiğinde, içimi saran gizemli duygunun ne olduğunu anlayamamıştım, ama şimdi biliyorum, o duygunun hem sevinç hem de acı olduğunu biliyorum. Onu buraya, bana getir, o hoş genci bana getir!' diye bağırdı."

Margareta bunları anlatırken Antonio dizlerinin üzerine çökmüş, "Tanrım, kötü kaderimin onu yeniden görüp göğsüme bastırmadan beni mahvetmesine izin verme." diye yalvarıyordu. Yaşlı kadının onu hemen ertesi gün saraya götürmesini istedi, ama kadın o günlerde Falieri'nin karısını herhangi bir saatte ansızın ziyaret ettiğini söyleyerek onu vazgeçirdi.

Aradan birkaç gün geçti ve yaşlı kadının tedavisi sayesinde dogaressanın eli tamamen iyileşti, ama yaşlı kadın Antonio'yu onun yanına sokamadı. Margareta sabırsız âşığı sürekli avutuyor, Annunziata'ya onu deli gibi seven, hayatını kurtardığı çocuktan sürekli söz ettiğini yineliyordu. Özlem ve arzudan yanıp tutuşan Antonio da gondolla dolaşıyor ya da meydanları arşınlıyordu. Bir gün istemeden ayakları onu dogenin sarayının olduğu yere götürdü. Sarayın arkasında, hapishanenin olduğu yerdeki köprüde canlı bir renge boyanmış bir küreğe dayanmış duran Pietro'yu gördü. Suda bir direğe bağlanmış, zarif bir tentesi ve boyalı tahta oymaları olan, küçük ama görkemli bir gondol sallanıp duruyordu. Bucintoroyu andıran tekneye Venedik bayrağı asılmıştı. Pietro eski arkadaşını görür görmez ona, "Bin kere hoş geldi-

niz Senyor Antonio! Verdiğiniz dukalar bana şans getirdi!" dedi. Dalgın Antonio şansla neyi kastettiğini sorduğunda Pietro'nun hemen hemen her akşam dogeyi ve dogaressayı, dogenin San Giorgio Maggiore'den çok uzak olmayan güzel evine gitmeleri için Guidecca'ya götürmek üzere tutulduğunu öğrendi. Önemli bir haberdi bu. Antonio, Pietro'ya bir süre gözünü dikip baktıktan sonra hiç çekinmeden, "Senin yerini alıp dogeyi ben karşıya götüreyim." dedi.

Ama Pietro'ya göre bu olası değildi. Doge onu tanıyor ve başka hiçbir gondolcuya güvenmiyordu. Antonio aşkın onu kemiren bin bir acısının etkisiyle ruhunda kopan fırtına yüzünden derin bir öfkeye kapıldı. Karşı çıkılmasına razı olmadığı için çıldırmış gibi gondola atlayıp ikisini de açık denize sürükleyeceği üzerine yeminler etmeye başlayınca Pietro gülerek, "Ah Senyor Antonio bakıyorum dogaressanın güzel gözleri sizi deliye çevirmiş!" diye karşı çıktı, ama ona yardım edebileceğini, çünkü gondolun ağırlığının aslında iki gondolcu gerektirdiğini ve yaşlı Falieri sürekli olarak gondolun çok yavaş gittiğinden yakındığı için, fazla dayanıklı olmayan yaşlı adamı bu uzun yolculuktan kurtarmaya çalıştığını söyledi. Antonio koşup doge ve dogaressa parlak renkli gösterişli giysiler içinde, gondolda yerlerini alırken bir kayıkçı gibi giyindi. Yüzünü kahverengiye boyamış, uzun uçları aşağıya doğru sarkan bir de bıyık takmıştı.

"Bu yabancı da kim?" diye parladı Falieri, Pietro'ya dönerek. Pietro bir yardımcıya gereksinimi olduğu üzerine aklına gelen her yemini ettikten sonra Falieri, Antonio'nun onlara eşlik etmesine izin verdi.

Mutluluktan uçarken insanın ruhu o anın verdiği güçle kendini tutabilir ve içinde yanan ateşi bastırabilir. Antonio bu güçle sevdiği kadının giysisinin eteği ona sürünecek kadar yakın olmasına karşın, ateşli aşkını gizlemeyi başardı ve ara sıra fırlattığı kaçamak bir bakış dışında Annunziata'ya bakıp kendini tehlikeye atmadan küreklere asıldı. Bu sırada Falieri

kolunu güzel Annunziata'nın ince beline dolamış, gülerek küçük beyaz elini sevip okşuyordu. Denizin ortasına gelip San Marco meydanı ve tüm Venedik gözlerinin önüne serildiğinde yaşlı doge başını kaldırıp çevresine gururla bakarak, "Adriyatik denizinin efendisiyle, onun kocasıyla denize açılmak ne hoş değil mi canımın içi? Ama bizi alçakgönüllülükle boyun eğerek taşıyan öbür eşimi kıskanma. Yalnızca dalgaların sesini dinle. Efendisine aşkını fısıldadığı sevgi dolu sözcükler değil mi bunlar? Evet, evet sevgilim, yüzüğümü parmağında taşıyorsun, ama ona fırlattığım evlilik yüzüğünü de o bağrında taşıyor." dedi.

"Ah, efendim, o soğuk ve acımasız sular nasıl sizin eşiniz olabilir? O denli gururlu ve zorba bir doğa parçasının kocası olduğunuzu düşünmek bile beni korkudan titretiyor." diye yanıt verdi Annunziata.

Falieri onun söylediklerine öyle çok güldü ki sakalı ve çenesi titremeye başladı. "Dur telaşlanma güvercinim." diye yanıt verdi. "Senin o beyaz kollarında yatmak kuşkusuz aşağıdaki karımın buz gibi soğuk kucağından daha hoş, ama onun efendisi olan biriyle denize açılmak da hoş değil mi?"

Doge bunları söylerken uzaktan bir ezgi duyuldu ve gondol suları yararken bir erkeğin yumuşak sesi giderek daha yakından duyulmaya başladı:

Ah! Senza amare
Andare sul mare
Col sposo del mare
Non puo consolare.

Başka sesler de şarkıya katıldı ve her sözcük yinelenerek kanon yapıldı, ama sonra şarkı rüzgârın soluğu gibi kesildi.

Yaşlı adam şarkıyı duymamış gibiydi. Dogaressaya, dogelerin cumhuriyetin Adriyatik'le olan evliliğini kutlamak için İsa'nın göğe yükseldiği günü kutlarken, bucintorodan denize yüzük attıkları görkemli töreni anlatmakla meşgul-

dü. Cumhuriyetin II. Pietro Orsoleo'nun yönetimi altında nasıl zaferler kazandığını ve bu törenin Istria ve Dalmaçya'nın alınmasıyla başladığını anlatıyordu. Ama Falieri nasıl şarkının farkında değilse, Annunziata da onun anlattıklarının farkında değildi. Tüm dikkatini suyun üzerine yayılan ezgiye vermiş sessizce oturuyordu. Şarkı bittiğinde derin bir düşten uyanan ve gördüğü imgelemleri hâlâ çözmeye çalışan biri gibi önüne bakıyordu. "Senza amare, senza amare... non puo consolare." diye fısıldarken gözlerinde inci gibi yaşlar parlıyor, göğsü acıyla ve yürekten gelen iç çekişlerle inip kalkıyordu. Anlattıklarına kendini kaptırmış olan doge, yanındaki sessiz Annunziata'nın karanlık duyguların etkisi altında bir düş görüyormuşçasına gözyaşları içindeki gözlerini uzak bir ülkeye çevirmiş olduğunun farkına varmadan, hâlâ gülümseyerek eşiyle birlikte gondoldan indi ve San Giorgio Maggiore yakınlarındaki evinin önündeki korkuluğa doğru yürüdü. Kayıkçı gibi giyinmiş bir genç, açık denizden bile duyulan deniz salyangozu biçiminde bir boru çaldı ve bu işaretten sonra bir başka gondol daha yaklaştı. Bu sırada bir güneş şemsiyesi taşıyan bir erkek ve bir kadın geldiler ve onların eşliğinde doge ve dogaressa saraya doğru yürüdüler. İkinci gondol da iskeleye yanaştı. Dogeyi izleyenler arasında üst düzeyde tüccarlar ve sanatçılar olduğu gibi, sade vatandaşlar da vardı. Marino Bodoeri de aralarındaydı.

Antonio sevdiğinden gelecek iyi haberleri umutla bekleyerek ertesi akşamı iple çekiyordu. Yaşlı kadın topallayarak ve soluk soluğa eve dönüp kurumuş ellerini umutsuzlukla çırparak koltuğuna oturana dek sanki yüzyıllar geçmişti.

"Ah Tonino, bizim zavallı sevgili güvercinimize ne oldu?" diye çırpındı yaşlı kadın. "Bugün onu görmeye gittiğimde gözleri yarı kapalı, başını koluna dayamış kanepede yatıyordu, ne uyanıktı ne uyuyordu, ne iyiydi ne de kötü. Yanına yaklaştım ve 'Size ne kötülük oldu sevgili hanımım,

daha yeni iyileşmiş elinizin acısı yüzünden mi böylesiniz?' diye sordum. Gözlerini açıp bana baktı, gözlerini... gözlerini Tonino, daha önce hiç öyle görmemiştim. O nemli ay ışıklarına baktığımda ışıkları yeniden kapkara bulutlarla örtülmüşçesine ipek gibi kirpiklerinin arkasına gizlendi. Sonra yüreğinden koparcasına inledi ve o bembeyaz sevgili yüzünü duvara dönerek büyük bir hüzün içinde yavaşça, 'Amare, amare! Ah, senza amare!' diye fısıldadı. Bir tabure alıp yanına oturdum. Başını yastıklara daha da gömdü ve solukları iç çekişlerine dönüşene dek daha da hızlandı.

Ona açıkça, giysilerini değiştirerek gondolda onun yanında olduğunu, aşk ve özlemle dolup taştığını ve seni ona hemen getirmeye hazır olduğumu söyledim. Başını yastıklardan kaldırmaya çalışarak ve sıcak gözyaşları dökerek, 'İsa aşkına ve tüm azizler adına sana yalvarıyorum! Onu göremem! Sana yalvarıyorum, ona söyle bir daha, bir daha bana yaklaşmasın. Ona Venedik'i terk etmesini söyle, gitmeli, hem de hemen.'

'Demek ki zavallı Tonino'mun ölmesi gerekiyor.' dedim sözünü keserek. Dayanılmaz bir acıyla sarsılmışçasına kendini yeniden yastıkların üzerine bıraktı ve hıçkırıklara boğulmuş bir sesle, 'Benim de ölmem gerekmez mi? Ah, hem de ölümlerin en acısıyla!' dedi. Ama tam o anda Falieri odaya girdi ve odadan çıkmam için bana eliyle işaret etti."

"Beni reddetti! Beni reddetti! Kendimi denize atacağım!" diye haykırdı Antonio umarsızca.

Bunu duyan yaşlı kadın her zamanki gibi kıkır kıkır gülmeye başladı.

"Ah aptal çocuk, aptal çocuk! Güzel Annunziata'nın bir kadının yüreğini dağlayan en derin acıları çekerek seni deli gibi sevdiğini anlamıyor musun? Akılsız oğlum, yarın karanlık bastığında gizlice dogenin sarayına girebilirsin. Ben seni geniş merdivenin sağındaki ikinci koridorun ucunda bekleyeceğim. Sonra neler olacağını göreceğiz."

Ertesi akşam Antonio özlemle titreyerek sessizce geniş merdivenlerden çıkarken bağışlanamayacak bir suç işlemek üzere olduğu düşüncesine kapıldı. Her tarafı uyuşmuşçasına tökezlemeye başladı ve merdivenleri çıkacak gücü kendinde zorlukla buldu. Yaşlı kadının söylediği yere yaklaşırken durup bir direğe dayanmak zorunda kaldığında bir meşale onu baştan aşağı aydınlattı ve yerinden bile kımıldayamadan yanında meşale taşıyan birkaç adamla birlikte Marino Bodoeri'yi karşısında buldu. Bodoeri gencin yüzüne dikkatle baktıktan sonra, "Ah, demek sensin Antonio. Çağrıldığını biliyorum. Benimle gel." dedi. Dogaressayla buluşacağını birinin haber verdiğini düşünen Antonio duraksamasına karşın söyleneni yaptı. Bodoeri'nin onu oradan uzakta bir odaya götürüp orada içtenlikle kucaklamasına çok şaşırdı, ama birkaç haftadır senyorlara karşı dogenin başında olduğu bir komplonun hazırlandığını ve o gece buna karşı yüreklilik ve kararlılık isteyen bir eyleme girişileceğini öğrendiğinde şaşkınlığı korku ve dehşete dönüştü. Komplo dogenin Guidecca'daki evinde tasarlanmıştı ve bu plana göre o gece senyorların yetkileri ellerinden alınacak ve Marino Falieri'nin Venedik'in tek hâkimi olduğu ilan edilecekti. Dili tutulmuş olan Antonio, Bodoeri'ye bakakalınca Bodoeri onun sessizliğini bu korkunç komployа katılmaktan kaçındığı biçiminde yorumladı ve düş kırıklığı içinde, "Korkak aptal! Bu saraydan bir daha asla çıkamayacaksın! Ya burada şimdi ölürsün ya da bize katılır, silahlanırsın!" diye bağırdı.

O anda gölgelerin arasından uzun boylu, soylu görünümlü biri çıktı. Antonio mum ışığında tam seçemediği karaltıyı doğru dürüst gördüğünde, karşısında öylesine beklenmedik birini buldu ki, dizlerinin üzerine çöktü ve, "Tanrım, bu Bertuccio Nenolo, sevgili üvey babam!" diye bağırdı. Nenolo genci ayağa kaldırdı ve ona sarıldı.

"Evet, ben gerçekten mezarının büyük bir olasılıkla denizin dibinde olduğunu sandığın Bertuccio Nenolo'yum." de-

di yavaş bir sesle. "Vahşi Morbassan beni tutsak etti ve ancak şimdi o rezil hapishanesinden kaçabildim. Evet seni ben büyüttüm. Benim varsayılan ölümümden sonra köşkü satın alan Bodoeri'nin işlerine son verdiği akılsız hizmetlilerin seni de kapı dışarı edecekleri hiç aklıma gelmezdi. Gözü kör genç! Seni babandan mahrum eden despot ve gaddar sınıfa karşı silahlanmayı istemiyor musun? Fontego'ya git, avlusunda taşların üzerinde hâlâ babanın kan izlerini görebilirsin. Senyorlar, Fontego adıyla bilinen alışveriş merkezine el koyduklarında orada iş yapan zengin Almanlara hiçbir şeye dokunmadan orayı terk etmeleri emredildi, anahtarlarını yanlarına alamayacaklar, oradaki sorumlu kişiye teslim edeceklerdi. Baban bu yasaya uymadığı için çok ağır cezalandırıldı. Venedik'e döndüğünde deposu açıldı ve mallarının arasında bir sandık dolusu sahte Venedik parası bulundu. Boş yere suçsuz olduğunda ısrar etti. Kurnaz bir şeytanın ya da belki de sorumlu kişinin babanı mahvetmek için sandığı oraya koyduğu apaçık ortadaydı ama insafsız yargıçlar babanın mallarının arasında sandığın bulunmasını yeterli bir kanıt olarak gördüler ve babanı ölüm cezasına çarptırdılar. Fontego'nun avlusunda idam edildi. Sadık Margareta kurtarmasaydı, senin de başına aynı şey gelecekti. Babanın en yakın dostuydum ve seni evlat edindim. Kimliğini açıklamanı önlemek için babanın adını senden gizledik. Ama Anton Dalbirger, artık kılıcını çekip senyorların başını uçurarak babanın utanç verici ölümünün intikamını alma zamanın geldi."

İntikam ateşiyle yanıp tutuşmaya başlayan Antonio suikastçılara bağlılık yemini etti ve bu yola baş koyacağını belirtti.

Donanmanın kumandanlığı ona değil de bir kavga sırasında ona tokat atan Dandulo'ya verildiği için haksızlığa uğradığını düşünen Bertuccio Nenolo'nun senyorlara karşı hırslı damadıyla işbirliği içinde olduğu herkes tarafından biliniyordu. Ayrıca, Nenolo ve Bodoeri, Falieri Venedik'i yö-

netmeye başladığında onunla birlikte gücü paylaşacaklarına inanıyorlardı. Suikastçıların planına göre Ceneviz donanmasının körfezin dışında demirlediği söylentisi çıkarılacak ve o gece San Marco meydanındaki kulenin büyük çanı çalınarak halktan kenti kahramanca savunmaları istenecekti. Bu işaret verildiğinde kentin her bir yanına dağılmış olan oldukça fazla sayıda suikastçı San Marco meydanını işgal edip kentin ana noktalarında odaklandıktan sonra, senyorların önderlerini idam edecekler ve dogeyi Venedik'in tek hâkimi ilan edeceklerdi. Oysa Tanrı sırf yaşlı dogenin yaralanmış gururu ve aşırı cesareti yüzünden yapılacak bu katliamın ne gerçekleşmesine ne de ciddi bir biçimde baskı altında olan devletin temellerinin sarsılmasına razı geldi. Planın ayrıntılarını öğrenememelerine karşın, Falieri'nin Guidecca'daki evinde yapılan toplantılar Onlar Meclisi'nin gözünden kaçmamıştı. Bu işe karışmış olanlardan Bentian adında bir kürk tüccarı vicdanı el vermediği için Onlar Meclisi üyesi olan arkadaşı ve komşusu Nicolo Leoni'yi kurtarmaya çalıştı. Hava karardığında Leoni'nin evine gitti ve o gece ne olursa olsun evden çıkmaması için yalvardı. Leoni hemen kuşkulandığı için kürk tüccarının yakasına yapışarak her şeyi itiraf etmeden onu bırakmadı.

Senyorlar Giovanni Gradenigo ve Marco Cornaro'yla birlikte Onlar Meclisi'ni San Salvatore'de toplantıya çağırdılar. Üç saatten kısa bir süre içinde girişimin başlar başlamaz bastırılması için gerekli önlemler alınmıştı bile.

Antonio bir grup suikastçıyla birlikte çanları çalmak için kuleye gitmekle görevlendirilmişti. Oraya vardıklarında kulenin topçu birliklerinden askerlerce çok sıkı korunduğunu gördüler. Antonio yaklaştığında askerler baltalarını kaldırıp ona doğru koştular. Yanındaki adamlar ölüm korkusuyla kaçıştılar, o da gecenin karanlığına sığındı. Bir süre sonra arkasında ayak sesleri duydu ve bir el onu yakaladı, tam dönüp onu izleyene vuracakken beklenmedik bir ışık huzme-

sinde bu kişinin Pietro olduğunu gördü. "Kaç kurtul Antonio." diye bağırdı Pietro. "Gondolum hazır bekliyor. Plana ihanet edildi. Bodoeri ve Nenolo senyorların eline düştüler. Sarayın kapıları kilitlendi. Doge kendi bölümünde ona ihanet eden hizmetlileri tarafından adi bir suçlu gibi tutuluyor. Haydi, haydi!"

Antonio yarı bilinçli gondola doğru sürüklenerek götürülmesine ses çıkarmadı. Bastırılmış sesler, kılıç şakırtıları ve arada da korku dolu çığlıklar duyuluyordu. Sonra gecenin en yoğun olduğu saatte çevreyi tüyler ürpertici bir ölüm sessizliği kapladı. Ertesi sabah korkudan ödü patlamış olan halk kanını donduran bir görüntüyle karşılaştı. Onlar Meclisi suikastçıların ölüm cezasını gece ifa etmişti. Sarayın yanındaki küçük meydanda boğularak öldürülmüşlerdi. Cesetleri de bir zamanlar dogenin şenlikleri izlediği ve Antonio'nun o güzel Annunziata için yanıp tutuşarak korkusuzca kuleden aşağıya kayıp ona çiçek demetini verdiği sarayın balkondan aşağı sallandırılmıştı. Cesetlerin arasında Marino Bodoeri ve Bertuccio Nenolo'nunkiler de vardı. İki gün sonra da Marino Falieri Onlar Meclisi tarafından ölüm cezasına çarptırıldı ve dogenin sarayının içindeki dev merdiven denen yerde başı kesilerek öldürüldü.

Antonio Venedik sokaklarında bir düşte gibi dolaşıyordu. Suikastçılardan biri olduğunu kimse bilmediği için tutuklanmamıştı. Falieri'nin kesik başının yere düştüğünü gördüğünde ölümle ilgili bir karabasandan birdenbire uyanan biri gibi aklı başına geldi. Vahşi bir çığlık atarak, "Annunziata!" diye bağırdı ve sarayın koridorlarında deli gibi koşmaya başladı. Onu durduran olmadı. Hâlâ karıştıkları ürkünç olayın etkisinde olan görevliler ona bakmakla yetindiler. Margareta ona doğru topallayarak geldi. Elini tuttu ve ağlayarak ve yakınarak onu birkaç adım ötedeki Annunziata'nın odasına götürdü. Zavallı kız bilincini yitirmiş yatıyordu. Antonio kızın yanına koştu ve sevdiğine en tatlı ve en şef-

katli adlarla seslenerek ellerini ateşli öpücüklere boğdu. Bir süre sonra kız güzel mavi gözlerini açtı ve Antonio'ya tanımazmış gibi baktı, ama çok geçmeden kalkıp oturdu, ona sarıldı ve göğsüne bastırdı. Yakıcı gözyaşları Antonio'nun yüzünü ıslatıyordu. "Antoniom seni dünyalar kadar seviyorum." dedi yanaklarını ve dudaklarını öperek. "Yeryüzünde cennet hâlâ olası demek. Bir babanın, bir amcanın ya da bir kocanın sevgisinin senin verdiğin mutlulukla karşılaştırıldığında ne anlamı var! Buradan kaçalım, bu katillerle dolu kanlı kenti bırakalım."

Büyük bir acıyla tutkulu bir aşk arasında kalan Annunziata işte böyle ağlıyordu. Binlerce öpücük ve binlerce gözyaşı arasında sevgililer, o ürkünç günlerin olaylarını unutup gözlerini yeryüzünden kaldırıp aşk ruhunun önlerinde kapısını açtığı cennete çevirdiler ve sonsuza dek birbirlerine sadık kalacaklarına söz verdiler.

Yaşlı kadın onlara Chiozza'ya kaçmalarını önerdi. Antonio oradan gizli yollarla baba ocağına gitmeyi tasarlıyordu. Arkadaşı Pietro ona bir kayık ayarladı ve onu sarayın hemen arkasındaki köprüye getirdi. Karanlık bastığında yüzünü iyice örtmüş olan Annunziata ve sevgilisi merdivenlerden sessizce indiler, onları kukuletasına değerli mücevherlerle dolu bir kutu saklamış olan Margareta izliyordu. Kimseye görünmeden köprüye varıp kayığa bindiler. Antonio küreklere asıldı, çabucak oradan uzaklaşırlarken parlak ay ışığı önlerinde dalgaların üzerinde aşkın sevinçli bir habercisi gibi oynaşıp duruyordu. Kısa bir süre sonra açık denize ulaştıklarında birdenbire ıslık sesine benzer garip bir ses yükseldi havaya, hafif gölgeler oluşmaya ve ayın parlak görüntüsünün önüne karanlık perdeler çekilmeye başladı. Aşkın habercisi gibi sevinçle oynaşan ay ışığı derin bir karanlığa gömüldü ve gök gürültüsünün boğuk sesi her yanı sardı. Beklenmedik bir fırtına patlak verdi ve vahşi bir öfkeyle bulut kümelerini önüne kattı." Tanrı yardımcımız olsun!" diye bağırdı yaşlı

kadın. Kayık sulara bir batıp bir çıkıyordu. Antonio küreği kullanamıyordu artık. Annunziata'ya sarıldı ve ateşli öpücükleriyle kendinden geçen Annunziata'yı sevgilerin en deriniyle göğsüne bastırdı. Birbirlerine, "Ah Annunziatam!" – "Ah, Antoniom!" diye seslendiler. Giderek artan öfkesiyle uluyarak her şeyi kasıp kavuran fırtınayı unutmuşlardı. Sonra başı kesilmiş Falieri'nin kıskanç dul eşi deniz, köpüren dalgalarını dev kollar gibi kaldırarak âşıkları sardı ve yaşlı kadınla birlikte onları sonsuz derinliğe sürükledi.

Pelerinli adam öyküsünü bu sözlerle bitirir bitirmez ayağa fırladı ve hızlı adımlarla oradan uzaklaştı. Şaşırıp kalan iki arkadaş gidişini sessizce izledikten sonra resme bir kez daha bakmak için salona döndüler. Yaşlı doge anlamsız görkemini ve bunakça gururunu sergileyerek hâlâ gülümsüyordu, ama dogaressanın yüzüne dikkatli baktıklarında zambak beyazı alnında, henüz bilinmeyen ama uzak olmayan bir acının habercisi olan belli belirsiz bir gölgeyi, siyah kirpiklerinin altında da ışıldayan ve güzel dudaklarının çevresinde dolaşan özlem dolu aşk düşlerini hissettiler. Kötülüğün gücü açık denizden ve San Marco'nun çevresini saran bulutlardan ölüm ve yıkım getirmekle tehdit eder gibiydi. Bu güzel resmin derin anlamını çözmüşlerdi artık, o resmi ne zaman görseler Antonio ile Annunziata'nın aşk öyküsü onları duygulandırdı ve yüreklerini derinden tatlı bir hüzün sardı.

Ernst Theodor Amadeus Hoffmann (1776-1822): Alman romantik edebiyatçıları arasında en geniş okur kitlesine ulaşan yazardır. Düş gücü ve fantezilerinin gerçek dünya ve günlük yaşamla sıkı sıkıya bağlı olması onu diğer romantik yazarlardan ayıran en belirgin özelliğidir. Aynı zamanda dikkati çeken bir müzisyen olan Hoffmann, Bamberg Tiyatrosu'nda orkestra şefi ve besteci olarak da görev aldı. Bestelerinden çok yazarlığı ile Offenbach, Busoni ve Reinecke gibi bestecilere esin kaynağı oldu. Çaykovski Fındıkkıran*'da, Delibes* Coppelia*'da Hoffmann'ın masallarından esinlenmiştir.* Kum Adam *adlı masalının kahramanı Nathanael hakkında Freud'un yaptığı irdeleme, eserleri üzerine yazılan en ünlü yazılardandır.*

İris Kantemir: TED Ankara Koleji'ni, DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Uzun yıllar Almanya'da kaldı. Yurda döndükten sonra ODTÜ, Kadıköy Maarif Koleji ve Boğaziçi Üniversitesi'nde ders verdi. Cumhuriyet Kitap'da yazıları yayımlandı. Hermann Hesse, Thomas Mann, Max Frisch, Carson McCullers, Amy Tan ve Ketil Bjornstad'tan çeviriler yaptı. Carl Gustav Jung'un otobiyografisini Türkçeye kazandırdı.

THG
0463329
NGV
2018

9 789944 883672

KDV dahil fiyatı
18 TL